ΝΟΝΝΟΥ ΠΑΝΟΠΟΛΙΤΟΥ
Μεταβολὴ
τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἁγίου Εὐαγγελίου.

NONNI PANOPOLITANI
Paraphrasis
Sancti secundum Ioannem Euangelij.

Accesserunt notæ P. N. A. Societatis Iesu.

Aquilæ Iungemus Olorem.

Sublimi — vocalem.

PARISIIS,

Apud Sebastianum Cramoisy Via Iacobæa sub Ciconijs M.DC.XXIIJ. cū priuilegio Regis.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI
DOMINO, DOMINO
NICOLAO FRANCISCO
A LOTHARINGIA,
MARCHIONI DE
HATTONCHASTEL.

IVINVS ille Plato, PRINCEPS ILLVSTRISSIME, Poëtas tanquam miros, ſuaues, ſacros, immò diuino inſtinctos afflatu diuinis etiam honoribus proſequendos eſſe cenſebat, ſed ita tamen, vt eoſdem ex ea ciuitate, quam ipſe ſibi fingebat, tænia redimitos, floribus aſperſos, delibutos vnguentis emitteret. Tot enim illa Deorum figmenta cupiditates inflammant, tot inuehunt er-

rores, tot animis mortalium tenebras offundunt, vt eam vrbem incolumem fore non putaret, cuius ciues huiusmodi deliramenta cum lacte matris hausissent. Quia tamen, vt ait nescio quis, *Poësis est Philosophia puerorum*, & austerior est veritas quàm vt teneris animis imbibatur, nisi fuerit aliquâ poëtici numeri suauitate condita, eam poësim putauit in sua rep. retinendam, quæ puram & defæcatam virtutis imitationem contineret. Sed poëtam qui veritatis austeritatem, & illam imitationem sine fuco, sine fallacia, sine fabellarum lenocinio, mellis alliti suauitate mitigaret, inuenit neminem. *Tantæ molis erat* poëticam veritatem ex illis fictionum integumentis euoluere. Inuenti Parmenides, Melissus, Empedocles qui rerum naturam verbis optimis & numerosè contextis explicarent · inuenti Pythagoras, Theognis, Phocylides, qui sententiolas

quaſdam vincta pedibus oratione concluderent: inuentæ Sibyllæ quæ ſua vaticinia verſibus comprehenſa poſteritati mandarent. Sed ij cùm nuda rerum expoſitione contenti nuſpiam humanas actiones per imitationem expreſſerint, ne Poëtæ quidem dicentur Platonis, Ariſtotelis aliorúmque ſuffragio. Felicior in hoc etiam genere fuit religio Chriſtiana, quæ incredibilem eorum Poëtarum ſegetem effudit, qui & res cum virtute geſtas exprimerent imitando, & tetricam illam veritatis ſeueritatem, mira dicendi copia, mira ſalis & elegantiæ è mellitis Poëtarum fontibus hauſta ſuauitate condirent. Immenſum eſt enumerare ſingulos, Gregorios, Syneſios, Apollinarios, Iuuencos, Sedulios, Prudentios, & reliquam ſeriem Chriſtianorum Poëtarum euoluere. Vnus ſit inſtar omnium noſter hic Nonnus. In quo ſi materiam ſpectes, Chriſti diuinitatem ex-

ponit: ſi veritatem, Euangeliſtam interpretatur, & eum ipſum qui in Æternæ Sapientiæ gremio conquieuit: ſi iudicium, nihil limatius: ſi verborum vbertatem, nihil fœcundius: ſi compoſitionem, nihil concinnius: ſi filum ipſum & ductum orationis, nihil ſublimius, magnificentius, auguſtius: vt in eo nec Homeri maieſtatem requiras, nec Pindari ſublimitatem, nec Sophoclis grauitatem, Euripidis prudentiam, Callimachi lenitatem, Muſæi concinnitatem, numerum Nicandri, facilitatem Heſiodi, Theognidis perſpicuitatem, Anacreontis teneritudinem, Ariſtophanis ſales, Menandri comitatem. Adeò vnus eſt Nonnus omnibus omnium Poëtarum, ipſiúſque Poëſeos numeris abſolutus atque perfectus. Quare cum nihil habuerim antiquius, ſtatim atque florentis huius Academiæ fama pellectus in ea Typographîum erexi, quàm vt aliquas obſequij mei

primitias, tuo, PRINCEPS ILLVSTRISSIME, nomini dedicarem, tibi qui non ſolum Poëſeôs es candidatus, ſed iam ad ſacras infulas Eccleſiæ deſtinatus, nihil eo Poëta iucundius fore putaui, qui ſic & eruditione Chriſtiana, & Poëtica facultate imbutus eſt, vt eum non pauci cæteris Poëtis, viri docti vel vnum eius epitheton benè longis multorum cõmentarijs anteponant. Hunc ſi cæteræ iuuentuti impertieris, non poterit non eſſe iucundiſſimus.

—Neque enim Phœbo iam gratior vlla eſt,
Quam ſibi quæ tanti præſcripſit pagina nomen
Principi.

Habebunt Theologi Diui Ioannis interpretem: Iuriſcõſulti, Berythi quondam Iuriſprudentiæ matris inquilinum: Medici Ægyptium, Æſculapij gentilem: Philoſophi quemdam Naturæ Genium qui ſuis Dionyſiacis omnes propemodum Philoſophiæ, præſertim Aſtrologiæ partes intexuit. Iam qui Muſis Manſuetioribus ad omnem

humanitatem excoluntur, cum Poëtam habebunt, quem Plato magis expetijt, quàm inuenit. Neque verò si legem ille sanciuit, ne cuiusquam Poësis admitteretur, nisi qui & annum ætatis quinquagesimum attigisset, & rerum antè gestarum gloria floreret, has partes Poëtæ nostro defuisse crediderim, quippe qui Dionysiacis ad vmbilicum adductis, iam ætate maturior animum ad hanc interpretationem appulisse, & magnus ille Nonnus fuisse videatur qui & Pelagiam Pœnitentem asseruit Christo, & triginta Saracenorum millia ex inferni faucibus erepta cœlo vindicauit. Vale.

Tibi obsequentissimus,
SEBASTIANVS CRAMOISY.

FLORENTISSIMÆ
IVVENTVTI
MVSSIPONTANÆ
NICOLAVS FRANCISCVS
A LOTHARINGIA.

Emblematis explanatio.

Vlminis ætherei custos magnique Tonãtis
Armiger aërijs habitans in montibus ales
Sub Ioue pendentem vacuo super ardua nidum
Ponit, & æquato librans examine pennas
Regnator volucrum, media sublimis in æthra
Cominus explorat radios, & lampada Phœbi,
Vibrantesque poli flammas, & fulminis ignes
Arduus aspectu non caligante tuetur.
At Cycnus liquidis per prata recentia riuis,
Riparumque toros, niueis argenteus alis
Rimatur rostro latices, & amœna canoros
Emittit per colla modos, aut remige penna
Alternatque toros, & cantu nubila plaudit.
Ecce Aquilam audaci tranantem nubila cursu
Fulminis hæredem patrij, Tonitrusque sonoram
Progeniem, certis Triadem quæ cominus ausit
Explorare oculis: neque enim vibrantia circùm
Fulgura præstringunt aciem sublime volantis.

Nec refugo flectens pauitantem lumine visum
Explorat propius Triadem , solemque Parentis,
Et radios Nati,& vibratum vtrinque Calorem.
Namq; in Principio Verbum, magnumque Parentem
Obside gaudentem Verbo videt ætheris ales
Arduus, & certo rimatur fulgura visu
Diuinis Triadem circumuelantia flammis.
Ales erit magni delator fulminis , ales
Quem Patris Æterni gremio Sapientia fouit.
At quis erit candore niues superantibus alis
Cycnus, & æterno mulcebit sidera cantu ?
Nonnus erit, Nonnus liquido qui carmine cœlū
Mulceat, auritæ qui stagna liquentia Cirrhæ
Exhilaret, lætisque animet Daphnona Camœnis.
Scilicet egregium vatem facundia cycno
Mollior, & niueâ cycni formosior alâ
Excitat, æternoque vehit sub nubila cantu.
Vos o sublimes Aquilæ, quique ætheris alti
Exploratores liquidis obtutibus ignes
Spectatis, legumque cati,quos Curia pridem
Inuitat, vos qui medica floretis in arte :
Vos quoque naturæ Genij,quibus vna voluptas,
Vna quies rerum causas tentare latentes,
Hanc Aquilam spectate, acies huc flectite vestras,
Cernite pernici penetrantem nubila tractu.
Vos quoque Parnasi semper vernantis Olores
Assiduo cantu Cirrhæ qui stagna bicorni
Interfusa iugo colitis, qui solis ad ortum
Alpinis niuibus certantes panditis alas,
Certantem Phœbi citharæ qui pectore vocem
Funditis, & docta corpus mersatis in vnda,
Hunc Cycnum spectate, suo qui carmina Phœbo
Suggerat, & victis queat insultare Camœnis.

Sic tandem implexis per mutua vincula pennis
Sublimi vocalem, Aquilæ iungemus Olorem.

EIDEM ILLVSTRISSIMO PRINCIPI.

TE pietas Aquilam, faciunt te carmina Cycnum,
Sic Aquilæ, Princeps, conciliatur Olor.

Tibi obsequentissimus
Ephebus Honorarius,
Carolus à Reinach.

IN POETAM NONNVM EPIGRAMMA.

ABiurare Deos, Christo se addicere Phœbus
Cœperat auspicijs, Nonne Poeta, tuis.
Nec mora: Christiadum tèr denis millibus auges
Agmen, & Heliaca spargis in vrbe fidem.
Instillare fidem facile est mortalibus: ipsos
Imbueras Christi relligione Deos.

Carolus Madrucius Comes ab Auy,
Baro de Baufremont,

ALIVD.

NOnnus vt heroo celebrauit carmine Bacchum,
Ioannem numeris in ſua verba ligat.
Quid mirum eloquij criſpat ſi fulmina Nonnus,
Si tonat, & placido fulguris igne micat?
Fulmine decuſſus matris fuit alter ab aluo,
Diuini Tonitrûs filius alter erat.

Alexander de Coſsé Pariſinus,
Abbas de Begard.

ALIVD.

ATtiguas auium ſenſim conſumere pennas
Fulminea volucris penna propinqua ſolet.
Nonne caue: tibi plumiuoras Haliæetus alas
Applicat in pennæ funera lenta tuæ.
Nonne caue: fallor, non eſt tibi Nonne timendum,
Hanc Aquilam tangens penna perennis erit.

Ioannes Philippus à Vvarſberg,
Vicecomes de Reinech.

ALIVD.

NI°minis interpres Tonitru genitore creatus
Implet sidereas voce tonante plagas.
Interpres radijs iterum fœlicibus implet
Nonnus sidereas luce micante plagas.
O quam erta cadent diuinæ fulmina vocis!
Eloquio Nonnus fulgurat, ille tonat.

Ioannes Sigismundus, &
Ioanne Maximilianus fratres
Liberi Barones à Lamberg,
Austriaci.

ALIVD.

SCripserat Eoas acies & prælia Bacchi
Orgiaque occultis non reseranda sacris.
Iniecere manum Superi, Christóque Poëtam
Assertum cœlo scribere digna iubent.
Si diuina fluunt cantanti carmina Bacchum,
Quid cum siderea numina voce canit?

Henricus Van Etten nobilis
Bruxellensis.

ALIVD.

SMyrna, Rhodus, Colophon, Salamis, Chios, Argos, Athenæ,
Orbis de patria certat, Homere, tua.
Hic nisi scripsisset patriam, certaret olympus.
Nec mirum, Heroas tu canis, ille Deum.

Hieronymus Carera
Nobilis Lusitanus.

Typographus Candido Lectori. S.

ONENDVS es, Candide Lector, quid ad ſuperiores editiones, & vulgarem interpretationem acceſſerit. Trecentis ferè locis vel parùm ad energiam Græcam & verborum proprietatem expreſſis, vel quibus Poëtæ mentem parùm aſſecutus fuiſſe videbatur interpres, adhibita fuit medicina. Non pauci verſus, quibuſdam exemplaribus pro veris germaniſque obtruſi fuerant: nos ne ſuffragio noſtro eos vel damnare penitùs videremur, vel penitùs approbare, non reiecimus illos quidem, ſed Latinam interpretationem charactere diſtinximus. In textu nihil facilè mutatum, ne tùm quidẽ, cùm id aut verſûs ratio, aut ſenſûs eliciẽdi neceſſitas exigebat. Coniecturarum & emendationum ratio reddetur in notis, ne temerè in veteres editiones graſſati fuiſſe videamur. Quod ad notas attinet, non id fuit auctoris inſtitutum vt ageret Ioannis Interpretẽ, id enim permulti magna cum laude iam præſtiterunt, ſed vt, quod fecit hactenùs nemo, Nonni interpretationem expenderet, reuocarétque ad calculum, ſicubi vel hæreticos confutaret, vel ab aliorum explicationibus diſſideret, vel doctrinam aliquam abſtruſiorem epithetis cæteriſque loquendi rationibus contineret.

IN NONNI PANOPOLITANI PARAPHRASIM SANCTI secundum Ioannem Euangelij

NOTÆ.

Auctore P. N. A B. Societatis IESV.

IN CAPVT PRIMVM.

1. Versu. ΧΡΟΝΟΣ ἦν.) Ipso initio ad refutandas Arianorum hæreses accingitur, qui, vt ait Alexander Alexandriæ Patriarcha, epistola quadam apud Theodoretum lib. 1. hist. Eccles. dicebant, ὅτι ἦν ποτε ὅτι οὐκ ἦν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ γέγονεν ὕστερον ὁ πρότερον μὴ ὑπάρχων. *Fuisse tempus cùm non erat filius Dei, & natum fuisse postea, cùm*

prius non extitisset. Atque iam hinc obseruabis, id nostri scriptoris institutũ fuisse, nihil vt Euangelistæ verbis superadderet, quod non videretur vel ad interpretationem necessarium, vel ad refutandas hæreses vtile, vel ad antiquitatis cognitionem eruditum.

1 Ἀκίχητος, *incomprehensibile.*) Contra Eunomium, cuius hæc verba referuntur apud Socratem lib. 4. hist. cap. 7. φησὶ γὰρ κατὰ λέξιν τάδε. ὁ θεὸς περὶ τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας οὐδὲν πλέον ἡμῶν ἐπίσταται, οὐδέ ἐστιν αὕτη μᾶλλον (μᾶλλον) ἐκείνῳ, ἡμῖν δὲ ἧττον γινωσκομένη. *Ait enim conceptis verbis : Deus circa suam ipsius substantiam, nihil plus quàm nos, cognoscit, neque ea magis aut minus à nobis & ab ipso cognoscitur.*) Sed eius insanam temeritatem egregiè Basilius magnus, proposita formiculæ descriptione cõprimit quadam epistola, quam in hæc verba concludit, εἰ δὲ τοῦ βραχυτάτου μύρμηκος οὔπω περιέλαβες τῇ γνώσει τὴν φύσιν, πῶς τὴν ἀκατάληπτον τοῦ θεοῦ δύναμιν μεγαλαυχεῖς φαντάζεσθαι. *Si verò tenuissimæ formicæ naturam nondum animo comprehendis, quomodo incomprehensibilem Dei naturam se comprehendere gloriaris.*

2 Υἱὸς ἀμήτωρ.) Contra Valentinianorum hæresim, qui vt auctor est Irenæus libro 2. Epiphanius libro 1. hæresi 31. Tertullianus aduersus Valentinianos cap. 7. & 8. *Verbum* Dei ex *intellectu* patre, & ex matre *veritate* prognatum esse finxerunt. Epiphanius hanc genealogiam, siue insanam theogoniam ita digerit. Βυθὸς, Σιγὴ, Νοῦς, Ἀλήθεια, Λόγος, Ζωὴ, Ἄνθρωπος, Ἐκκλησία. Sed parco Græcis. ita Latinus in aureo libro de præscriptionibus aduersus hæreticos cap. 33. *Sed & cùm*

genealogias indeterminatas nominat, Apoſtolus Tit. 3. *Valentinus agnoſcitur, apud quem Aeon ille neſcio qui, noui & non vnius nominis generat è ſua Charite Senſum & Veritatem, & hi æquè procreant duos Sermonem & Vitam, dehinc & illi generant Hominem & Eccleſiam.* Verbum igitur ὑὸς ἀμήτως non filius *Senſus*, ſiue *Intellectus*, & *Veritatis*, vt Valentinus impiè fabulatur.

3 Καὶ λόγος αὐτοφύτου θεοῦ.) Contra eoſdem Valentinianos qui non patrem Verbi αὐτόφυτον, ſed auum, quem Αἰῶνα τέλειον, *ſubſtantialiter, perſonaliter verò* Προαρχὴν, καὶ τὴν Ἀρχὴν, *etiam* Βυθὸν *appellant, innatum, immenſum, infinitum, æternumque definiunt*, vt ait Tertullianus aduerſus Valent. cap. 7.

3 *Φῶς, ἐκ φάεος φῶς. Lumen, de lumine lumen.*) Non vt ijdem aſſerunt, qui Verbum Βυθοῦ, καὶ Σιγῆς *Profundi* & *Silentij* filium eſſe fabulantur.

4 Πατρὸς ἦν ἀμέριστος. *A patre non diuiſus erat.*) cap. 10. infrà verſu

Ἀδιχρωνὴς, ἀμέριστος, ὁμόζυγός εἰμι τοκῆος.

Contra Arianos qui ſubſtantiam Patris à ſubſtantia Filij ſeparabant. S. Thomas commentarijs in Boëtium de Trinitate quæſt. 3. art. 4. in c. hunc errorem tribuit. Origeni 1. περὶ ἀρχῶν. Ego nihil huiuſmodi potui reperire, ſed penitus contrarium cap. 2. *Quæ imago etiam naturæ ac ſubſtantiæ Patris ac Filij continet vnitatem.* Vide.

4 Ἀτέρμονι συνθρονος ἕδρῃ. *Æqua ſede ſedens.*) Contra Arianos & Nouatianum, qui Verbum quidem Deum eſſe fatebatur, ſed nec æqualem Patri, nec coæuum eſſe ſentiebat. Eius verba ſunt libro de Trinitate cap. 33. *Quando ipſe voluit,*

sermo filius natus, & simul vt hic minor sit, dum in illo esse se scit.

13 Μελισσοβότῳ παρὰ λόχμῃ, *In silua ab apibus depasta.*) Eleganter vna voce ostendit quibus escis Ioannes vesceretur, melle videlicet siluestri.

19 Ὀρθὴν πίστιν ἔχοιεν ἀτέρμονα μητέρα κόσμου.

Insit recta fides, mundique immensa creatrix.) Cur ἀτέρμονα? An quia fides per vbique terrarum erat propaganda? cur μητέρα κόσμου? an quia mundus per fidem erat regenerandus? aut potius quia fide & spe rerum vniuersitas continetur, fouetur, educatur? Vide Clementem Alexandrinum 2. stromatum, Arnobium libro 2. aduersus gentes. *Dicite ô festini, & meraco sapientiæ tincti & saturi potu, est ne operis in vita negotiosum aliquod, atque actuosum genus, quod non fide præeunte suscipiant, sumant, atque aggrediantur? an terram peregrinamini, nauigatis, non domum vos credentes peractis negotiationibus remeaturos? terram ferro sciinditis, atque oppletis seminum varietate, non credentes vos frugem percepturos esse vicibus temporariis? coniugalia copulatis consortia, non futura esse credentes casta, & officiosi fœderis in maritos?* & alia quamplurima. Vide Theodoretum θεραπευτικῶν his verbis. κοινὸν μέντοι χρῆμα πάντων ἡ πίστις, καὶ τῶν μαθεῖν τινα τέχνην ἐφιεμένων, καὶ τῶν πλεόντων, καὶ τῶν γεωργούντων, καὶ ἰατροῖς προσεδρευόντων. *Fides omnibus communis est, & iis qui artem volunt addiscere, & qui agriculturam exercent, & qui nauigant, & qui medicis se committunt*, vt eam quod de lege dicit Orpheus, σφραγῖδα δικαίαν.

Πόντου τ' εἰναλίου, γαίης φύσεώς τε βέβαιον.
Iustum naturæ, ponti terræque sigillum,

appellare possimus.

59 Ὁ κ᾽ ἀμβεσσίη) aliàs & bene, ὃν ἀμβεσσίη.

62 Ἀγρόπνες ἱερῆας. *In omnes sacerdotes.*) Aptum epitheton Pharisæis. Epiphanius hæresi 3. vel 16. καὶ οἱ μὲν σανίδας ἑαυτοῖς ἐφιλοκάλουν, σπιθαμῆς μόνης τὸ πλάτος, καὶ ἐπὶ ταύτην ἑαυτοὺς ἐπετίθεσαν κατὰ τὴν ἑσπέραν, ἵνα εἰ ὑπνώσειέν τις, καὶ καταπέσοι εἰς τοὔδαφος, αὖθις ἐγείρηται εἰς εὐχὴν, διὰ τὸ ἄγρυπνον ἔχειν τὸν βίον κατὰ τὸ δυνατόν. ἄλλοι δὲ κάχληκας συλλέγοντες ἑαυτοῖς ὑπεστρώννυον, εἰς τὸ νυττομένους μὴ ὕπνῳ βαθεῖ φέρεσθαι, ἀλλὰ βιάζεσθαι ἐγρήγορσιν ἑαυτοῖς περιποιεῖσθαι. ἄλλοι δὲ καὶ ἀκάνθας στρωμνὴν εἶχον διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. *Alij quidem asseres sibi studiosè congerebant vnius palmæ latitudine, quos ineunte nocte sibi substernerent, vt si quis dormiret, in terram prolapsus ad orationem excitaretur, & quantum in ipsis situm erat, insomnem vitam traducerent. Alij verò lapillos collectos sibi substernebant, vt sauciati profundo somno nequaquam mergerentur, sed vigiliæ sibi necessitatem adferrent. Alij verò eadem animi inductione pro strato spinas sibi sternebant.*

73 Ἀνιπτοπόδων ἱερήων.) Cur ἀνιπτόποδας vocauit? an vt eos ab Hemerobaptistis distingueret, qui se singulis diebus abluebant? vt auctor est idem Epiphanius hæresi 4. vel 16. An quia qui missi tũ fuerunt, non cum cæteris ad baptismum Ioannis suscipiendum in Iordanem descenderant, eam ob rem ἀνιπτόποδες nominantur? quamuis alios tum Pharisæos, tum Sadducæos Matthæus baptizatos fuisse testatur. An quod Pharisæi sordes & squallorem affectarent? Matthæi 6. *Exterminant enim facies suas &c. tu autem cùm ieiunas vnge caput tuum, & faciem tuam laua*, quæ fortasse

sordium affectatio causa fuerit, cur Pharisæi rariùs aquam pedibus hospitum lauandis exhiberent. Vnde Christus Lucæ 7. *Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti.* Homerus 16. Iliados versu 234. hanc vocem vsurpat.

Ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ
Σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι.
Multo te cingunt agmine Selli
Vates illotis pedibus terraque cubantes.

In quem versum duas huius nominis rationes adfert Eustathius, quæ in sacerdotes etiam istos quadrare videantur. Altera est Sellos vocari, ἀνιπτόποδας, ὡς μὴ προϊόντας τοῦ ἱεροῦ, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ θέλοντας ποδόνιπτρα. *Tanquam è templo nō exeuntes, & eam ob causam nullam volentes pedum lotionem,* citatque hunc versum ex Euripidis Erectheo.

Πηγαῖς οὐχ ὑγραίνουσι πόδας.
Nec vnda fontis humectant pedem.

Ἕτεροι δὲ σεμνότερον τοιοῦτο συμπλέκασι νόημα, χαμαιεῦναι μὲν, ἀνιπτόποδες δὲ, τοῦτ' ἔστι χαμαὶ μὲν εὐναζόμενοι, ἀνιπτόμενοι δὲ τῶν κάτω ταῖς διανοίαις διὰ τὴν ἐν ταῖς μαντείαις φιλοσοφίαν. *Alij vero splendidiorem quandam confingunt rationem,* χαμαιεῦναι *quidem, sed tamen* ἀνιπτόποδες, *id est, in terra quidem versantes & cubantes, sed tamen cogitatione propter prophetiæ studium à rebus inferioribus auolantes.* quæ laus ijs poterit conuenire: non enim tam spectat quales essent, quàm quales esse deberent: vnde & paulò pòst eos honoris causa θεοκλήτους, *à Deo vocatos* appellat.

88 Καὶ χερὸς ἄλλος) libenter legerim χερὸς οὗτος, vel αὐτός. hoc est in scripturam grassari: fateor. Sed & Ioannis textus tùm Græcè tùm Latinè

vnam tantùm Iudæorum legationem hîc agnoſcit, & epitheta quæ ſuperiùs Sacerdotibus adiecta ſunt, inſinuant Nonni mentem fuiſſe, vt ijdem eſſent & Sacerdotes & Phariſæi.

92 Δίφρου κρηπαῖος Ἠλίας ἐλατὴρ πυρός. *Flammati Helias currus auriga rapacis.*) lib. 4. Regum c. 2. v. 11. *Ecce currus igneus, & equi ignei diuiſerunt vtrumque, & aſcendit Helias per turbinem in cœlum.*

121 Βαπτίζειν ἀπύροισι καὶ ἀπνευστοῖσι λοετροῖς.
Baptizare ſine igne, leui ſine flaminis aurâ.)

Ioannes ſolum dixerat, βαπτίζειν ἐν ὕδατι. Poëta baptiſmum Ioannis è regione baptiſmo Chriſti opponit. Ioannes enim ſine igne & ſpiritu, at Chriſtus.

Ἐν πυρὶ βαπτίζων καὶ πνεύματι.
Igneque baptiſans & flamine.

132 Ἅρματος ὑψιπόροιο μετάρσιον ἡνιοχῆα.
Qui regit altigradi currus ſublimis habenas.

Non abſimile eſt illud Pſalmi 17. *Et adſcendit ſuper Cherubin & volauit, volauit ſuper pennas ventorum.* Ezechiel c. 10. verſu 18. *Et egreſſa eſt gloria Domini à limine templi, & ſtetit ſuper Cherubim.* cap. 11. v. 22. *Et eleuauerunt Cherubim alas ſuas, & rotas cum eis, & gloria Dei Iſrael erat ſuper ea.* ἔνθεν ὁρμώμενος, vt Iuſtini Martyris, verbis vtar cohortatione ad Græcos, ὁ μεγαλόφωνος Πλάτων μετὰ πολλῆς παῤῥησίας βοᾷ λέγων Ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος τῷ δ' ἕπεται στρατιὰ θεῶν καὶ δαιμόνων, καθ' ἕνδεκα μέρη κεκοσμημένη, μένει γὰρ Ἑστία ἐν τῷ οἴκῳ μόνη. τῶν δ' ἄλλων ὅσοι ἐν τῷ τῶν δώδεκα ἀριθμῷ τεταγμένοι θεοὶ ἄρχοντες ἡγοῦνται κατὰ τάξιν, ἣν ἕκαστος

ἐπάχθη. *Inde incitatus magni[illegible]us Plato, cum multa dicendi libertate, exclamat, dicen[illegible]Magnus Dux in cœlo Iupiter alatum currum agitans, proficiscitur cuncta componens, & omnium curam gerens, sequitur Deorum & Dæmonum exercitus in partes vndecim descriptus. Sola verò domi manet Vesta, aliorum autem qui illo duodenario principum Deorum numero continentur, singuli eo imperant ordine, quo sunt constituti.* Hæc è Platonis Phædro deprompta paulò fusiùs proferre libuit, quàm à Iustino proferantur.

142 Ραϐϐὶν ὁ καλέουσι) numeri ratio postulat, vt legamus Ραϐϐὶν ὅπερ καλέουσι.

155 Σύγγονον εὐώδινος ἐρευνητῆρα. θαλάσσης.)

Ausonius in Mosella,

Scrutatur toto populatrix turba profundo.

Statius in Thebaide,

Vixerat ille diu pauper scrutator aquarum.

173 Καὶ εἰσέτι θερμὸς ἀκούων

Οὔασι μῦθον ἔδεκτο καὶ ἴχνεσιν ἔφθασε φωνήν.

Ille vaporatâ verbum vix feruidus aure

Hauserat, & dicto citiùs vestigia torsit.

Hęc de suo addidit: de suo, inquam, quæ fortasse vix consentiunt historicę veritati. nam Clemens Alexandrinus 2. stromatum, Philippum eum fuisse tradit, qui vocanti Christo se non statim præbuerit dicto audientem, sed differre voluerit, quoad patrē suum sepelisset. Eius verba sunt. κἂν συγχρήσωνται τῇ τοῦ κυρίου φωνῇ, λέγοντος τῷ φιλίππῳ, Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δ' ἀκολούθει μοι. *Etsi Domini voce simul vtantur dicentis Philippo; Relinque mortuos sepelire mortuos suos, tu me sequere.*

178 Εὑρὼν εὐπετάλοιο κάτω δρυός. *Inueniens frondente sub ilice.*) Tamen versu 195.

Πρὶν καλέσαι σε Φίλιππον ὑπὸ σκιοειδέι συκῇ.
Ἔδρακον ὑψικόμοισι παρενδιάοντα κορύμβοις.
Ante sub vmbrosa ficu quam te ipse Philippus
Acciret, vidi patulo sub tegmine rami.

Nec mirum: si quidem Græci nomen δρυὸς pro quauis arbore, & quouis ligno frequenter vsurpant, vnde & Poëta nescio quis δρῦν οἰνοχίτωνα vitem appellat.

190 Ἀγκύλα μίδεα.) Sic Homero & Hesiodo frequenter Κρόνος ἀγκυλομήτης.

199 Θαύματι πρὸ μέτωπα θεουδέϊ χειρὶ πατάξας.) Qui alicui iudicio consensum præbent, frontem percutiunt, quasi iudicium è fronte citare videanrur. nam vt ait Latinus Pacatus in panegyrico. *In speculo frontium imago extat animorum.* Vnde & Quintus Cicero *frontem animi ianuam,* eleganter appellat, & philosophorum plerique iudicium, quod Principale & ἡγεμονικὸν appellant, vel in fronte, vel non procul à fronte sedem habere voluerunt, à quibus Tertullianus libro de anima ita dissidet, vt tamen hanc sententiam,

Tutari numerum iunctasque vmbone phalanges,

non obscurè testetur, cùm ait. *Neque per totum corpus ventilari secundum Moschionem, neque in capite concludi secundum Platonem, neque in vertice præsidere secundum Xenocratem, neque in cerebro cubare secundum Hippocratem, sed nec circa cerebri fundamentum vt Herophilus, nec in membranulis vt Strato & Erasistratus, nec in superciliorum meditullio, vt Strato Physicus,* voluerunt.

Versu 211. Ἀθνήτων χιτώνων.) Quid est hoc

quæſo inuiſibilibus cauitatibus? Dici poſſet nomine cauitatum ſpiritales naturas intelligi. 6. Æneidos.

Et ni docta comes tenues ſine corpore vitas
Admoneat volitare cauâ ſub imagine formæ.

Ob quam formarum ſpiritualium cauitatem dictum,

Pérque domos Ditis vacuas & inania regna.

Sed durior eſt iſta locutio, quæ apud Maronem pulcherrima.

Quid ſi legebat interprès ἀθηήτων πετεινῶν? i. volucribus, aligeris, angelis. Sed nihil muto: ſic enim commodiſſimè poterit explicari,

Πεπταμένων σφαιρηδὸν ἀθηήτων κενεώνων.

Expanſis in orbem non ante ſpectatis cauitatibus.

Vt nomine κενεώνων cœli hiatum, & chaſma factum intelligat, quod, interprete Seruio Virgilius his verbis expreſſit,

--Video medium diſcedere cœlum.

Vel vt ille legit, *diſcindere*: ſic noſter alibi Domini crucifixi, manus πεπταμένας ἑκάτερθεν, *hinc inde diſpeſſas appellat*, à πετάννυμι, aperio, expando. Suidas πέπταται, ἥπλωται, *expanditur, explicatur.*

IN CAPVT II.

1 Θαλαμηπόλος. *Nuptiali thalamo admoniſtrans.*) Sic ipſe ſua Dionyſiaca auſpicatur.

Εἰπὲ θεὰ Κρονίδαο διάκτορον ἆθμα κεραυνοῦ,
Καὶ στεροπὴν Σεμέλης θαλαμηπόλον.

Dic mihi, Musa, Ioui famulantem fulminis ignem,
Et fulgur Semelæ thalamis genialibus auspex.

2 Ἀεξιφύτου Γαλιλαίης.) Iosephus 3. de excidio c. 4. de Galilæa, πίων τε πᾶσα καὶ εὔβοτος καὶ δένδρεσι παντοίοις κατάφυτος. *Pinguis est tota, & pascua, & arboribus omnimodis consita.* vide plura, cuius rei indicio est, ruta illa machærontica, (fuit autem Machærus in finibus Galilææ) de qua idem lib. 7. c. 22. συκῆς γὰρ οὐδεμιᾶς ὕψους καὶ πάχους ὑπελείπετο. *Nulli ficus vel altitudine, vel crassitudine cedebat.*

8 Παρθενικὴ Χριστοῖο θεητόκος ἵκετο μήτηρ.)

Contra Tertulliani & aliorum errorem, qui Deiparam post partum Virginem negabant. Ille de carne Christi, *Virgo quantum à viro, non virgo quantum à partu*, &, *utique magis non virgo dicenda est, quàm virgo.* Quid ais bone Tertulliane? Οἶδα, καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα μυθήσασθαι.

Quanto rectius hic qui nil molitur ineptè?

Παιδοτόκος, φυγόδεμνος, ἀεὶ μεθέπουσα χορείην.

Accedit refutatio Nestorij, qui Dei matrem negabat θεοτόκον esse dicendam.

9 Ἀχράντῳ παλάμῃ γαμίης ψαύουσα τραπέζης.
Virgo manu pura genialẽ attingere mẽsam Venerat.) Dionysiacõn libro 2. sub finem.

Τί φίλτερον ἄλλο νοήσεις
Ἢ μακάρων βασιλῆα τεῆς ψαύοντα τραπέζης;
Quid amicius optes?
Dignatur Deus ipse tuas attingere mensas.

Quem loquendi modum ijsdem verbis vsurpat lib. 5. versu 120. lib. 8. versu 417. libro 39. versu 70.

22 Οὔπω μοι πυμάτης δρόμος ἤλυθε κυκλάδος ὥρης.
Extremæ nondum cursus mihi labitur horæ.)

Quasi diceret, quid me cogis horam præuenire? ingens enim illud miraculum conuersionis substantiæ in aliam substantiam, ad extremam illam horam reseruatur, qua panem & vinum in corpus & sanguinem meum conuertam. Plerique omnes Patres extremum quidem illud passionis tempus intelligunt, sed ita exponunt. *Nunc in faciendis miraculis quæ tanquam Deus facio, te matrem non agnosco, nec mihi quicquam tecum commune est: veniet paßionis tempus cùm te matrem recognoscam, cùm id patietur, quod à te accepi.* vide Maldonatum.

34 Ἐπέστεφε χεῖλος ἐέρσῃ.

Rore coronatur labrum.)

Homerus 1. Iliados:

Κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.

Quod Virgilius ita reddit.

Crateras magnos statuunt & vina coronant.

Notant interpretes *coronare vinum*, non idem esse âtque vino & pateris coronam è floribus contextam imponere, sed ita pateras ad summum labrum implere, vt parua corona relinqui videatur.

5 Βαρυνομένων δὲ καρήνων.) Dionys. 47. ποτῷ δὲ βαρύνετο κόρσην. *Caput vero vino grauabatur.* Athenæus 1. dipnosophiston, Ἀριστοτέλης δέ φησιν ὅτι οἱ μὲν ἀπ' οἴνου μεθυσθέντες ἐπὶ πρόσωπον φέρονται. οἱ δὲ τὸν κρίθινον πεπωκότες ἐξυπτιάζονται τὴν κεφαλήν. ὁ μὲν γὰρ οἶνος καρηβαρικός. ὁ δὲ κρίθινος καρωτικός. *Aristoteles ait eos qui vino inebriantur, in caput pronos deuolui. qui potu hordeaceo, supinos. vinum enim caput degrauat. ceruisia torporem inducit.* Locum apud Aristotelem non inueni. & sanè hanc ex-

perientiam Monſinus & Çachetus, vterque Sereniſſimi Lotharingiæ Ducis Medicus doctiſſimus, negant problemate 8. Pandoræ Bacchicæ. immò Homerus, quod ijdem me docuerunt, Polyphemum vino ſopitum in dorſum procumbentem facit:

---ἀνακλινθεὶς πέσεν [illegible]ιος.

---ſupino procul [illegible] lapſu.

37 ἔπλεεν αὔρη.) Lege ἔπνεεν, & ſic verto.

Aquæ in merum mutatæ vinoſa ſpirabat aura.

89 Θεοῦ) lege, Τεοῦ.

IN CAPVT III.

1 ΓΟΟπλανέων φαεισμέων.) Legerim γωπλανέων (*circuitis mare & aridam.*) Vel γοοπλανέες dicti ſunt, quod *exterminarent facies ſuas*, & ipſo corporis habitu luctum oſtenderent.

19 Καὶ κεράσας.) An κλάσας? neque enim libenter voces θαύματι φωνῶ cum verbo κεράσας conſtruxerim; nam nec ἀνήριγε dici poteſt abſolutè: & 7. Dionyſ. ita loquitur.

Ναῖας ἀκρήδεμνος ἀνήρυγε θαύματι φωνῶ

Neias abſque peplo vocem mirata profudit, quamuis idem libro 4. dixerit,

Εκεράσατο θαύματι φωνῶ,

Voci admiratio mixta. & infra capite nono.

Καὶ γενέτης ἀλαοῖο κεράσατο θαύματι φωνῶ.

Et pater cæci miſcuit admirationi vocem.

35 Πνεύματος αὐτογόνοιο μέλει καθαρεῖο λοετροῦ.

Verſus videtur ſpurius: nam & inſolens eſt repetio: nec arridet quod Spiritum à Patre & Filio procedentem, *αὐτόγονον*, *per ſe* vel *ex ſe genitum* dixit. Quare ſic emendo,

--τὸ δὲ θεῖον, ὅπερ καθαρεῖο λοετροῦ
Πνεύματος αὐτογονῆος ἔλε[illegible]καθαρεῖο λοετροῦ
Πνεῦμα πέλει ζωαρκὲς, &c.

--Diuinum verò illud, quod è puro lauacro
Spiritus per ſe generantis (aliquid) accipit, è puro lauacro
Spiritus eſt vitalis, &c.

Vt Spiritum per ſe generantem appellet, quia homines ſua virtute regenerat in baptiſmate.

47 Σειρφάλιγγι κονίης.) Videtur ad primam hominis creationem alludere, nam Geneſis cap. 2. verſu vbi noſter interpres habet cap. 2. verſu 7. *Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ*, Legitur apud 70. interpretes, καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. *Et formauit Deus hominem accipiens puluerem de terra.* Legitur in textu Hebraico, *Formauit quoque Dominus Deus hominem* עָפָר מִן־הָאֲדָמָה *puluerem de terra.* Noſter cap. 9. verſu 33. & puluerem & limum agnouit.

Ὀφθαλμοὺς πελέων νεοτευχέας ἠθάδι πηλῷ
Ἐκ χοὸς ἀνδρογόνοιο.

--Solitoque recentes
Effingens oculos limo, quo puluere primum
Eſt formatus homo.

Neque enim aliud eſt limum, quàm puluis aquâ ſubactus, & humigatus.

79 Ἐγγυγένειος αἰών.) Sic *αἰών* libro 7. Dionyſ.

versu 23. describitur, ἱκεσίης ὀρέγων κεχαλασμένον ὁλκὸν ὑπήνης.

Supplicis extendens passæ longa agmina barbæ.

Et paulò antè,

Πετάσας ἐπιγουνίδα λευκάδα χαίτην.

Canitiem expandens genuum tenus.

Vide caput 6. infrà duobus locis, quod ideo protuli ne interpretareris εὐρυγένειος, *latam generationem habens*, cum latino interprete.

115 Ηδὲ, lege, ἦδε.

IN CAPVT IV.

6 Ὑψιθέμεθλον.) Quia nimirum Iudęa excelsior quàm Galilæa, aut Samaria, Hierosolyma præsertim, προανίσχουσα τῆς περιοίκου πάσης, ὥσπερ ἡ κεφαλὴ σώματος, *quæ vt caput corpori supereminet, & ita supra vicinas omnes Regiones attollitur*, vnde Psalmus. *Fundamenta eius in montibus sanctis.*

11 Γαίης μεσσατίης.) Iosephus ibidem. ἡ δὲ Σαμαρεῖτις χώρα μέση μὲν Ἰουδαίας ἐστὶ καὶ τῆς Γαλιλαίας. *Samaritana Regio inter Iudæam sita & Galilæam.* Quod autem εὔυδρον Samariam appellat, non est quod putes eam multis fontibus irrigari. Iosephus vbi suprà. προσάρδεσθαι γοῦν οὐδαμοῦ μὲν φύσει δαψιλὲς, ὕονται δὲ τὸ πλέον. γλυκὺ δὲ νᾶμα παιδιαφόρως ἐν αὐταῖς, καὶ διὰ πλῆθος πόας ἀγαθῆς τὰ κτήνη πλέον, ἢ παρ᾽ ἄλλοις γαλακτοφόρα. *Nuspiam copiosis fontium riuis, sed vt plurimum imbribus irrigantur, at in iis tractibus omnis liquor est longe dul-*

cißimus, & præ herbarum abundantiâ pecudes in ijs locis magis quàm vſpiam copia lactis redundant.

30 Μεσάτῃ παρὰ νύσσῃ
Οὐρανὸν ἱππεύουσαν ἰδὼν ἐπιδόρπιον ὥρην.
Medio iam tramite cæli.
Aptam epulis equitare videns genialibus horã.)

Noſter cap. 8.
χρονίῃ παρὰ νύσσῃ.
Ἱππεύων ἀκίχητος ἑλίσσεται ἔμπεδος αἰών.
--Equitans dum voluitur æuum
Temporis ad metam, non veſtigabile, firmum.

Et 40. Dionyſ. Bacchus Herculem Tyrium ſiue ſolem ita compellat 136.
Ἱππεύων ἑλικηδὸν ὅλον πόλον αἴθοπι δίσκῳ
Υἷα χρόνου λυκάβαντα δυωδεκάμηνον ἑλίσσων
Κύκλον ἄγεις μετὰ κύκλον.
Cælum equitans diſco ardenti, flexuque citato
Tempore progenitum duodenis menſibus annum
Voluens agglomeras renouatos orbibus orbes.

57 Πεδοτρεφὲς) lege Πεδοτρεφές.

57 Ὄρκιον ὕδωρ.) quædam exempla habent ἄρκιον. *ſufficientem.* Malim ὅρκιον. *iuramento ſancitam.* Quia nimirum agrum illum emerat Iacob. & hanc emptionem iuramento ſanciuerat. Geneſis 33. 19. *Emitque partẽ agri in qua fixerat tabernacula, à filijs Hemor patris Sichem, centum agnis.* quæ quomodo conſentiant ijs quæ dicuntur cap. 48. verſu 22. *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo:* vide Marianam, Serarium, Cornelium, & alios Interpretes.

94 Μάρτυρον ἱκεσίης κυρτούμενον αὐχένα κάμπτειν.

Supplicij

Supplicij testem ceruicem inflectere terræ.)

Paulò pòst,

Αὐχένα δοχμωθέντα καθελκομένοιο καρήνου.

Obstipum caput & tereti ceruice reflexum.

Quos duos loquendi modos Dionysiacon 7. iisdem pene verbis vnum in locum congesserat.

Εἶχε λίτας. δαπέδῳ δὲ καθελκομένοιο καρήνου,
Ἐκταδίην ἔθλιψε ῥάχιν κυρτούμενος αὐχήν.
Orabat, pronoque solum sic vertice tangit,
Vt dorsi spinam ceruix inflexa fatiget.

98 Εὐσεβίης ὀχετηγός.) Et hic loquendi modus ei familiaris, vt eodem libro,

Ἄστατον ὄμμα φέρων γαμίης ὀχετηγὸν ἀνάγκης.
Voluitur hac illuc oculus deductor amorum.

& lib. 42. versu 43.

Θάμβος ἔχων ὀχετηγὸν ἐς ἵμερον. ἀρχομένῳ δὲ
Ὀφθαλμὸς προκέλευθος ἐγίνετο πορθμὸς ἐρώτων.
Admirationem habens deductricem in amorem.
Incipienti verò
Oculus præambulus erat traiectus amorum.

133 Οὐδέ μιν εἴρετο Πέτρος.) Cur Petrum appellat, cùm eius Euangelista mentionem non fecerit? An quia cæteris audacior? ἅτε θρασύς. Sic videtur. Sed vnde hanc ei tribuit fiduciam, nisi quia præ cæteris eius prærogatiuam agnouerat?

146 Κύματα λαῶν.) Virgilianum,

--foribus domus alta superbis.
Mane salutantum totis vomit ædibus vndam.

Statius,

Foribusque emissa superbis
Vnda fremit vulgi.

Homerus 2. Iliados,

Κινήθη δ' ἀγορὴ ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης.

Concio commota est magnæ velut æquoris vndæ.
Iuuenalis sat. 3.

--nobis properantibus obstat
Vnda prior: magno populus premit agmine lumbos.

171 Θαλύσια.) Hesychius ait esse, θαλύσια τὰς μετὰ συλλογὴν τῶν καρπῶν διδομένας θεῷ ἀπαρχὰς, ὑπὲρ τοῦ καὶ εἰσέπειτα θάλλειν τὰς ἀρούρας. *Primitias quæ post frugum perceptionem Deo offeruntur, vt deinceps terræ magis virescant.* Vide Theocritum, & eius interpretem Idyllio 7. Homerum Iliados 1. & alios. hinc Ceres à nostro θαλυσιὰς alicubi nominatur.

174 Ἄλλος ἀεροτρεύει σπόρον ὄμπνιον αὔλακι νείφων.
Alter arat spargens fœcundũ grãdinis instar Semẽ.) ὄμπνιον Cereale. sic passim à Poëtis Ceres ὀμπνία μήτηρ nominatur. vnum exemplum è nostro suffecerit. Dionys. 6. versu 13. Item lib. 40. versu 35. cùm paulò antè dixisset, θαλύσιας ἐνθάδε Δηώ. subiecit 355.

Ὄμπνια μαστίζουσα μετάρσια νῶτα δρακόντων.
Alta secans flagris cerealia terga draconum. (μὴν.

198 Προφήτης Οὐ δύναται σεβίπιστον ἔχειν ἐνὶ πατρίδι τι-
Propheta Nobilis haud vnquam patrijs celebratur in oris.) Simile illud Apollonij Tyanei epistola ad Hestyæum fratrem. τί θαυμαστὸν εἴ με τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἰσόθεον ἡγουμένων, τινῶν δὲ καὶ θεὸν, μόνη μέχρι νῦν ἡ πατρὶς ἀγνοεῖ. *Quid mirum, si me cæteris mortalibus æqualem Deo putantibus, quibusdam etiam Deum, sola hactenus patris non agnoscit?* Hunc fortasse Ioannis locum ille spectauit, vt etiam hac in rè Christo se conferret, cuius ad æmulationem Euangelistarum vitam scripsit κακαγγελίστης Philostratus, sanctitatem Sosimus infensissimus

Christo miratus est, præstigias Hieroclis cum Christi miraculis comparauit, vt Eusebius testatur libro aduersus eundem Hieroclem.

203 Ἱερῆς ὅτε κῶμον ἑορτῆς μυστίδος εὐσεβίης
Θιασώδεες ἤγαγον ὧραι.)

Caput 6.

Ἀλλ' ὅτε λοίσθιον ἦλθε χορεσσιάδος ἦμαρ ἑορτῆς.
quia nimirum in festiuitatibus saltitabant, noster Thiasum ait. Catullus, *cum thiaso satyrorum*, thiasus saltatio bacchica: & Nonnus in scribendis Dionysiacis diu versatus, huiusmodi locutiones libenter vsurpat. sic passim videbis, κῶμος ἑορτῆς, αὐνάζειν, & alias eiusmodi.

IN CAPVT V.

1 Ὅπη δόμος αἰθέρι γείτων
Χιονέην ἀμάρυσσε λίθων ἑτερόχροον αἴγλην.
Vbi domus astra lacessens.
Spargebat niueum lapidum variata nitorem.)

Textus habet, *Et adscendit Iesus Hierosolymam.* Poëta ciuitatis etiam partem describit, ad quam Christus accesserat. Eam autem superioris ciuitatis partem intelligit, vt opinor, vbi erant Herodis regia, domus Cæsarea & Agrippina, turris Antonia, turris Hippica, Phasaelia, & Mariamnæ. Quod autem Regia in vrbe superiore fuerit, liquet ex Iosepho libro 1. de excidio c. 16. τότε μὲν ἑαυτοῦ βασιλείων κατὰ τὴν ἄνω δειμάμενος πόλιν. *Cùm suam regiam in vrbe superiore excitasset.* Cui vicinæ fuerunt turres supradictæ, vt innuit idem l. 5. c. 13. ἀπὸ μὲν τῆς Ἀντωνίας ἤρξατο τὸ πῦρ μετιὸν

sordium affectatio causa fuerit, cur Pharisæi rariùs aquam pedibus hospitum lauandis exhiberent. Vnde Christus Lucæ 7. *Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti.* Homerus 16. Iliados versu 234. hanc vocem vsurpat.

Ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ
Σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι.
Multo te cingunt agmine Selli
Vates illotis pedibus terraque cubantes.

In quem versum duas huius nominis rationes adfert Eustathius, quæ in sacerdotes etiam istos quadrare videantur. Altera est Sellos vocari, ἀνιπτόποδας, ὡς μὴ προϊόντας τοῦ ἱεροῦ, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ θέλοντας ποδόνιπτρα. *Tanquam è templo nō exeuntes, & eam ob causam nullam volentes pedum lotionem,* citatque hunc versum ex Euripidis Erectheo.

Πηγαῖς οὐχ ὑγραίνουσιν πόδας.
Nec vnda fontis humectant pedem.

Ἕτεροι δὲ σεμνότερον τοιοῦτο συμπλέκουσι νόημα, χαμαιεῦναι μὲν, ἀνιπτόποδες δὲ, τοῦτ' ἔστι χαμαὶ μὲν εὐναζόμενοι, ἀνιπτάμενοι δὲ τῶν κάτω ταῖς διανοίαις διὰ τὴν ἐν ταῖς μαντείαις φιλοσοφίαν. *Alij vero splendidiorem quandam confingunt rationem,* χαμαιεῦναι *quidem, sed tamen* ἀνιπτόποδες, *id est, in terra quidem versantes & cubantes, sed tamen cogitatione propter prophetiæ studium à rebus inferioribus auolantes.* quæ laus ijs poterit conuenire: non enim tam spectat quales essent, quàm quales esse deberent: vnde & paulò pòst eos honoris causa θεοκλήτοις, *à Deo vocatos* appellat.

88 Καὶ χερὸς ἄλλος) libenter legerim χερὸς οὗτος, vel αὐτός. hoc est in scripturam grassari: fateor. Sed & Ioannis textus tùm Græcè tùm Latinè

vnam tantùm Iudæorum legationem hîc agnoſcit, & epitheta quæ ſuperiùs Sacerdotibus adiecta ſunt, inſinuant Nonni mentem fuiſſe, vt ijdem eſſent & Sacerdotes & Phariſæi.

92 *Δίφρου ἅρπαγος Ἠλίας ἐλατὴρ πυρός. Flammati Helias currus auriga rapacis.*) lib. 4. Regum c. 2. v. 11. *Ecce currus igneus, & equi ignei diuiſerunt vtrumque, & aſcendit Helias per turbinem in cælum.*

121 *Βαπτίζειν ἀπύροισι καὶ ἀπνεύστοισι λοετροῖς.*

Baptizare ſine igne, leui ſine flaminis aurâ.)

Ioannes ſolum dixerat, *βαπτίζειν ἐν ὕδατι*. Poëta baptiſmum Ioannis è regione baptiſmo Chriſti opponit. Ioannes enim ſine igne & ſpiritu, at Chriſtus.

Ἐν πυρὶ βαπτίζων καὶ πνεύματι.

Igneque baptiſans & flamine.

132 *Ἅρματος ὑψιπόροιο μεταρσίου ἡνιοχῆα.*

Qui regit altigradi currus ſublimis habenas.

Non abſimile eſt illud Pſalmi 17. *Et adſcendit ſuper Cherubin & volauit, volauit ſuper pennas ventorum.* Ezechiel c. 10. verſu 18. *Et egreſſa eſt gloria Domini à limine templi, & ſtetit ſuper Cherubim.* cap. 11. v. 22. *Et eleuauerunt Cherubim alas ſuas, & rotas cum eis, & gloria Dei Iſrael erat ſuper ea.* ἔνθεν ὁρμώμενος, vt Iuſtini Martyris, verbis vtar cohortatione ad Græcos, ὁ μεγαλόφωνος Πλάτων μετὰ πολλῆς παρρησίας βοᾷ λέγων Ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος τῷ δ' ἕπεται στρατιὰ θεῶν καὶ δαιμόνων, καθ' ἕνδεκα μέρη κεκοσμημένη, μένει γὰρ Ἑστία ἐν τῷ οἴκῳ μόνη. τῶν δ' ἄλλων ὅσοι ἐν τῷ τῶν δώδεκα ἀριθμῷ τεταγμένοι θεοὶ ἄρχοντες ἡγοῦνται κατὰ τάξιν, ὧν ἕκαστος

ἐτάχθη. *Inde incitatus magniloquus Plato, cum multa dicendi libertate, exclamat, dicens, Magnus Dux in cœlo Iupiter alatum currum agitans, proficiscitur cuncta componens, & omnium curam gerens, sequitur Deorum & Dæmonum exercitus in partes vndecim descriptus. Sola verò domi manet Vesta, aliorum autem qui illo duodenario principum Deorum numero continentur, singuli eo imperant ordine, quo sunt constituti.* Hæc è Platonis Phædro deprompta paulò fusiùs proferre libuit, quàm à Iustino proferantur.

142 Ῥαββὶν ὁ καλέουσι) numeri ratio postulat, vt legamus Ῥαββὶν ὃν περ καλέουσι.

155 Σύγγονον εὐώδινος ἐρευνητῆρα θαλάσσης.) Ausonius in Mosella,

Scrutatur toto populatrix turba profundo.

Statius in Thebaide,

Vixerat ille diu pauper scrutator aquarum.

173 Καὶ εἰσέτι θερμὸς ἀκούων

Οὔασι μῦθον ἔδεκτο καὶ ἴχνεσιν ἔφθασε φωνήν.

Ille vaporatâ verbum vix feruidus aure

Hauserat, & dicto citiùs vestigia torsit.

Hæc de suo addidit: de suo, inquam, quæ fortasse vix consentiunt historicę veritati. nam Clemens Alexandrinus 2. stromatum, Philippum eum fuisse tradit, qui vocanti Christo se non statim præbuerit dicto audientem, sed differre voluerit, quoad patrẽ suum sepelisset. Eius verba sunt. κἂν συγχρήσωνται τῇ τοῦ κυρίου φωνῇ, λέγοντος τῷ φιλίππῳ, Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δ' ἀκολούθει μοι. *Etsi Domini voce simul vtantur dicentis Philippo; Relinque mortuos sepelire mortuos suos, tu me sequere.*

178 Εὑρὼν εὐπετάλοιο κάτω δρυός. *Inueniens frondente sub ilice.*) Tamen versu 195.

Πρὶν καλέσαι σε Φίλιππον ὑπὸ σκιοειδέϊ συκῇ.
Ἔδρακον ὑψικόμοισι παρενδιάοντα κορύμβοις.
Ante sub vmbrosâ ficu quam te ipse Philippus
Acciret, vidi patulo sub tegmine rami.

Nec mirum : si quidem Græci nomen δρυὸς pro quauis arbore, & quouis ligno frequenter vsurpant, vnde & Poëta nescio quis δρῦν οἰνοχίτωνα vitem appellat.

190 Ἀγκύλα μήδεα.) Sic Homero & Hesiodo frequenter Κρόνος ἀγκυλομήτης.

199 Θαύματι πρὸ μέτωπα θυώδεϊ χειρὶ πατάξας.) Qui alicui iudicio consensum præbent, frontem percutiunt, quasi iudicium è fronte citare videantur. nam vt ait Latinus Pacatus in panegyrico. *In speculo frontium imago extat animorum.* Vnde & Quintus Cicero *frontem animi ianuam*, eleganter appellat, & philosophorum plerique iudicium, quod Principale & ἡγεμονικὸν appellant, vel in fronte, vel non procul à fronte sedem habere voluerunt, à quibus Tertullianus libro de anima ita dissidet, vt tamen hanc sententiam,

Tutari numerum iunctasque vmbone phalanges,

non obscurè testetur, cùm ait. *Neque per totum corpus ventilari secundum Moschionem, neque in capite concludi secundum Platonem, neque in vertice præsidere secundum Xenocratem, neque in cerebro cubare secundum Hippocratem, sed nec circa cerebri fundamentum vt Herophilus, nec in membranulis vt Strato & Erasistratus, nec in superciliorum meditullio, vt Strato Physicus*, voluerunt.

Versu 211. Ἀδμήτων κεντρώνων.) Quid est hoc

quæso inuisibilibus cauitatibus? Dici posset nomine cauitatum spiritales naturas intelligi. 6. Æneidos.

Et ni docta comes tenues sine corpore vitas
Admoneat volitare cauâ sub imagine formæ.

Ob quam formarum spiritualium cauitatem dictum,

Pérque domos Ditis vacuas & inania regna.

Sed durior est ista locutio, quæ apud Maronem pulcherrima.

Quid si legebat interpres ἀθηήτων πτηνῶν? i. volucribus, aligeris, angelis. Sed nihil muto: sic enim commodissimè poterit explicari,

Πεπταμένων στεφανηδὸν ἀθηήτων κενεώνων.

Expansis in orbem non ante spectatis cauitatibus.

Vt nomine κενεώνων cœli hiatum, & chasma factum intelligat, quod, interprete Seruio Virgilius his verbis expressit,

--Video medium discedere cœlum.

Vel vt ille legit, *discindere*: sic noster alibi Domini crucifixi, manus πεπταμένας ἑκάτερθεν, *hinc inde dispessas appellat*, à πεταννυμι, aperio, expando. Suidas πέπταται, ἥπλωται, *expanditur, explicatur.*

IN CAPVT II.

1 Θαλαμηπόλος. *Nuptiali thalamo admonistrans.*) Sic ipse sua Dionysiaca auspicatur.

Εἰπὲ θεὰ Κρονίδαο διάκτορον ἆσθμα κεραυνοῦ,
Καὶ σπέρην Σεμέλης θαλαμηπόλον.

Dic mihi, Musa, Ioui famulantem fulminis ignem,
Et fulgur Semelæ thalamis genialibus auspex.

2 Ἀεξιφύτου Γαλιλαίης.) Iosephus 3. de excidio c. 4. de Galilæa, πᾶσα γὰρ πίων τε καὶ εὔβοτος καὶ δένδρεσι παντοίοις κατάφυτος. *Pinguis est tota, & pascua, & arboribus omnimodis consita.* vide plura, cuius rei indicio est, ruta illa machærontica, (fuit autem Machærus in finibus Galilææ) de qua idem lib. 7. c. 22. συκῆς γὰρ οὐδεμιᾶς ὕψους καὶ πάχους ὑπελείπετο. *Nulli ficus vel altitudine, vel crassitudine cedebat.*

8 Παρθενικὴ χείλεσσι θεητόκος ἵκετο μήτηρ.)

Contra Tertulliani & aliorum errorem, qui Deiparam post partum Virginem negabant. Ille de carne Christi, *Virgo quantum à viro, non virgo quantum à partu*, &, *vtique magis non virgo dicenda est, quàm virgo.* Quid ais bone Tertulliane? Οἶδα, καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα μυθήσασθαι.

Quanto rectius hic qui nil molitur ineptè?

Παιδοτόκος, φυγόδεμνος, ἀεὶ μεθέπουσα κορείην.

Accedit refutatio Nestorij, qui Dei matrem negabat θεοτόκον esse dicendam.

9 Ἀχράντῳ παλάμῃ γαμίης ψαύουσα τραπέζης.
Virgo manu pura genialē attingere mēsam Venerat.)
Dionysiacōn libro 2. sub finem.

Τί φίλτερον ἄλλο νοήσεις
Ἢ μακάρων βασιλῆα τεῆς ψαύοντα τραπέζης;
Quid amicius optes?
Dignatur Deus ipse tuas attingere mensas.

Quem loquendi modum ijsdem verbis vsurpat lib. 5. versu 120. lib. 8. versu 417. libro 39. versu 70.

22 Οὔπω μοι πυμάτης δρόμος ἤλυθε κυκλάδος ὥρης.
Extremaq; nondum cursus mihi labitur hora.)

Quasi diceret, quid me cogis horam præuenire? ingens enim illud miraculum conuersionis substantiæ in aliam substantiam, ad extremam illam horam reseruatur, qua panem & vinum in corpus & sanguinem meum conuertam. Plerique omnes Patres extremum quidem illud passionis tempus intelligunt, sed ita exponunt. *Nunc in faciendis miraculis quæ tanquam Deus facio, te matrem non agnosco, nec mihi quicquam tecum commune est: veniet passionis tempus cùm te matrem recognoscam, cùm id patietur, quod à te accepi.* vide Maldonatum.

34 Ἐπέστεφε χεῖλος ἐέρσῃ. *Rore coronatur labrum.*)

Homerus 1. Iliados:

Κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.

Quod Virgilius ita reddit.

Crateras magnos statuunt & vina coronant.

Notant interpretes *coronare vinum*, non idem esse átque vino & pateris coronam è floribus contextam imponere, sed ita pateras ad summum labrum implere, vt parua corona relinqui videatur.

5 Βαρυνομένων δὲ καρήνων.) Dionys. 47. ποτῷ δὲ βαρύνετο κόρσῃ. *Caput vero vino grauabatur.* Athenæus 1. dipnosophiston, Ἀριστοτέλης δέ φησιν ὅτι οἱ μὲν ἀπ' οἴνου μεθυσθέντες ἐπὶ πρόσωπον φέρονται. οἱ δὲ τὸν κρίθινον πεπωκότες ἐξυπτιάζονται τὴν κεφαλήν. ὁ μὲν γὰρ οἶνος καρηβαρικός. ὁ δὲ κρίθινος καρωτικός. *Aristoteles ait eos qui vino inebriantur, in caput pronos deuolui. qui potu hordeaceo, supinos. vinum enim caput degrauat. ceruisia torporem inducit.* Locum apud Aristotelem non inueni. & sanè hanc ex-

perientiam Monſinus & Çachetus, vterque Sereniſſimi Lotharingiæ Ducis Medicus doctiſſimus, negant problemate 8. Pandoræ Bacchicæ. immò Homerus, quod ijdem me docuerunt, Polyphemum vino ſopitum in dorſum procumbentem facit.

---ἀνακλινθεὶς πέσε[illegible]ιος.

---ſupino procul vir lapſu.

37 ἔπλεεν ἀῦρη.) Lege ἔπνεεν, & ſic verto.

Aquæ in merum mutata vinoſa ſpirabat aura.

89 Θεοῦ) lege, Τεοῦ.

IN CAPVT III.

1 Γοοπλανέων φαεισμίων.) Legerim γωπλανέαι (*circuitis mare & aridam.*) Vel γοοπλανέες dicti ſunt, quod *exterminarent facies ſuas*, & ipſo corporis habitu luctum oſtenderent.

19 Καὶ κεράσας.) An γελάσας? neque enim libenter voces θαύματι φωνὴν cum verbo κεράσας conſtruxerim; nam nec ἀνήρυγε dici poteſt abſolutè: & 7. Dionyſ. ita loquitur.

Νηΐας ἀκρήδεμνος ἀνήρυγε θαύματι φωνήν

Neias abſque peplo vocem mirata profudit; quamuis idem libro 4. dixerit,

Ἐκεράσατο θαύματι φωνὴν,

Voci admiratio mixta. & infra capite nono.

Καὶ γενέτης ἀλαοῖο κεράσσατο θαύματι φωνήν.

Et pater cæci miſcuit admirationi vocem.

35 *Πνεύματος αὐτογόνοιο μέλει καθαρσίου λοετροῦ.*

Verſus videtur ſpurius: nam & inſolens eſt repetio: nec arridet quod Spiritum à Patre & Filio procedentem, *αὐτόγονον*, *per ſe* vel *ex ſe genitum* dixit. Quare ſic emendo,

--τὸ δὲ θεῖον, ὅπερ καθαρσίου λοετροῦ
Πνεύματος αὐτογενῆος ἑλε[...] καθαρσίου λοετροῦ
Πνεῦμα πέλει ζωαρκὲς, &c.

--Diuinum verò illud, quod è puro lauacro
Spiritus per ſe generantis (aliquid) accipit, è puro lauacro
Spiritus eſt vitalis, &c.

Vt Spiritum per ſe generantem appellet, quia homines ſua virtute regenerat in baptiſmate.

47 *Σεσφάλιγγι κονίης.*) Videtur ad primam hominis creationem alludere, nam Geneſis cap. 2. verſu vbi noſter interpres habet cap. 2. verſu 7. *Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ*, Legitur apud 70. interpretes, *καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. Et formauit Deus hominem accipiens puluerem de terra.* Legitur in textu Hebraico, *Formauit quoque Dominus Deus hominem* עָפָר מִן־הָאֲדָמָה *puluerem de terra.* Noſter cap. 9. verſu 33. & puluerem & limum agnouit.

Ὀφθαλμοὺς τελέων νεοτευχέας ἠθάδι πηλῷ
Ἐκ χοὸς ἀνδρογόνοιο.

--Solitoque recentes
Effingens oculos limo, quo puluere primum
Eſt formatus homo.

Neque enim aliud eſt limum, quàm puluis aquâ ſubactus, & humigatus.

79 *Ἐγγυγένειος αἰών.*) Sic *αἰών* libro 7. Dionyſ.

versu 23. describitur, *ἱκεσίης ὀρέγων κεχαλασμένον ὁλκὸν ὑπήνης.*

Supplicis extendens passæ longa agmina barbæ.

Et paulò antè,

Πετάσας ἐπιγουνίδα λευκάδα χαίτην.

Canitiem expandens genuum tenus.

Vide caput 6. infrà duobus locis, quod ideo protuli ne interpretareris *εὐρυγένειος*, *latam generationem habens*, cum latino interprete.

115 Ηδὲ, lege, ἠδέ.

IN CAPVT IV.

6 Υ*ψηλότερον.*) Quia nimirum Iudæa excelsior quàm Galilæa, aut Samaria, Hierosolyma præsertim, *προανίσχουσα τῆς περιοίκου πάσης, ὥσπερ ἡ κεφαλὴ σώματος*, *quæ vt caput corpori supereminet, & ita supra vicinas omnes Regiones attollitur*; vnde Psalmus. *Fundamenta eius in montibus sanctis.*

11 *Γαίης μεσσάτης.*) Iosephus ibidem. *ἡ δὲ Σαμαρεῖτις χώρα μέση μὲν Ἰουδαίας ἐστὶ καὶ τῆς Γαλιλαίας. Samaritana Regio inter Iudæam sita & Galilæam.* Quod autem *εὔυδρον* Samariam appellat, non est quod putes eam multis fontibus irrigari. Iosephus vbi suprà. *προσάρδεται γοῦν οὐδαμοῦ μὲν φύσει δαψιλὲς, ὕονται δὲ τὸ πλέον. γλυκὺ δὲ νᾶμα παῦ διαφόρως ἐν αὐταῖς, καὶ διὰ πλῆθος πόας ἀγαθῆς τὰ κτήνη πλέον, ἢ παρ' ἄλλοις γαλακτοφόρα. Nuspiam copiosis fontium riuis, sed vt plurimum imbribus irrigantur, at in iis tractibus omnis liquor est longe dul-*

cissimus, & præ herbarum abundantiâ pecudes in ijs locis magis quàm vspiam copia lactis redundant.

30 Μεσάτῃ παρὰ νύσσῃ

Οὐρανὸν ἱππεύουσαν ἰδὼν ἐπιδόρπιον ὥρην.

Medio iam tramite cœli.

Aptam epulis equitare videns genialibus horã.)

Noster cap. 8.

χρονίῃ παρὰ νύσσῃ.

Ἱππεύων ἀκίχητος ἑλίσσεται ἔμπεδος αἰών.

--Equitans dum voluitur æuum

Temporis ad metam, non vestigabile, firmum.

Et 40. Dionys. Bacchus Herculem Tyrium siue solem ita compellat 136.

Ἱππεύων ἑλικηδὸν ὅλον πόλον αἴθοπι δίσκῳ

Υἱέα χρόνου λυκάβαντα δυωδεκάμηνον ἑλίσσων

Κύκλον ἄγεις μετὰ κύκλον.

Cœlum equitans disco ardenti, flexuque citato

Tempore progenitum duodenis mensibus annum

Voluens agglomeras renouatos orbibus orbes.

57 Πεδοτρόφες) lege Πεδοτρεφές.

57 Ορκιον ὕδωρ.) quædam exempla habent ἄρκιον. *sufficientem*. Malim ὅρκιον. *iuramento sancitam*. Quia nimirum agrum illum emerat Iacob. & hanc emptionem iuramento sanciuerat. Genesis 33 19. *Emitque partẽ agri in qua fixerat tabernacula, à filijs Hemor patris Sichem, centum agnis.* quæ quomodo consentiant ijs quæ dicuntur cap. 48. versu 22. *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.* vide Marianam, Serarium, Cornelium, & alios Interpretes.

94 Μάρτυρον ἱκεσίης κυρτούμενον αὐχένα κάμπτειν.

Supplicij

Supplicij testem ceruicem inflectere terræ.)

Paulò pòst,

> Αὐχένα δοχμωθέντα καθελκομένοιο καρήνου.
> *Obstipum caput & tereti ceruice reflexum.*

Quos duos loquendi modos Dionysiacon 7. iisdem pene verbis vnum in locum congesserat.

> Εἶχε λίτας· δαπέδῳ δὲ καθελκομένοιο καρήνου,
> Ἐκταδίην ἔθλιψε ῥάχιν κυρτούμενος αὐχήν.
> *Orabat, pronoque solum sic vertice tangit,*
> *Vt dorsi spinam ceruix inflexa fatiget.*

98 Εὐσεβίης ὀχετηγός.) Et hic loquendi modus ei familiaris, vt eodem libro,

> Ἄστατον ὄμμα φέρων γαμίης ὀχετηγὸν ἀνάγκης.
> *Voluitur huc illuc oculus deductor amorum.*

& lib. 42. versu 43.

> Θάμβος ἔχων ὀχετηγὸν ἐς ἵμερον. ἀρχομένῳ δὲ
> Ὀφθαλμὸς προκέλευθος ἐγίνετο πορθμὸς ἐρώτων.
> *Admirationem habens deductricem in amorem.*
> *Incipienti verò*
> *Oculus præambulus erat traiectus amorum.*

133 Οὐδέ μιν εἴρετο Πέτρος.) Cur Petrum appellat, cùm eius Euangelistæ mentionem non fecerit? An quia cæteris audacior: ἅτε θρασύς. Sic videtur. Sed vnde hanc ei tribuit fiduciam, nisi quia præ cæteris eius prærogatiuam agnouerat?

146 Κύματα λαῶν.) Virgilianum,

> *--foribus domus alta superbis.*
> *Mane salutantum totis vomit ædibus vndam.*

Statius,

> *Foribusque emissa superbis*
> *Vnda fremit vulgi.*

Homerus 2. Iliados,

> Κινήθη δ' ἀγορὴ ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης.

Christo miratus est, præstigias Hieroclis cum Christi miraculis comparauit, vt Eusebius testatur libro aduersus eundem Hieroclem.

203 Ἱερῆς ὅτε κῶμον ἑορτῆς μυστέρες εὐσεβίης
Θιασώδεες ἤγαγον ὥρῃ.)

Caput 6.

Ἀλλ᾽ ὅτε λοίσθιον ἦλθε χορεστάδος ἦμαρ ἑορτῆς.
quia nimirum in festiuitatibus saltitabant, noster Thiasum ait. Catullus, *cum thiaso satyrorum*, thiasus saltatio bacchica: & Nonnus in scribendis Dionysiacis diu versatus, huiusmodi locutiones libenter vsurpat. sic passim videbis, κῶμος ἑορτῆς, ἀνευάζειν, & alias eiusmodi.

IN CAPVT V.

1 Ὅπη δόμος αἰθέρι γείτων
Χιονέην ἀμάρυσσε λίθων ἑτερόχροον αἴγλην.
Vbi domus astra lacessens.
Spargebat niueum lapidum variata nitorem.)

Textus habet, *Et adscendit Iesus Hierosolymam.* Poëta ciuitatis etiam partem describit, ad quam Christus accesserat. Eam autem superioris ciuitatis partem intelligit, vt opinor, vbi erant Herodis regia, domus Cæsarea & Agrippina, turris Antonia, turris Hippica, Phasaelia, & Mariamnæ. Quod autem Regia in vrbe superiore fuerit, liquet ex Iosepho libro 1. de excidio c. 16. τόγε μὴν ἑαυτοῦ βασιλείων κατὰ τὴν ἄνω δειμάμενος πόλιν. *Cùm suam regiam in vrbe superiore excitasset.* Cui vicinæ fuerunt turres supradictæ, vt innuit idem l. 5. c. 13. ἀπὸ μὲν τῆς Ἀντωνίας ἤρξατο τὸ πῦρ μετίζειν

δ' ἐπὶ τὰ βασίλεια, καὶ τῶν τριῶν πύργων τὰς στέγας ἐπενεμήθη. *Ab Antonia cœpit incendium, & ad Regiam transiuit, & trium turrium tecta depastum est.* Et clarius paulò antè, κειμένοις δὲ πρὸς ἄρκτον αὐτοῖς ἔνδοθεν ἡ τοῦ βασιλέως αὐλὴ προσέζευκτο. *Iis ad Aquilonem sitis interius Regia coniungebatur.* Quod autem ait αἰθέρι γείτων, tam alta fuit turris Hippica, siue equestris, ὡς τὸ πᾶν ὕψος, εἰς ὀγδοήκοντα πήχεις συναριθμεῖσθαι, *vt tota eius altitudo ad octoginta cubitos perueniret.* Phasaëlis, πηχῶν δὲ τὸ πᾶν ὕψος ἐννενήκοντα. *Tota altitudo fuit nonaginta cubitorum.* Turris Mariamnes, τὸ πᾶν ὕψος πεντήκοντα, καὶ πέντε πηχῶν ἦν. *Cuius altitudo fuit quinquaginta & quinque cubitorum.* τηλικοῦτοι δὲ ὄντες οἱ τρεῖς τὸ μέγεθος πολὺ μείζονες ἐφαίνοντο διὰ τῶν τόπων, αὐτότε γὰρ τὸ ἀρχαῖον τεῖχος, ἐν ᾧ ἦσαν ἐφ' ὑψηλῷ λόφῳ δεδόμητο, καὶ τοῦ λόφου, καθάπερ κορυφή τις ὑψηλοτέρα προανεῖχεν εἰς τριάκοντα πήχεις, ὑπὲρ ἣν οἱ πύργοι κείμενοι πολὺ δή τι τοῦ μετεώρου προσελάμβανον. *Cùm tanta esset harum turrium altitudo, longe maiores propter ipsum loci situm apparebant, murus enim antiquus, in quo constructæ fuerant, in alto monte positus erat, & in ipso monte quidam vertex fastigiatus ad triginta cubitorum altitudinem eminebat, in cuius fastigio positæ turres vacuo velut aere pendebant.* Iam propter peristylia variis columnis distincta κιονέην αἴγλην columnarem splendorem appellat. Quod si χιονέην malis legere, id de tribus illis turribus intelligo. Iosephus ibidem. λευκὴ δὲ μάρμαρος ἐτμήθη. καὶ τὸ μὲν μῆκος ἑκάστης πηχῶν ἦν εἴκοσι, δέκα δὲ τὸ εὖρος, καὶ βάθος πέντε. συνήνωντο δ' ἐπ' ἀλλήλοις ὡς δοκεῖν ἕκαστον πύργον μίαν εἶναι πέτραν, &c. οὕτως οὐδαμόθεν ἡ συνάφεια τῆς ἁρμονίας διεφαίνετο. *Candidum marmor sectum erat, &*

ſingulorum lapidum longitudo viginti cubitos, latitudo decem, quinque profunditas continebat. Sic autem inter ſe commiſsi fuerant, vt ſingulæ turres è ſingulis lapidibus viderentur exciſæ, &c. adeò nulla commiſſura lapidum apparebat. Iam quod ait, ἑπτεσχεσον αἴγλην, id ad Regiam refero, vbi vt idem teſtatur, ἀδιήγητος μὲν ἡ ποικιλία τῶν λίθων ἦν, *inenarrabilis erat lapidum varietas.* Sequitur porticuum, & ni fallor ipſius piſcinæ probaticæ deſcriptio. περίστοα δὲ ἦν ἀλλήλων ἐν κύκλῳ πολλά, καὶ στῦλοι περὶ ἑκάστῳ διάφοροι· τάς γε μὴν τούτων ὕπαιθρα, πανταχοῦ χλοερά, καὶ ποικίλαι μὲν ὕλαι, μακροὶ δὲ δι' αὐτῶν περίπατοι, καὶ περὶ τούτους εὔριποι βαθεῖς, καὶ δεξαμεναί τε πολλαχοῦ χαλκουργημάτων περίπλεῳ, δι' ὧν τὸ ὕδωρ ἐξεχεῖτο, καὶ πολλοὶ περὶ τὰ νάματα πύργοι, πελειάδων ἡμέρων. *Multæ porticus alia per aliam in circulum flexæ, columnæque in ſingulis, & quæ inter eas ſub dio patebant ſpatia, cùm eſſent vtique viridariis ſiluiſque variata. tum prolixas ambulationes habebant, altis euripis cinctas, ciſternas vbique ſignorum æreorum plenas, quibus aqua effundebatur, multaſque circum latices manſuetarum turres columbarum.*

7 Ἅλμασιν αὐτομάτοισιν ἰδὼν ὀρχούμενον ὕδωρ.

Spōte ſua criſpis ſalientē motibus vndā Aſpiciēs.) paulò poſt.

Πηγῆς δινάδος αὐτοέλικτον ἰδὼν κυρτούμενον ὕδωρ.

Fontis per ſeſe reuolutam vbi reſpicit vndam.

Sed quomodo ſua ſponte ſi quidem, vt ait Ioannes, Ἄγγελος κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινε ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ. *Angelus autem Domini deſcendebat ſecundum tempus in piſcinam, & mouebatur aqua.* Crediderim Nonnum alia exempla præ manibus habuiſſe, quæ nullam facerent Angeli

mentionem, vel aquam αὐτοέλικτον appellat, quod inuisibili quadam virtute non humanis artibus moueretur.

35 Ἐν ἐυλαΐγγι δὲ νηῷ.) Iosephus libro 5. excidij cap. 14. πέτραι δὲ τεσσαράκοντα πήχεις τὸ μέγεθος ἦσαν τοῦ δωμάτος. *In ædificio lapides erant quadraginta cubitorum.* Vt eos non immeritò discipuli Christo Domino mirantes ostenderent.

61 Πάντες ἀεργήλοισιν ἐπέτρεπον ἔργον ἀκάνθαις.
In spinas operum vacuas misere laborem.)
Id est, *liquerunt*: quemadmodum vernaculè dicimus, *Ietter le froc aux orties*. i. cucullum deponere.

IN CAPVT VI.

6 KAὶ δαπέδου λοφόεντος ἐρημάδος πέζαν ὁδεύων.
Montanique iugi latè deserta peragrans.)
Et elegantia locutionis & ipsa numeri suauitas nos admonet, vt legamus ἐρημάδα.

34 Παρὰ γείτονι τοίχῳ. *vicino pariete fultus.*) Non inuitis Musis fortasse reponi possit παρὰ γείτονι χόρτῳ, facilè enim leui transpositione litterarum τοίχῳ pro χόρτω potuit irrepere. neque sanè video quorsum in mediis pratis, & loco deserto τοίχου siue parietis faciat mentionem. quanquam alibi vocem τοίχου pro quouis adminiculo per catachresin vsurpat, lib. 33. Dionys. versu 280.

Καί τις ἀερσιπόδης ἐλέφας παρὰ γείτονι τοίχῳ
Ὄρθιον ὕπνον ἴαυεν ὑπὸ δρυῒ νῶτον ἐρείσας.

Sublimisque Elephas vicino pariete nixus
Ad quercum erecti carpebat munera somni.

61 Καὶ σκιόεις ὅτε κῶνος αἰθέρα με γείτονος ὄρφνης.
Vicinæ postquam se sustulit angulus vmbræ.) Ab astrologis & opticis tracta locutio, qui vmbram terræ in conum & angulum dicunt exporrigi. Plutarchus opusculo de maculis Lunæ, ἥ τε σκιὰ τῆς γῆς ἐλάττων ὑπὸ μείζονος ἀνατείνει, καὶ τῆς σκιᾶς αὐτῆς λεπτὸν ὄντα ἄνω καὶ στενόν. οὐδὲ Ὅμηρον, &c. Locus videtur corruptus, libenter rescripserim ἥ τε σκιὰ τῆς γῆς εἰς ἔλαττον ὑπὸ μείζονος τοῦ φωτίζοντος ἀνατείνει, καὶ τὸ σκιᾶς αὐτῆς λεπτὸν ὂν τὰ ἄνω, καὶ στενὸν οὐδὲ Ὅμηρον, ὥς φασιν, ἔλαθεν, ἀλλὰ τὴν νύκτα θοὴν ὀξύτητι τῆς σκιᾶς προσηγόρευσεν. *Et vmbra terræ in angustum à maiore illuminante porrigitur : neque verò vt ferunt, vmbræ ipsius superiores partes angustas & tenues esse Homerus ignorauit, qui noctem acutam ab vmbræ acumine nominauit.* Hæc Plutarchus. Noster cap. 8. σκιοειδέα κῶνον ὁμίχλης.

64 Ἁλιδρόμον ἅρμα θαλάσσης.) Noster 4. Dionysiacon,

Δουρεπαγὲς πόμπευε δι' οἴδματος ἅρμα θαλάσσης.
Compactus ligno currus maris æquore fertur.

Et libro 1. nauem cum aratro confert oppido eleganter,

Ναυτίλος ἀγρονόμος, πλόος αὔλακες, ὁλκὰς ἐχέτλη.
Nauta agricola, nauigatio sulci, nauis stiua.

Catullus de nuptiis Pelei & Thetidos.

Pinea coniungens inflexæ texta carinæ
Ipsa leui fecit volitantem flamine currum.

67 Ποικιλόνωτον.) Aduerte sublime & elegans genus loquendi. Claudianus *Stellantes nox picta sinus*. Sed ille siderum splendo-

Hanc ob rem emergit, ſubito ceu mentis acumen.

& noſter cap. 2.

Ὡς πτερὸν ἠὲ νόημα μετάρσιος εἰς μέσον ἔστη.

In medio velut ala ſtetit, ſeu mentis acumen.

Claudianus 2. de raptu:

--torrentius amne

Hiberno, tortáque ruunt pernicius haſta.

Quantum non iaculum Parthi, non impetus Auſtri,

Non leue ſollicitæ mentis diſcurrit acumen.

84 Ἀλλ' ὅτε πορφύρεον.) ſuprà.

--ἀλλ' ὅτε πέτρας

Πορφυρέας τετάτη θαλαμηπόλος ἔγραφεν ἠώς.

Aſt vbi purpureos pinxit lux tertia montes Pronuba.

Quia nimirum lux primùm in montium faſtigiis apparet. Heliodorus ipſo Æthiopicorum initio. ἡμέρας ἄρτι διαγελώσης καὶ ἡλίου τὰς ἀκρωρείας διαυγάζοντος. *Cùm primùm dies rideret, & ſol montium cacumina illuſtraret.*

101 Πόντιον ἀφροκόμοισιν ὕδωρ λεύκαινον ἐρετμοῖς.

Cauentem faciunt remis ſpumantibus vndam.

Libro 2. Dionyſ.

--καὶ οὐκέτι κῦμα χαράσσων

Γλαυκὸν ἀκυμάντοισιν ὕδωρ λευκαίνεν ἐρετμοῖς

--nec iam vada cærula verrens

Remigio glaucos faciet caneſcere fluctus.

Catullus.

Tortaque remigio ſpumis incanuit vnda.

128 Μάννα πολυκλήιστον ἐθηήσαντο τοκῆες

Γραπτὸς ὅπερ πολύμυθος ἀμετρήτῳ ποτὲ λαῷ, &c.) Ioannes habet, οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστι γεγραμμένον, Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. *Patres noſtri manducauerũt manna in deſerto, ſicut ſcriptum eſt, Panem de cælo dedit*

eis manducare. E quibus ita rescribo, audacius fortasse, sed tamen rescribo.

Μάννα πολυκλήϊστον ἐθοινήσαντο τοκῆες.
Γραπτὸς ὅπερ πέλε μῦθος
Ἀμετρήτῳ ποτὲ λαῷ, &c.
Manna nobile epulati sunt patres
Quæ res scriptus est sermo.
Innumerabili olim populo.

Sicut & paulò antè, (ἐλόντες.
Ὄφρα καὶ πειθοίμεσθα θεόσσυτον ἔργον ἰδόντες, non
Vt credamus diuinitus profectum opus videntes.
ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι. Vt videamus & credamus tibi. aliquantò pòst eodem modo repono.
Ὑμέτεροι γλυκὺν ἄρτον ἐθοινήσαντο τοκῆες.

Cæterùm aduerte Poëtam non caput integrum versibus reddidisse, sed ea præteriisse, quæ iam dicta videbantur: Nonnulli versus à se confictos conati sunt obtrudere, sed eos, tanquam non optimos, maluimus præterire.

173 *Ἀκούει.*) Non est quod hinc existimes eam fuisse Poëtæ mentem, vt Christi corpus verus panis tantummodo audiret, & diceretur. Non semel enim hoc loco conceptis verbis dicit contrarium. Et verò verbum, *ἀκούειν* pro *εἶναι* frequenter vsurpat, vt cap. 7.

Χριστὸς Ἰουδαίοισι φανήσεται αὐτὸς ἀκούων.
Πατρίδος ὁππόθι δῶμα λυρόκτυπος ᾤκεε Δαβὶδ
Βηθλεὲμ μηλοβότοιο.

Et cap. 8.

Γαζοφύλαξ ὅπη χῶρος ἀκούεται.

Item:

Φανήσομαι ἄρτι καὶ αὐτὸς
Ὑμῖν ψευδομένοις ἀπατήλιος ἶσος ἀκούων.

Et cap. 10.

—νι ἀλέγει δὲ
Μήλων ἀλλοτρίων, ὅτι μίσθιος αὐτὸς ἀκούει.

IN CAPVT VII.

7 Γνωτοὶ ψευδαλέοι τετράζυγες υἷες Ἰώσηφ.
Bis duo mentiti fratres Iosephque creati.) Non Poëta solus, sed etiam Leontius, Cyrillus, & Euthymius in ea fuerunt sententia, vt Iosephi filios putarent esse, qui fratres Domini nominantur. Iis assentiri mauult Ioannes Maldonatus noster. *Qui existimant fratres hoc loco eius cognatos appellari, vt D. etiam Augustinus putat, siue ex matre qui verè secundum carnem cognati erant; siue ex patre, qui etsi verè cognati non erant, tamen esse putabantur.*

14 Πίστιν ἀνακτήσοιντο.) Quam paulò antè amiserant, retrò abeuntes.

30 Ὑμεῖς συγκελάδοιο μετέλθετε κῶμον ἑορτῆς.
Quod in festiuitate instrumentis musicis vterentur, quorum aliqua describit Iosephus 7. antiquitatum. He μὲν κινύρα δέκα χορδαῖς ἐξημμένη τύπτεται πλήκτρῳ. ἡ δὲ νάβλα δώδεκα φθόγγους ἔχουσα τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τ᾽ ἦν πλατέα, καὶ μεγάλα χάλκεα; *Cinnyra quidem decem chordis apta plectro feritur. Nablium duodecim tonos habens digitis impellitur. cymbala verò erant lata & magna ex ære confecta.*

77 Ὑποκλέπτοντι προσώπῳ.) Quid hoc est quæso? aut quid Poëta cogitauit? Suffuranti vultu

verendorum integumentum abſcindunt ? At contra, ſenſus quàm facilis eſſet & expeditus, quàm noſtro Poëta dignus, ſi mutata dictione legeretur:

Μυστιπόλῳ στεφανηδὸν ὑποκλέπτοντι σιδήρῳ
Ἄκρον ἀποτμήγουσι τελεσσιγόνου σκέπας αἰδοῦς.
Myſtico coronatim (in orbem) ſuffuranti ferro
Summum abſcindunt genitalis integumentum verecundiæ.

Ita fortaſſe quiſpiam confidentior non ineptè correxerit: ego malim ignorantiam meam confiteri, quàm Scriptores impudentiùs lancinare, niſi fortaſſe facem præfert ille verſus 3. Dionyſiacon:

--φιλοξείνοιο δὲ νύμφης
Ἑζομένης ἀντωπὸς ὑποκλέπτοντι προσώπῳ
Αἰδομένην ἐτίταινε σαόφρονα χεῖρα τραπέζῃ.
--hoſpitalis verò nymphæ
Sedenti oppoſitus ſubmiſſo vultu
Verecundam extendebat tēperantem manū menſæ.

Ὑποκλέπτοντι προσώπῳ, idem erit atque ſubmiſſo, & limis oculis, quaſi furtim intuente.

85 *Ἀρτιγενῆ λοχίῳ περιτέμνετε φῶτα σιδήρῳ.*) Quidam lapide acuto fieri putarunt circumciſionem. Exodi 4. verſu 25. *Tulit illicò Sephora acutiſſimam petram, & circumcidit præputium filij ſui.* Alij id à Sephora præter morem factum eſſe contendunt. Vide Interpretes.

103 *ἐν ἀργυροφεγγέϊ νηῷ.*) Quantum auri Chriſto in terris viuente, vt de Salomonis ætate taceam, quantum argenti fuerit ex Ioſepho liquet l. 5. c. 14. excidij: *Τῶν δὲ πυλῶν αἱ μὲν ἐννέα χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ κεκαλυμμέναι πανταχόθεν ἦσαν, ὁμοίως δὲ παρα-*

ςάδες, καὶ τὰ ὑπέρθυρα. μία δὲ ἡ ἔξωθεν τοῦ νεὼ Κορινθίου χαλκοῦ, πολὺ τῇ τιμῇ τὰς καταργύρους, καὶ ἐπιχρύσους ὑπεράγουσα. καὶ δύο μὲν ἑκάστου πυλῶνος θύραι, τριάκοντα δὲ πηχῶν τὸ ὕψος ἑκάστης, καὶ τὸ πλάτος ἦν πεντεκαίδεκα. *Ianuarum verò nouem auro & argento cooperta vndequaque fulgebant, similiter autem pastophoria & superliminaria. vna verò extrinsecus spectans ex ære Corinthio, quæ aureas & argenteas longè pretio superaret. & vniuscuiusque ianuæ ostia duo, quorum singula triginta cubitos altitudine, quindecim latitudine continerent.* Itē, Ἡ δὲ διὰ τοῦ οἴκου πύλη κεχρύσωτο μὲν, ὡς ἔφην, πᾶσα, καὶ ὅλος περὶ αὐτὴν τοῖχος, εἶχε δὲ καὶ τὰς χρύσας ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους; ἀφ᾽ ὧν βότρυες ἀνδρομήκεις κατεκρέμαντο. *Ianua interioris templi, erat, vt suprà dixi, tota auro perducta, & omnis circa eam paries, supra autem aurea vites imminebant, quarum vua cum humano corpore possent magnitudine conferri.* Et ne putes aurum & argentum leuiter affusum fuisse ait, Τεσσαράκοντα πήχεις τὰς θύρας εἶχε, καὶ τὸν κόσμον πολυτελέστερον, καὶ δαψιλὲς πάχος ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ. *Ianuas habebat quadraginta cubitorum, & maximo ornatu, crasso auro & argento vestitas.* Item, Ὅτι πρῶτος οἶκος ἔσωθεν ἅπας κατεφαίνετο μέγιστος ὤν, καὶ τὰ περὶ τὴν εἴσω πύλην πάντα λαμπόμενα χρυσῷ τοῖς ὁρῶσιν ὑπέπιπτον. *Prior domus intrinsecus omnis splendebat, amplitudine singulari, & ea quæ ad interiorem portam pertinebant, omnia auro fulgentia sub aspectum cadebant.*

106 Εἵνεκα τιμῆς.) Alia exemplaria habent, ὥς με πέπομφεν. quòd magis arridet.

IN CAPVT VIII.

CVr Poëta historiam de adultera non exposnit? quia nimirum in Græcis exemplaribus locum vix obtinebat. Nec eam Origenes, Clemens Alexandrinus, Chrysostomus, Theophylactus videntur agnoscere. Tertullianus etiam explodit, lib. de pudicitia. *Sed cederem tibi, si scultura pastoris, quæ sola mœchos amat, diuino instrumento meruisset incidi, si non ab omni concilio Ecclesiarum etiam vestrarum inter apocrypha & falsa iudicaretur, adultera & ipsa, & inde patrona Socrorum.* Verùm Tertullianus ita scribebat iam hæreticus. Quare, vt concedamus, hanc historiam tum temporis inter apocrypha fuisse, id est, inter ea, quorum penitùs nondum constabat auctoritas, impudenter tamen eam arguit falsitatis: eam enim libro 2. contra Pelag. Hieronymus scribit in multis Græcis, & Latinis exēplaribus háberi, & Ammonius Alexandrinus antiquissimus scriptor, & D. Athanasius in Synopsi Euangelij Ioannis, eam Sedulius, Ambrosius, Augustinus, Gregorius pluribus locis agnoscunt. Nec iam fas est post Concilij Tridentini decretum sessione 4. decis. de Canonicis scripturis, diuina & Canonica auctoritate dubitare. Vide Maldonatum hoc loco.

Verùm quoniam Poëta tam insignem historiam versibus non expressit, visum est nostram

paraphrasim attexere. non equidem, vt cum Poëta insigni contendam.

--quid enim contendat hirundo
Cycnis? aut quiddã tremulis facere artubus hœdi
Consimile in cursu poßint, vt fortis equi vis?

Sed ne videar Lectorum studiis defuisse, qua in paraphrasi conatus sum, simne assecutus nescio, sed tamen conatus sum Nonni vestigiis aliquantisper insistere.

Τοῖά δὲ λεξαμένου ἱερεῦς ἐπέεσσιν ἄνακτος
Ἠέλιος πυμάτην διεμέτρεε νύσσαν ὀλύμπου
Εἰλαπίνης ὀχετηγὸς, ἄγων ἐπιδόρπιον ὥρην.
Οἱ μὲν κακκείοντες ἔβαν πρὸς δώμαθ' ἕκαστος
Ἀψάμενοι γλυκερῆς μενοεικέα δεῖπνα τραπέζης.
Ἰησοῦς δ' ἀνέβαινεν, ὅπῃ κλυτὸν οὔρεϊ ἐλαίαις
Δάσκιον ἠερίοις ὀδμῇ ἐμέθυσσεν ἀήτας.
Καὶ τότε παννύχιον κυρτούμενον αὐχένα κάμψας
Τερψινόοις γενετῆρα θεὸν θεὸς υἱὸς ἐπαίνοις
Γουνάζων ἐγέραιρε, χέων φρενὸς ἤθαδα λοιβήν.

Talia cùm fatus esset sacris verbis Rex
Sol extremam metiebatur metam olympi
Conuiuÿ adductor, adducens cœnalem horam.
Illi quidẽ dormituri euntes iuerunt domum vnusquisque
Sumpturi dulcis placentes cœnas mensæ.
Iesus verò adscendit vbi inclytus mons oleis
Vmbrosus, aerios odore inebriabat ventos.
Et tunc tota nocte curuatum collum flectens,
Mentẽ oblectantibus genitorẽ Deũ Deus filius laudibus
In genua procumbens venerabatur, fundens mentis solitam libationem.

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥοδέοις ἠὼς γελόωσα προσώποις
Ἐσκέδασεν δνοφερῆς σκιοειδέα κῶνον ὀμίχλης
Πρώϊος ἤιε Χριστὸς ἐς ἀργυροφεγγέα νηόν,
Νηὸν μαρμαρέῳ πάντῃ γανόωντα μετάλλῳ.
Καὶ πολλοῦ ποταμηδὸν ἐπήτριμα κύματα λαοῦ
Ἑζόμενον στεφάνωσεν. Ἄναξ δ' ἐνταῦθα καθίζων
Νηείθμοις ἐδίδαξε χέων λαόσσοον ὀμφήν.
Καὶ τότε γραμματέων καὶ ἀπιστέων Φαρισαίων
Ἑσμὸς ἀμαρτινόῳ λύσσης δεδονημένος οἴστρῳ
Ὄμματι λαμπετόων πυριφεγγέϊ, πομπὸς
ὀλέθρου
Ἀλλοτρίοις λεχέεσσιν ἐφεδρεύσασαν ἀήτην,
Στῆσαν τ' ἐν μεσάτοισι, δολορράπτοισι δὲ μύθοις
Κλεψινόοις προσέειπον δόσιν λόγον ὑπο-
ρύπτα,
Ταύτην ἀλλοτρίοισι γάμοις φιλότητι μιγεῖσαν
Εὕρομεν ἄντα γυναῖκα γαμόκλοπον. ἐν δὲ νόμοισι
Τοιάδε θεσπεσίῳ Μωσῆς ἐχαράξατο βίβλῳ.
Ἥντιν' ἔρως δυσέρωτι περισφίγξειε λεπάδνῳ
Ἀλλοτρίοις λεχέεσσι κλοπὴν ἀθέμιστον ὑφαίνειν,
Ταύτην λαϊνέῳ θανέειν βελέεσσι δαμεῖσαν.
Ἦ σύγ' ὁμόψηφος φρονέεις ἅπερ ἱερὸς ἀνήρ;
Τὴν δ' ἔλεγον Χριστοῦ πειρητίζοντες ἰωήν,
Ὄφρα καὶ αἰτιάαν δολίοις μύθοισιν ἔχοιεν
Ἠελίου ἀκτῖνος καθαρώτερον, ἔνθεον ἄνδρα.
Αὐτὰρ ἄναξ θεῖον πελάσας δαπέδοισι κάρηνον
Ἐκταδίην κύψας κάμψεν ῥάχιν. ἐν δὲ κονίῃ
Ἔγραψεν λήγοντα σοφῆς σημήϊα σιγῆς
Δάκτυλα παλλόμενος, καὶ οὐκ ἀΐοντι ἐοικὼς
Ἀμπλακίας δαπέδοισιν ἄναξ ἐχάραξεν ἑκάστου
Ἔργα τε κλεψινόῳ κεκαλυμμένα φάρεϊ σιγῆς.
Οἱ μὲν δηθύνοντες φιλοπευθέες ἄφρονι
μύθῳ,

Cæterum

Cæterum postquam roseis aurora ridens vultibus.
Dißipauit obscuræ umbrosum angulum caliginis,
Matutinus iuit Christus in argento splendens templum
Templum splendenti undique renidens metallo.
Et multi fluuij instar continentes vnda populi
Sedentem coronauit, Rex verò ibi sedens
Infinitos docuit, fundens populi seruatricem vocem.
Et tunc Scribarum & Deo contrariorum Pharisæorum
Cœtus mentem perdente rabiei concussus stimulo
Oculo resplendens igneum fulgorem emittente, Dux interitus
Alienis lectis insidiatam adduxerunt,
Constituerantque in medio. Dolo consutis verò verbis
Mentem occultantibus præcordiis dederunt vocem fraudatricem.
Hanc alienis nuptiis amore mixtam (legibus verò
Inuenimus palam mulierem nuptiarum furatricem. In
Hęc diuino Moses signauit libro:
Quamcunq; amor infœliciter amanti cõstrinxerit loro
Alienis lectis furtum iniustum texere,
Hanc lapideis mori iaculis domitam.
An tu idem suffragium ferens, sentis quę diuinus vir?
Hanc dixerunt Christum tentantes vocem
Vt etiam accusare dolosis verbis haberent,
Solis radiis puriorem, diuinum virum.
Cæterùm Rex diuinam admonens pauimento faciem
Extensam pronus flectebat spinam. In puluere autem
Scribebat loquentia sapientis signa silentij,
Digitos vibrans, & non audienti similis
Peccata pauimento Rex signabat cuiusque,
Operáque mentem occultante tecta pallio silentij.
Illi verò perseuerabant audire cupidi imprudentẽ sermone,

Ἰησοῦς δ᾽ ἀνέκυψε, σοφόν τ᾽ ἐπὶ μῦθον ἴαλλε,
Ὅστις ἀταρβαλίης πόλει ἄμμορος, οὗτος ἐπ᾽ αὐτὴν
Βαλλέτω ἀνδροφόνον πέτρης κρυεροῖο θύελλαν.
Ὅστις ἀλιτροσύνης καθαρὸς πέλει, ἀρξάτω ἔργου.
Εἶπεν ἄναξ, καὶ ἔκυψε πάλιν, καὶ ἐν οὔδεϊ γράψας
Ἀμπλακίας ἐτύπωσε πάλιν λαλέουσα σιωπῇ.
Εἶπεν ἄναξ, ὁ δ᾽ ὅμιλος ἐχάζετο, ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλον
Οὔασι δεξάμενος μῦθον σοφὸν, ἓν τῇ μενοινῇ
Ἀμπλακίην νοέων ὑποκάρδιον αὐτοῦ ἕκαστος
Ὁπλότεροι μὲν ἕποντο, φυγῆς ἤρξαντο γέροντες,
Ἰησοῦς δὲ μόνος κατελείπετο, καὶ μία Χριστοῦ
Ἀγχιφανὴς μεγάλοιο γυνὴ κατεναντίον ἔστη,
Θαμβαλέον γελόωσα γαληναίοισι προσώποις.
Καὶ θεὸς αἰρόμενος κεφαλὴν ἀτάλαντον ὀλύμπῳ
Παπταίνων θ᾽ ἑλικηδὸν ἐϋστρέπτοισιν ὀπωπαῖς
Ὀφθαλμὸν προΐαλλεν ἀκοντιστῆρα γαλήνης.
Οἴην τ᾽ εἰσορόων τοίῳ μιν ἀνείρετο μύθῳ.
Ποῦ γύναι εἰσὶν ἐκεῖνοι ἀτάσθαλοι, ἠπεροπῆες;
Ἦ ῥα κατεγνώσθης, καὶ λάϊνον ἕσσο χιτῶνα;
Τίς δικάσας θανάτου πότμον σοι ἄποτμον ὑφαίνει;
Γηθοσύνῃ δ᾽ ἀνέπαλτο γυνὴ, καὶ ἀμείβετο μύθῳ.
Οὐδεὶς παμβασιλεῦ πανυπέρτατε κοίρανε κόσμου.
Ἰησοῦς δ᾽ ἀγόρευεν ἀμοιβαίῳ τινὶ μύθῳ,
Οὔτ᾽ ἄρ᾽ ἐμῇ ψηφῖδι πύλας ἀΐδαο περήσεις.
Βάσκ᾽ ἴθι μήτε πάλιν ῥέξαις ἀθεμίστιον ἔργον.
Εἰσόκεν αὐτομάτην αἰὼν στροφάλιγγα κυλίνδει
Ἱππεύσας ἕλικος πολυκαμπέα νῶτον ὀλύμπου.
Αὐτὰρ ἐπεὶ πάλιν ἦμαρ ἔην, δῆμός τε συνῆλθεν,
Κυκλώσας στεφανηδὸν ὅλου σημάντορα κόσμου
Πηγῆς ἀενάου στομάτων ἄπο καλὰ ῥεούσης
Οὔασι διψαλέοις ἔπεεν σωτήριον ὕδωρ.
Ἰησοῦς δ᾽ ἀγόρευε χέων λασιόεσσαν αὐδήν.
Εἰμὶ φάος κόσμοιο λιπαυγέος, &c.

Iesus verò caput sustulit, & prudentē sermonē emisit,
Qui sceleris est expers, ille in istam
Faciat homicidam petræ asperæ procellam.
Qui peccati purus est, incipiat opus.
Dixit Rex, & procubuit iterum, & in pauimento
Peccata insculpsit iterum loquens silentium.
Dixit Rex, at turba recessit, alius post alium
Auribus accipiens sermonem sapientem, & in animo
Iniquitatem agnoscens sub corde latentem suam quisq;
Iuniores quidē sequebātur, fugā verò inceperūt seniores
Iesus verò solus relinquebatur, & sola Christo
Vicina magno mulier è regione stetit
Cum stupore ridens tranquillis vultibus.
Et Deus attollens caput æquale cœlo
Respiciensque in orbem volubilibus pupillis
Oculum misit iaculatorem tranquillitatis.
Solamque videns tali eam interrogauit sermone:
Vbi mulier sunt illi nefarij deceptores?
An condemnata es, & lapideam induta tunicam?
Quis iudicans mortis fatum tibi infœlix texit?
Lætitia verò exsilijt mulier, & respondit sermone:
Nemo omnium regnator, sublimis Domine mundi:
Iesus verò locutus est responsiuo quodam sermone,
Neque etiam meo calculo portas inferi transibis:
Vade age, neque iterum facias illegitimum opus.
Quoad spontaneam æuum volutionem volutat
Equitans curui inflexam metam olympi.
Cæterùm postquam iterū dies erat populusque cōuenit,
Circundans coronatim totius Ducem mundi,
Fontis perennis ab ore pulchrè fluentis
Auribus sitientibus bibit salutarem aquam.
Iesus verò dixit fundens populi seruatricem vocem:
Sum lux mundi luce destituti, &c.

23 Μαρτυρίη διδύμων ἐπιέθροος ἔπλετο φωτῶν.) Res ipsa monet, vt legamus ἐτυμόθροος, hoc sensu:

Quæ dicunt gemini testes, ea vera putantur.

62 Ἐξ ἀρχῆς ὀάριζον:) *Iam tum à principio dixi.* Græca habent, τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν. *Principium, qui, vel quod & loquor vobis.* Qui locus adeo obscurus est & inuolutus, vt interpretes in varias partes distraxerit. Sed Maldonatus noster hanc Nonni versionem, longe bene longis aliorum commentariis anteponit. Vide.

68 Ὁππότε με εὐαγέεσσιν ἀνυψώσητε μενοιναῖς
Ἀνθρώπου φίλον υἱόν.

Cum me pectoribus puris tolletis ad axes.

Aetherios.) Notanda interpretatio: nam cæteri verba Ioannis de exaltatione Christi Seruatoris in crucem intelligunt.

76 Πίστιος ἀρρήκτοισιν ὑπεκλίνοντο λεπάδνοις.

Infractis fidei submittebantur habenis.)

Frequens est huiusmodi translatio, in eos qui diuinis nutibus obsequuntur. Oppianus 2. ἁλιευτικῶν de diuina gubernatione loquens ait:

--οὐδέ τις ἀλκὴ
Τρηχείαις γενύεσσιν ὑπερφιάλως ἐρύσαντα
Ἐκφυγέειν, ἅτε πῶλον ἀποπτυρῆεσσα χαλινοῦ.
Ἀλλ' αἰεὶ μάκαρες πανυπέρτατοι ἡνία πάντῃ
Κλίνουσ' ᾗ κ' ἐθέλωσιν, ὁ δ' ἕσπεται ὅς κε σαόφρων
Πρὶν χαλεπῇ μάστιγι, καὶ οὐκ ἐθέλων ἐλάηται.

--Non vlla potentia duro
Ore reluctari & pressis parere lupatis.
Qualis equus duro frenum qui respuit ore.
At semper superi rerum moderantur habenas
Vt placitũ est: Superũ sequitur moderamina prudẽs
Vt ne verberibus crudis inuitus agatur.

Pindarus ode 2. Pyth. epodo 4. Χρὴ δὲ πρὸς θεὸν οὐκ ἐρίζειν, φέρειν δ' ἐλαφρῶς ἐπαυχένιον λαβόντα ζυγὸν ἀρήγει, ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν τελέθει ὀλισθηρὸς οἶμος. *Non oportet contra Deum contendere. Sed eum qui collare iugum leuiter ferendum acceperit, adiuuat, contra stimulum verò calcitrare est lubrica via.* Quod etiam Æſchylus his verbis, ni fallor, expreſſit. πρὸς κέντρα κῶλον ἐκτείνειν. *Membra contra stimulum extendere.* Lucas act. 9. πρὸς κέντρα λακτίζειν. *contra stimulum calcitrare.*

96 Ελευθερίοισι κόμαν στέψεις πετήλοις.) Ad eorum coronas alludit, qui libertatem acceperant. Tertullianus de corona Militis cap. 13. *Coronat & libertas ſecularis. Sed tu iam redemptus es à Christo, & quidem magno. Seruum alienum quomodo ſeculum manumittet? Etſi libertas videtur; ſed & ſeruitus videbatur. Omnia imaginaria in ſeculo & nihil veri, nam & tunc liber homini eras redemptus à Christo: & nunc ſeruus es Christi licet manumiſſus ab homine. Si veram putes ſeculi libertatem, vt & coronam conſignes rediisti in ſeruitutem hominis, quam putas libertatem: amiſiſti libertatem Christi quam putas ſeruitutem.*

132 ψευδήμονος ἐκ γενετῆρος, *mendaci genitore ſatus.*) Ioannes habet, *cùm loquitur mendacium ex proprijs loquitur, quia mendax eſt, & pater eius*: quæ verba omnes paſſim interpretes ſic explanant: propterea cùm loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia ſuopte ingenio mendax eſt, & mendacii primus auctor. At Epiphanius hoc loco nomine Diaboli Iudam intelligit hær. 38. n. 4. & 5. nouæ editionis his verbis. poſtquam enim Euangeliſtę locum ita cõcepit; *Vos filij eſtis Patris veſtri*

Diaboli, quoniam mendax est, quoniam pater eius mendax est: sic illud deinceps exponit: Λέγει γοῦν· οὗτος ὁ Ἰούδας Πατὴρ αὐτῶν γενόμενος κατὰ τὴν ἀρνησιθεΐαν καὶ προδοσίαν Σατανᾶς ὑπάρξας καὶ Διάβολος οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ υἱὸς γεγένηται οὗτος τοῦ Κάϊν κατὰ μίμησιν, τοῦ ἀνθρωποκτόνου καὶ ψεύστου, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸ αὐτοῦ ψεύστης ἦν οὐχ ὁ Ἀδὰμ, ἀλλ' ὁ Διάβολος. *Quamobrē hic ille Iudas est: qui & ipsorum parens, & propter numinis abnegationem, proditionēque Satanas fuit & voluntate non natura Diabolus, idemque mēdacis ac parricidæ Cain duntaxat imitatione filius, quandoquidem & eius ante ipsum pater mendax fuit, non Adamus, sed Diabolus.* At Eucherius quæst. in Ioannem, dici putat vnumquemque Iudæorum infidelem, *cùm loquitur mendacium*, hîc subaudiendum, *vnusquisque vestrûm, ex propriis loquitur, quia mendax est, & pater eius*, id est *Diabolus*. cui noster videtur omnino suffragari: neque enim adeo stolidus fuit, vt aliquem Diaboli patrem, & eum mendacem agnosceret.

133 Ὑμῖν αὐτὸς ἔλεξα καὶ οὐ πιστεύετε μύθῳ.

Ipse loquor vobis, sed non mihi creditis vnquam.) Non adeo fœliciter assecutus est, quod Ioannes longè ἐμφατικωτέρως expresserat. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. *Ego autem, quia veritatem dico, non creditis mihi.* quasi diceret: Causa cur mihi non credatis, ea est, quia non vultis credere veritati, nec ego instar patris vestri Diaboli, loquor mendacia.

143 Οὔτι κακῶς κρίνοντες ἐλέγχομεν, &c.)

Num nos arguimus sceleris te iure? scientes
Quod Samaritani ficto te numine mactant,

Et quatit vmbrarum ſcuticâ reſonante tyrannus.

Noua, ſed elegans interpretatio: pridie, vt dictum eſt cap. 7. Chriſtũ à Dæmone vexari obiecerant: hodie Dominus iis dixerat, *Quis veſtrûm arguit me de peccato?* Reſpondent, Nonne bene te arguimus de peccato? immò, quod maius eſt, te dæmonium habere conuincimus. quandoquidem per biduum apud Samaritanos verſatus es, vbi te Meſſiam eſſe fingens honores tibi diuinos arrogaſti, quod nunquam attentaſſes, niſi dæmonium haberes. nam vt aduertit Leontius: *Proprium dæmonum eſt gloriam Dei ad ſe transferre.* Reſpondet obiectis. *Ego dæmonium non habeo, ſed honorifico Patrem meum, & vos inhonoraſtis me,* id eſt, me quidem argueretis de peccato, & dæmonium habere conuinceretis, ſi diuinos honores ad me transferrem, iiſque priuarem Patrem meum, ſed dum diuinos honores à Samaritanis mihi delatos admitto, honorifico Patrem meum, in quem honores illi referuntur: ſicut contrà contumelię quibus inhonoraſtis me, in Patrem meum redundant: quare nec me arguitis de peccato, nec dæmonium habere conuincitis. Cæterùm Iudæi affectatæ diuinitatis crimen vno verbo latenter perſtringere voluerunt. *Samaritanus es tu*, vt illud maledicentiæ ſuæ telum aculeatius ſua breuitate, contortius, vibratiuſque ferretur. Sic Tullius in paradoxis, *Et tu quidem in operto fuiſti.* telum acutius hac breuitate vehementiuſque contorſit, quàm ſi ita loqueretur. Et tu quidem cùm ſacra fierent Bonæ Deæ, domum Cæſaris ingreſſus es in veſte muliebri, quò viros accedere tum nefas erat, v[illegible]

ipsis Bonæ Deæ puluinaribus Pompeiæ Cæsaris vxori stuprum inferres. Talis fuit illa Lacedæmoniorum epistola ad Philippum duobus verbis comprehensa. Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. De qua Demetrius Phalereus lib. περὶ ἑρμηνείας. Πολὺ γὰρ δεινότερον φαίνεται ῥηθὲν οὕτω βραχέως, ἢ εἴπερ αὐτὸ μακρῶς ἐκτείναντες, εἶπεν, ὅτι ὁ Διονύσιός ποτε μέγας ὢν τύραννος. ὥσπερ σὺ, ὅμως νῦν ἰδιωτεύων. οἰκεῖ Κόρινθον. οὐ γὰρ ἔτι διὰ πολλῶν ῥηθὲν ἐπιπλήξει ἐῴκει, ἀλλὰ διηγήματι, καὶ μᾶλλον τινὶ διδάσκοντι ἢ ἐκφοβοῦντι. οὕτως ἐκτεινόμενον ἐκλύεται τοῦ λόγου τὸ θυμικὸν καὶ σφοδρόν. ὥσπερ τὰ θηρία συστρέψαντα ἑαυτὰ μάχεται. τοιαύτη τις ἂν εἴη συστροφὴ καὶ λόγου, καθάπερ συνειλημμένου πρὸς δεινότητα. *Multo enim grauius apparet, quod ita breuiter effertur, quàm si illud idem dilatantes ita dixissent. Dionysius potens olim Tyrannus, vt tu modò, nunc tamen vitam priuatam agens, habitat Corinthi. neque enim si tam multis verbis ea dixisset, reprehensioni, sed narrationi similis esset oratio, & magis docenti quàm terrenti conueniret. sic orationis impetus & vehementia, ipsa sua dilatatione dissoluitur: nam quemadmodum belluæ seipsas torquent & contrahunt certamen inituræ, sic ad grauitatem seipsam torquet, & contrahit oratio.*

160 Δαίμονος ἠερόφοιτος ἀλάστορος οἶστρος ἐλαύνει.

Aerio Dæmon æstro percellit alastor.)

Plutarchus in quæstionibus Græcanicis 24. τίς ἀλάστωρ, ἀλιτήριος, παλαμναῖος; respondet. ἀλάστωρ μὲν κέκληται ὁ ἄληστα καὶ πολλῷ χρόνον μνημονευθησόμενα δεδρακώς. *Alastor vocatur qui ea perpetrarit, quæ multo tempore obliuione non deleantur.* Magnum etymologicum etiam aliunde deducit, sed id potissimùm ad rem videtur attinere. ἀλάστωρ κατὰ μὲν

Χρύσιππον τῷ φιλοσόφῳ ἐπὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ φονέως ἀπὸ τῆς ἐλάσεως, ὁ ἄξιος τοῦ ἐλαύνεσθαι διὰ φόνον. ἢ ἀπὸ τοῦ ἀλᾶσθαι τὸ πλανᾶσθαι. *Alastor secundum Chrysippum philosophum de peccatore & homicida dicitur à voce* ἐλάσεως *expulsione, quod dignus sit expelli propter cædem, aut à verbo* ἀλᾶσθαι, *id est, errare.* Ad vtramque etymologiam noster videtur alludere. ἠερόφοιτος quod erret & vagetur per aëra. ἐλαύνει, ab expulsione. Eodem sensu Æschines in Timarchum, ποινὰς ἐλαύνειν καὶ κολάζειν δᾳσὶν ἡμμέναις. *furias impellere & punire tædis ardentibus.* vel quod magis cum Chrysippo faciat Dæmon dictus alastor, quia cœlo & omni natura rerum expulsus est. Empedocles apud Plutarchum de Iside & Osiride.

Αἰθέριον μὲν γάρ σφε μένος πόντονδε διώκει,
Πόντος δ' ἐς χθονὸς οὖδας ἀπέπτυσε, γαῖα δ' ἐς αὐγὰς
Ἠελίου ἀκάμαντος, ὁ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις,
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες.
Ad Pontum expellit rapidi vis ignea cœli,
Expuit in terram pontus, sed terra remittit.
Ad solem ætherium, sol rursus in aëra iactat,
Excipiunt alia ex aliis, odiisque fatigant.

Lege ὁ δ' ἠέρος non αἰθέρος, neque enim probabile est aërem ex omnibus elementis solum esse præteritum, cùm dæmones *aëriæ potestates*, tum à sacris, tum à prophanis omnibus nominentur. In secundo versu, γαῖα δ' ἐσαῦθις, lege ex Eusebio lib. 5. præparat. euang. γαῖα δ' ἐς αὐγὰς Ἠελίου ἀκάμαντος, &c.

162 Καὶ σὺ τέῃ περοχέων ὑψαυχένα κόμπον ἀπειλῇ
Et tu magnifice fundens promissa minaris.)

Minari & ἀπειλεῖν, idem frequenter quod promittere. Homerus 20. Iliados verſu 83.

Αἰνεία Τρώων βουληφόρε, ποῦ τοι ἀπειλαὶ
Τὰς Τρώων βασιλεῦσιν ὑπέσχεο οἰνοποτάζων.
Tros Anchiſiades vbi nunc promiſſa minaque
Quas inter calices ſolitus promittere Teucris
Regibus.

Horatius lib. 2, ſat, 2.

Atqui vultus erat multa & praclara minantis.

Phædrus in fabellis.

Qui cùm minaris grandia, extricas nihil.

IN CAPVT IX.

PVerile fortaſſe videatur, quod tam multis iſtius cæcitatem exaggerat: verùm ex euangelio liquet, cæcitatem eiuſmodi non fuiſſe, quæ poſſet humana ope ſanari. Quare cùm vt plurimùm tribus è cauſis cæcitas oriatur, vel ex humorum ſuffuſione. Vel ex pelliculæ, quæ adnaſcitur craſſitudine; vel denique ex organi defectu, cùm videlicet non eſt omnibus ſuis partibus abſolutum, conſtat humorum ſuffuſionem, & pelliculæ craſſitudinem humanis remedijs poſſe depelli: non poſſe autem illum defectum naturæ in organo formando ſuppleri, ſi quis reperiatur.

--ἀφωτίςοιο προσώπου
Συμφερτὴν, ἀμέριςον ἔχων ἀχάρακτον ὀπωπήν.
Ἣν φύσις οὐκ ἐτύπωσε.

35 Ἠχὶ Σιλωὰμ πηγῆς ἀγχιπόροιο ῥέει πανδήμιον ὕδωρ.] Siloam hoc fontem appellat, quam Ioannes *κολυμβήθραν, natatoriam* ſiue *piſcinam*: quemadmodum capite 5. piſcinam probaticam iam antè nominarat:

--ὄφρα κε πηγῆς
Θυάδης αὐτοέλικτον ἰδὼν ὀρχούμενον ὕδωρ.
Cùm fontis per ſe ſalientem aſpexeris undam.

Ioſephus 5. de exordio, c. 13. *καθήκει μέχρι τῆς Σιλωᾶς. οὕτω γὰρ τὴν πηγὴν γλυκεῖάν τε καὶ πολλὴν οὖσαν ἐκαλοῦμεν. Siloam uſque pertinet. Sic enim fontem dulcem & abundantem vocabamus.* & cap. 26. Ioſephus ipſe ſe ita Iudæos alloquentem inducit: *Τίτῳ μὲν γὰρ καὶ πηγαὶ πλουσιώτεραι αἱ ξηρανθεῖσαι πρότερον ὑμῖν. πρὸ γὰρ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τήν τε Σιλωὰμ ἐπιλιποῦσαν ἴστε, καὶ τὰς τοῦ ἄστεος ἁπάσας, ὥστε πρὸς ἀμφορεῖς ὠνεῖσθαι τὸ ὕδωρ. τὸ δὲ νῦν οὕτω πληθύνουσι τοῖς πολεμίοις ὑμῶν, ὡς μὴ μόνον αὐτοῖς καὶ κτήνεσιν, ἀλλὰ καὶ κήποις διαρκεῖν. Tito enim fontes uberius manant, qui vobis exaruerant prius. priuſquam enim huc adueniret Siloam, & cæteros urbis fontes ſitis aruiſſe, ut etiam ad amphoras aqua venderetur, nunc autem tam ubertim manant hoſtibus veſtris, ut non ipſis ſolùm & iumentis, ſed etiam hortis ſufficiant.* Atque hic obiter nota argutam interpretationem illorum verborum, *quod interpretatur miſſus*, quaſi à præuiſa iſtius cæci miſſione nomen acceperit, ſicut & paulò pòſt pro illis verbis, *da gloriam Deo*, *Δὸς τέκος ὑψιμέδοντι θεῷ χάριν*, &c. Vide.

124 Βοογλήνοιο προσώπου. *bouis pupillas habente vultu,*) id eſt, magnas vel pulchras. ſic *βοῶπις ἥρη*, à poëta frequentiſſimè nominatur. Plutarchus in quæſt. Græcanicis 35. *Διὰ τί τὸν Διόνυσον αἱ τῶν*

Ἠλείων γυναῖκες ὑμνοῦσαι παρακαλοῦσιν βοέῳ ποδὶ παραγίνεσθαι πρὸς αὐτάς; &c. σὺν χαρίτεσσιν ἐς ναὸν τῷ βοέῳ ποδὶ θύων. *Cur Bacchum Eleorum mulieres precantur bouino pede accedere, &c. cum Gratiis bouino pede festinans.* addit: τῷ μεγάλῳ ποδὶ βοέῳ λέγουσιν, ὡς βοῶπιν ὁ ποιητὴς τὴν μεγαλόφθαλμον, καὶ βουγάϊον τὸν μεγάλαυχον. *at bouino pede dicunt pro magno, vt Poeta* βοῶπιν *magnis oculis præditam, &* βουγάϊον *valde gloriantem.*

139 Μὴ θεὸς ὑμείων δονέει νόον, &c.

Num vobis mentem monit Deus, &c.)

Quia nimirum non solùm salutem nostram, sed etiam initium salutis à Deo omnis gratiæ fonte arcessimus. Contra Semipelagianos, qui à nobis aliquod initium gratiæ, & velut ansam à nobis porrigi voluerunt, de quorum opinionibus & delirijs vide passim Augustinum, Prosperum, Fulgentium, & alios. quanquam ad hos alludere non videtur poëta, quem probabilius est vna ante hos ætate floruisse. quod autem ait νόθοι γίγνεσθε μαθηταὶ, id sapienter debet intelligi. neque enim quisquam diuino afflatu ad spuriam fidei professionem impellitur. Sed sensus est, ecquid vobis mentem Deus iniecit, vt vos qui noti estis & spurij filij Synagogæ, in veros Christi filios euadatis.

150 Εἰ ἢ θεουδείκνοιτ, &c. Homerus 1. Iliados versu 228.

Ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ.
Paruerit quicunque Deo Deus audiet ipsum.

IN CAPVT X.

4 Aἴδηλον.) malim ἀΐδηλος.

39 Εἰμὶ δὲ ποιμὴν καλὸς ἐγώ.) Significantius Ioannes, ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ ἀγαθός. Xenophon tamen tertio memorabilium, τὸ καλὸν, & τὸ ἀγαθὸν idem eſſe teſtatur. πάντα γὰρ ἀγαθὰ, καὶ καλά ἐστι, πρὸς ἃ εὖ ἔχῃ, κακὰ δὲ καὶ αἰσχρὰ πρὸς ἃ ἂν κακῶς. *Eadem enim ſunt & bona & pulchra, eorum reſpectu, ad quæ bene ſunt comparata; mala verò & turpia eorum, ad quæ malè.*

62 Οὐδέ τις αὐτὴν

Θεσμὸς ἀφαιρεῖταί με γενέθλιος, οὐ χρόνος ἕρπων

Πανδαμάτωρ, ἀδάμαστος, ἢ ἐμπεδόμητις ἀνάγκη.) Tria complectitur. Genethliacon ſiue horoſcopum, tempus, neceſſitatem, ſiue fatum. Negat Genethliacon & conſtellationem ſub qua quiſque naſcatur, quicquam virium obtinere, contra Priſcillianiſtas, qui, vt ait Gregorius magnus homilia 10. in Euangelia, huiuſmodi conſtitutionem ſtellarum naſcentis cuiuſque fatum eſſe dicebant: quos ibidem refellit: & Baſilius homilia 6. Hexameron, Auguſtinus & alij. Lepidum eſt quod refert Suidas in voce βλάξ. Καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ τέλος τὸ βλακεννόμιον ὃ οἱ ἀστρολόγοι τελοῦσι. διὰ τὸ τοὺς μωροὺς εἰσιέναι πρὸς αὐτούς. Et Alexandriæ βλακεννόμιον dicitur id tributum, quod ab Aſtrologis perſoluitur: propterea quòd ſtulti ad ipſos accedant.

Negat 2. Chriſtum Dominum à tempore

pendere, contra Arianos, qui vt indicant Chrysostomus, & Euthymius, & Theophylactus ex illo Ioannis 3. *Nondum venit hora mea*, Christum Dominum tempori ac fato subiectum esse asserebant.

Tertiò negat eundem fati legibus contineri, contra Mercurium Trismegistum, Stoicos, & Pharisæos, qui omnes hominum actiones à fato pendere dicebant, adeo vt ne Deum quidem ipsum fatorum legibus solutum esse contenderent, quem errorem qui stabilierint, qui conuellerint, operæ pretium non est pluribus referre, cùm Geuerartus Elmeuhorstius vir doctus suis in Minutium Fœlicem commentariis hunc locum occuparit, & omnes propemodum auctores qui citari possunt in hanc sententiam, prælibarit.

79 *Εὖ ἔργα δωμήσας Σαλομὼν ἐυκίονι τέχνῃ.*

Arte columnari Salomon cùm poneret ædem.)

Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις. *Facta sunt autem encænia in Hierosolymis.* Quatuor videntur fuisse encænia, siue dedicationis festa. Quorum vnum ad vrbis post Babyloniorum bella instauratæ, cętera tria ad templi & altaris dedicationem pertinebant. Primum fuit quando à Salomone templum à fundamentis erectum est. Alterum quando destructum à Babyloniis, post captiuitatem denuo fuit excitatum. Tertium, quando altare prophanatum à gentibus sublatum fuit, & nouum erectum à Macabæis. Primum celebratur 3. mense, qui Septembri nostro respondet. l. 3. Regum c. 8. versu 8. Secundum die 3. mensis Adar. Esdræ 1. c. 6. v. 15. qui erat mensis duode-

cimus Hester. c.3. v.7. E quibus Toletus à duabus maculis Iosephum emendat, qui à tribus eadem opera purgari potuisset: Sic ille 11. Antiquitatum c. 4. τοῦ δ' ἐννάτου τῆς Δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς ἐνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν Ἀδὰρ, παρὰ δὲ Μακεδόσι Δύστρος. lege τοῦ δὲ ἕκτου, &c. vel potius notis arithmeticis Iosephus scripserat, è quibus facilius mendum in scripturam irrepsit. τοῦ δὲ ς' τῆς Δαρείου βασιλείας ἔτους, καὶ γ' μηνὸς ιά. Esdræ 1. *vsque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus Dary Regis.* Tertium encæniorum festum: *Statuit Iudas, &c. vt agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis, ab anno in annum per dies octo à quinta & vicesima die mensis Casleu.* Macab. c. 4. versu 59. dixerat versu 52. hunc esse mensem nouum, qui partim Nouembris fini, partim Decembris initio respondet: menses enim cursu Lunæ computabant. Iam quæritur quodnam horum encæniorum festum intelligat. Theodorus Mopsuestenus fuisse totius vrbis dedicationem existimat. Nonnus noster, cui Cyrillus in cathena Græca adstipulatur, refert ad dedicationem templi Salomonis. Sed cogimur ab eius sententia diffidere. Ea enim dedicatio celebrata fuit, mense septimo, id est sub finem Septembris, aut saltem initio Octobris: at constat hanc dedicationem hyberno tempore fuisse celebratam. Chrysostomus, Euthymius, Leontius, & Theodorus Heracleotes secundum templi à Zorobabel instaurati dedicationem probabiliter intelligunt. Maldonatus & Toletus, è quibus ista decerpsi, Ruperti, Bedæ, & Alcuini, qui id ad altaris à Macabæis erecti de-

dicationem referunt, opinionem aliorum interpretationibus, & meritò quidem anteponunt. Operę pretium non eſt eorum opiniones expendere: non enim hic ago Ioannis, ſed Nonni interpretem.

Εὐκίονι τέχνῃ.) Iure columnarum meminit in templi fabrica. Vt enim omittam quæ de templi columnis, tum à ſcriptura paſſim, tum à Ioſepho produntur, vt etiam taceam columnas templi Cizyceni, de quibus Xiphilinus, columnæ antiquitus in templis præcipuo quodam cultu fuerunt dedicatæ. vnde 7. Æneidos.

Templũ Auguſtũ, ingens, centũ ſublime columnis.

Quia nimirum, vt tradit Clemens Alexandrinus ſub finem primi ſtromatum. πρὶν γ' οὖν ἀκριβωθῆναι τὰς τῶν ἀγαλμάτων σχέσεις, κίονας ἱστάντες οἱ παλαιοὶ, ἔσεβον τούτους, ὡς ἀφιδρύματα τοῦ θεοῦ. γράφει γ' οὖν ὁ τὴν φορωνίδα ποιήσας,

Καλλιθόη κλειδοῦχος Ὀλυμπιάδος βασιλείης
Ἥρης Ἀργείης, ἣ στέμμασι καὶ θυσάνοισι
Πρώτη ἐκόσμησεν περὶ κίονα μακρὸν ἀνάσσης.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τὴν Εὐρωπίαν ποιήσας ἱστορεῖ τὸ ἐν Δελφοῖς ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κίονα εἶναι διὰ τῶνδε.

Ὄφρα θεῷ δεκάτην ἀκροθίνιά τε κρεμάσαιμεν
Σταθμῶν ἐκ ζαθέων, καὶ κίονος ὑψηλοῖο.

Prinſquam igitur antiqui ſtatuas accuratè noſſent effingere erectas columnas vt Deorum ſimulacra venerabantur. ſcribit enim auctor Phorouidis,

Callithoe excelſi clauem quæ geſtat olympi
Iunonis quæ velleribus feſtaque coronâ
Reginæ ornauit ſublimem prima columnam.

Sed & qui Europeam ſcripſit auctor eſt ſtatuam Apollinis Delphici columnam fuiſſe his verbis.

Vt Phœbo decimas, sacra vt donaria templi
Figamus suspensa tholo celsaque columnæ.

Omitto statuam Veneris Paphiæ, quam Cornelius Tacitus, Maximus Tyrius, & alij columnam paulatim in angustum desinentem fuisse prodiderunt.

Sanchuniathon Berytensis, Philone Biblio interprete apud Eusebium primo præparat. Euang. Phœnices, στήλας τε καὶ ῥάβδους ἀφιέρων ἐξ ὀνόματος αὐτῶν. *Columnas & bacillos Deorum nomine consecrarunt.*

82 Ἰησοῦς δ' ἱερῷ ἐν μέσῳ στῆσεν ἴχνια ναοῦ,
In medio Christus posuit vestigia templo.)

Videtur tamen extra templum fuisse porticus Salomonis. Siue eam esse dicamus, quæ tertio Regum cap. 6. describitur, *Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis, &c.* Siue eam, cuius Iosephus lib. 5. c. 14. belli Iudaici facit mentionem. τοῦ δὲ βασιλέως Σαλομῶνος, ὃς δὴ καὶ τὸν ναὸν ἔκτισε, τὸ κατ' ἀνατολὰς μέρος ἐκτειχίσαντος, ἐπετέθη στοὰ τῷ χώματι. *Cùm verò Salomon, qui & templum extruxit, partem quæ ad Orientem vergit muro sepsisset; aggeri porticus imposita est.* Et clariùs lib. 20. antiquitatis Iudaicæ cap. 8. Ἔπειθεν τὸν βασιλέα τὴν ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ στοὰ τοῦ μὲν ἔξωθεν ἱεροῦ, κειμένη μὲν ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τετραγώνων κατεσκεύαστο, καὶ λευκῶν πάνυ, τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου πήχεις εἴκοσι. τὸ δ' ὕψος ἓξ ἔργον Σαλαμῶνος, &c. *Suasit Regi vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat, profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis, valde candidis. eratque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo:*

opus Salomonis. E quibus vides hanc porticum extra tẽplum fuiſſe, ſed etiam cauſam aduertis cur templo diruto tot ſecula durauerit. Adde quod horum lapidum coagmentationem deſcribens ait lib.15.ant. Iud.c.14. Τὰ δ᾽ ἐντὸς σιδήρῳ ἠσφαλισμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. *Interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnem temporis iniuriam firmiſsimas.*

83 Θέσκελον αἰθούσης πολυδαίδαλον οὖδας ὁδεύων.

Diuinum porticus varium pauimentũ inambulans.) Horum epithetorum ratio è porticus deſcriptione conſtabit. Ioſephus libro 5. de bello Iudaico, c.14. Διπλαῖ μὲν γὰρ αἱ στοαὶ πᾶσαι. κίονες δ᾽ αὐταῖς εἰκοσίπεντε πηχῶν τὸ ὕψος ἐφεστήκεσαν, μονόλιθοι λευκοτάτης μαρμάρου, κεδρίνοις δὲ φατνώμασιν ὠρόφοντο: *Duplices enim erant porticus omnes, in his columnæ ſurgebant altitudine quinque & viginti cubitorum, & ſingulis ſingulæ lapidibus, quas laquearia cedrina protegebant.* Et quod ſubiungit de area, id potiori iure de porticibus debet intelligi. Τὸ δ᾽ ὕπαιθρον ἅπαν πεποίκιλτο παντοδαπῶν λίθων κατεστρωμένον. *Subdiale verò ſiue impluuium variabatur omnimodis lapidibus ſtratum.*

102 Ελιξι.) Nitor & elegantia verſus poſtulat, vt vno iota detracto, ſic legamus,

Αὐτομάτοις ἁψῖσιν ἕλιξ κυκλούμενος αἰών.
Fornice natiuo verſatile voluitur æuum.

Non vt vertit interpres, ſpontaneis arcuatis volutionibus circuiens ſeculum. hîc enim ni fallor αὐτόματον idem eſt, atque αὐτοφυὲς, & non coacto, ſed artefacto opponitur. multo minus αὐτόματον eſt, vt capit Ariſtoteles, τὸ κατὰ συμβεβηκὸς caſuale: quaſi verò cœlum fortuitis conuerſionibus volueretur.

118 *Ὄφρα σε πετρήεντι κατακρύψωσι χιτῶνι.*
Vt tu ſaxorum tunica tegereris ab illis.)
Homerica locutio. Hector 3. Iliados,
Λάϊνον ἕσσο χιτῶνα, κακῶν ἕνεκ' ὅσσα ἔοργας.
Saxorum induerent tunica pro crimine Troes.
Nec abludit ille verſus cap.20. infrà,
Μεταχθονίου γυμνούμενα γυῖα χιτῶνος.
Terreſtri tunica membra nudata.

125 *Οἷς τότε μοῦνον ἵκανε Θεοῦ λόγος ἶσος ὀνείρῳ.)*
Elegans interpretatio. Si in Scriptura dicti ſunt ij Dij, quibus verbum diuinum ſomnij inſtar, & quaſi per nebulam adfuit: quanto magis ego Deus dicendus ſum: cuius humana natura ſic vincta eſt verbo diuino, vt eius infuſione ſit quodammodo delibuta.

135 *Ἔργοις ἡμετέροις, τάπερ ἔδρακε μάρτυς ὀπωπή.)*
Manca eſt & hiulca ſententia, legerem niſi antiquitatis reuerentia prohiberet,
Ἔργοις ἡμετέροις πιστεύετε, μάρτυς ὀπωπή, &c.
Vel potiùs, nihil è priore verſu mutarem, & huncadiungerem, quæ repetitio Poëtæ ſatis eſt vſitata:

Ἔργοις ἡμετέροις, τάπερ ἔδρακε μάρτυς ὀπωπή,
Ἔργοις ἡμετέροις πιστεύετε, μάρτυς ὀπωπή,
Ὄφρα κε γνώσκοιτε, &c.
Noſtris operibus, quæ vidit teſtis oculus,
Noſtris operibus credite, teſtis (eſt) oculus,
Vt cognoſcatis, &c.

IN CAPVT XI.

9 NOΥσαλέῳ βαρύγουνος ἱμάσσετο σύγγονος ἀτμῷ.) Quia nimirum febris ita corpus fatigat, vt tamen non minima pars laſſitudinis ad genua dimanet: propter eandem rationem, qua ſecundo Metamorphoſeon timor à genuum tremore deſcribitur.

116 Δάκρυσι νικηθεῖσα μόλις πορθμεύετο φωνή.) Pene ad verbum ex Marone vndecimo Æneidos;

Et via vix tandem voci laxata dolore eſt.

122 Πνεύματι πατρῴῳ δεδονημένος.) Textus habet, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, *infremuit ſpiritu*, videtur in eorum fuiſſe ſententia, qui, vt ait Maldonatus, *ſpiritum pro diuinitate*, & ἐμβριμᾶσθαι pro iraſci accipientes ſenſum eſſe putauerunt, ſpiritu, id eſt diuina virtute ſua ſeſe excitaſſe, ſeſe paraſſe, veluti ad committendum cum morte, & cum mortis auctore diabolo certamen, quēadmodum Theodorus Heracleotes inter Græcos, Rupertus inter Latinos videntur interpretari:

150 Αἴκε φυλάξῃς
Χείλεσιν ὑμετέροισι σοφὴν σφρηγῖδα σιωπῆς.
Si tacita in labris poteris ſeruare ſigillum.)

Notum eſt illud Alexādri, qui cùm litteras quaſdam Hephæſtioni ſilentio ſeruandas oſtendiſſet; προσέθηκε τῷ ἐκείνου στόματι τὴν σφραγῖδα. *Eius ori ſigillum appoſuit*; ait Plutarchus in eius vita.

174 ---Θαμβαλέῳ δὲ Ισαμβέϊ νεφεληδόν.)
Scio illud νεφεληδὸν coniungi poſſe cum ἰσαμβέϊ, vt

pro confecta multitudine capiatur. Vt apud Virgilium,

Vrgeri volucrum densarum ad littora nubem.

Tamen si ad θαμβαλέῳ referamus, id erit quod aiunt vernaculi, *estonné comme s'il estoit tombé des nuës.*

378 Συδώειον τόπερ εἶπε Σύρων στόμα.) Immò Latinorum. atque hinc aduertas, & Latinæ, & Syriacæ linguæ fuisse imperitum, in quo se ita pulchrum & beatum putauit, vt cap. 2. repetierit,

Συδώειον τόπερ εἶπε Σύρων ἐπιδήμιος αὐδή.

195 Πρωτόθρονος ἕζετο βουλή.) Ioannes συνέδριον meritò πρωτόθρονον βουλὴν appellat, vel ratione originis, vel dignitatis. Originis, quia iam tum à Moysis tẽpore id consilium consilio Iethro soceri fuerat institutum. Exo. 19. & alibi, Dignitatis, quia de maximis quibusq; rebus iudicabant, adeo vt quãdam Atheniensis Areopagi speciem exhiberent, vnde & in eo Senatum Herodes subiit iudicium. Iosephus lib. 14. antiquitatis Iudaicæ cap. 17.

205 Ὃς ποτε κείνου

Ἀρχιερεὺς λυκάβαντος ἔην ὀχετηγὸς ἑορτῆς.)

Opinor Principem Sacerdotum ὀχετηγὸν ἑορτῆς hîc nominari, quòd Sacerdotes quasi solenni ritu festum aduehentes, noctu templi ianuas aperirent. Iosephus 18. antiquitatis cap. 3. Τῶν ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἀνοιγνύναι τοῦ ἱεροῦ τοὺς πυλῶνας. *Cùm azymorum festum ageretur, quod Pascha dicimus, in more positum erat, vt Sacerdotes à media nocte templi ianuas aperirent.* Vel quod cùm alij Sacerdotes alia Sabbatha, ipse Pontifex aut saltem aliquis è principibus Sacerdotum Sabbathum paschatis

tubæ clangore indiceret in ſummo paſtaphoriorum faſtigio. Ἔνθα τῶν ἱερέων τις ἐξ ἔθους ἱστάμενος ἑκάστην ἑβδομάδα εἰσιοῦσαν προεσήμαινε σάλπιγγι δείλης, καὶ τελεσθεῖσαν αὖθις περὶ ἑσπέραν. ὅτε μὲν ἀνείργειν τῷ λαῷ μεταγγέλλων. ὅτε δ' ἔργων ἔχεσθαι. *Vbi Sacerdotum aliquis pro more ſtans, ſingulorum Sabbathorum initia ſub crepuſculum, & finem ſub veſperam tuba denuntiabat: nunc populo quietem nuntians, nunc laborem.* Et verò licet indecorum videri poſſit ſummum Sacerdotem tubam plenis buccis inflare, tamen indecorum non fuit tubicini præire præcinentem. Cæterùm pro ἀνείργειν libenter emēdarim ἀργεῖν. Hinc Poëta nodum difficilem extricat, cur Caiphas Pōtifex illius anni dicatur. lego ſine diſtinctione,

--- ὅς τότε κείνου,
Ἀρχιερεὺς λυκάβαντος ἔην ὀχετηγὸς ἑορτῆς.

--- Summus quippe ille Sacerdos,
Tunc erat illius qui feſtum induceret anni.

Conſtat apud omnes pręter ſummū Sacerdotem, alios quatuor & viginti fuiſſe, qui Principes Sacerdotum dicerētur. Eos inter ſe & cum ſummo Pontifice noſter inſinuat, vel quemdam ſeruaſſe ordinem, vel ſaltem ſingulis annis ſortitos fuiſſe, quis ex omnibus Sabbathum Paſchatis indiceret. Eumque illius anni Pontificem vocabant, cui vel ordo vicis, vel ſors obuenerat. Vult igitur Poëta Caipham illius anni Pōtificem peculiari quadam ratione dictum, nō quod ſummo Sacerdotio fungeretur, nō enim eam ob rem huius potiùs, quàm aliorum annorum, quibus Pontificatum geſſit, Pontifex dici potuiſſet, ſed quòd eo peculiariter anno Caiphæ, qui cæteroquin erat ſummus Sacerdos, vel ſorte, vel *ſecundum ordinem vicis ſuæ*, Paſchatis indicendi munus obtigiſſet.

IN CAPVT XII.

9 *Εἰς δ' ἓν δαιτυμόνων ἔπι Λάζαρος ἴσος ὀνείρῳ.*) Alio ſenſu ſuperius nunc ἴσος ὀνείρῳ, quod ſpectantes in ſtuporem adduceret. Oppianus 1. ἁλιευτικῶν verſu 235.

Ναῦται δὲ τρομέουσιν ἀείδελα δεσμὰ θαλάσσης,
Δερκόμενοι, καὶ θάμβος ἴσον λεύσσοντες ὀνείρῳ.
At nautæ trepidant ad vincla latentia ponti,
Spectantes, monſtrumque vt ſomnia vana videntes.

85 Ὀπιπευτῆρες ἑορτῆς. *Spectatores feſti.*) Ioannes ait; *vt adorarent in die feſto.* Noſter etiam adorationis modum expreſſit, quòd Gentiles feſtum & ſacrificia ex atrio Gentium ſpectarent, non autem Sanctum ingrederentur, aut etiam ſacrificiis intereſſent. Ioſephus lib. 5. de excidio, c. 4. Εἱστήκεσαν ἐξ ἴσου διαστήματος στῆλαι, τὸν τῆς ἁγνείας προσημαίνουσαι νόμον, αἱ μὲν ἑλληνικοῖς αἱ δὲ Ρωμαϊκοῖς γράμμασι, μὴ δεῖν ἀλλόφυλον ἐντὸς τοῦ ἁγίου παριέναι. τὸ γὰρ δεύτερον ἱερὸν ἅγιον ἐκαλεῖτο. *Stabant æquo interuallo columnæ, quæ leges religionis tum Græcis, tum Latinis litteris continerent, fas non eſſe alienigenis ad Sanctum accedere, ſecundum enim templum Sanctum dicebatur.* Quare non idem eſt ὀπιπευτήρ, quod ἐπόπτης. nam ὀπιπευτὴρ fuit, qui tanquam profanus è longinquo ſpectabat. ἐπόπτης autem qui maximis & auguſtiſſimis cæremoniis erat initiatus. Suidas. Λέγονται ἐν ἀρχῇ μὲν μύσται. μετ' ἐνιαυτὸν δὲ, ἐπόπται καὶ ἔφοροι. *In principio quidem myſtæ, poſt annum verò epoptæ & ephori nominantur.* Plutarchus in Demetrio conſulatur.

101 *Ψυχὴν ὃς συγέει παρακήρατον.*) Sensus implicatus & obscurus, quasi verò animam nostram immortalem odisse iubeamur. Quanto liquidior Augustini interpretatio tractatu 51. in Ioannem; *Noli amare in hac vita, ne perdas in altera vita.* Vt sensus sit qui animam suam, & vitam hanc mortalem, non ita amat, vt eam fugiat honestati, & virtuti impendere, is in vitam æternam custodit eam. Neque alia erit Poëtæ sententia, si versum hac interpunctione distinxeris:

Ψυχὴν δ᾽ ὃς συγέει, παρακήρατος ἔμπεδον αὐτὴν, &c.

vt τὸ *παρακήρατον*, non ad *συγέει*, sed ad *φυλάσσει* referatur.

122 *Νῦν ζαθέη κόσμοιο πέλει κρίσις.*) Malim *ζαθέη*. *Nunc diuinum orbis est iudicium.* Nam hoc loco mundi nomen in malam partem vsurpat.

138 *Βαιὸν ἐν ὑμῖν*, &c.) Clara & nobilis interpretatio. cùm ambiguitas Latinæ versionis, vt notat Maldonatus noster, fefellerit Augustinum, Bedam, Rupertum, Bernardum, Lyranum, & alios passim Latinos interpretes. at Græci ferè omnes cum Poëta nostro consentiunt.

168 *Ἀρχὴ Ἰουδαίων ὑψαυχένος ὄμματα βουλῆς.*) Libenter legerem *ἀρχοὶ*, nisi abhorrerem ab omni nouitate, nisi cùm necessitas cogit innouare. Dicit autem *ὄμματα βουλῆς*, eodem sensu quo Marcus Tullius *lumina Senatus* passim vsurpat.

118 *Ος με παρεγράψατο.*) Id est, *Qui petitionem meam quadam exceptione summouerit.* Hoc enim verbum à iudiciis, & foro deductum est. Suidas, *παραγράφεται, ἐξουθενεῖ, παραιτεῖται, ἀποβάλλεται.* *Præscribit, antiquat, excusat, reycit*: cùm videlicet, vt

paulò pòst explicat, dicit orator, μὴ δεῖν ἔτι περὶ αὐτοῦ συνίστασθαι κρίσιν. *Non oportere amplius ea de re constitui quæstionem.* Vnde vt notat Budæus in Commentariis, huiusmodi causæ *Peremptoriæ* nominantur. impediunt enim litis instaurationem statim ab initio, quasi iudicij ingressum, vt in illa oratione πρὸς Πανταίνετον, quam sic exorditur Orator. Δεδωκότων, ὦ Ἄνδρες δικασταὶ, τῶν νόμων παραγράψασθαι περὶ ὧν ἄν τις ἀφεὶς, καὶ ἀπαλλάξας δικάζηται, γεγενημένων ἀμφοτέρων μοι τούτων, πρὸς Πανταίνετον τουτονὶ, παρεγραψάμην, ὡς ἠκούσατε ἀρτίως, μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην. *Cùm leges permittant, iudices, præscribere & exceptione submouere petitionem, de his à quibus quis iudicatus fuerit, & absolutus, cumque ea duo obtinuerim, aduersus hunc Pantænetum, statim, vt audiuistis, præscripsi, hanc rem non esse denuò iudicandam.*

IN CAPVT XIII.

21 Θυμβρεαὶ αὐδή.) Alij legerunt τυμβεαὶ, & vocem sepulchralem intelligunt. Legerim θυμβρεαὶ αὐδή. Id est lingua Tiberina siue Latina: Tiberim enim Græci θύμβριν nominabant. Dionysius in periegesi versu 352.

Θύμβρις ἑλισσόμενος καθαρὸν ῥόον εἰς ἅλα βάλλει,
Θύμβρις ἐϋρρείτης ποταμῶν βασιλεύτατος ἄλλων,
Θύμβρις ὃς ἱμερτὴν ἀποτέμνεται ἄνδιχα Ῥώμην,
Ῥώμην τιμήεσσαν ἐμῶν μέγαν οἶκον ἀνάκτων.
Tybris in æquoreas liquidus deuoluitur vndas,
Corniger hesperidum fluuius regnator aquarum.

Tybris Romulidum magnam qui diuidit vrbem
Romam vbi nostrorum sunt alta Palatia Regum.

26 Ἀρχόμενος Σίμωνος ἕως ἰδίοιο φονῆος.

A Petro incipiens, tum tandem homicida lauetur.) Origenes, Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, & Leontius contrarium sentiunt: quasi à Iuda proditore incœperit, donec tandem ad Petrum deueniret. At Augustinus, Beda, Rupertus, & alij passim interpretes Nonni sententiam longè cæteris interpretationibus anteponunt. Alij alias adferunt rationes, noster vnam, sed luculentam vno verbo complectitur Πρεσβυτέρῳ. Quod non ad ætatem transferri debet, sed ad dignitatem, qua præ cæteris Apostolis eminebat, nam de ætate si agatur, constat Andream saltem Petro fuisse seniorem. Epiphanius hær. 52. Ἡ μὲν γὰρ συνάντησις τῷ Ἀνδρέᾳ πρώτῃ γεγένηται. μικροτέρου ὄντος τοῦ Πέτρου τῷ χρόνῳ τῆς ἡλικίας. *Occursus enim Andreæ primus contigit, cùm minor esset Petrus tempore ætatis.* Iam πρέσβυς apud Poëtas frequenter venerationis & dignitatis. Homerus Iliados 3. versu 721.

Ἥρη πρέσβα θεὰ θυγάτηρ μεγάλοιο Κρόνοιο.
Iuno Saturni soboles veneranda potentis.
Πρέσβα Διὸς θυγάτηρ Ἄτη ἣ πάντας ἀᾶται.
Nata Iouis veneranda Ate quæ noxia cunctis.

Eodem sensu Odyss. γ. versu 142.

χαλεπὸν δέ κεν εἴη,
Πρεσβύτατον καὶ ἄριστον ἀτιμίῃσιν ἰάλλειν.
Difficile est inhonoratum dimittere cunctis
Præstantem, quo non antiquior vllus.

Et hymno in Venerē de Vesta ita loquitur v. 31.

Πᾶσιν δ' ἐν νηοῖσι θεῶν τιμάοχός ἐστι,
Καὶ παρὰ πᾶσι βροτοῖσι θεῶν πρέσβειρα τέτυκται.

Omnibus in diuûm templis celebratur honore,
Inque hominum votis est antiquissima diuûm.

Item Hymno in Vestam & Mercurium.

Ἕδρην ἀΐδιον ἔλαχες πρεσβηΐδα τιμήν.
Æternam sedem, antiquos sortiris honores.

Et Iliados θ. versu 189.

Πρώτῳ τοι μετ' ἐμὲ πρεσβήϊον ἐν χερὶ θήσω.
Primus honorato post me tu munere gaude.

Πρεσβήϊον *honoratum munus*, siue potius *honorarium*.

58 Καὶ παλάμης ἀγκῶνα παλινδίνητον ἐρείσας.
Ἀκρότατον περὶ κύκλον ἐϋστόρθοιο τραπέζης.)

Innuit hoc loco Christum Dominũ non assedisse, vt vulgò solemus, sed accubuisse more veterum. Omitto sexcẽtos. Valerius l. 2. c. 1. *Fœminæ cũ viris cœnantibus sedentes cœnitabant: quæ consuetudo ex hominũ conuictu ad diuina penetrauit. Nam Iouis epulæ ipse in lectulũ, Iuno & Minerua in sellas ad cœnã inuitabantur. Quod genus seueritatis ætas nostra diligẽtius in Capitolio, quã in suis domibus seruat. videlicet quia magis ad rẽ pertinet earum, quàm mulierum disciplinã contineri.* Lucianus in Lapithis alludit; Ἐκέλευε θρόνον τινὰ λαβόντα καθίζεσθαι, &c. ὁ δ' ἄπαγε φησὶ γυναικεῖον λέξεις, καὶ μαλθακὸν ἐπὶ θρόνου καθίζεσθαι, ἢ σκίμποδος, ὥσπερ ὑμεῖς ἐπὶ μαλθακῆς ταύτης εὐνῆς μικροῦ δεῖν ὕπτιοι κατακείμενοι ἑστιᾶσθε πορφυρίδας ὑποβεβλημένοι. ἐγὼ δὲ καὶ ὄρθιος ἄδην δειπνήσαιμι. Sic autem accumbebãt, vt nec omnino sederẽt, nec omnino iacerẽt, sed medio quodam situ, subiectis ceruicalibus vterentur. Lãpridius in Heliogabalo subalares culcitras appellat. *Nec cubuit in accubitis facile, nisi his, quæ pilũ leporinũ haberent, aut plumas perdicum subalares sæpè culcitras mutãs.* Ita vt appresso culcitrę vel etiam mensæ cubito niterentur. vnde & noster, Ἀγκῶνα παλινδίνητον ἐρείσας. *Cubitum reuolutum fulciens.* Horatius,

Languidus in cubitum ſeſe conuiua reponet.

Et lib. 1. Carminum,

Et cubito remanete preſſo.

Vide etiam Plutarchum in conuiualibus quęſtionibus lib. 5. problemate 6. τίς αἰτία τῆς ἐν ἀρχῇ στενοχωρείας τῶν δειπνούντων, εἶτα ὕστερον εὐρυχωρείας. *Quæ cauſa & cur conuiuantes initio anguſtè accumbant, deinde cœna ad finem vergente locum habeant laxiorem.* Eam reddit rationem, quod initio manum ferculis crebrius admouentes proni, quodammodo in menſam procliues accubent, at iam cibis expleti in latus & cubitum ſe reponant, quo ſitu corporis longè minus loci occupatur. Meritò igitur Chriſtus Dominus, cùm agnum iam ediſſet, in cubitum ſe repoſuit. Neque enim tam recubabat vt cœnaret, quàm vt & diuinam Euchariſtiam inſtitueret, & cum diſcipulis amicè loqueretur. Situs autem loquentis in conuiuio pulchrè ab Apuleio deſcribitur lib. 2. Metamorphoſis: *Aggeratis in cumulum ſtragulis, & effultus in cubitum, ſubiectiſque in torum, porrigit dextram, & inſtar Oratorum conformat articulum, duobuſque infimis concluſis digitis, cæteros eminus porrigens, & infeſto pollice clementer ſubrigens, infit Telephron, &c.*

59 Ἀκρότατον περὶ κύκλον.) Hoc verſu locus oſtenditur in quo Chriſtus recubabat, in ſumma videlicet parte illius ſemi circuli, quem menſa conficiebat inſtar antiquæ litterę σίγμα, C, vnde factum eſt, vt à litteræ figura ſigma diceretur. Circa autem huiuſmodi ſigmata tres lectuli diſcubitorij erant ordine collocati, & medius quidem illius menſæ ſemi orbiculatæ medium, & quaſi ven-

trem ſtipabat, duo extremi medium ex vtroque latere obſidentes, duas extremas menſæ partes ſepiebant. Sed hæc obuia ſunt, & alibi fortaſſe fuſiùs differemus. Nunc pergamus difficultatem detexere. Plutarchus in quæſtionibus conuiualibus, problemate 3. Διὰ τί τῶν τόπων ὁ καλούμενος ὑπατικὸς ἔχει τιμήν. *Cur cæteris locis præferretur locus conſularis.* Ἄλλοι γὰρ ἄλλοις, inquit, ἔντιμοι. Πέρσαις μὲν ὁ μεσαίτατος, ἐφ' οὗ κατακλίνεται ὁ βασιλεύς. Ἕλλησι δ' ὁ πρῶτος. Ῥωμαίοις δὲ ὁ τῆς μέσης κλίνης τελευταῖον, ὃν ὑπατικὸν προσαγορεύουσι. *Alius enim apud alios locus honoratior, vt Perſis medius, quem accumbens Rex occupat, videtur honeſtiſsimus: apud Græcos primus: apud Romanos medij lecti vltimus, quem ipſi conſularem appellant.* Iudæos probabilis eſt coniectura eandem in accubitu cum Romanis iniſſe rationem, ſiquidem longè maius cum iis, quàm cum cæteris gentibus habuere commercium. Et verò quis non exiſtimet Simonem Leproſum primas ſedes Chriſto Domino hoſpitij iure detuliſſe? Aut ſaltem cùm eum Lazarus, miniſtrante Martha, iam à mortuis excitatus, excepit conuiuio, quis eum non putet in honoratiſſimo loco cubuiſſe? At ſi vel ſupremum cuiuſcũque lecti, vel medium locum occupaſſet, haudquaquam mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, eius pedes lachrymis rigare, & Magdalena eoſdem vnguento imbuere potuiſſet: epulantium enim aliquis iuxta recubans ſui corporis obiectu, tam piis eius officiis obſtitiſſet. Quare dicendum eſt eum in extrema medij lecti parte tum cubuiſſe, cùm à Lazaro & Simone Leproſo exceptus eſt. At de cœna vltima dici non poteſt: quomodo enim ſi

vltimus fuiſſet in thoro, diſcipulus quem diligebat, in eius gremium ſe reclinare potuiſſet? Quare ſic ſtatuendum puto locum conſularem, id eſt, medij lecti poſtremum à Chriſto Domino Apoſtolorum Principi fuiſſe delatum, ipſum in eo loco cubuiſſe, quem Patres familias, & epularum exhibitores in conuiuiis obtinebant, id eſt infimi lecti ſupremum. Plutarchus loco citato. Τῶν δυοῖν κλινῶν ἀποδεδειγμένων τοῖς παρακεκλημένοις. ἡ τρίτη καὶ ταύτης ὁ πρῶτος τόπος μάλιστα τοῦ ἑστιῶντός ἐστιν, ἐνταῦθα γὰρ, ὥσπερ ἡνίοχος, ἢ κυβερνήτης ἐπὶ δεξιὰ πρὸς τὴν ἐπίβλεψιν ἐξικνεῖται τῆς ὑπηρεσίας. καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι, καὶ τοῦ διαλέγεσθαι τοῖς παροῦσιν, οὐκ ἀπήρτηται τῶν συνέγγιστα τόπων. ὁ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτὸν ἢ γυναικῶν ἢ παίδων ἐστίν. ὁ δ' ὑπὲρ αὐτὸν εἰκότως τῷ μάλιστα τιμωμένῳ τῶν κεκλημένων ἀποδέδοται, ἵνα ἐγγὺς ᾖ τοῦ ἑστιῶντος. *Cùm duo lecti inuitatis tribuantur, tertius, eiuſque primus locus Domino congruit: ex eo enim tanquam auriga ac gubernator, facile & miniſteria intueri, & ab aliis ita longè non abeſt, vt eos & humaniter inuitare, & alloqui non poſſit: locus enim infra eum vxoris eſt & liberorum, qui ſupra, vt par eſt, tribuitur conuiuarum honoratiſſimo iuxta Dominum conuiuij.* Sic in fragmentis Salluſtij in conuiuio Perpernæ, Sertorius inferior in medio lecto deſcribitur, & innuitur ipſe Perperna ſupremum tertij tenuiſſe. Iam in Domini conuiuij ſinu, coniux, liberi, & eius amores interdum ac delitiæ recubabant, vt ait Plutarchus, idque in nuptiarum ritibus ſeruare conſuerant. Catullus in Manlij epithalamio:

Aſpice vnus vt accubans,
Vir tuus Tyrio in thoro

Totus immineat tibi.

Et Iuuenalis:

Et in gremio iacuit noua nupta mariti.

Neque enim in ſinu ſolùm iacebant, ſed etiam ſupra pectus ſe reclinabant interdum Ouidius, amorum elegia 4. matronam cum marito epulaturam alloquens, cùm dixiſſet,

Sinu dextram ſubiecta fouebis,

eam monet in hunc modum,

Mite nec in rigido pectore pone caput.

Xiphilinus ex Dione in Auito. Ἐν τε τοῖς στέρνοις αὐτοῦ κατεκλίθη καὶ τοῖς κόλποις, ὥσπερ ἐρωμένη, δεῖπνον εἵλετο: *Et in eius pectore recubuit, & in eius ſinu, velut amica, cœnauit.* Quid igitur mirum, ſi Chriſtus in illa cœna poſtrema, qua ſibi deſpondebat Eccleſiam, & animas præcipuè caſtas, dedicaturus in Ioanne priuilegium caſtitatis, eum tanquam filium, & ſponſam in ſinu ſuo iacere, & caput in pectus illud diuinum reclinare permiſit? De loco Domini conuiuij, notandum & illud ex Satyrico Petronij de Trimalcione, qui conuiuium exhibebat. *Iam omnes diſcubuerant, præter ipſum Trimalcionem, cui locus nouo more primus ſeruabatur*: Vnum eſt quod huic ordini repugnare videatur. Si enim Chriſtus Dominus inter Petrum, in vltimo ſuperioris thori loco iacentem, & Ioannem in ſinu ſuo poſitum recubuit, quomodo *innuit ei Simon Petrus, & dixit ei, quis eſt de quo dicit?* Reſpondeo nullam in Græcis locutionis fieri mentionem, Νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι, τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει; *Innuit igitur ei Simon Petrus, vt interroget, quis ſit ille de quo loquitur:*

Et ſanè ſi tam vicini erant, vt ſibi inuicem in aurem inſuſurrarent, nihil fuiſſet Petro abſurdius, qui tam intempeſtiuis nutibus vteretur. quare interpretis Latini verba de muta illa nutuum locutione interpretor, vt Nonnus eleganter:

Τούτῳ Πέτρος ἔνευσε, λάλῳ δ᾽ ἐρέεινε σιωπῇ.

Neque verò nouum eſt locutionem nutibus, oculis, & vultui tribuere: vultus enim, vt ait Tullius, *ſermo quidam tacitus mentis eſt*. Ouidius de arte,

Sæpè tacens vocem, verbaque vultus habet.

Sic Tibullus elegia vltima lib. 2. *oculos loquaces* appellat. Sanctus Orientius commonitorio:

Nam malè permixto ludentia lumina viſu,
Blandè ſæpè ſolent ore tacente loqui.

111 Καὶ εἰς δέπας ἔμπλεον οἴνου Βάψας ὕστατον ἄρτον.) Videtur in ea fuiſſe ſententia, vt Chriſtus corpus ſuum, & panis ſpecies vini ſpeciebus intinctas Iudæ porrexerit. Alij & meritò quidem diſſentiunt, neque enim ſimul, ſed ſeorſim corpus, ſeorſim ſanguinem, vt narrant Euangeliſtæ porrexit. Cui verò liquori panem intinxerit conſtat ex Hebræorum rituali, cuius verba à doctiſſimo Baronio proferuntur, *In paſchali conuiuio poſterior quæ eſſet menſa, non vt in aliis dierum feſtorum ſecundis cœnarum menſis bellaria apponebantur, ſed tantum à lege ſtatutus cibus, nimirum primo loco embamma ex intybis & lactucis agreſtibus factum, aliiſque rebus conditum, inque illud primum Pater familias intingebat offam azymam, mox cæteri, ſicque conſumebatur*. Atque Ioannes vt oſtenderet Iudam ante ſanctæ Euchariſtiæ perceptionem abiiſſe, ſubiecit: *Cùm ergo accepiſſet ille buccellam, exiuit continuò.*

tinuò. τὸ ψωμίον, buccellam, offam. Non eſt autem offa iuſculum quoddam, vt vulgus exiſtimat, ſed potius carnis buccella condimentis quibuſdam, melle potiſſimùm & frugibus temperata. Virgilius in 6.

Melle ſoporatam & medicatis frugibus offam.

Vide Lacerdam, & alios interpretes, *exiuit continuò*; videlicet ante ſolemnem apud Iudæos tortæ azymæ, & vini diſtributionem. quo in ritu probabiliſſimum eſt diuinam Euchariſtiam fuiſſe inſtitutam, in rituali Hebræorum verbis citatis proximè ſubnectitur. *Deinde idem Pater familias tortam azymam ſub mappa hactenus ſeruatam, in fruſta frangebat, in tot particulas illam diuidens, quot eſſent in cœna diſcumbentes, ſicque diuiſam ſingulis porrigebat, quo facto ipſe poculum deguſtatum tradebat proximo, ille ſecundo, donec poculum per totum conuiuium circumferretur.*

120 Δυεχτίλω ὅτι χῦλον.) Loculi fuerunt arcula quędam lignea, quam Ioannes γλωσσοκόμιον appellat, ſic dicta propriè, quòd in ea libiarum lingulæ ponerentur. Vide Galenum comment. 2. de fracturis 64. vbi poſtquam dixit multa in eiuſmodi arculis reponi, ſubdit, ἔνιοι δὲ εἰς ὁδοιπορείας χρῶνται: *Nonnulli verò in itineribus iis vtuntur.* Hos igitur loculos ligneos appellat Poëta, quales fuerunt tenuiorum, cùm lautiores eburneis vterentur. Iuuenalis ſat. 13.

--- Gemmaque Princeps
Sardoniche, loculis quæ cuſtoditur eburnis.

Ouidius 6. Faſtorum ſub fine de Æſculapio herbas ad reddendam Hippolyto vitam exerente:

Gramina continuò loculis depromit eburnis.

IN CAPVT XIV.

7 OΤι προκέλευθος ὁδεύσω.) Græcus textus non habet particulam, ὅτι, ſic, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν. εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν, πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. *In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Si verò non, dixiſſem vobis vtique, vado parare vobis locum.* Latinus Interpres, *Si quo minus dixiſſem vobis, quia vado parare vobis locum.* Maldonatus propter particulam, *quia*, intricatiorem Latinam orationem eſſe exiſtimat. Crediderim ego hanc particulam perſpicuitatis cauſa Latinum interpretem addidiſſe. Quod vidit etiam Nonnus, ex quo hunc obſcuriſſimi loci, & in varias interpretationes diſtracti ſenſum elicio. *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt, ſi non eſſent multæ manſiones, dixiſſem vobis non eſſe multas, nec id ſecretum vos celare voluiſſem.* Cauſam autem cur dixiſſet ſubiungens occurrit tacitæ diſcipulorum cogitationi, qui ſuſpicari poterant, id Chriſtum Dominum dixiſſe, non quod reuera multæ eſſent in cœlo manſiones, ſed quod vellet ipſorum perturbationem, & formidinem mitigare. *Dixiſſem vobis*, inquit, *quia vado parare vobis locum.* Ideoque nulla neceſſitas eſt mentiendi, vt poſſim vobis eſſe ſolatio. Nam etiamſi non eſſent in cœlo multæ manſiones, & cœleſte regnum præ anguſtiis paucos admodum capere poſſet, in eo ta-

men vos locum haberetis, *quia vado parare vobis locum*. Operæpretium eſt videre tricas,in quas ſe induunt multi interpretes, vt liquidiùs conſtet, quàm fœliciter. Nonnus huic interpretationi præluxerit.

62 Οὐρανόθεν πέμψειε παράκλητον μετανάστην
Χριστῷ σύγγονον ἀήον.
Huc alienigenam Paracletum mittat ab aſtris
Chriſto congenerem.)

Vertit interpres, *congenitum*, ſed abſit, vt Spiritum & Verbum eodem Patre genitos eſſe dicamus; quare verto *congenerem*, quod eiuſdem ſit generis cum Patre & Filio, id eſt, eiuſdem naturæ, eiuſdemque ſubſtantiæ. Genus enim pro natura & ſubſtantia ſumi, quamuis minùs propriè nullus ignorat. Sic noſter alibi, *Ego & Pater Vnum ſumus*, ſic effert, ἓν γένος ἐσμέν. *Vnum genus ſumus*, id eſt, vna natura, vna ſubſtantia.

89 Ἀνευάζων ἀγαπάζει.) A Bacchi ſacris deductum, qui Euan in ſacris dicitur, vnde ſolemnis Bacchantium acclamatio *Eue Bacche* 7. Æneì. Eue Atte apud Demoſthenem de corona, & alibi paſſim. Iam monuimus noſtrum Bacchicis, & dithyrambicis carminibus aſſuetum frequenter à Bacchi ſacris formulas loquendi deducere.

IN CAPVT XV.

2 Κλῆμα δὲ καλλιπέτηλον.) Elegans adiectum quo verba ſine operibus denotantur. Maximus Tyrius 15. concione: Τῶν ἐκ γῆς φυομένων παντοδαπὸς μὲν θεατὴς ὁδοίπορος, ὁ δὲ γεωργὸς ὑγιής· ὁ μὲν ἄνθος ἐπαινεῖ φυτῶν, ὁ δὲ μέγεθος ἢ σκιὰν, ὁ δὲ χρείαν. τῷ δὲ γεωργῷ ὁ καρπὸς τὸν ἔπαινον μετὰ τῆς χρείας ἔχει. *Eorum verò quæ in terra naſcuntur varius ſpectator eſt viator: at Agricola ſpectat, vt par eſt. Alter florem laudat plantarum: magnitudinem alter aut vmbram: at apud agricolam fructus cum vtilitate laudatur.* Lucianus de hæreſibus ſub finem. Τὸν καρπὸν ἀτεχνῶς ἀφέντες· οὗτος δὲ ἦν περὶ τὰ ἔργα, περὶ τὸν φλοιὸν ἀσχολεῖσθε τὰ φύλλα καταχέοντες ἀλλήλων ἐν ταῖς ὁμιλίαις. *Fructum reuera dimittentes: hic enim in operibus reperitur, circa corticem verſamini; & folia vobis inuicem in colloquiis infunditis.* Sed vide Hermam libr. 3. paſtoris ſimilitudine 4. Macarium homilia 12. Baſilium in hexameron, &c.

19 Ἐν ἔρνεσι μηκέτι μίμνων. *Ramis non amplius hærens.*) Legebatur in quibuſdam exemplaribus ἐν ἀρνεσι, & vertebat Interpres, *inter agnos non amplius manens.* ſed res loquitur, & mendum ſemet emendat.

24 Αἰθέριοι δρηστῆρες.) Alludit ad illud Matthæi 13. 41. *Mittet filius hominis angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala, & eos, qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis.*

44 Ἐμὸς.) Suſpicor legendum, ἐμῆς.

IN CAPVT XVI.

19 Παρεδρήσων.) Quædam exemplaria habent παρεδρεύων, quod malim.

63 Αἴολον ἦτορ.) *Cor in varias partes se versans*, vt Virgilius:

Atque animum nunc huc celerem nunc diuidit illuc,
In partesque rapit varias, perque omnia versat.

Porphyrius Homericarum quæstionum 3. αἴολον deducit ἀπὸ τῆς ἀέλλης, à procella. ἡ μὲν οὖν ἄελλα ἀπὸ τοῦ ἀεῖν καὶ εἰλεῖν: *aella verò siue procella à proflando & prouoluendo*. οὕτω τῆς πόδωκη ἵππον μεταλαμβάνων, πόδας αἴολος ἵππος εἶπε. *Sic velocem equum per transsumptionem αἴολον nominauit.*

89 Λευκᾷ φωνῇ.) Candida voce. Durior videatur esse translatio, tamen hanc alij etiam vsurpant. Fabius lib.11.cap.3. *Qualitas vocis magis varia est, nam est & candida & fusca, & plena & exilis, & lenis & aspera, &c.* Aristoteles 1. topicorum cap. penultimo. φωνὴ γὰρ λευκὴ καὶ μέλαινα λέγεται. *Vox enim alba & fusca nominatur.* Vide fusè. Dio in Nerone. Παρῆλθέ τε καὶ αὐτὸς ὁ Νέρων ἐς τὸ θέατρον, ὀνομαστὶ πρὸς τοῦ Γαλλίωνος ἐσκηρυχθείς, &c. καί τοι, καὶ βραχὺ, καὶ μέλαν (ὥς γε παραδέδοται) φώνημα ἔχων. *Prodiit etiam in theatrum Nero nominatim citatus à Gallione, &c. quamuis & obscuram, & fuscam vocem haberet, vt traditur.*

110 Ὄργια μύθων λοξὰ παραγορέων.)
Λοξὰ *obscura & obliquè dicta.* Sic Apollo dictus est λοξίας, ἀπὸ τοῦ λοξῶς μαντεύεσθαι. Quod obscurè &

obliquè futura prædiceret Auctores Plutarchus & Suidas. ὄργια item sacra quædam erant, & occulta mystéria, quæ solis Baccho initiatis patebant, & in cistula condebantur, ne viderentur à profanis. Catullus de nuptiis Pelei & Thetidos:

Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis,
Orgia quæ frustra cupiunt audire profani.

Tibullus El.7.lib.1.

Et leuis occultis conscia cista sacris.

Εὐρυγένειος.) *Barbatus, latam barbam habens.* Et hîc & alibi reliqui Interpretem. quamuis illud, latæ generationis, Annæ, siue Anano bellissimè quadraret, nisi esset penitùs otiosum. Nam reuera multos liberos habuit. Iosephus lib.20.de antiquitate Iudaica cap. 8. ipso initio. Τοῦτον δέ φασι τὸν πρεσβύτατον Ἄνανον εὐτυχέστατον γενέσθαι. πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ. *Hunc aiunt seniorem Ananum fœlicissimum extitisse, filios enim habuit quinque, quibus omnibus contigit, vt summo Dei Sacerdotio fungerentur.* Sed hoc esset, vt dicebam, & prætér Poëtæ consuetudinem otiosum, & nostram interpretationem adstruunt verba quæ proximè sequuntur.

IN CAPVT XVII.

4 Σαρκὸς ὅλης βροτέης πρυμνήσιον ἡνιοχεύει.
Humanæ carnis puppim qui flectit habenis.)

Vides plures metaphoras diuersi generis quidē: sed tamen aptissimè conglobatas. Has enim Demetrius Phalereus lib. περὶ ἑρμηνείας approbat, tanquam μὴ πόῤῥωθεν μετενηνεγμένας, ἀλλ' αὐτόθεν καὶ ἐκ τοῦ

ὁμοίου. Non è longinquo translatas, sed ex ipsa re, & à simili. Οἷον, ἔοικεν ἀλλήλοις στρατηγὸς, κυβερνήτης, ἡνίοχος. πάντες γὰρ οὗτοι ἄρχοντές εἰσι. ἀσφαλῶς οὖν ἐρεῖ, καὶ ὁ τὸν στρατηγὸν κυβερνήτην λέγων τῆς πόλεως, καὶ ἀνάπαλιν ὁ τὸν κυβερνήτην, ἄρχοντα τῆς νηός. *Vt similes sunt inuicem, prætor, gubernator, auriga. Omnes enim isti sunt Imperatores. Securè igitur loquetur, & qui magistratum vrbis gubernatorem, & qui gubernatorem magistratum nauis appellarit.*

62 Ὅσσοι λύσαιεν ἄπιστον ἀπορρίψαντες ἀήταις.)

Modus loquendi Poëtæ plurimùm vsitatus, vt cap.6.versu 199.

Πίστιν ἀμειλανίστοισιν ἀπορρίψαντες ἀέλλαις.

Et cap.7.versu 71.

Καὶ πόθεν ὑψίστοιο Θεοῦ λόγον ἥρπασαν αὖραι.

Maro 9. Æneidos,

Multa patri portanda dabat mandata, sed auræ
Omnia discerpunt, & nubibus irrita donant.

Catullus ad Alphenum,

Ventos irrita ferre ad nebulas aërias finis.

Et de nuptiis Pelei & Thetidos,

Quæ cuncta aëriŋ discerpunt irrita venti.

Homerus Odyss.8.versu 408.

Ἔπος δ' εἴπερ τι βέβακται
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀφαρπάξασαι ἄελλαι.
Si quicquam grauius nostro excidit ore,
Irrita ventosis rapiantur dicta procellis.

Et alij passim.

IN CAPVT XVIII.

17 ANεμοσκεπὲς ἄλσος ἀείρων.) Laternarũ ſyluam appellans eas innuit haſtilibus impoſitas fuiſſe. Sic Maro,

Immanem ærato circumfert agmine ſyluam.

Et Statius,

Ferratum quatit vmbro nemus.

59 Φύλαξ δ' ἱεροῖο μελάθρου.) Vel militum præſidium erat in Antonia conſtitutum, vt oſtendit Ioſephus libro antiquitatum 15. cap. vltimo. conſulatur. vel potius eam cohortem intelligit, quæ ſolebat diebus feſtis, metu tumultus, & nouarum rerum ad templi præſidium collocari. Idem libro 2. de excidio cap. 2. Συνεληλυθότος τοῦ πλήθους ἐπὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς σπείρας ὑπὲρ τὴν τοῦ ἱεροῦ στοὰν ἐφεστώσης ἔνοπλοι δ' ἀεὶ τὰς ἑορτὰς παραφυλάττουσιν, ὡς μή τι νεωτερίζοι τὸ πλῆθος συνηθροισμένον, εἷς τις τῶν στρατιωτῶν ἀνασυράμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ κατακύψας ἀσχημόνως προσαπέστρεψε τοῖς Ἰουδαίοις τὴν ἕδραν, καὶ τῷ σχήματι φωνὴν ὁμοίαν ἐφθέγξατο. *Cùm populus ad feſtum azymorum Hieroſolymam conueniſſet, & Romanorum cohors in templi porticu conſtitiſſet, ſemper enim armati in feſtis templum cuſtodiunt, ne congregata multitudo res nouas moliatur, militum vnus veſtem deducens.* Nolo cætera explicare.

Τανύτριχα λάσιον ἐλέγχων.) Tullius cùm Syrum, *nescio quem de grege nouitiorum*, describeret, *pilosas genas* inducit. Plato in Phædro inter alia malæ indolis indicia ponit, si quis sit, περὶ ὦτα λάσιος, & eam ob causam Antiocheni Iuliano pilos & barbam exprobrabant, vt ipse testatur in Misopogone, ὅτι ἐκ τοῦ πώγωνός μου πλέκειν δεῖ σχοίνια: *è mea barba funes esse texendos.* Iosephus libro 6. de excidio cap. 5. Sabinum ait ne iustum quidem militem videri potuisse, quia μέλας μὲν ἦν τὴν χροίαν, ἰσχνὸς, τὴν σάρκα πεπιλημένος, *colore niger erat, gracilis, corpore pilosus*: Lepidè Synesius in caluitij encomio. Ὥσπερ ἄνθρωπος τῶν ἐπὶ γῆς φρονιμώτατόν τε, καὶ ὁμοῦ ψιλότατον, οὕτως ὁμολογεῖται μὲν τῶν βοσκημάτων ἁπάντων πρόβατον ἠλιθιώτατον εἶναι, ὥστε κινδυνεύει τὸ τῶν τριχῶν τοῦτο πρᾶγμα πόλεμον ἔχειν πρὸς φρόνησιν. *Quemadmodum homo omnium, qui in terra degunt animantium est, & prudentissimus, & pilo maximè destitutus, sic in confesso est pecudum stupidissimam ouem esse. Quare probabile est inter pilos, & prudentiam bellum esse, & discordias.* Cæterùm cur Homerus λάσιον κῆρ tantoperè commendet, non vacat hoc loco disquirere.

IN CAPVT XIX.

3 Καὶ ῥοπάλοις ἀχάρακτον.) Iam antè dixerat *αἱμάσων*, vt diſcrimen inter *virgas*, ſiue *bacillos*, & *lora*, ſiue *flagella* denotaret. Tullius oratione pro Rab. perduellionis reo. *Porcia lex virgas ab omnium ciuium corpore amouit: hic miſericors flagella retulit.* Macer D. de pœnis libro 10. *Ex quibus cauſis liber fuſtibus, ex his flagellis ſeruum cadi* teſtatur. Hinc illud Terentij in Adelphis intelligas.

Ad necem operiere loris? San. *loris liber?*

Horatius lib. 1. ſerm. 3.

Nec ſcutica dignum, horribili ſectere flagello.

Ex quibus vides ſcuticas flagellis fuiſſe leniores, & fortaſſe ob culpas pueriles. Vide Lipſium 2. de cruce cap. 3.

56 Καίσαρος οὐ φίλος ἐστὶ μονοσκήπτρου βασιλῆος.) Non opinor, quòd tunc Imperatores ordinarium ſceptri ius obtinerent: primus enim Aurelianus Imperator in mores videtur inuexiſſe, qui etiam, vt ait Victor; *Primus apud Romanos diadema capiti inuexerit: gemmiſque & aurata omni veſte, quod adhuc ferè incognitum Romanis moribus videbatur, vſus eſt.* Quare Nonnus per prolepſim μονόσκηπτρον appellat. Iam tum tamen vel in ludorum èditionibus, vel in triumphis ſceptrum geſtabant, cui Aquila inſidebat. De triumphis Halicarnaſſeus libro 3. de ludis. Iuuenalis ſat. 10. Immo ſecutis temporibus ne

Imperatores quidem videntur propriè fuiſſe *μονόσκηπτροι*. Ius enim ordinarium ſceptri Conſulibus conceſſerant. Si bene Auſonium intelligo, qui *factus de Rhetore Conſul*, ita de ſe loquitur:

Auſonius, cuius ferulam nunc ſceptra verentur.

Et Aurelianum apud Vopiſcum in Aureliani vita: *Nam te Conſulem hodie deſigno, ſcripturus hodie ad Senatum, vt tibi deputet ſcipionem, deputet etiam faſces, hæc enim Imperator non ſolet dare, ſed à Senatu, quando fit accipere.* Μονόσκηπτρος igitur Tiberius per catachreſim, id eſt, monarcha. Ex quo vides non poſterius ſceptrum Conſulibus ordinarium fuiſſe, quàm Imperatoribus diadema.

64 *Παφλάζοντι Σύρων κικλήσκετο μύθῳ.)*

Ioannes habet (*Hebraicè*) noſter mauult *Syriacè*, quia tunc Hebraica lingua in Syriacam deflexerat. quod autem ait *παφλάζοντι μύθῳ*, Hieronymus Epiſt. ad Ruſticum: *Dum eſſem iuuenis, & ſolitudinis me deſerta vallarent, incentiua vitiorum ardoremque naturæ ferre non poteram, quem cùm crebris ieiuniis frangerem, mens tamen cogitationibus æſtuabat ad quam edomandam, cuidam fratri qui ex Hebræis crediderat, me in diſciplinam dedi, vt poſt Quintiliani acumina, fluuios Ciceronis, grauitatemque Frontonis, & lenitatem Plinij, alphabetum diſcerem, & ſtridentia anhelantiaque verba meditarer:* Interpres Ariſtophanis in equitibus ipſo initio: Παφλαγόνα δὲ τὸν Κλέωνα διὰ τὸ τῆς φωνῆς ἀπηχὲς ἀπὸ τοῦ παφλάζειν ὠνόμασεν: Paphlagonem verò Cleonem, propter vocis diſſonantiam à verbo *παφλάζειν nominauit.*

94 Ὁμοτρήτῳ δὲ,&c.) Quid iſta ſibi velint ne Oedipus quidem, aut ille Loxias intelligat. Iuſtus Lipſius lib. 2. de cruce c. 9. pro ὁμοτρήτῳ legit, & bene quidem ἀμετρήτῳ, reliquam retinet lectionem, quam his verbis interpretatur. *Facit ecce magno & ſingulari clauo, pedis vtriuſque pectuſculum transfigi, & quidem vno ictu, idque pedibus mutuo impoſitis, & complicatis.* Ex quibus infert, Chriſtum Dominum videri Nonno tribus tantùm clauis in cruce confixum, quod & Gregorius Nazianzenus confirmat,

Γυμνὸν τριςήλῳ κείμενον ξύλῳ λαβών.
Nudum triclaui repoſitum ligno auferens.

Verùm fas non eſt de Poëtæ noſtri ſententia dubitare, cùm apertè dixerit verſu 73.

Ἀῤῥαγέεν θανάτοιο παθεὶς τετράζυγι δεσμῷ.

Et duriuſculum eſt illud, *pedis vtriuſque pectuſculum*, quàm vt terſiſſimus Poëta ita locutus fuiſſe videatur. Quare hunc locum ſic lego, interpungo, & interpretor, proximè ante χεῖρας πεπαρμένας ἑκάτερθε, *manus huic inde diſperſas deſcripſerat.* De pedibus ita loquitur ſubaudiendo, ἐξετάνυσαν ἐπισφίγξαντες, *extenderunt annectentes.*

Ἀμετρήτῳ δὲ πεπαρμένον ἄζυγι γόμφῳ,
Ποσσὶν ὁμοπλεκέεσσιν ἀκαμπέα δεσμὸν ὀλέθρου
Διπλόον, ἦτορ ἔχοντα μιῇ πεπορημένον ὁρμῇ.
Ingenti verò transfixũ (extenderũt) diſiuncto clauo,
Pedibus coniunctis, inflexile vinculum exitij
Duplex, cor habentem vno traiectum (charitatis) *impetu.*

Vides vnius verſus tranſpoſitio, quantas tenebras offuderit. Neque verò ſolus quatuor clauos agnoſcit. Gregorius Turonenſis cap. 6. de gloria

Martyrum. *Clauorum Dominicorum quod quatuor fuerint, hæc est ratio, duo sunt affixi in palmis, & duo in plantis.* Cyprianus serm. de Passione, *clauis sacros pedes terebrantibus.* Reperi in veteribus Treuirorum Annalibus M. S. à Dæmone extortum fuisse, vt clauum qui etiam nunc in eá vrbe seruatur, eum esse fateretur; *Qui pendentis in cruce Domini pro salute generis humani fuisset in dextro pede confixus.* Additurque ingens miraculum circa annum 1050. congitisse: cùm enim Metensis Episcopus, eum furtim in sinum abdidisset, *clauus ille sanguinem abundantius fudit, qui guttatim de sinu eius in terram emanare cœpit, &c.*

81 Βοὴν ἄσβεστον.) Sic Homèrus sæpè, vt ἄσβεστον ἐθῦος, Iliados χ΄. ἄσβεστον κλέος, Odyss. ή. ἄσβεστος γέλως, Iliados α. Odyss. ύ. ἄσβεστος βοὴ. Iliados χ. versu 50. & 500. βοὴ δ' ἄσβεστος ὀρώρει, & alibi passim.

Οὔνομα μὴ σχίζοιμεν ἀληθέα.) Legerim ἀνητέα. quasi inconsutilem, quod filum nullum haberet, à νέω, quod est nere.

Δάκτυλα χειρὸς ἀφέντες ἐκήβολα σύμβολα νίκης.) Digitorum micationem intelligit. *Est autem micare lusus genus quoddam, quod adhuc apud Italos durat, vt repente porrectis digitis certantium vterque numerum diuinet.* Verba sunt Erasmi Chil. 1. cent. 8. adag. *Dignus qui cùm in tenebris mices.* Idem frequenter, quod *sortem iacere.* Tullius 2. de diuinat. *Quid est enim sors: idem propemodum quod micare, quod talos iacere, quod tesseras.* Varro. *Micandum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meum sequatur.* Hinc Turnebus libr. 20. aduers. cap. 13. ait se in vetustis codicibus reperisse 3. offic.

Sed quasi sorte aut micando victus alteri cedat alter. Et apud Suetonium in Augusto. *Sortiri vel micare iussit*, parum cautè verò Eilardus Lubinus nostri Nonni interpres libro 15. Dionysiac. cottabum confudit cum hac micatione digitorum.

150 Σπόγγον ὑποβρυχίων ἀδύτων βλάστημα θαλάσσης.) Spongiæ, vt auctor est Plinius libro 9. cap. 45. *Nec animalium, nec fruticum, sed tertiam ex vtroque naturam habent.* Et paulò pòst eas radices agere tradit, *Subesse membrana quadam radicibus earum intelligitur*: ideoque noster spongiam, *fruticem siue germen maris* nuncupauit. quamuis aliundè *intellectum inesse his apparet, quia vbi auulsorem sensere multo difficilius abstrahuntur.* Cur autem dixerit, ὑποβρυχίων ἀδύτων, liquere potest ex Oppiano vltimo ἁλιευτικῶν, versu 649.

Πέτραις δ' ἐμπελάσας σπόγγους ἴδεν, αἳ δὲ φύονται
Ἐν νεάτοις πλαταμῶσιν ἀρηρότες ἐν σπιλάδεσσι,
Καί σφισι καὶ πνοιὴν φάτις ἔμμεναι.
Vt primum accessit scopulis adnata videtur,
Spongia radices figens in cautibus imis,
Hanc etiam spirare ferunt.

Ἰθυπόρου καλάμοιο.) Ioannes nullam facit calami mentionem. Marcus 15. *Currens autem vnus, & implens spongiam aceto, circumponensque calamo, potum dabat ei.* Ioannes: *Spongiam plenam aceto hyssopo circumponentes obtulerunt ei.* Operæ fuerit videre quàm eleganter eos conciliet Poëta. Sed quorsum appellat ὄξος ὀλέθρου? Nonnulli acetum ad accelerandam reorum mortem propinatum fuisse crediderunt. sed videtur alius vsus fuisse: ad sistendum sanguinem è vulneribus manan-

tem. idque noſtrum non fugit, vt opinor, qui etiam ἅλμην, ſiue muriam adiecerit. Hæc autem omnia ſal, ſiue muria, ſpongia, hyſſopus ad ſiſtendum ſanguinem mirè profuerunt. Plinius libro 23. cap. 1. ſub finem, *calidum*, acetum, *in ſpongia appoſitum adiecto, &c. hyſſopi faſciculo medetur ſedis vitiis in ſanguinis fluxione poſt exciſos calculos, & omni alia foris in ſpongia impoſitum, intus potum cyathis binis quàm acerrimum*. Et lib. 31. cap. 9. ſalem mederi dicit, *vlceribus quæ ſerpunt ex aceto, aut hyſſopo*. E quibus vides, & cur noſter ſalis mentionem iniecerit, & cur ὄξος ὀλέθρου nuncuparit, quod videlicet acetum extremo ſupplicio affectis adhiberent, eoque ſpongiam aut hyſſopi faſciculum intingerent, vt aceto vulnera rigarentur, & fluxus ſanguinis ſiſteretur. Atque hoc loco Frederici Sylburgi mireris audaciam, qui dum ſuam coniecturam, ſuperis quoque inuitis obtrudat, non veretur, & Nonno ignorantiæ Græci vocabuli, & Euangeliſtis mendacij crimen affingere, legendum aiens apud Ioannem ὑσσῷ, non ὑσσώπῳ, id eſt *pilo*. His verbis, ὑσσώπου *vocabulum ſanè minus huc congruere videtur, & ab iis inuectum fortaſſe fuit, qui nimis illud quàm hoc cognitum habebant*. Vides illud, *videtur*, & *fortaſſe*, quantum temeritatis inuexerit addere debuiſſet. Et, *fortaſſe Marcus Euangeliſta mentitus eſt, qui ſpongiam calamo circumpoſitam eſſe dixit*. Nam ſi pilo circumpoſita fuit, calamo non potuit circumponi. at contra facilè fuit hyſſopi faſciculum ſpongiæ circumpoſitum calamo alligare.

Μελισταγέος νιφετοῖο. *Melle stilantis niuis.)* Philo de profugis; Πυνθάνονται. τί ἐστι τοῦτο, ὃ μέλιτος γλυκύτερον. χιόνος δὲ λευκότερον εἶναι πέφυκε. *Percunctantur. Quid est hoc, melle dulcius, niue candidius?* Aduerte verò egregiam antithesim, Deus manna Iudæis manducandum dederat, Iudæi verò acetum Deo bibendum dederunt.

Ερυθραίοιο δὲ κήπου Ινδώης ἀλόης δονακοτρεφὲς ἔρνος ἀρούρης.) Fortasse non errauerit qui legerit κόλπου. Sed citra necessitatem nihil ausim innouare. Cur autem aloes trũcum δονακοτρεφὲς arundineum, siue arundine nutritum appellet, vix possum suspicari. Cùm nec Plinius, nec Dioscorides facem præferre videantur, ille libr. 27. cap. 4. aloën ita describit: *Aloe Scillæ similitudinem habet, maior & pinguioribus foliis ex obliquo striata. caulis eius tener est, rubens medius, non dissimilis antherico: radice vna seu palo in terram demissa, graui odore, gustu amara.* Nullam hîc vides arundinis mentionem. quamobrem hic puto per hypallagem epithetum aloæ tribui, quod melius Indiæ conueniret. nam vt Plinius ibidem testatur, *laudatissima ex India adfertur.* India verò δονακοτρεφὴς *altrix arundinum.* Nam in India eodem auctore lib. 2. cap. 2. nascuntur *harundines tantæ proceritatis, vt singulis internodiis alueo nauigabili ternos interdum homines ferant.*

122 Σῆμα παρ' αὐτόρριζον.) Rupem intelligit, vt cap. 1. versu 64.

Ενδιον αὐτόρριζον ὀρεσσαύλοιο μελάθρου.

IN CAPVT XX.

24 Κεκλιμένας ὀθόνας χιονώδεις.) Reperimus nonnunquam Iudæos mortuorum corpora veſtibus pretioſiſſimis induiſſe. Sozomenus libro 9. cap. vltimo hiſt. Eccl. ad pedes Zachariæ Prophetæ adoleſcentem inuentum fuiſſe tradit, βασιλικῆς ἠξιωμένον ταφῆς. εἶχε μὲν γὰρ ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς, χρυσοῦν στέφανον, χρυσᾶ δὲ τὰ ὑποδήματα, καὶ τὴν ἐσθῆτα τιμίαν. *Regali apparatu ſepultum. habebat enim in capite coronam auream, & aurea in pedibus calciamenta, & veſtem pretioſam.* An igitur his duobus opulentiſſimis Chriſti diſcipulis pietatem defuiſſe dicemus, qua pretioſis veſtibus magiſtrum ſuum, & Regem Regum obuoluerent? Non opinor. Sed, vt ait Rabbi Iacob, apud Baronium, Gamaliel ſenior, ita nimias funerum impenſas ſua auctoritate compreſſit, vt deinceps defunctorum corpora. *Non niſi lineis linteaminibus, iiſdemque non magni momenti obuoluerentur.*

99 Δυσσεβίην ἀφέντε βροτηλαιὲς ἄχθος ἀλίτης.) An igitur liberum arbitrium negat? Non negat opinor, ſed loquitur more Platonis, qui lib. 9. de legibus cùm dixiſſet, ξύμφημι γὰρ ἄκοντας ἀδικεῖν πάντας, εἰ καί τις φιλονεικίας, ἢ φιλοτιμίας ἕνεκα, ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναί φησιν, ἀδικεῖν μὴν ἑκόντας πολλούς. *Conſentio enim inuoluntarios peccare omnes, etiamſi quiſpiam contentionis, aut gloriæ quærendæ ſtudio, non voluntarios quidem iniuſtos eſſe dicat, at multos voluntarios facere quod iniuſtum eſt.* Tamen ex ipſo orationis decur-

ſu non obſcurè liquet, hæc verba eodem ſenſu eſſe capienda, quo loquitur B. Dionyſius de diuinis nominibus, οὐδεὶς εἰς τὸ κακὸν ἀποβλέπων ποιεῖ. ἃ ποιεῖ. *Nemo attendens ad malum operatur.*

IN CAPVT XXI.

35 KAὶ Πέτρῳ Σίμωνι βυθὸν ἀφήτορι πάντα.) Lego βύθον. minus eleganter: fateor: ſed verſus id requirit.

45 Χεῖρας ἐρετμώσας, κεφαλὴν εἰς ὕψος ἀείρων,
Ποσσὶν ἀμοιβαίοισιν ὀπίστερον ὤθεεν ὕδωρ.
Remigat ille manu ſublato vertice gaudens,
Neptunum alternis pedibus pulſare ſequentem.)

Idem lib. 41. Dionyſiacon verſu 112.

Χεῖρας ἐρετμώσασα θεητόκον ἔσχισεν ὕδωρ.
Νηχομένη, καὶ στέρνον ἐρετμώσασα θαλάσσῃ,
Σιγαλέην αἰέκοψε χαρασσομένην διὰ ταρσῷ,
Καὶ δέμας ἠώρησε, διχαζομένης δὲ γαλήνης
Ποσσὶν ἀμοιβαίοισιν ὀπίστερον ὤθεεν ὕδωρ.
Illa natans ſenſim patriis ſubremigat undis,
Et ſalſos verrens accliui pectore fluctus
Sulcabat motâ taciti maris æquora plantâ,
Et tranquilla ſecans elato corpore gaudet.
Neptunum alternis pedibus pulſare ſequentem.

I nunc, & alium Nonnum exiſtima.

57 Ἐπ' ὀφρύσι κείμενον ἰχθὺν, *poſitumque in littore piſcem.)* ὀφρὺς, *locus excelſus & eminens.* Suidas. ὀφρυόεσσα ὑψηλὴ καὶ ἀπόκρημνος. Sic Iliados χ'. verſu 411. Ἴλιος ὀφρυόεσσα. *Ilium ſuperciliosum.* Et clarius Iliados ο'. verſu 151.

Οἱ δ' ἑτέρωσε κάθιζον ἐπ' ὀφρύσι Καλλικολώνης.
Callicolonæ residebant vertice Diui.

Maro in Georgicis :

Ille supercilio cliuosi verticis vndam
Elicit.

Sic vulgò dicimus, *les montagnes sourcilleuses*. Frequentius tamen vsurpant pro ripa eminenti. Apuleius 5. Milesiorum : *Tunc fortè Pan Deus rusticus iuxta supercilium amnis sedebat.* Et libr. 17. *Si quo casu, limo cœnoso ripæ supercilio lubricante oneris impatientia prolapsus deruissem.* Noster hic pro littore maris, post Oppianum 2. halieut. versu 33.

καὶ ἐξέστεψε θάλασσαν
Ὀφρύσι, καὶ ῥηγμῖσι περίδρομον ἀμφιπέδῃσε.
Maria alta coronans
Ille superciliis, & circum littore vinxit.

Item lib. 4. versu 503.

Ὀφρὺς ἀγχιάλου λευκαίνεται αἰγιαλοῖο.
Tota supercilio candenti littora fulgent.

136 Ἀθρήσας ὁμόφοιτος ἀήμονες ἐκτὸς ἀκουῆς.)

Plautus in Truculento : *Pluris est oculatus testis vnus quàm auriti decem.* Huic est quod noster auditionem errori obnoxiam appellat, & tum Homerus, tum Maro vera insomnia per corneam portam, falsa per eburneam transire finxerunt: transeunt enim per corneam, quæ per oculum eiusque corneam, vt appellant, tunicam ad animam transmeant : transeunt per eburneam, quæ dentium adminiculo (ebur autem dens est Elephanti) in vocem articulatam formantur, id est, quæ voce proferuntur. Vide Tertullian. de anima, Seruium in 6. Æneidos, Lacerdam, Erasmum in Adagiis, Rittechusium in Oppianum lib. 3. cy-

neget. Aliàs adfert Nicephorus Gregoras huius fictionis rationes commentariis in Synesium de insomniis. Thales Milesius, ἐρωτηθεὶς πόσον ἀπέχει τὸ ψεῦδος τῆς ἀκοῆς, ὅσον, ἔφη, ὀφθαλμοὶ ὤτων. *Rogatus quantùm à vero mendacium distaret. Quantùm*, inquit, *ab auribus oculi.*

PRÆTER EA QVÆ IN LATINÆ interpretationis editione iam correximus, supersunt non pauca, quæ emendatione etiamnum egere videantur. adeò fas non fuit vna opera tam multas labes abstergere.

CAP.1. versu 37. amore geniti, *amorem parientis*. 193. cito credulam, lege *diuinam*. 211. monemus in Notis ita mutandum,

Apertis coronatim in orbem non ante spectatis cauitatibus.

Cap.2. v.22. famulos vocauit, *famulis imperauit*. 35. diuersam aquam, *diuersi coloris aqua*. 37. monui in Notis ita vertendum.

Aqua in vinum mutata vinosa natabat aura.

vel potius, *spirabat*. 80. crebrum, *crebram*. 115. confidit, *credebat*.

Cap.4. v.64. cœlestem, *æternam*. 154. peregrinus, *accola*. 170. prata diuina, *segetem diuinam*. 181. ita verte,

Cũ segetem non seminaueritis, aut irrigaueritis aream.

242. diuinus, *diuinum*, supple *sermonem*; fortasse legebat interpres θεῖκελος.

Cap.5. v.61. adhuc iam, *huc vsque*.

Cap.6. v.58. Latentem cogitationem,*sub corde pressam vocem.*66.vicina,*repentina* 106.memorem, *procum,cupidè appetẽtem.*265.miseri, *infœlicis prole.*

Cap.7. v.25. consueta procella, *consuetudo turbine.*63.dicens,*dictis,susurris.* 109.sed, *cæterùm*, & ita passim vertendum ἀυτὰρ.147.viuente,*bullıente.* 167.improuidi, *improuisi.*

Cap.8.v.30.infixissetis animo,*confirmassetis animum.*39.horrentem, *horrendum.*

Cap.8.v.81.non frænatam, lege *liberam.*

Cap.9.v.26.puluere,*scrobe.*

Cap.11.v.57.lacrymantem dolentem,*lacrymas parturientem.*60.sepulchrali, *sparso.*103. quod curreret subito velle, *quod exiliens subito vellet.*185. in forum,*in concilium.*

Cap. 12. v. 15. molli, *olim adulteriis seruiente.* 15.impleuit,*inebriauit.*44.barathrum,*in barathrũ.* 49.mœnia,*penetralia.*

Cap.13.v.93.æternum, *à se existentem.*

Cap.14.v.6.sic verte,

Nisi multas mansiones habens esset meum hospitale atrium.

62.congenitum, *congenerem.*32. cognatam humana specie, *consitam humanæ speciei.* 47. repagulo, *vinculo.*

FINIS.

ERRATA.

Cap.1.verſu 119.φωνῆ,φωνῇ. Cap.2.v.38.φονῇ,φωνῇ. 77.ὑκ,ἐκ.97.reuerſam,reuerſum. Cap.3.v.40.φάος ποθέεσιν, φάος οὐ ποθέεσιν.134. baptizabat, baptizat. Cap.4.v.22.humidum,humidam.67.πυγῆς,πηγῆς. 188.πόλλω,πόλιν.225.ταῖδα,παῖδα.231.ἑοῦς,ἑοῖς.236. ἑῶς,ἑοῖς.246.λεπάδναις,λεπάδνοις. Cap.5.v.12.παειμπεύσας,παειπτεύσας. Cap.6.v.11. ὀφθαλμὸν, ὀφθαλμοῖς. 19.quandam,quadam. 30. inclinare, inclinate.67. ὁμίκλη,ὀμίχλη.105.raptũ,raptim.210. Cap.7.v.105. ſupereffluentes,ſupereffluente. Cap.8.v.10. θεόῤῥητον, θεόσσυτον. 77. nauiter, nouiter.83. affluens,affluẽtis.147.μηθέπει μελανίφεινος,μηθέπω μελανόφεινος. 190.aſpero,aſpera. Cap.9.v.27.venit,veni.66. τῆ, τῇ.111.φόζω, φόζῳ.121. miſcui, miſcuit.126. σαῶσας, σαώσας.250.pietate,pietati.179.ἀρχιπόρων,ἀδχιπόρων. Cap.10.v.28. noſtræ, noſtri.133. creditis, credite. Cap.11.v.30. ὅπι, ὅθι. 42.ἐμυθῆσαντο, ἐμυθήσαντο.44. ἀγόρευε,καὶ φιλοθρῆνῳ, ἀγόρευε φιλοθρήνῳ.86.αὖτις,αὖθις. 106. εὐρυάγως, εὀρυάγωος. 126. diligebat, diligit. 150. adiuiſti,audiuiſti. Cap.12.v.1.ἐλημαδα,ἐρημάδα.3.ὅπι, ὅθι.154.γυμνόντο,γυμνοῦτο. Cap.13.v.1.aſcẽderentur, accenderentur.10. Ιούδα, Ιούδαν.16. αὖτις, αὖθις.22. ἰκμαλέοιο,ἰκμαλέοιο.27.aſtetit, adſtitit.52. ἀδιθέοισιν, ἀδχιθέοισιν.136.Υμέας δ' ὑ, Υμέας ὑ. Cap.14.v.36.conueniente,conuenientem.

FACVLTAS R. P. PROVINcialis Societatis IESV in Prouincia Campaniæ.

EGo IOANNES BOVVETVS *Præpositus Prouincialis Societatis* IESV *in Prouincia Campaniæ, potestate ad id mihi facta ab admodum R. P. nostro* MVTIO VITELESCO *Præposito Generali Societatis* IESV, *facultatem concedo, vt* Nonni Panopolitani Paraphrasis sancti secũdum Ioannem Euangelij, Notis illustrata à P. NICOLAO ABRAMO nostræ Societatis Theologo, *typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Nanceij die* 17. *Februarij* 1623.

I. BOVVETVS.

FACVLTAS R. P. PROVINcialis Societatis IESV in Prouincia Franciæ.

IGNATIVS ARMANDVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Franciæ, iuxta Priuilegium eidem Societati à Christianissimis Regibus Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante 24. Februarij 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque illorum permissione imprimant, permitto Sebastiano Cramoisy Bibliopolæ Parisiensi Iurato, vt *Nonni Panopolitani Paraphrasis sancti secundum Ioannem Euangelij, Cum Notis* P. NICOLAI ABRAMI *Societatis* IESV *Presbyteri*, ad decem proximos annos imprimere, ac liberè diuendere possit. Datum Parisiis 7. Martij 1623.

IGNATIVS ARMANDVS.

ERRATA IN NOTIS.

Pag. 2. ỷ. 22. *ſe* te. P. 3. ỷ. 17. βῦθκ, [illegible]. P. 6. ỷ. 7. [illegible]λιποδες, ἀνιπλόποδες.

Pag. 7. ỷ. 17. baptiſans, *baptizans*. P. 10. ỷ. 26. admoniſtrans, *adminiſtrans*.

P. 11. ỷ 10. ficus, *ficui*. P. 12. ỷ. 29. κgβηβαειxὸς, καρηβαεικὸς.

P. 14, ỷ. 3. repetio, *repetitio*. 31. limum, *limum*. P. 18. ỷ. 20. μεταφρ[illegible], μεταφρασια 29. patris, *patris*. P. 19. ỷ. 1. Hierochs, *Hierocles*. 7. ἑωρτης, ἑορτης. 27. βασιλέων, βασιλειων. P. 22. ỷ. 5. τεσσαρακοντα πήχεις, τεσσαρακονταπήχεις, & *iterum*. P. 29. ỷ. 19. P. 24. ỷ. 24. ἀνίξιν, ἀναίξιν. 26. μενοινείσις, μενοινησεις. P. 25. ỷ. 20. cauentē, *cauentem*. 29. ἑρετμῖς, ἑρετμοῖς. P. 27. ỷ. 21. Hε, Hί. 22. πληκτρω, πλήκτρω. P. 29. ỷ. 13. χρύσας, χρυσᾶς. P. 30. ỷ. 7. Cederem. *crederem*. 12. ſocrorū, *ſociorū*. P. 31. ỷ. 4. quiddā, *quidnam*. 18. περιφίνοος, περιφρονεις. P. 32. ỷ. 9. [illegible]σπνόῳ, ἀμερσινόῳ. 21. λαινέῳ, λαινέοις. P. 33. ỷ. 5. [illegible], *vnda*. P. 34. ỷ. 2. πόλει, πέλει. 5. γρα[illegible]ας, γραπ[illegible]ας. 17. Οὖιν, Οὖιν. 33. λιπαχέος, λιπαρέος. P. 35. ỷ. 3. faciat, *Iaciat*. P. 36. ỷ. 24. ἀποπ[illegible]ρα, ἀποτλυσῆρα. P. 38. ỷ. 24. ὄτε, ὅτι. P. 40. ỷ. 8. ἰδιωτέυων. οἰνεῖ, *tolle interpunctionem*. 18. dixiſſet, *dixiſſent*. P. 41. ỷ. 17 ἑαυθι, ἑαυθις. 21. remittit. Ad ſolem. *tolle interpunctionē*. P. 43. ỷ. 2. hoc, *hoc loco*. 9. exordio, *excidio*. P. 46. ỷ. 31. 3. menſe, *ſeptimo menſe*. Pagina 47. ỷ. 16. nouum, *nauum*. Pag. 48. ỷ. 15. ἀκρι[illegible]θῆναι, ἀκριβω[illegible].

†

Pag. 63. 5. ṽ. 1. [illegible], co[illegible]. 19. Sentium, [illegible]. P. 58. ṽ. 4. tum, *dum*. P. 63. ṽ. 13. εἵλετο, ἥλετο. P. 63. ṽ. 21. l biarum, *ibiarum*. P. 70. ṽ. 9. vncia, *conscia*. P. 72. ṽ. 7. vmbro, *vmbo*. P. 74. ṽ. 22. inuexerit, *innexuit*. P. 76. ṽ. 21. huic *hinc*. Dispersas, *dispessas*. P. 77. ṽ. 10. cõgitisse, *contigisse*. P. 8[illegible]. ṽ. 1. stilantis *stillantis*. 17. autherico, *antherico*. P. 82. ṽ. 7. βύθυ, βυθῷ 83. ṽ. 22. huic, *hinc*.

INDEX AVCTORVM QVI PRÆCIPVE VEL CITANTVR IN notis, vel emendantur & explicantur.

† 2

INDEX. RERVM ET VERBORVM QVÆ IN NOTIS. continentur.

ΝΟΝΝΟΥ
ΠΟΙΗΤΟΥ
ΠΑΝΟΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ
Ἰωάννην ἁγίου Εὐαγγελίου.

NONNI POETAE
PANOPOLITANI PARA-

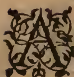
phrasis sancti secundum Ioannem Euangelij.

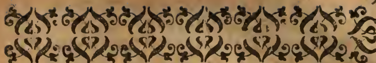
ΝΟΝΝΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΠΑΝΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἁγίου Εὐαγγελίου.

ΚΕΦ. Α.

Χρονος ἦν, ἀκίχητος, ἐν ἀρρήτῳ λόγος ἀρχῇ,
Ἰσοφυὴς γενετῆρος ὁμήλικος, υἱὸς ἀμήτωρ,
Καὶ λόγος αὐτοφύτοιο θεοῦ, φῶς, ἐκ φάεος φῶς.
Πατρὸς ἔην ἀμέριστος, ἀτέρμονι σύνθρονος ἕδρῃ·
Καὶ θεὸς ὑψιγένεθλος ἔην λόγος. οὗτος ἀπ' ἀρχῆς
Αενάῳ συνέλαμπε θεῷ τεχνήμονι κόσμου,
Πρεσβύτερος κόσμοιο· καὶ ἔπλετο πάντα δι' αὐτοῦ,
Απνοα καὶ πνείοντα· καὶ ἐργοπόνου δίχα μύθου
Οὐδὲν ἔφυ τόσον ἔσκε. καὶ ἔμφυτος ἦεν ἐν αὐτῷ
Ζωὴ πᾶσι μέλουσα, καὶ ὠκυμόρων φάος ἀνδρῶν.
Ζωὴ παντρόφος ἦεν, ἐν ἀχλυόεντι δὲ κόσμῳ,
Οὐρανίαις σελάγιζε βολαῖς γαιήοχος αἴγλη,
Καὶ ζόφος οὔ μιν ἔμαρψε. μελισσοβότῳ δ' ἐνὶ λόχμῃ
Εσκέ τις οὐρεσίφοιτος ἐρημάδος ἀστὸς ἐρίπνης,
Κῆρυξ ἀρχεγόνου βαπτίσματος· οὔνομα δ' αὐτῷ,
Θεῖος Ιωάννης, λαοσσόος. οὗτος ἐπέστη
Αγγελος ἐμπεδόμυθος, ὅπως περὶ φωτὸς ἐνίψῃ
Μαρτυρίην, ἵνα πάντες ἑνὸς κήρυκος ἰωῇ

NONNI POETAE PANOPOLITANI PARAphrasis sancti secundum Ioannem Euangelij.

CAP. I.

Sine tempore erat, incomprehensibile, in ineffabili Verbum principio,
Æquè existens patri coæuo, filius sine matre:
Et Verbum per se existentis Dei, lumen, ex lumine lumen:
A patre erat indiuisum, æterna vna sedens in sede:
Et Deus altigenitus erat Verbum. Hoc ab initio
Aeterno simul splendebat cum Deo opifice mundi,
Antiquius mundo: & erant omnia per ipsum
Non spirantia & spirantia. & laborioso sine Verbo
Nihil natum est quod quidem erat: & insita erat in ipso
Vita omnibus chara, & citò morientiũ lumen virorum,
Vita omnium altrix erat: in caliginoso verò mundo
Cœlestibus splendebat radijs terram illustrans fulgor,
Et caligo non eum apprendit. In sylua autem ab apibus depasta
Erat quidam montiuagus deserta ciuis petræ,
Præco primigeni baptismi: nomen verò ipsi,
Diuinus Ioannes, populum seruans. hic surrexit
Nuntius firmiloquus, vt de lumine eloqueretur
Testimonium, vt omnes vnius præconis voce

Rectam fidem haberent, infinitam, matrem mundi.
Non tamen ille erat intelligens lumen, sed vt solùm
Omnibus aperiret diuiniloquum mentum, [.i.os]
Et luminis præcursor non prædicati appareret,
Commune testimonium dicens Deum recipienti populo,
Etenim suo cum patre verum primitiuum lumen
Vnigenitū Verbū erat, quod hominem omnem mundat,
Spiritualibus radijs illustrans naturam hominum
Venientium in terram. Erat autem in incredulo mundo
Improuisus, & mundus infinitus erat per ipsum,
Et Verbum non cognouit aduenam mundus errans.
Propè erat apud suos, sui verò ipsum insipiente rabie
Vt hospitem non honorabant: qui verò ipsum prudenti animo [rantem,
Non errantes susceperunt, & non mentem habebant er-
Cœlestem omnibus vnum donauit honorem,
Filij Dei patris semper viui vt dicerentur.
Quos natura non peperit puerpera, non vita cognouit
Humana germen voluntatis: neque ipsum
Carnis amore geniti nuptiale arauit cubile,
Sed Dei nati sunt non arati filij patris.
Et Verbum per se existens caro factum est, Deus homo,
Serò genitum, priùs genitum, ineffabili quodam vinculo
Consocians diuinam mortali comparem formam.
Et Deus domum incoluit cum hominibus: & gloriā eius
Vidimus humanis oculis, quasi honorem
Filij vnigeniti ab altissimo patre.
Et gratia repletus est, & veritate patris.
De carnigero autem Verbo prænuntius vir
Castus Ioannes confirmauit testificantem vocem,
Hic est quem dixi irreprehensibili sermone,
Me antecessit, posterior qui venit,
Quia me prior erat. nam omnes ab ipso

Ὀρθὴν πίστιν ἔχοιεν, ἀτέρμονα, μητέρα κόσμου.
Οὐ μὴν κεῖνος ἔην νοερὸν φάος, ἀλλ' ἵνα μοῦνον
Πᾶσιν ἀναπτύξειε θεηγόρον ἀνθερεῶνα,
Καὶ φάεος προκέλευθος ἀκηρύκτοιο φανείη,
Ζωὴν μαρτυρέων ἀνέπων θεοδέγμονι λαῷ.
Καὶ γὰρ ἑοῦ μετὰ πατρὸς ἐτήτυμον ἀρχέγονον φῶς
Μουνογενὴς λόγος ἦεν, ὃς ἀέρα πάντα καθαίρει,
Πνευματικαῖς ἀκτῖσι καταυγάζων φύσιν ἀνδρῶν
Ἐρχομένων ἐπὶ γαῖαν. ἔην δ' ἐν ἀπειθέϊ κόσμῳ
Ἀπροϊδής, καὶ κόσμος ἀπείριτος ἔσκε δι' αὐτοῦ.
Καὶ λόγον οὐ γίνωσκεν ἐπήλυδα κόσμος ἀλήτης.
Ἐγγὺς ἔην ἰδίων, ἴδιοι δέ μιν ἄφρονι λύσσῃ,
Ὡς ξένον, οὐκ ἐγέραιρον. ὅσοι δέ μιν ἔμφρονι θυ-
μῷ
Ἀπλανέες δέξαντο, καὶ οὐ νόον εἶχον ἀλήτην,
Οὐρανίην πάντεσσι μίαν δωρήσατο τιμήν,
Τέκνα θεοῦ γενετῆρος ἀεξώοντος ἀκούειν,
Οἷς φύσις οὐκ ὠδῖνι λεχωΐας, οὐ βίος ἔγνω
Ἀνδρομέου βλάστημα θελήματος, οὐδὲ καὶ αὐτὴ
Σαρκὸς βροτοτόκοιο γαμήλιος ἤροσεν εὐνή,
Ἀλλὰ θεοῦ γεγάασιν ἀνήροτα τέκνα τοκῆος.
Καὶ λόγος αὐτοτέλεστος ἐσαρκώθη θεὸς ἀνήρ,
Ὀψίγονος, προγενέθλιος, ἐν ἀρρήτῳ τινὶ δεσμῷ
Ξυνώσας ζαθέην βροτοειδέϊ σύζυγα μορφήν.
Καὶ θεὸς οἶκον ἔναιε σὺν ἀνδράσι, καὶ κλέος αὐτοῦ
Εἴδομεν ἀνδρομέοισιν ἐν ὄμμασιν, οἷά τε τιμὴν
Υἱοῦ μουνογόνοιο παρ' ὑψίστοιο τοκῆος·
Καὶ χάριτος πέπληθε, καὶ ἀτρεκίης γενετῆρος.
Ἀμφὶ δὲ σαρκοφόροιο λόγου προτάγγελος ἀνὴρ
Ἁγνὸς Ἰωάννης πιστώσατο μάρτυρα φωνήν·
Οὗτος ἔην ὃν ἔειπον ἀμωμήτῳ ἐνὶ μύθῳ,
Πρῶτος ἐμεῖο βέβηκεν, ὀπίστερος ὅστις ἱκάνει
Ὅττι μευ ἦν πρώτιστος, ὅτι ξύμπαντες ἀπ' αὐτοῦ

Ἡμέας ζαθέου πληρώματος ὄψιμον ἄλλην
Ἀντίθετον προτέρης χάριτος χάριν· ὅττι θεμίστων
Βίβλον ὅλων γενέτης διὰ Μωσέος ὤπασε λαῷ,
Καὶ χάρις ἐκ Χριστοῖο, καὶ ἀτρεκίη πέλε κόσμῳ,
Καὶ θεὸν αὐτογένεθλον ἐν ἀντιπόροισιν ὀπωπαῖς
Οὔποτέ τις σκοπίαζεν· ἑῷ διεπέφραδε μύθῳ
Κεῖνος ὁ θεσπεσίῳ μεμελημένος ἠθάδι κόλπῳ
Μουνογενής, ὁμόφοιτος ἀμωμήτοιο τοκῆος.
Μαρτυρίης δ' ὅδε μῦθος, ὃ ἠμείβετό τινὶ φωνῇ
Πιστὸς Ἰωάννης ἐτυμήγορος ἔννεπε κῆρυξ,
Ἑβραίων ὅτε λαὸς ἐρημάδος εἰς ῥάχιν ὕλης
Λευίτας προΐηλε, καὶ ἀχράντοις ἱερῆας,
Ἦχι φυγὰς μερόπων μεταναστής ᾤκεεν αὐλὴν
Ἔνδιον αὐτόρριζον ὀρεσσαύλοιο μελάθρου.
Μυστιπόλοι δ' ἐρέεινον ὁμήλυδες ἐξ ἑνὶ μύθῳ,
Τίς σὺ πέλεις; μὴ Χριστὸς ἔφυς; καὶ ἀμοιβάδι φωνῇ
Εἶπε, καὶ οὐκ ἔκρυψε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο κῆρυξ.
Χριστὸς ἄναξ οὐκ εἰμί. καὶ Ἑβραίων χορὸς ἀνδρῶν
Πόμπιμος ἔνθεον ἄνδρα τὸ δεύτερον ἤρετο μύθῳ,
Εἰπὲ τίς οὖν σὺ πέλεις. Θεσβίτιδος ἀστὸς ἀρούρης
Ἠλίας ἐφάνης; καὶ ἀνίαχεν, Οὐ μεταναστὴς
Ὄψιμος Ἠλίας παλινόστιμος εἰς χθόνα βαίνω.
Καὶ θρασὺς ἐσμὸς ἔειπεν ἀνιπτοπόδων ἱερήων,
Μὴ σύ μοι ὃν καλέουσι θεηγόροι ἐσσὶ προφήτης,
Ἄγγελος ἐσσομένων; καὶ ἀμείβετο δίζυγι μύθῳ,
Οὐ πέλω Ἠλίας, οὐ θέσκελος εἰμὶ προφήτης.
Καὶ πάλιν ἐσμὸς ἔειπε θεοκλήτων ἱερήων,
Τίς τελέθεις; ἵνα πᾶσιν ἀπαγγείλωμεν ἰόντες
Ἀνδράσι μυστιπόλοισιν ἀμοιβαίην σέο φωνήν,
Ἡμέας οἳ προέηκαν ἀελλήεντι πεδίλῳ
Δεῦρο μολεῖν. σὺ δὲ ποῖον ἔπος φιλοπευθέϊ λαῷ
Ἀμφὶ σέθεν λέξειας; ὁ δέ, ζαθέης ἀπὸ βίβλου
Ἀνέρος ἀρχεγόνοιο, θεόσσυτον ἴαχε φωνήν,

Accepimus diuinæ plenitudinis seram aliam
Oppositam priori gratiæ gratiam : quia legis
Librum totius pater per Mosen præbuit populo,
Et gratia ex Christo, & veritas venit mundo.
Et Deum per se genitum contrà gradientibus oculis
Nunquam aliquis vidit : suo enarrauit sermone
Ille diuino obseruatus consueto in sinu,
Vnigenitus, simul ambulans cũ irreprehensibili patre.
Testimonij verò hic est sermo, quem immortali quadam
Fidelis Ioannes veriloquus dixit præco, [voce
Hebræorum quando populus deserta ad dorsum syluæ
Leuitas præmisit, & vigiles sacerdotes,
Vbi profugus hominum exul habitauit vir
Domicilium suis radicibus extructum montanæ domus.
Sacrifici verò interrogarunt congregati celeri sermone,
Quis tu es? num Christus es? & responsiua voce
Dixit, & non occultauit, & non negauit præco,
Christus rex non sum. & Hebræorum cœtus virorum
Missus, diuinum virum iterum interrogauit verbo,
Dic quis igitur tu es. Thesbiticæ ciuis terræ
Elias apparuisti? & respondit, Non peregrinus
Serus Elias reuersus in terram venio. [tum,
Et audax cœtus dixit illotos pedes habentium sacerdo-
Num tu mihi quem vocant diuiniloquus es propheta,
Nuncius futurorum? & respondit duplici sermone,
Non sum Elias, non diuinus sum propheta.
Et rursus turba dixit diuinitus vocatorum sacerdotum,
Quis es, vt omnibus annunciemus euntes
Viris sacrificis responsiuam tuam vocem,
Nos qui præmiserunt procelloso pede
Huc venire, tu verò quale verbum sciscitanti populo
De te dixeris? ille verò diuino ex libro
Viri prisci à Deo impulsam sonuit vocem,

Vox ego clamantis deserta in petra,
Viam debitam dirigite omnium regis,
Et ei paratissima sit semita: sicut libro
Esaias multiscius scripsit in diuino.
Et cœtus alius incredulus mente errantium Pharisæorũ
Mittebatur, & sapientem virũ theologũ rogabat verbo,
Et tu cur baptizas? unde aqua hominem mundificas?
Si non Christus es altiiugus, neque tu currus
Rapidi Elias auriga ignis, neque propheta
Spiritu feruens, diuina repletus voce?
Et ipsis interrogantibus verbum sonuit diuinus vir,
Ad vos ipse veni ego puri lauacri
Aqua baptizans: sed posterior qui venit,
Hodie inter vos medius stat, cuius ad summum pedem
Humanam manum non dignus sum admouens
Soluere tantùm corrigias diuinitus inspirati calcei,
Bethabaræ fiebant hæc diuinam prope terram,
Fluxus ex aduerso Jordani fluminis. [aurora,
Sed quum sanè cursum alium procul iaculãs adduxisset
Castus Ioannes oppositum oculum tendens,
Iesum animaduertit, & vicinum vadentem,
Digitum dirigens, monstrauit testificanti populo,
Ecce omnium genitoris Dei propè agnus prudens.
Hic est de quo dixi, Posterior venit vir
Qui ante me erat. ego verò ipsum non antea cognoui
Oculis: sed vt omnibus habens incognitam faciem
Israël filijs non designatis manifestaretur,
Veni ego præcursor non prædicatæ viæ,
Baptizans indoctum, incredulum populum, errantem.
Et aperiens os diuinum, toti sciscitanti populo
Testimonium dixit sua omnes demulcente voce.
Quòd scilicet à cœlestibus descendentem vidit finibus
Spiritum Dei, alarum delatum prudenti vibratione,

Φωνὴ ἐγὼ βοόωντος ἐρημάδος ἔνδοθι πέτρης,
Οἶμον ὀφειλομένην ἰθύνατε παμβασιλῆος,
Καί οἱ ἑτοιμοτάτη τελέτω τρίβος, ὡς ἐνὶ βίβλῳ
Ησαΐας πολυΐδρις ἐνέγραφε θέσπιδι βίβλῳ.
Καὶ χορὸς ἄλλος ἄπιστος ἀμαρτινόων Φαρισαίων
Πέμπετο, καὶ σοφὸν ἄνδρα θεηγόρον ἤρετο μύθῳ,
Καὶ σὺ τί βαπτίζεις; πόθεν ὕδατι φῶτα καθαίρεις;
Εἰ μὴ Χριστὸς ἔφυς ὑψίζυγος, οὐδὲ σὺ δίφρου
Ἅρπαγος Ηλίας ἐλατὴρ πυρὸς, οὐδὲ προφήτης
Πνεύματι παφλάζων, θεοδινέος ἔγκυος ὀμφῆς;
Καί σφισι πευθομένοις ἔπος ἴαχε θέσκελος ἀνὴρ,
Υμέας αὐτὸς ἱκανὸν ἐγὼ καθαρσίου λοετροῦ
Ὕδατι βαπτίζων· καὶ ὀπίστερος ὅστις ἱκάνει,
Σήμερον ὑμείων μέσος ἵσταται, οὗ ποδὸς ἄκρου,
Ἀνδρομέην παλάμην οὐκ ἄξιος εἰμὶ πελάσσαι,
Λῦσαι μοῦνον ἱμάντα θεοπνεύστοιο πεδίλου.
Βηθανίης πέλε ταῦτα θεουδέος ἐγγὺς ἀρούρης,
Χεύματος ἀντιπέρηθεν Ἰορδανίου ποταμοῖο.
Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ δρόμον ἄλλον ἑκηβόλος ἤγαγεν ἠὼς,
Ἁγνὸς Ἰωάννης αὐτόματον ὄμμα τιταίνων,
Ἰησοῦν ἐνόησε· καὶ ἀγχικέλευθον ἰόντα,
Δάκτυλον ὀρθώσας, ἐπεδείκνυε μάρτυρι λαῷ,
Ηνίδε παγγενέταο θεοῦ σχεδὸν ἀμνὸς ἐχέφρων.
Οὗτος ἔην ὃν ἔειπον, Ὀπίστερος ἔρχεται ἀνὴρ,
Ὅς μευ ἔφυ προπάροιθεν. ἐγὼ δέ μιν οὐ πάρος ἔγνων
Ὄμμασιν, ἀλλ᾽ ἵνα πᾶσιν ἔχων ἄγνωστον ὀπωπὴν
Ἰσραὴλ τεκέεσσιν ἀσημάντοισι φανείη,
Ἦλθον ἐγὼ προκέλευθος ἀκηρύκτοιο πορείης,
Βαπτίζων ἀδίδακτον, ἀπευθέα λαὸν, ἀλήτην.
Καὶ πετάσας στόμα θεῖον, ὅλῳ φιλοπευθέϊ λαῷ
Μαρτυρίην ἀγόρευεν ἑῇ πανθελγέϊ φωνῇ,
Ὅττι ἀπ᾽ αἰθερίων κατανευόμενον ἔδρακε κόλπων
Πνεῦμα θεοῦ, πτερύγων πεφορημένον ἔμφρονι παλμῷ,

Αντίτυπον μίμημα πελειάδος, ἄχρις ἐπ' αὐτὸν
Ηλθε, καὶ αὐτόθι μίμνεν. ἐγὼ δέ μιν οὐ πάρος ἔγνων,
Αλλά μοι αὐτὸς ἔειπεν ἐῇ σημάντορι φωνῇ,
Οστις ἐμὲ προέηκε παλιγγενέων δέμας ἀνδρῶν
Βαπτίζειν, ἀπύροισι καὶ ἀπνεύστοισι λοετροῖς,
Εἰς ὃν ἂν ἀθρήσειας ὑπηνέμιον καταβαῖνον
Πνεῦμα θεοῦ νοεροῖο, καὶ αὐτόθι ἔμπεδα μίμνον,
Οὗτος ἀφωτίστοισι φάος μερόπεσσιν ὀπάσσει,
Εν πυρὶ βαπτίζων καὶ πνεύματι. καί μιν ὀπωπῇ
Εἶδον ἐγὼ, καὶ ἔειπον ἀληθέα μάρτυρα φωνήν,
Οττι θεοῦ γόνος οὗτος, ἀειζώοιο τοκῆος.
Αλλ' ὅτε δὴ φάος ἄλλο παλινδρόμος ἤγαγεν ἠώς,
Θεῖος ἀνὴρ ἑστήκει, δύο δέ οἱ ἄγχι μαθηταὶ
Χριστοῦ θεσπεσίης ἀδαήμονες εἰσέτι μορφῆς·
Χριστὸν ἰδὼν στείχοντα βατὴν χθόνα πεζὸν ὁδίτην,
Αρματος ὑψιπόροιο μετάρσιον ἡνιοχῆα,
Αγνὸς Ιωάννης, πάλιν ἴαχεν ἤθαδι φωνῇ.
Οὗτος ἐπουρανίοιο θεοῦ λάλος ἀμνὸς ὁδεύει.
Καὶ ζαθέην ἀΐοντες ἀληθέος ἀνδρὸς ἰωὴν
Απλανέες δύο φῶτες, ὀπίστεροι ἦλθον ὁδῖται
Χριστοῦ νεοσσομένοιο. καὶ αὐτοδίδακτον ὀπωπὴν
Εντροπαλιζομένην διδύμοις ἐπὶ φῶτας ἑλίξας,
Εσπομένων ἐρέεινε συνωρίδα δίζυγον ἀνδρῶν,
Δεῦρο τί μαστεύοντες ἱκάνετε; καὶ μίαν ἄμφω
Πευθομένου βασιλῆος ὁμόθροον ἴαχον αὐδὴν,
Ραββὶν (ὃ καλέουσι διδάσκαλε) πῇ ποτε ναίεις;
Καὶ μίαν ἀμφοτέροισιν ἄναξ ξυνώσατο φωνὴν,
Δεῦτε, καὶ ἀθρήσοιτε. καὶ ἤλυθον ἄχρι μελάθρου,
Καὶ μάθον ὁππόθι ναῖεν. ὑπωρόφιοι δὲ μαθηταὶ
Ημαρ ἐκεῖνο τέλεσσαν ἔσω Χριστοῖο μελάθρου,
Αγχίθεοι. δεκάτη δὲ ποδήνεμος ἔτρεχεν ὥρη,

Ad expressam imitationem columbæ, donec super ipsum
Venit, & ibi mãsit. ego autem ipsum nõ antea cognoui,
Sed mihi ipse dixit sua significatiua voce,
Qui me præmisit, regeneratorum corpus hominum
BaptiZare non ignitis & spiritu carentibus lauacris,
Super quem conspexeris leuem descendentem
Spiritum Dei intelligentis, & ibi firmiter manentem,
Hic non illuminatis lucem hominibus præbebit,
Igne baptizans & spiritu. & ipsum oculis
Vidi ego, & dixi veram testificantem vocem,
Quòd Dei filius hic [est] semper viuentis patris.
Sed quum sanè lucem aliã recurrens adduxisset aurora,
Diuinus vir stetit, duo autem iuxta eum discipuli
Christi diuinæ ignari adhuc formæ:
Christum videns incedentem super accessibilem terram
pedestrem viatorem
Currus altigradi sublimem aurigam,
Castus Ioannes, rursus sonuit consueta voce,
Hic cœlestis Dei loquens agnus incedit.
Et diuinam audientes veracis viri vocem
Non errantes duo viri, posteriores venerunt viatores
Christo incedente. & per se doctum visum
Respectantem geminos ad viros voluens,
Sequentiũ interrogauit cõiunctionem geminã virorum,
Huc quid quærentes venitis? & vnam ambo
Sciscitante rege concordem sonuerunt vocem,
Rabbi (quod vocant præceptor) vbinam habitas?
Et vnam ambobus rex communicauit vocem,
Venite, & videte. Et venerunt vsque ad domum,
Et didicerunt vbi habitaret. domestici verò discipuli
Diem illum transegerunt intra Christi domum,
Deo vicini. decima autem ventosos pedes habens cucurrit hora,

Et quidam erat qui venit in Deum recipientem aulam,
Andreas, hominum piscator post marinam capturam,
Piscatoris Simonis frater: vnus autem ex illis
Quos Deus hospitio excepit. Ioannis autem vocem
Communem audienti comes erat socio,
Propè apparens. ambo autem vna credula voluntate
Christum sequebantur: ille quidem priùs incedens
Fratrem fertilis inuestigatorem maris
Inuenit suum, Simonem, & dixit veloci sermone,
Frater, Messiam sapientem inuenimus, qui Deus vir,
Christus Iudæis dicitur Græca voce.
Sic loquutus, perduxit fratrem celerem viatorem
Iesus vbi habitabat: serena autem facie
Christus videns Simonem, sapienti demulsit verbo,
Filius Ioannis tu mihi eras: es autem Simon,
Operarius maris. tu mihi voceris Cephas:
Secundum nomen accipe recentius, viri alij
Petrum quod vocant. cognomen autem occultabit
Vetustius Simonis, præstantius nomen Petri,
Fidei firmæ signum. Sed quando vicina
In summo apparens roscidis radijs rubefecerat aurora,
Iesus post noctem obscuram volebat ire [læorum:
Ad ciuitatem piscosam longos capillos habentium Gali-
Et prope inuenit Philippum: Rex autem illũ iussit fieri
Fidelem suum adiutorem, retrò euntem viatorem,
Sequere & tu Philippe. & adhuc calidus audiens
Auribus sermonem suscepit, & vestigijs præuenit vocẽ.
Communem autem habebat Philippus, suam Bethsaida patriam
Andreas vbi habitauit, vbi audax habitauit Simon.
Nathanaelem verò Philippus suo demulsit verbo,
Inueniens eum patula sub arbore, Quem sapiens vir
Moses priscus descripsit diuino in libro,

Καί τις ἔην ὃς ἴκανεν ἔσω θεοδέγμονος αὐλῆς,
Ἀνδρείας, μερόπων ἀγρεὺς μετὰ πόντιον ἄγρην,
Ἰχθυβόλου Σίμωνος ἀδελφεός· εἷς δέ τις αὐτῶν,
Οἷς δυοῖς ξείνισσεν· Ἰωάνναο δὲ φωνῆς
Ζωῆς εἰσαΐοντι συνέμπορος ἦεν ἑταίρω,
Ἀγχιφανής. ἄμφω δὲ μιῇ πειθήμονι βουλῇ
Χειστῷ ἐφωμάρτησαν· ὁ μὲν, πρώτιστον ὁδεύων,
Σύγγονον εὐώδινος ἐρευνητῆρα θαλάσσης
Εὗρεν ἐόν, Σίμωνα, καὶ ἔννεπεν ὀξέϊ μύθῳ,
Σύγγονε, Μεσσίαν σοφὸν εὕρομεν, ὃς θεὸς ἀνήρ,
Χειστὸς Ἰουδαίοισιν ἀκούεται Ἑλλάδι φωνῇ.
Ὣς εἰπὼν, ἐκόμισσεν ὁμόγνιον ὀξὺν ὁδίτην
Ἰησοῦ ὅθι ναῖε. γαληναίῳ δὲ προσώπῳ
Χειστὸς ἰδὼν Σίμωνα, σοφῷ μειλίξατο μύθῳ,
Υἱὸς Ἰωάνναο σύ μοι πέλες· ἐσσὶ δὲ Σίμων,
Ἐργατίνης πόντοιο. σύ μοι κικλήσκεο Κηφᾶς.
Δεύτερον οὔνομα δέξο νεώτερον, ἀνέρες ἄλλοι
Πέτρον ὅπερ καλέουσιν. ἐπωνυμίην δὲ καλύψει
Πρεσβυτέρην Σίμωνος, ὑπέρτερον οὔνομα Πέτρου,
Πίστιος ἀρραγέος σημήϊον. Ἀλλ' ὅτε γείτων
Ἀκροφανὴς δροσερῇσι βολαῖς πορφύρεεν ἠώς,
Ἰησοῦ μετὰ νύκτα λιπόσκιον ἤθελε βαίνειν
Εἰς πόλιν εὐώδινα πανυπλοκάμων Γαλιλαίων.
Καὶ σχεδὸν εὗρε Φίλιππον. ἄναξ δέ μιν εἶπε φυλάσσειν
Πιστὸν ἐὸν συνάεθλον, ὁπισθοκέλευθον ὁδίτην.
Ἕσπεο καὶ σὺ Φίλιππε. καὶ εἰσέτι θερμὸς ἀκούειν
Οὔασι μῦθον ἔδεκτο, καὶ ἴχνεσιν ἔφθασε φωνήν.
Ζωὴν δ' εἶχε Φίλιππος ἐὴν Βηθσαϊδὰ πάτρην,
Ἀνδρείας ὅθι ναῖεν, ὅπη θρασὺς ᾤκεε Σίμων.
Ναθαναὴλ δὲ Φίλιππος ἑῷ μειλίξατο μύθῳ,
Εὑρὼν εὐπετάλοιο κάτω δρυός, Ὃν σοφὸς ἀνὴρ
Μωσῆς ἀρχιγένεθλος ἐπέγραφε θέσπιδι βίβλῳ,

Εὕρομεν, ὃν σύμπαντες ὁμορρήτῳ τινὶ μύθῳ
Ἐσσομένων κήρυκες ἐπιστώσαντο προφῆται,
Ἰησοῦν, ἐσθλοῖο βοώμενον υἱὸν Ἰωσὴφ,
Ναζαρὲθ ναέτηρα, θεοῦ γόνον. ἀγχιπόρῳ δὲ
Ναθαναὴλ ταχύμητις ἔπος ξύνωσε Φιλίππῳ,
Ἐκ Ναζαρὲθ δύναται καλὸν ἔμμεναι; ἱεμένῳ δὲ
Σύνδρομος εἶπε Φίλιππος ἀπειροκάκῳ ἐνὶ μύθῳ,
Ἔρχεο καὶ σκοπίαζε. καὶ ἀγχικέλευθον ὁδίτην
Ναθαναὴλ ταχύγουνον ἄναξ ἐπεδείκνυε λαῷ,
Ἰσραὴλ γόνος οὗτος ἐτήτυμος, οὔ τινι τεύχων
Ἢ δόλον ἀλλοπρόσαλλον, ἢ αἱμύλα μήδεα φαίνων.
Ναθαναὴλ δ' ἀΐων, ἐπεδείκνυε θαύματι φωνὴν,
Πῶς φρεσὶ γιγνώσκεις με, τὸν οὐ πάρος εἶδες ὀπωπῇ;
Εἰπὲ πόθεν νοέεις με. Καὶ αὐτίκα θέσκελον αὐδὴν
Κοίρανος ὀμφήεντος ἀνήρευγεν αἰθερεῶνος,
Πρὶν καλέσαι σε Φίλιππον, ὑπὸ σκιοειδέϊ συκῇ
Ἔδρακον ὑψικόμοισι παρευδιάοντα κορύμβοις,
Ὄμμασι καὶ πραπίδεσσι τὸν οὐ παρεόντα δοκεύων.
Ναθαναὴλ δ' ὀλόλυξεν ἔχων ταχυπειθέα βουλὴν,
Θαύματι πρὸ μέτωπα θεουδέϊ χειρὶ πατάξας,
Ῥαββὶν, ἐπουρανίων ἀδύτων ὑψίθρονε ποιμὴν,
Ἰσραὴλ σὺ πέλεις βασιλεύς· σὺ Χριστὸς ὑπάρχεις,
Υἱὸς ἀειζώοιο θεοῦ λόγος. ἀμφότερον δὲ,
Ἰσραὴλ τεκέων σε θεὸν βασιλῆα καλέσσω,
Καί σε θεοῦ ζώοντος ἐτήτυμον υἱὸν ἐνίψω.
Καί μιν ἄναξ θάρσυνεν, ἐς ἐλπίδα φέρτερον ἕλκων.
Πίστιν ἔχεις, τινὰ μοῦνον ἀθαμβέα μῦθον ἀκούσας,
Ὅττι σε μοῦνον ἔειπον ἰδεῖν ὑπὸ πυθμένα συκῆς·
Ὄμμασι πιστοτέροισιν ὑπέρτερα θαύματα λεύσσεις.
Μάρτυρον ἐμπεδόμυθον ἀμὴν ἀμὴν σέβας ἔσω;
Οὐρανὸν ἀθρήσητε κεχηνότα θέσπιδι ῥιπῇ,

Inuenimus, quem simul omnes cõcordi quodam sermone
Futurorum præcones confirmarunt prophetæ
Iesum, sancti vocatum filium Ioseph,
Nazareth habitatorem, Dei filium. Propinquo verò
Nathanaël celeris cõsilij verbũ cõmunicauit Philippo,
Ex Nazareth potest bonum esse? Interroganti autem
Comes dixit Philippus malorum ignaro verbo,
Veni & vide. Et prope vadentem viatorem
Nathanaelem velocem rex monstrabat populo,
Israël filius hic [est] verus, nulli struens
Vel dolum mutabilem, vel curua consilia ostendens.
Nathanaël verò audiẽs, produxit cũ admiratione vocẽ,
Quomodo mente cognoscis me, quem non antea vidisti oculis?
Dic vnde nosti me. Et viro cito credulam vocem
Dominus vocali eructauit ex mento [.i. ore]
Antequam vocaret te Philippus, sub vmbrosa ficu
Vidi alticomis commorantem sub ramis,
Oculis & mente non præsentem videns.
Nathanaël autem vociferabatur, habens credulam voluntatem,
Præ admiratione fidelem frontem pia manu percutiens,
Rabbi, cœlestium recessuum sublimis pastor,
Israël tu es rex, tu Christus es,
Filius semper viuentis Dei Verbum. vtrumque autem,
Israël filiorum te Deum regem vocabo,
Et te Dei viui verum filium dicam.
Et ipsum rex confirmauit, in spem meliorem trahens,
Fidem habes quoddã solum intrepidũ verbum audiens,
Quòd te solùm dixi vidisse ad radicem ficus:
Oculis magis credulis superiora miracula videbis.
Testificans firmiloquus Amen Amen cultus sit,
Cœlum aspicietis apertum diuino impetu,

Volantibus in modum corona inuisibilibus spiritibus,
Angelica & aciei alatum cœtum viatorem
Cœlesti videbitis descendentem via,
Cœlitus delatum: & reuersiua via, [*bulantem*
In cœlum iterum ascendentem, sublimem, in aëre am-
Filij hominis ministrum.

CAP. II.

Sed quando petras
Purpureas tertia nuptialis signauerat aurora,
In campo Cananao augentis-plantas Galilaa
Nuptia erant, pueros-producentis vita seminatiuum principium
Et nuptia felices erant, quòd terrestre apud conuiuium
Christus retrò-crinitorum hominum epulanti populo
Vocatus erat conuiua, simul accumbentes & discipuli
Omnes erant ex ordine. ad conuiuium verò & ipsa
Virgo Christi Dei genitrix venit mater,
Immaculata manu nuptialem attingens mensam,
Puerpera, lectifuga, semper sectans virginitatem.
Vino autem suaui fragrantes amphora
Omnes vacua erant, crebrò-repetentibus poculis
Poto: tristes verò, mero-gaudente in conuiuio,
Pincerna ministri vino non rigata mensa,
Siccis manibus frustrà attingebant pocula.
Ad semiperfectam verò nuptiarum ebrietatem vinóq;
carentem mensam-secundam,
Christo etiam scienti simul accumbens dixit mater,
Indigent nuptia ha malum pellente tua voce.
Non enim bene irrorantis habent humorem suauis vini.
Et ei Christus dixit, Quid mihi mulier vel tibiipsi?
Nondum mihi vltima cursus venit circularis hora.
Et Maria famulos vocauit vt hoc perficerent
Christus quodcunque dixisset. opposito autem in pariete

Πετλαμφων

Πεπταμένων στεφανηδὸν ἀθηήτων κενεώνων,
Ἀγγελικῆς τε φάλαγγος ἐύπτερον ἑσμὸν ὁδίτην,
Αἰθερίης ὄψεσθε κατΐσσοντα κελεύθου
Οὐρανόθεν κατιόντα, παλιννόστῳ τε πορείῃ
Οὐρανὸν εἰσανιόντα, μετάρσιον, ἠεροφοίτην,
Υἱέος ἀνθρώπειο διάκτορον.

ΚΕΦ. Β.

Ἀλλ' ὅτε πέτρας
Πορφυρέας τριτάτη θαλαμηπόλος ἔγραφεν ἠώς,
Ἀμφὶ πέδον Καναναῖον ἀεξιφύτου Γαλιλαίης,
Παιδοτόκου γάμος ἔσκε, βίου προτόσπορος ἀρχή.
Καὶ γάμος ὄλβιος ἦεν, ὅτι χθονίῳ παρὰ πασῷ,
Χριστὸς ὀπιδοκέμων μερόπων θοινήτορι λαῷ
Κλητὸς ἔην σύνδειπνος, ὁμοκλινέες τε μαθηταὶ
Πάντες ἔσαν στοιχηδόν. ἐς εἰλαπίνην δὲ καὶ αὐτὴ
Παρθενικὴ Χριστοῖο θεητόκος ἵκετο μήτηρ,
Ἀγχαύτῳ παλάμῃ γαμίης ψαύουσα τραπέζης,
Παιδοτόκος, φυγόδεμνος, ἀεὶ μεθέπουσα κορείην.
Οἴνου δ' ἡδυπότοιο θυώδεες ἀμφιφορῆες
Πάντες ἐγυμνώθησαν, ἐπασσυτέροισι κυπέλλοις
Πινομένου. στυγνοὶ δὲ φιλακρήτῳ παρὰ πασῷ
Οἰνοχόοι δρηστῆρες ἀβακχεύτοιο τραπέζης,
Ἀβρέκτοις παλάμῃσι μάτην ἤπλοντο κυπέλλων.
Ἡμιτελῆ δὲ γάμοιο μέθην, καὶ ἄοινον ὀπώρην,
Χριστῷ καὶ δεδαῶτι, συνέστιος ἔννεπε μήτηρ,
Χρηΐζει γάμος οὗτος ἀλεξικάκου σέο φωνῆς.
Οὐ γὰρ ἐϋρραθάμιγγος ἔχει χύσιν ἡδέος οἴνου,
Καί οἱ Χριστὸς ἔειπε, Τί μοι γύναι ἠὲ σοὶ αὐτῇ;
Οὔπω μοι πυμάτης δρόμος ἤλυθε κυκλάδος ὥρης.
Καὶ Μαρίη δμώεσσιν ἐκέκλετο τοῦτο τελέσσαι,
Χριστὸς ὅπερ λέξειεν. ἀμοιβαίῳ δ' ἐνὶ τοίχῳ

Κεκλιμένοι σοιχηδὸν ὁμόζυγες ἀμφιφορῆες
Ἓξ ἔσαν, τρία μέτρα κεχανδότες εὐρέϊ κόλπῳ,
Ἢ δύο· καὶ ἕκαστος Ἰουδαίοισι φυλάσσων
Λαϊνέῳ κενεῶνι καθάρσιον ἔβλυεν ὕδωρ,
Ἀγνὸν ὕδωρ. Χριστὸς δὲ ὑποδρηστῆρας ἐπείγων
Διψάδος εἰλαπίνης, οἰνοσσόον ἴαχε φωνήν,
Ἀρτιχύτων ὑδάτων ἐγκύμονας ἀμφιφορῆας
Πλήσατέ μοι. καὶ πάντας ἀμοιβαδὶς ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ
Νάματος ἐπλήσαντο διάκτορoι, εἰσόκεν αὐτῶν
Ἀκροφανὴς εὔυδρος ἐπέστεφε χεῖλος ἐέρση.
Ἄφνω δ' ἔπλετο θαῦμα, καὶ εἰς χύσιν αἴθοπος οἴνου
Χιονέην ἤμειψε χρόην ὀπισόχροον ὕδωρ
Χεύματι φοινίσσοντι, καὶ ὑδροφόρου διὰ κόλπου,
Ὕδατος ἀχρήτοιο φιλεύϊος ἔπλεεν αὔρη.
Οἰνόπη δ' ἐκέλευσεν ἄναξ σημάντορι φωνῇ,
Κρηναίης ἀφύοντες ὑπερφιάλης ἀπὸ ληνοῦ,
Εἰλαπίνης μεδέοντι κομίσσατε νύμφιον ὕδωρ.
Οἱ δὲ χύδην ἀφύοντο παλιννόστοισι κυπέλλοις.
Καὶ ταμίης ὅτε δαιτὸς ἐγεύσατο μάρτυρι λαιμῷ
Νάματος οἰνωθέντος ἐρευθιόωντι ῥεέθρῳ,
Οὐ μὲν ἀνὴρ πόθεν ἦεν ἐπίστατο, ὑδροφόροι δὲ
Ἤδεε λάτρις ὅμιλος, ὃς ὑγροχύτων ἀπὸ κόλπων
Ἄγγεσι λαϊνέοις μεταβάσιον ἤφυσεν ὕδωρ.
Εἰλαπίνης τότε πομπὸς ἔσω μεγάροιο καλέσσας
Νυμφίον ἀρτιχόρευτον, ἐῷ προσεπτύξατο μύθῳ
Πᾶς μὲν ἀνήρ, προφέπιστον εὔχροον οἶνον ἀφύσσων,
Κεινάμενος προτίθησι, βαρυνομένων δὲ καρήνων,
Ἀνδρας ἰδὼν μεθύοντας, ἠχάοντα δεύτερον οἶνον
Ὀψὲ φέρει· σὺ δὲ τοῦτον ὑπέρτερον ἔνδοθεν οἴκου
Οἶνον ἔχων ἐφύλαξας ἕως πέλε λοίσθιος ὥρη.
Πρωτοφανὲς τόδε θαῦμα φιλακρήτῳ παρὰ παστῷ.

Reclinatæ ordine coniunctæ amphoræ
Sex erant, tres mensuras capientes lato sinu,
Vel duas: & qualibet Iudæis custodiens
Lapidosa cauitate lustralem scaturiebat aquam,
Puram aquam. & Christus ministros vrgens
Sitibundi conuiuij, viniferam sonuit vocem,
Recens fusa aqua refertas amphoras
Implete mihi. Et omnes alternatim vnam post aliam
Aqua impleuerunt ministri, donec ipsarum
In summitate apparens aquosus coronabat labra ros.
Subitò autem erat miraculum, & in fluorem nigri vini
Niueum mutauit colorem diuersam aquam
Fluore rubicundo, & aquam capientem per sinum
Aqua meræ lætificans natabat humor.
Vinum autem adferente iussit rex significatiua voce,
Fontano haurientes domestico ex lacu,
Conuiuij moderatori afferte suauem aquam.
Illi verò affatim hauriebant redeuntibus poculis.
Et dispensator, quando conuiuij gustasset testificante gutture
Aquam in vinum versam rubicundo fluore,
Non sanè vir vndénam erat sciuit: aquarius autem
Sciuit famulans cœtus, qui aquã fundentibus ex finibus
Vasis lapideis alienam hausit aquam.
Conuiuij tunc dux intra domum vocans
Sponsum recens è chorea redeuntẽ, suo affatus est verbo,
Omnis quidem vir primùm boni coloris vinum promẽs,
Eligens apponit, grauatis verò capitibus
Viros videns ebrios, vilius aliud vinum
Serò fert: tu verò hoc præstantius intra domum
Vinum habens, seruasti donec esset vltima hora.
Primùm apparens hoc miraculum meri cupido in conuiuio

Iesus perfecit, vbi Cananaum audit, [.i.dicitur]
Diuersorium altè extructum intonsorum Galilaeorum,
Hebraeis autem manifestauit suum gloriosum honorem
Sitibundo in conuiuio: ambiguitatem autem mentis
Moribus firmis confirmarunt discipuli.
Non sanè rex commorabatur in terra Cananaea dicta
Sponsale post conuiuium prae vino titubantiũ nuptiarũ,
Sed Capernaum maritimi ad mansiones vadens,
Rediens vestigium flexit, decliuem semitam incedens
Ipse, simul & fratres comites. per se genitum verò
Virgo sequebatur Deipara filium mater.
Quibuscum duodenarius comes habebat incedens
Diuinorum vnam viam posterior coetus sociorum.
Neque sanè ibi mansit per dies crebros frequentans:
Propè enim tunc erat Pascha: sacrorũ tractationem verò
Sanctorũ ascendit ad sedes Hierosolymorum [honorãs.
Cum prudentibus socijs. Diuino autem in templo
Cornutos boues inuenit, & lanigerarum ordines ouium.
Et varias membris columbas: sedentem verò
Numulariorum coetum inuenit diuitis mensae,
Et multum coetum vidit negotiantem supra sedilia,
Venale negotium habentem: & in manibus voluens
Complexum ex funibus alienum fecit flagellum:
Et bouinum gregem expulit, & ordines ouium,
Extra domum odoratam. crebrum autem voluens,
Praecipitem mittebat euersam quaestuosam sedem
E sacro pauimento, praecipiti autem vibratione
Effudit in terram pecuniam multum euersae mensae:
Viro autem vendenti columbas sonuit vocem,
Haec tranferte lapidosum extra templum,
Neque lucri auidae mentis grauati stimulo
Mercatus domum sanctam mei faciatis patris:
Precationis enim haec domus. Et recordati sunt discipuli

Ἰησοῦς ἐτέλεσσεν, ὅτι Κανάναιον ἀκούει
Ἔνδιον αἰπύδμητον ἀκερσεκόμων Γαλιλαίων.
Ἑβραίοις δ' ἀνέφηνεν ἑὴν ὑψαύχενα τιμὴν
Διψαλέην παρὰ δαῖτα. διχοστασίην δὲ μεθοινῆς
Ἤθεσιν ἀκλινέεσσιν ὀπιστώσαντο μαθηταί.
Οὐ μὲν ἄναξ λίθωσε πέδον Καναναῖον ἀκούων
Νυμφιδίην μετὰ δαῖτα μεθυσφαλέων ὑμεναίων,
Ἀλλὰ Καφαρναοὺμ ἀγχιγείτονος ἔδρανα βαίνων,
Νόστιμον ἴχνος ἔκαμψε, καταιβάτην οἶμον ὁδεύων
Αὐτὸς, ὁμοῦ γνωτοί τε συνήλυδες. αὐτογόνῳ δὲ
Παρθένος ἀμάρτησε θεητόκος υἱεῖ μήτηρ,
Οἷσι δυωδεκάριθμος ὁμόστολος εἶχεν ὁδεύων
Ἀγχιθέων μίαν οἶμον ὀπίστερος ἑσμὸς ἑταίρων.
Οὐδὲ μὲν αὐτόθι μίμνεν ἐς ἤματα πυκνὰ θαμίζων.
Ἐγγύθι γὰρ τότε πάσχα, θυηπολίην δὲ γεραίρων,
Εὐαγέων ἀνέβαινεν ἐς ἔδρανον Ἱεροσολύμων,
Σὺν πινυτοῖς ἑτάροισι. θεοκλήτῳ δ' ἐνὶ νηῷ
Εὐκεράους βόας εὗρε, καὶ ἱεροπόκων στίχα μήλων,
Καὶ στικτὰς μελέεσσι πελειάδας. ἑζόμενον δὲ
Κερματοδότην χορὸν εὗρε φιλοπλούτοιο τραπέζης,
Καὶ πολὺν ἑσμὸν ὄπωπε φιλέμπορον ὑψόθι θώκων,
Ὤνιον ὄργον ἔχοντα. καὶ ἐν παλάμῃσιν ἑλίξας
Σύμπλοκον ἐκ σχοίνοιο νόθην ποίησεν ἱμάσθλην,
Καὶ βοέην ἀγέλην ἐξήλασε, καὶ στίχα μήλων,
Νόσφι δόμου θυόεντος. ἐπασσυτέρην δὲ κυλίνδων,
Κύμβαχον ἠκόντιζε μετάτροπον ἔμπορον ἕδρην
Ἐξ ἱεροῦ δαπέδοιο. κυβιστητῆρι δὲ παλμῷ
Ἐξέχεε χθονὶ κέρμα πολυστρέπτοιο τραπέζης.
Ἀνδρὶ δὲ πωλήσκοντι πελειάδας ἴαχε φωνὴν,
Ταῦτα μεταστήσασθε λιθώδεος ἔκτοθι νηοῦ,
Μηδὲ φιλοκτεάνοιο νόμῳ βεβαρηότες οἴστρῳ,
Ἐμπορίης δόμον ἁγνὸν ἐμοῦ τελέσητε τοκῆος.
Εὐχῆς γὰρ τόδε δῶμα. Καὶ ἐμνήσαντο μαθηταὶ

Ὅττι θεσπεσίῳ κεχαραγμένον ἔπλετο βίβλῳ,
Ζῆλος ἐμὸς ζαθέοιο θεοῦ καταδαίνυται οἴκου.
Καί οἱ ἀπειλήτειραν ἀνήρυγε λαὸς ἰωήν,
Ποῖα παρ' Ἑβραίοις ἑτερότροπα σήματα δείξεις,
Ὅττι σὺ ταῦτα τέλεσσας; Ἀμιλλητῆρι δὲ λαῷ
Θαμβαλέην ἄγνωστον ἄναξ ἠρεύγετο φωνήν,
Λύσατε τοῦτο μέλαθρον, ἐγὼ δέ μιν αὐτὸς ἐγείρω
Ἤμασιν ἐν τρισσοῖσιν. Ἐπεφθέγξαντο δὲ λαοί,
Ὃν Σολομὼν ποίησε λίθων ἑτερόχροϊ κόσμῳ,
Εἰς δολιχὴν βαθμῖδα παλινδίνητον ὑφαίνων
Ἓξ καὶ τεσσαράκοντα φιλοκτίστων ἐνιαυτῶν,
Κτίσμασιν ὁπλοτέροισι παλίλλυτον οἶκον ἐγείρεις
Τρισσατίην μετὰ νύσσαν ἐπὶ τριτάτης δρόμον ἠοῦς;
Κεῖνος νηὸν ἔειπεν ἑοῦ χροός, ὅν τινι μύθῳ
Φρικτῷ Χριστὸς ἔμελλεν ἐπὶ τρίτον ἦμαρ ἐγείρειν.
Ἀλλ' ὅτε δὴ μετὰ κόλπον ἀνοστήτοιο βερέθρου
Νόστιμος ἐξ ἀΐδαο πάλιν ζωῷ τινὶ πότμῳ
Ἀρχαίην παλίνορσον ἑὴν ἀνεδύσατο τιμὴν
Οὐρανίην, τότε μοῦνον ἀνεμνήσαντο μαθηταί,
Ὅττι δόμον δέμας εἶπε. θεογλώσσοιο δὲ βίβλου
Θεῖον ἐπιστώσαντο λόγον, πείθοντό τε μύθῳ,
Ἰησοῦς ὃν ἔειπε. θεοδμήτῳ δ' ἐπὶ νηῷ
Ἄχρις ἔην, καὶ ἔδεθλα δέδειχεν Ἱεροσολύμων,
Εὐάζων ἔπι Πάσχα· καὶ ἀρνοφάγων ἱερήων
Ὄργια μυστιπόλευε φιλόκροτα θυμὰς ἑορτή.
Πολλοὶ λύσσαν ἄπιστον ἐπετρέψαντο θυέλλαις,
Χριστοῦ πίστιν ἔχοντες ἐς οὔνομα. πειθομένοις δὲ
Ἀνδράσιν οὐ πίστευεν ἑὸν νόον. οὐ γὰρ ἀκούειν
Ἄλλου φθεγγομένοιο νόθης ἐπεδεύετο φωνῆς,
Ὄφρα μάθῃ νόον ἀνδρὸς ἀμάρτυρον. ἔργα δὲ φωτῶν
Ἤδεεν αὐτοδίδακτος, ὅσα φρενὸς ἔνδοθεν ἀνὴρ
Εἶχεν, ἀκηρύκτῳ κεκαλυμμένα φάρεϊ σιγῆς.

Quòd diuinitus inspirato signatum erat libro,
Zelus me diuinæ tuæ comedit domus.
Et ipsi minatricem eructauit populus vocem,
Qualia apud Hebræos varia signa ostendes
Quòd tu hæc perfecisti? Contentioso autem populo
Admirandam incognitam rex eructauit vocem,
Soluite hanc domum, ego verò ipsam erigam
Diebus in tribus. Respondit autem populus,
Quam Salomon fecit lapidum vario ornatu,
In longum initium reuersam texens
Sex & quadraginta ædificationis cupidorum annorum,
Ædificijs posterioribus rursus solutam domum erigeres
Tantam post metam, post tertiæ cursum auroræ?
Ille templum dixit sui corporis, quòd quodam sermone
Horrido Christus erat post tertium diem resuscitaturus.
Sed quando sanè post sinum irregradi barathri
Redux ex inferis rursus viuente quodam fato
Veterem reciprocum suum resumpsit honorem
Cœlestem, tunc solùm recordati sunt discipuli
Quòd domum corpus dixisset: deiloqui autem libri
Diuinum confirmarunt sermonem, & crediderunt verbo
Iesus quod dixit. Diuinitus autem ædificato in templo
Vsque erat, & sedilia transiuit Hierosolymorum,
Celebrans adhuc Pascha: & agniuororum sacerdotum
Mysteria tractabat plausibilia solenne festum,
Multi [tum] rabiem incredulam commiserunt ventis,
Christi fidem habentes in nomen. Credentibus verò
Virus non confidit suum animum. non enim audire
Alterius loquentis spuriam indigebat vocem,
Vt disceret animum viri sine testimonio. opera autem virorum
Sciebat per se doctus, quæcunque intra mentem vir
Habebat, non prædicato occultata pallio silentij.

CAP. III.

Erat autem quidam sacri generis luctiuagorum
Pharisæorum,
Princeps Iudæorum, locuples, iustus vir:
Nomen ei Nicodemus. expers testimonij hic viator
Ad Christum noctu venit, cauto pede incedens,
Nocturnus in domum venit vbi lux [erat:] viro autem fideli
Iesus enarrans baptismi diuinum splendorem,
Noctu apparentē Nicodemū suo exhilarauit verbo,
Et ipsi sermonem dixit Deo credulus vir,
Rabbi variloque, deiloque, scimus aspectu
Quòd Dei ductu magister venisti mundi,
Humanæ vitæ adiutor. non potest enim
Mortalis homo hæc omnia varia miracula facere,
Quæ tu diuino perficis medicante verbo,
Nisi ei auxiliator mala depellens Deus fuerit.
Iesus autem dixit obscuro quodam verbo,
Nisi quis post stimulum fœtum perficientis partus
Mortalis vir natus fuerit iterum, cœli aulæ
Non potest homo ille habere æternum principatum.
Et miscens Nicodemus eructauit cū admīratione vocē,
Quomodo potest post senectam vir, post albos crines,
Alium sero perfectum habere partum generationis?
Num potest sine patre fœtum augentem per sinum
Matris antiquæ grauidum ventrem subiens
Leges videre genitrices reciproci partus?
Iesus vero respondit, magistrum virum docens
Nisi quis puris corpus lauacris purgans
Spiritu ex sancto & aqua, in vna sanctione,
Recentius recipiat generatiuum non seminatum principium,
Expressam imitationem muliebris partus,
Non potest homo hic futuri cognoscere

ΚΕΦ. Γ.

Ἦν δέ τις ἱερὸν αἷμα γεροπλανέων Φαρι-
σαίων,
Ἀρχὸς Ἰουδαίων, πολυλήϊος, ἔννομος ἀνήρ.
Οὔνομά οἱ Νικόδημος, ἀμάρτυρος οὗτος ὁδίτης
Χριστῷ νυκτὸς ἵκανε· φυλασσομένῳ ποδὶ βαίνων,
Ἔννυχος εἰς δόμον ἦλθεν, ὅπῃ φάος. αἰδεῖ δὲ πι-
στῷ
Ἰησοῦ ἐνέπων βαπτίσματος ἔνθεον αἴγλην,
Νυκτιφανῆ Νικόδημον ἑῷ φαιδρύνατο μύθῳ.
Καί οἱ μῦθον ἔλεξε θεῷ πεθιλώιος ἀνήρ,
Ῥαββὶν ποικιλόμυθε, θεοφραδές, ἴδμεν ὁπωπαῖς
Ὅττι θεοῦ πομπῆσι διδάσκαλος ἵκεο κόσμου,
Ἀνδρομέου βιότοιο βοηθόος. οὐ δύναται γὰρ
Θνητὸς ἀνὴρ τάδε πάντα πολύτροπα θαύματα τεύχειν,
Ὅσσα σὺ θεσπεσίῳ τελέεις παιήονι μύθῳ,
Εἰ μή οἱ συνάεθλος ἀλεξίκακος θεὸς εἴη.
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευεν ἀσημάντῳ τινὶ μύθῳ,
Εἰ μή τις μετὰ κέντρα τελεσσιγόνοιο λοχείης
Θνητὸς ἀνὴρ τίκτοιτο τὸ δεύτερον, αἰθέρος αὐλῆς
Οὐ δύναται βροτὸς οὗτος ἔχειν αἰώνιον ἀρχήν.
Καὶ κεράσας Νικόδημος ἀνήρυγε θαύματι φωνήν,
Πῶς δύναται μετὰ γῆρας ἀνήρ, μετὰ λευκάδα χαίτην,
Ἄλλην ὀψιτέλεστον ἔχειν ὠδῖνα γενέθλης;
Μὴ δύναται δίχα πατρός, ἀεξιτόκου διὰ κόλπου
Μητέρος ἀρχαίης ἐγκύμονα γαστέρα δύων,
Θεσμὸν ἰδεῖν γονόεντα παλιννόστου τοκετοῖο;
Ἰησοῦς δ' ἀπαμείψατο, διδάσκαλον ἄνδρα διδάσκων,
Εἰ μή τις καθαροῖσι δέμας λουτροῖσι καθαίρων
Πνεύματος ἐξ ἁγίοιο καὶ ὕδατος, ἐν ἑνὶ θεσμῷ,
Ὁπλοτέρην δέξοιτο γενέθλιον ἄσπορον ἀρχήν,
Ἀντίτυπον μίμημα γυναικείου τοκετοῖο,
Οὐ δύναται βροτὸς οὗτος ἐπισσομένοιο ζωῆς

Οὐρανίην αἰῶνος ἀτέρμονος ἥλικα τιμήν.
Καὶ γὰρ ὅσαπερ μερόπων χθονίη διεώσατο γαστὴρ,
Σαρκὸς ἀπὸ βροτέης μορφούμενον, ἀνδρομέη σάρξ
Τοῦτο πέλει· τὸ δὲ θεῖον, ὅσαπερ καθαροῖο λοετροῦ.
Πνεύματος αὐτογόνοιο πέλει καθαροῖο λοετροῦ,
Πνεῦμα πέλει ζωαρκὲς ἀμαιεύτῳ πυρὶ θερμῷ,
Αὐτόματον βλάστημα παλιγγενέος τοκετοῖο.
Καὶ μὴ θάμβος ἔχητε θεοφραδέος περὶ μύθου,
Ὑμέας εἴπερ ἔειπον ὅτι χρέος ἐστὶ νοῆσαι
Τίκτειν πικτομένην ἑτέρην βαλβῖδα γενέθλης.
Πνεῦμα παλινδίνητον ἀθηήτῳ πυρὶ παλμῷ,
Οἶδε περιπνείειν ὅπη βούλεται. ἀγχιφανῆ δὲ
Φωνῆς ἠερίης θεοδινέα βόμβον ἀκούεις
Οὔασιν ὑμετέροισι πεφορημένον· ἀλλὰ δαῆναι
Οὐ δύνασαι βλεφάροις πόθεν ἔρχεται, ἢ πόσε βαίνει.
Οὕτω παντὸς ἔφυ τύπος ἀνέρος ἐκ πυρὸς ὑγροῦ
Πνεύματι πικτομένοιο, καὶ οὐ στροφάλιγγι κονίης.
Ἔννεπε· καὶ Νικόδημος ἀμείβετο, Ταῦτα γενέσθαι
Πῶς δύναται; Καὶ Χριστὸς ἀνήρυγε θέσκελον ὀμφήν,
Ἰσραὴλ σὺ μὲν ἐσσὶ διδάσκαλος, οὐ νοέεις δέ;
Ἀλλά σε ταῦτα λέληθεν, ἐμὴν δ' ἔτι ὧδε μενοινήν;
Μάρτυρον ἐμπεδόμυθον ἀμὴν ἀμὴν πάλιν ἔσω,
Θεσπεσίης τόσαπερ ἴδμεν ἐτήτυμον ἔγκυον ὀμφῆς,
Φθεγγόμεθα, σπείροντες ἐς οὔατα δύσμαχα φωτῶν,
Χείλεσιν ἀπλανέεσσι, καὶ ὑμετέροιο τοκῆος,
Ὅσσα παρ' ὑψιμέδοντος ἐμαὶ δεδάασιν ἀκουαί,
Μαρτυρίης κήρυκι διδάσκομεν ἴδμονι φωνῇ.
Ἡμετέρην δ' ἀδίδακτος ἀκηλήτων νόος ἀνδρῶν
Πιστὴν μαρτυρίην οὐ δέχνυται, ἀπλανέων δέ.
Εἴ τινα μῦθον ἔειπον ἐπιχθονίων χάριν ἔργων,
Καὶ τόσον ὑμείων βαρυπειθέες εἰσὶν ἀκουαί,
Εἰ στραπτὴν πτερόεντος ἢ αἰθέρος ἔργα βοήσω,
Μᾶλλον ἀπειρήτοισι πόθεν πείσεσθε μενοιναῖς,

Cœlestem seculi infiniti coætaneum honorem.
Etenim quod hominum terrestris protrusit venter,
Carne ab humana formatum, humana caro
Hoc est: diuinum autem illud quod ex puro lauacro
Spiritus per se geniti est puri lauacri,
Spiritus est vitalis, obstetrice carente quadam lege
Spontaneum germen regenerati partus.
Et non obstupescatis deiloquum ob sermonem,
Vos si dixi quòd necesse sit percipere
Aqua natum alind initium generationis.
Spiritus reuolutus inuisibili quadam vibratione
Nouit perflare vbi vult, prope apparentem verò
Vocis aëreæ diuinitus motum sonitum audis
Auribus vestris delatum: sed scire
Non potes palpebris vnde veniat vel quò vadat.
Sic omnis est typus viri ex igne humente
Cum spiritu procreati, & non vertigine pulueris.
Dixit: & Nicodemus respondit, Hæc fieri
Quomodo possunt? Et Christus eructauit diuinã vocem,
In Israël tu quidem es doctor, nescis autem?
Sed te hæc latent, meam verò non nosti mentem?
Testificans firmiloquum Amen Amen rursus sit,
Diuinæ quod scimus verum plenum vocis
Loquimur, seminantes in aures repugnantes virorum
Labijs non errantibus: & nostro patre
Quæcunque ab altiregente meæ didicerunt aures,
Testimonij præcone docemus scienti voce:
Nostrum autem indocilis intractabilium mens virorũ
Fidele testimonium non recipit. non errantium verò
Si quendam sermonem dixi terrestrium gratia operum,
Et adeo vestræ tardæ ad credendum sunt aures:
Si exercitum volantem vel cœli opera prædicauero,
Magis inexpertis vnde credetis animis,

Cælestis audientes inuisibilis naturam materiæ?
Nunquam verò homo alius velocem pedem vibrans
Cælestium calcauit inaccessum ambitum circulorum,
Nisi diuinus hic, qui immortalem suam formam
Cælitus descendit inconsuetam carne copulans,
Hominis solus filius, qui stellata in domo
Patrium solum habens, æternus in cœlis habitat.
Et scopulosi iuxta regionem deserti sicuti Moses
Morsorum exaltauit serpentem corruptorem hominũ,
Lignosæ habentem figuram effictam spinæ,
Sic membriuororum perficiens alleuamenta morborũ,
Et filius hominis mortalibus exaltabitur,
Soluentis dolorem ad imitationem serpentinæ figuræ:
Vt ipsum quicunque receperit mentis credula lege
Vitæ viros claros reddentem aspiciat tranquillitatem,
Donec latam barbam habens voluitur firmum æuum.
Sic enim varium dilexit mundum errantem
Altiregens, sceptritenens, quòd adiutorem hominum
Vnigenitũ Verbum filium dederit quadriiugo mundo,
Vt ipsum qui receperit, versatiles mores immutans,
Fidem ad inconcussam voluntariam ceruicem flectens,
Vitæ cœlestis æternum in cœtum veniat,
Habitans incorruptam domum in arboribus consito Paradiso.
Non enim Verbũ suum filium Deus pater dedit mundo,
Mundum vt iudicet ante tempus, sed lapsam
Humanam vt omnem resuscitet generationem.
Qui igitur ipsum non errantis cordis placauerit lege,
Abiiciens aëreis incredulam rabiem ventis,
Rectam fidem habens, non iudicatur: si verò quis vir
Humanam in carnem mente captum oculum dirigens,
Audax aperuerit Deo repugnans os.
Vir iudicatus est hic: quia tardè credente animo

Οὐρανίης ἀίοντες ἀθηήτου φύσιν ὕλης;
Οὔποτε γὰρ βροτὸς ἄλλος, ὑπηνέμιον πέδα πάλλων,
Οὐρανίων ἐπάτησεν ἀνέμβατον ἄντυγα κύκλων,
Εἰ μὴ θέσκελος οὗτος, ὃς ἀθανάτην ἑομορφὴν
Οὐρανόθεν κατέβαινεν ἀνθέα σαρκὶ συνάπτων,
Ἀνθρώπου μόνος υἱὸς, ὃς ἀστερόεντι μελάθρῳ
Πάτριον οὖδας ἔχων, αἰώνιος αἰθέρα ναίει.
Καὶ σκοπιῆς παρὰ πέζαν ἐρημάδος οἷά τε Μωσῆς
Δακνομένων ὕψωσεν ὄφιν δηλήμονα φωτῶν,
Δυσρατέης μεθέποντα τύπον ποιητὸν ἀχαίνης,
Οὕτω γυιοβόρων τελέων ἀλκτήρια νούσων,
Καὶ πάϊς ἀνθρώποιο βροτοῖς ὑψούμενος ἔσται,
Λισπόνου μίμημα δρακοντείοιο προσώπου·
Ὄφρά μιν ὃς δέξαιτο νέῳ πειθήμονι θεσμῷ,
Ζωῆς κυδιανείρας ἐσαθρήσειε γαλήνην,
Εἰς ὅσον εὐρυγύρος ἑλίσσεται ἔμπεδος αἰών.
Οὕτω γὰρ πολύμορφον ἐφίλατο κόσμον ἀλήτην
Ὑψιμέδων σκηπτοῦχος, ὅτι χραισμήτορα φωτῶν
Μουνογενῆ λόγον υἷα πόρεν πετράζυγι κόσμῳ,
Ὄφρά μιν ὃς δέξαιτο, μετάτροπον ἦθος ἀμείψας,
Πίστιν ἐς ἀστυφέλικτον ἑκούσιον αὐχένα κάμπτων,
Ζωῆς οὐρανίης αἰώνιον εἰς χρόνον ἥβῃ,
Ναίων ἄφθιτον οἶκον ἐν εὐδένδρῳ παραδεί-
σῳ.
Οὐ γὰρ ἑὸν λόγον υἷα πατὴρ θεὸς ἔπασε κόσμῳ,
Κόσμον ἵνα κρίνειε προσώπιον, ἀλλὰ σαῶσαι
Ἀνδρομέην ἵνα πᾶσαν ἀναστήσειε γενέθλην.
Ὃς δέ μιν ἀπλανέος κραδίης μειλίξατο θεσμῷ
Ῥίψας ἠερίοισιν ἀπειθέα λύσσαν ἀήταις,
Ὀρθὴν πίστιν ἔχων, οὐ κρίνεται. εἰ δέ τις ἀνὴρ
Ἀνδρομέην ἐπὶ σάρκα νοοσφαλὲς ὄμμα τιταίνων,
Τολμηρὸς ἐπέτασσε θεημάχον ἀνθερεῶνα,
Ἀνὴρ κέκριται οὗτος, ὅτι βραδυπειθέϊ θυμῷ

Nondum fidem suscepit, & non transmutauit sententiã,
Filij altissimi Dei patris credens
Vnicè dilecti regis in nomen. impij autem
Mundi congenitum hoc est iudicium. cœlitus enim
In terram lumen venit: & instabilium genus hominum
Lumine fulgurante dilexit magis caliginem,
Et lumen non desiderant quantum tenebras. opera enim ipsorum
Curua erant: & quicunque vir nefaria faciens
Digna nocte habens, odit lumen, nec vnquam venit
In lucem prope accedens, ne lumen redarguat
Opera quæ facit occulto tecta silentio.
Qui verò pietate vera omnia custodit,
Veniet sponte vbi lumen, vt manifestentur
Opera quæ fecit Dei perfecta voluntate.
Dixit, & deinceps campo Galilæo relicto
Sanctum Iudæorum subijt sinum terræ,
Et Deus ibi mansit cum diuinis discipulis,
Habitans alienum domicilium: propinqua verò
Terra varias tribus sapienti baptizabat fluxu,
Abstergens ab humano corde sordes. erat autem & ipse
Diuinus Ioannes Deo credentem populum errantem
Aqua baptizans, profundi fluxus iuxta Salem.
Ibi enim vadosi voluti fluminis
Fluxibus perpetuis fluctuabat larga aqua,
Sufficiens vna omnibus. circumdedit autem populus
Pietatis vnicum virum, & serò sapiente pœnitentia
Errata lauantes purificabantur fluentis.
Nõdum enim propter thalamum nuptias violãtis regis
Domum semper custoditam subijt ductricem exitij
Diuinus vir grauiter vinctus. Contentio verò quædam de purificatione
Erat sacrificis Ioannis discipulis

Hebrais cum viris: concitato verò pede
Venerunt ad virum diuinum, demulserúntque sermone,
Tenui hirsuta indutum virum tunica,
Salutarium aquarum primarie præco,
Qui erat tecum trans fluminis fluxus,
Quem tu ex Deo natum sapienti confirmasti verbo,
Hic habens imitationem tui puri lauacri,
Baptizabat multo magis, & concordi vero animo
Promiscui nubis in modum omnes festinant ciues,
Cupientes illius consequi diuinum lauacrum.
Et ipsis sermonem alternantibus verax dixit vir,
Nihil capere potest aliquis cœlestibus è finibus
Nisi hoc munus diuinitus donatum fuerit.
Vos testes estis scientes, quando populo
Apertè dixi meam veram vocem,
Christus rex non sum, vitam seruans: sed me illius
Altiregens præmisit Deus ducem viæ.
Sponsam qui habet, est sponsus: propè apparens verò
Ipso loquente, & stans & audiens,
Auribus oblectatis recipiens consuetam vocem,
Gaudio fidus amicus exultat. nostra verò
Delectatio perfecta est valde optanda. nubibus vicinam enim
Illum semper necesse est habere recrescentem gloriam
Tanquam Deum, immortalem: me autem hominem est necesse
Minores mensuras ferre, quia minoris sum generationis.
Hic qui ab alto venit cœlestibus è finibus,
Supra omnes altè incessit: qui verò terræ sanguinẽ fert,
Loquens terræ opera, est terrestris vir:
Qui verò ab æthereo Deum recipiente venit sinu,
Loquitur cœlitus quod audiuit, neque aliquis ipsius
Testimonium diuinum recipit: qui verò vir

Ἑβραίου μετὰ φωτός. ἐπειγομένῳ δὲ πεδίλῳ
Ἦλθον ἐς ἀνέρα θεῖον· ἐμειλίξαντο δὲ μύθῳ,
Λεπτοφυεῖ λασίῳ πεπυκασμένον ἀνέρα χιτῶνι,
Ῥαββίν, ἀλεξικάκων ὑδάτων προτόθορος κήρυξ,
Ὅστις ἔην μετὰ σεῖο πέρην ποταμοῖο ῥοάων,
Ὃν σὺ θεοῦ γεγαῶτα σοφῷ πιστώσαο μύθῳ,
Οὗτος ἔχων μίμημα τεοῦ καθαρσίου λοετροῦ,
Βαπτίζει πολὺ μᾶλλον. ὁμοζήλῳ δὲ μενοινῇ
Συμμιγέες νεφεληδὸν ὅλοι σπεύδουσι πολῖται,
Ἱέμενοι κείνοιο τυχεῖν θείοιο λοετροῦ.
Καί σφιν ἀμειβομένοισιν ἐτήτυμος ἔννεπεν ἀνήρ,
Οὐδὲν ἑλεῖν δύναταί τις ἐπουρανίων ἀπὸ κόλπων,
Εἰ μὴ τοῦτο γέρας θεόθεν κεχαρισμένον εἴη.
Ὑμεῖς μάρτυρές ἐστε δαήμονες, ὁππότε λαοῖς
Ἀμφαδίην ἀγόρευον ἐμὴν ἀψευδέα φωνήν,
Χριστὸς ἄναξ οὐκ εἰμί, βιοσσόος, ἀλλά με κείνου
Ὑψιμέδων προέηκε θεὸς πομπῆα κελεύθου.
Νύμφην ὅστις ἔχει, πέλε νυμφίος· ἀγχιφανὴς δὲ
Κείνου φθεγγομένοιο, καὶ ἱστάμενος, καὶ ἀκούων,
Οὔασι θελγομένοισι δεδεγμένος ἡδέα φωνήν,
Χάρματι πρὸς ἑταῖρος ἀγάλλεται. ἡμετέρη δὲ
Τερπωλὴ τετέλεστο πολύλλιτος. ἀγχινεφῆ μὲν
Κεῖνον ἀεὶ χρεός ἐστιν ἔχειν παλιναυξέα τιμήν,
Ὡς θεόν, ἀθανάτην· ἐμὲ δὲ βροτὸν ἐστὶν ἀνάγκη
Ἥσσονα μέτρα φέρειν, ὅτι μείονός εἰμι γενέθλης.
Οὗτος ὃς ὑψόθεν ἦλθεν ἐπουρανίων ἀπὸ κόλπων,
Πάντων ὕψι βέβηκεν· ὁ δὲ χθονὸς αἷμα κομίζων,
Φθεγγόμενος χθονὸς ἔργα, πέλει γαιήιος ἀνήρ.
Ὃς δὲ δι' αἰθερίης θεοδέγμονος ἵκετο κόλπου,
Φθέγγεται οὐρανόθεν τό περ ἔκλυεν, οὐδέ τις αὐτοῦ
Μαρτυρίην ζαθέην ἀποδέχνυται· ὃς δέ οἱ ἀνὴρ

Μάρτυρα μῦθον ἔδεκτο θεηγόρου αἰθερεῶνος,
Ἀψευδὴς βροτὸς οὗτος ἑῷ σφρηγίσσατο μύθῳ
Ὅττι θεὸς πέλε μοῦνος ἐτήτυμος. οὐρανόθεν γὰρ
Οὗτος ὃν εἰς χθόνα πέμψε θεὸς χραισμήτορα κόσμου,
Πατρῴης σοφίης αὐτόσσυτον ὄμβρον ἰάλλει.
Οὐ γὰρ μέτρα λόγοιο φέρει λόγος, ἀλλά οἱ αἰεὶ
Μουνῷ πνεῦμα δίδωσιν ἀειλιβέος ῥόον ὀμφῆς.
Ὑψιμέδων δ' ἑὸν υἷα θεὸς γενέτης ἀγαπάζει,
Καί οἱ πάντα φέρειν παλάμῃ πόρεν. ὃς δέ κεν εἴη
Ἤθεσιν ἀπλανέεσσιν ἀκαμπέα πίστιν ἀέξων,
Ζωὴν ὄψεται οὗτος, ἔχων ὑψίνοον τιμήν,
Σύγχρονον αἰῶνος παλιναυξέος. ὃς δέ κεν αὖις
Παιδὶ θεοῦ ζώοντος ἀγηνορέων ἀπιθήσῃ,
Ἔρχεται ὀψίστοιο θεοῦ τιμήορος ὀργή,
Ἄφρονα μαστίζουσα.

ΚΕΦ. Δ.

Καὶ ὁππότε κοίρανος ἔγνω
Ὅττι θεοπνεύστων βαρυκάρδιος ἀμφὶ λοετρῶν
Δίσμαχος ἐσμὸς ἄκουσε βαρυζήλων Φαρισαίων,
Ἰησοῦς ὅτι φῶτας ἀμήμονας εἰς φάος ἕλκων,
Ὕδατι βαπτίζει, καὶ πλείονας εἶχε μαθητὰς
Ἤπερ Ἰωάννης (καὶ ἐτήτυμος οὐ πέλε φήμη.
Οὐ γὰρ ἄναξ βάπτιζεν ἐν ὕδασιν, ἀλλὰ μαθηταί)
Κάλλιπεν ὑψιθέμεθλον Ἰουδαίων πέδον ἀνδρῶν,
Καὶ πάλιν ἐς πέδον ἦλθε φιλοσόργων Γαλιλαίων,
Φεύγων λύσσαν ἄπιστον ἀκηλήτων Φαρισαίων.
Καί μιν ἔτι χρέος εἷλε δι' εὐύδρου Σαμαρείης,
Γαίης μεσσατίης ὁμοτέρμονα πέζαν ὁδεύειν·
Καὶ ποδὸς ἀμβροσίοιο μεσημβρινὸν ἴχνος ἐπείγων,
Ἐς πόλιν ἀρχαίην Σαμαρείτιδος ἵκετο γαίης,
Σιχὰρ ἐς αἰπύδμητον, ὅπη φυτοεργὸς Ἰακὼβ

Testificantem sermonem suscepit deiloqui oris,
Verax homo hic suo obsignauit verbo
Quòd Deus est solus verus. cœlitus enim
Hic quem in terram misit Deus opitulatorem mundi,
Paternæ sapientiæ per se motum imbrem tribuit.
Non enim mensuram sapientiæ fert Verbum, sed ei
semper
Soli spiritus dat perennis fluxum vocis.
Altiregens sanè suum filium Deus pater diligit,
Et ei omnia ferre manu dedit. quicunque ergo fuerit
Moribus non errantibus firmam fidem augens,
Vitam videbit hic, habens sublimem honorem
Coæuum seculo recrescenti: qui verò vir
Filio Dei viui superbiens non crediderit,
Venit altissimi Dei vltrix ira
Insipientem crucians.

CAP. IIII.

Et quum dominus cognouit
Diuinitus inspiratis vecordem de lauacris
Præfractum cœtum audisse inuidorum Pharisæorum,
Iesus quòd viros errantes in lucem trahens
Aqua baptizaret, & plures haberet discipulos
Quàm Ioannes (& vera non erat fama:
Non enim Rex baptizabat aqua, sed discipuli)
Reliquit alta habens fundamenta Iudæorum solum
virorum,
Et rursus in campum venit beneuolorum Galilæorum.
Fugiens rabiem incredulam intractabiliũ Pharisæorum.
Et ipsum insuper necessitas cepit per aquosam Samariã,
Terræ mediæ conterminam regionem ambulare:
Et pedis diuini meridianum vestigium vrgens,
In ciuitatem veterem Samaritanæ venit terræ,
Sichar in altè extructam: vbi plantator Iacob

Vinetum habebat, & filio dedit Ioseph,
Fons vbi profundi sinus, vnde quondam diuinus Jacob
Postquã rupit humida fundamenta depressarũ cauitatũ
Putei limosi eduxit profundam aquam.
Ibi verò à longinqua quiescens via
Christus itineribus fessus, quieuit à labore,
Sedens iuxta regionem, vbi terrestrem per sinum
Humidũ aquam ciuibus vrbi vicinus scaturiebat fons.
Sexta verò velox percurrit sitibunda hora,
Vbi mulier Samaritana sublatam in sinu
Consuetam situlam habens, accessit vicinum fontem,
Et ab ipsa rex aquarum è situla petebat aquam,
Age mulier Samaritana, tuam qui adij patriam,
Da mihi sitienti bibere hospitalem aquam.
Sedebat enim tunc solus. nam meridianam ad lineam
Cœlum inequitans videns cibandi tempus
In ciuitatem vicinam ascendit cœtus sociorum.
Interrogans autem dixit mulier sciscitante verbo,
Quomodo à muliere Samaritana sciente voce
E manu incautus inconsueta postulasti aquam,
Patrium Hebræorum vitatum sanguinem ferens?
Quæ societas est Samaritanæ & tuo generi,
Vt bibas à me? &, si tua lex prohibet,
Celebrato ore Iudæum te vocabo.
Non enim Iudæi alijs mixti communi lege
In victu inuicem conuersabantur & Samaritani.
Et ei Christus dixit obscuro quodam sermone,
Si nosses altißimi Dei gratiam, si donum scires,
Et quis esset qui dixit, Terrestri ex fonte
Da mihi sitienti bibere temporalem aquam,
Ipsa prompto animo æternam petijsses ab ipso
Viuam aquam, & hũc sapientem potum posset præbere.
Dixit autem non intelligens mulier viuificãtem aquam,

Ἀμπελόεν πέδον εἶχε, καὶ υἱέϊ δῶκεν Ἰωσήφ.
Πηγὴ ὅπη βαθύκολπος, ὅθεν ποτὲ θεῖος Ἰακὼβ
Ῥήξας ὑγρὰ θέμεθλα πεδοσκαφέων κενεώνων,
Φρείατος ἰλυόεντος ἀνήγαγε νέρτερον ὕδωρ.
Κεῖθι δὲ, τηλεπόροιο πεπαυμένος ἀτραπιτοῖο
Χριστὸς, ὁδοιπορίῃσι καμὼν, ἀμπαύσατο μόχθου,
Ἑζόμενος παρὰ πέζαν, ὅπη χθονίου διὰ κόλπου
Ὑγρὸν ὕδωρ ναέταις ἀρχέπολις ἔβλυε πηγή.
Ἕκτη δὲ προρέουσα διέτρεχε δίψιος ὥρη,
Ἔνθα γυνὴ Σαμαρεῖτις ἀειρομένην διὰ κόλπου
Ἠθάδα κάλπιν ἔχουσα, μετήϊε γείτονα πηγήν.
Καί μιν ἄναξ ὑδάτων ἀπὸ κάλπιδος ᾔτεεν ὕδωρ,
Δεῦρο γύναι Σαμαρεῖτι, τεῆς ἐπιβήτορι πάτρης
Δός μοι διψαλέοντι πιεῖν ξεινήϊον ὕδωρ.
Ἕζετο γὰρ τότε μοῦνος, ἐπεὶ μετὰ τῇ παρὰ νύσσῃ
Οὐρανὸν ἱππεύουσαν ἰδὼν ἐπιδόρπιον ὥρην,
Εἰς πόλιν ἀρχεκέλευθον ἀνήϊεν ἑσμὸς ἑταίρων.
Εἰρομένη δ᾽ ἀγόρευε γυνὴ φιλοπευθέϊ μύθῳ,
Πῶς παρὰ θηλυτέρης Σαμαρείτιδος ἴδμονι φωνῇ
Ἐκ παλάμης ἀφύλακτος, ἀνήθεος, ᾔτεες ὕδωρ,
Πάτριον Ἑβραίων πεφυλαγμένον αἷμα κομίζων;
Ποῖον ξυνὸν ἔην Σαμαρείτιδι καὶ σέο φύτλῃ,
Ὄφρα πίῃς παρ᾽ ἐμεῖο; καὶ εἰ σέο θεσμὸς ἐρύκει,
Ἀδμήτοις στομάτεσσιν Ἰουδαῖόν σε καλέσσω.
Οὐ γὰρ Ἰουδαῖοι μεγάδες ξυνήονι θεσμῷ
Ἐς βίον ἀλλήλοισιν ὁμίλεον, ἢ Σαμαρεῖται.
Καί οἱ Χριστὸς ἔειπεν ἀσημάντῳ τινὶ μύθῳ,
Εἰ μάθες ὑψίστοιο θεοῦ χάριν, εἰ δόσιν ἔγνως,
Καὶ τίς ἔην ὃς ἔειπεν, Ἐπιχθονίης ἀπὸ πηγῆς
Δός μοι δίψαν ἔχοντι πιεῖν μινυώριον ὕδωρ,
Αὐτὴ θεσπεσίως αἰώνιον ᾔτεες αὐτὸν
Ζωὸν ὕδωρ, καὶ τοῦτο σοφὸν ποτὸν εἶχεν ὀπάσσαι.
Εἶπε δὲ μὴ νοέουσα γυνὴ φυσίζοον ὕδωρ,

Ὦ ἄνα, θάμβος ἔχει με. σὺ γὰρ προχοηΐδι κύκλῳ
Οὐ κάλπιν ἑλκυστῆρα φέρεις, οὐ σχοῖνον ἀείρεις,
Ὄφρα βυθῷ χαλάσειας ὑποβρυχίων ἀπὸ κόλπων,
Χερσὶν ἀμοιβαίῃσιν ἄγων μετανάστιον ὕδωρ·
Καὶ φρέαρ ἐστὶ βάθιστον· ἀπὸ χθονίοιο δὲ κόλπου
Τοῦτο πόθεν ζείδωρον ἀφυόμενος ξένον ὕδωρ,
Αὐτὸς ἔχεις ποτὸν ἄλλο; μὴ ἀφσενόπαιδος Ἰακὼβ
Μείζων ἡμετέροιο πέλεις ζαθέοιο τοκῆος;
Ὃς φρέαρ ὤπασε τοῦτο γέρας Σαμαρείτιδι γαίῃ,
Καὶ πίεν ἐξ αὐτοῖο πεδοτρεφὲς ὄρκιον ὕδωρ,
Αὐτὸς ὁμοῦ καὶ παῖδες, ὀρεσσινόμων τε γενέθλη,
Τετραπόδων τε φάλαγγες, Ἀνειρομένην δὲ γυναῖκα
Ἰησοῦς ἐδίδαξεν, ἀπ' ἀχλύος εἰς φάος ἕλκων,
Ὃς πίεται χθονίων λαγόνων μινυώειον ὕδωρ
Πίδακος, ἢ γλυκὺ νᾶμα χαμαιγενέος ποταμοῖο,
Διψήσει παλίνορσος· ὅπερ δέ οἱ ἐγγυαλίξω,
Οὔποτε διψήσειε πιὼν αἰώνιον ὕδωρ,
Ἀλλά οἱ ἐν πραπίδεσσι μενεῖ ῥόος ἔμφρονι παλμῷ,
Ἀλλόμενον νοεροῖο βυθοῦ θεοδινέϊ ῥιπῇ
Πηγῆς ἐνδομύχοιο παλιμφυὲς ἔμπεδον ὕδωρ,
Ζωῆς ἀενάοιο, καὶ οὐ χθονίου ποταμοῖο.
Ἰησοῦν δ' ἱκέτευε γυνὴ πειθήμονι φωνῇ,
Δός μοι κοίρανε τοῦτο πιεῖν βιοτήσιον ὕδωρ,
Πίδακος οὐδαίης ἀλλότριον, ὄφρα πιοῦσα,
Μήποτε διψήσω, καὶ μηκέτι δεῦρο περήσω,
Ἐκβυθίων λαγόνων ἀρύειν βεβιημένον ὕδωρ.
Εἶπε, καὶ ἀγκυλόμητιν ἀμοιβαίῳ τινὶ μύθῳ
Ἰησοῦς πολύανδρον ἐπειρήτιζε γυναῖκα,
Ἔρχεο, καὶ κίκλησκε τεὸν πόσιν. ἐκ πόλιος δὲ
Σπεῦδε πόσιν ταχινοῖσι τὸ δεύτερον ἐνθάδε βαίνειν.
Εἶπε· καὶ ἀγνώσσουσα πολυσπερέων περὶ λέκτρων,
Ψευδομένη Σαμαρεῖτις ἐτήτυμον ἴαχε φωνήν,
Ἢ πόσιν οὐ μεθέπουσα, πόθεν πόσιν εἰς σὲ καλέσσω;

O Rex, stupor tenet me. tu enim rotundo circulo
Non cadum tractorem fers, non funem tollis,
Vt in profundum demittas, subriguis è finibus
Manibus alternantibus ducens alienigenam aquam:
Et puteus est profundissimus. ex terrestri autem sinu
Hanc vnde vitalem hauriens peregrinam aquam:
Ipse habes potum alium? num mares filios habente Iacob
Maior nostro es diuino patre?
Qui puteum præbuit hunc munus Samaritanæ terræ,
Et bibit ex ipso in solo nutritam fœdere sancitam aquã
Ipse, simul & liberi & montanorum generatio,
Quadrupedúmque greges? Excitatam autem mulierem
Iesus docuit, ex caligine in lucem trahens,
Qui bibit ex terrestrium cauitatum temporalem aquã
Scaturiginis, vel dulcem aquam è terra geniti fluuij,
Sitiet rursus: quam verò ei præbuero
Nunquam sitiet bibens cœlestem aquam:
Sed ei in præcordijs manebit fluxus prudenti saltu
Saliens ex intelligenti profunditate diuino impetu
Fontis intus latentis rursus nascens firma aqua,
Vitæ æternæ, & non terrestris fluminis.
Iesum autem rogauit mulier credula voce,
Da mihi domine hanc ad bibendum vitalem aquam,
A scaturigine terrestri diuersam, vt bibens
Nunquam sitiam, & non amplius huc veniam
Ex profundis cauitatibus haurire coactam aquam.
Dixit, & versutam responsiuo quodam sermone
Iesus multos viros habentem tentauit mulierem,
Veni & voca tuum maritum: ex ciuitate autem
Festina pedibus celeribus iterum huc venire;
Dixit, & ignorans multi seminis de thalamis
Mentiens Samaritana veram sonuit vocem,
Quæ maritum non habeo, vnde maritum ad te vocabo?

Non enim habeo charum virum. Deus autem redarguit mulierem,
Noui mulier post quinque spuriū tuum sextum maritū.
Quinque enim habuisti viros, alternatim vnum post alium:
Et nunc quem habes, non legitimus est maritus,
Hoc mihi verè dixisti. Stupens verò
Vilis Samaritana respondit muliebri voce,
Domine, cognosco te deiloquum virum prophetam,
Nostri quidem ascendentes in montes hosce patres
Ceruicem flexerunt multum fumantem apud petram,
Et Deum puris placarunt sacrificijs:
Vos verò congruentem alium sub cacumine Hierosolymorum
Locum dixistis, curæ existentem diuinæ voluntati,
Vbi Deo necesse sit diuinitus extructam apud aram,
Testem supplicationis curuatam ceruicem flectere,
Prono capite procumbentes. Rex autem respondit sermone,
Crede meo Samaritana mulier infallibili verbo,
Quòd nouæ vitæ ministrans venit hora,
Pietatis deductrix, quando non amplius mystica arte
Montis vestri diuinam apud aram,
Neque latorum scopulorum sub tempe Hierosolymorū
Sanguine taurino cornibus tractam facietis libationem,
Supplex inclinantes suffultum genu ad petram.
Vos quidem cordis errantis diuersa lege,
Quem mente non sciuistis, honoratis tantùm auditione,
Imitatricem perficientes veri imaginem sermonis:
Nos verò puris accendimus mysteria aris,
Sacrifica quod scimus ouantes voce,
Et Deum per se genitum celebramus prudenti sermone.
Sed sapientibus festis sacrificans venit hora,

Οὐ γὰρ ἔχω φίλον ἄνδρα. Θεὸς δ᾽ ἤλεγξε γυναῖκα,
Οἶδα γύναι μετὰ πέντε νόθον τεὸν ἕκτον ἀκοίτην.
Πέντε γὰρ ἔλλαχες ἄνδρας, ἀμοιβαδὸν ἄλλον ἐπ᾽ ἄλλῳ·
Καὶ νῦν ὃν μεθέπεις, οὐ γνήσιος ἐστὶν ἀκοίτης·
Τοῦτό μοι ἀτρεκέως μυθήσαο. Θαμβαλέη δὲ
Οὐτιδανὴ Σαμαρεῖτις ἀμείβετο θήλεϊ φωνῇ,
Κοίρανε, γινώσκω σε θεηγόρον ἄνδρα προφήτην.
Ἡμείων δ᾽ ἀνιόντες ἐς οὔρεα ταῦτα τοκῆες,
Αὐχένα δοχμώσαντο πολυκνίσσῳ παρὰ πέτρῃ,
Καὶ θεὸν εὐαγέεσσιν ἐμειλίξαντο θυηλαῖς.
Ὑμεῖς δ᾽ ἄρμενον ἄλλον ὑπὸ κλέτας Ἱεροσολύμων
Χῶρον ἐμυθήσασθε, μεμηλότα θέσπιδι βουλῇ,
Ἧχι θεῷ χρέος ἐστὶ θεοδμήτῳ παρὰ βωμῷ
Μάρτυρον ἱκεσίης κυρτούμενον αὐχένα κάμπτειν,
Κύμβαχον ὀκλάζοντας. Ἄναξ δ᾽ ἠμείβετο μύθῳ,
Πείθεό μευ Σαμαρεῖτι γύναι νημερτέϊ μύθῳ,
Ὅττι νέου βιότοιο διάκτορος ἔρχεται ὥρη,
Εὐσεβίης ὀχετηγὸς, ὅτ᾽ οὐκέτι μύστιδι τέχνῃ
Οὔρεος ὑμετέροιο θεοκλήτῳ παρὰ βωμῷ,
Οὐδὲ πανυσκοπέλων ὑπὸ τέμπεσιν Ἱεροσολύμων
Αἵματι ταυρείῳ κεραελκέα ῥέξετε λοιβὴν,
Ἱκέσιον κλίνοντες ἐρειδόμενον γόνυ πέτρῃ.
Ὑμεῖς μὲν κραδίης σφαλερῆς ἑτερελκέϊ θεσμῷ,
Ὃν φρεσὶν οὐκ ἐδάητε, γεραίρετε μοῦνον ἀκουῇ,
Μιμηλὴν τελέοντες ἀληθέος εἰκόνα μύθου·
Ἡμεῖς δ᾽ εὐαγέεσσιν ἀνάπτομεν ὄργια βωμοῖς,
Μυστιπόλῳ τὸ περ ἴσμεν ἀνευάζοντες ἰωῇ,
Καὶ θεὸν αὐτογένεθλον ἀείδομεν ἔμφρονι μύθῳ.
Ἀλλὰ σοφαῖς τελετῇσι θεηπόλος ἔρχεται ὥρη,

Καὶ νῦν ἄγχι βέβηκεν, ἀληθέες ὁππότε μύσται
Ζωὸν ἀποκλινέουσι λιτήπον αὐχένα γαίῃ,
Αὐχένα δοχμωθέντα καθελκομένοιο καρήνου
Πίστει ἀληθείῃ καὶ πνεύματι. μυστιπόλους γὰρ
Τοίους ὑψιμέδων ἐθέλει θεὸς, οἵ τινες αὐτῷ
Ακροπαγῆ κάμπτουσι πυώνοεα γούνατα γαίῃ,
Πνεύματι θεσπεσίῳ, καὶ ἀληθεῖ μάρτυρι φωνῇ,
Εν δαπέδῳ πρηνηδὸν ἐρειδομένοιο προσώπου.
Πνεῦμα θεὸς νημερτὲς, ὅθεν χθόνος αἰθέρος ἕλκει,
Ατρεκίην καὶ πνεῦμα μιῇ κεράσαντας ἐρωῇ,
Αενάου κόσμοιο θεὸν γενετῆρα γεραίρειν.
Εἶπε· καὶ ἀγνώσσουσα γυνὴ, μαντώδεϊ φωνῇ
Χριστῷ Χριστὸν ἔλεξεν· ἀοσσητῆρα δὲ κόσμου
Οψὲ μολεῖν ἀγόρευε, τὸν ἐγγύθεν εἶχε μολόντα.
Κοίρανε, θεσμοφόρων πατέρων ἐδάην ἀκουὴν,
Μεσσίας ὅτι θεῖος ἐλεύσεται, ὅν τινα λαοὶ
Χριστὸν ἐφημίξαντο· καὶ ὁππότε κεῖνος ἱκάνῃ,
Ημέας ἀγνώσσοντας ἐτήτυμα πάντα διδάξει.
Εἶπε γυνή· καὶ Χριστὸς ἀμείβετο μάρτυρι μύθῳ,
Δάκτυλον αὐτοβόητον ἀναυδέϊ ῥινὶ πλάσσας,
Χριστὸς ὁ σοὶ λαλέων αὐτὸς πέλω· ἄγχι σαῶν δὲ
Ομμασι παπταίνεις με, τὸν οὔασιν αἰὲν ἀκούεις,
Χριστὸς ἐγὼ γενόμην, οὐ δεύτερος ἄλλος ἱκάνει.
Οὐδέ μιν εἴρετο Πέτρος, ἅτε θρασύς· οὐδέ τις αὐτὸν
Τολμήσας ῥέζε, Τί δίζεται; ἢ τί μετ᾽ αὐτῆς
Φθέγγεται; Ὠκυτέρῳ δὲ διασσείουσα πεδίλῳ,
Κάλπιν ἀπορρίψασα γυνὴ θεοδέγμονι πηγῇ,
Εἰς πόλιν ἴχνος ἔκαμψε, καὶ ἔννεπε πᾶσι πολίταις,
Δεῦτε καὶ ἀθρήσατε θεοπρεπέα ἄνδρα προφήτην,
Οστις ἐμοὶ φάτο πάντα τάπερ κάμον. ἦ ῥά νυ Δαβὶδ
Οὗτος ἀριστογόνοιο βοώμενος υἱὸς ἱκάνει;
Αγγελίην δ᾽ ἀΐοντες ὁμόζυγες Σαμαρεῖται,

Et nunc propè accessit, veri quando mysteriorum periti
Sociam inclinabunt supplicantem ceruicem terræ,
Ceruicem flexam deorsum tracto capite
Omnes veritate & spiritu. sacrificos enim
Tales altiregens vult Deus, qui ipsi
Per summa fixa flectunt socia genua in terram,
Spiritu diuino, & veritatem testificante voce,
In pauimento deorsum fulcita facie.
Spiritus [est] Deus verax, vnde tempus viros trahit,
Veritatem & spiritum vno miscentes desiderio,
Aeterni mundi Deum patrem vt honorent.
Dixit: & ignorans mulier, vatidica voce
Christo de Christo dixit: adiutorem autem mundi
Serò venturum dixit, quem propè habebat accedentem.
Domine, legiferorum patrum scimus auditione
Messias quòd diuinus veniet, quem populus
Christum vocat: & quum ille venerit,
Nos ignaros vera omnia docebit.
Dixit mulier. Et Christus respondit testificante verbo.
Digitum vocalem muto naso adiungens,
Christus tibi loquens ipse sum: propinquum verò
Oculis intueris me quem auribus semper audis,
Christus ego sum, non secundus alius venit.
Neque ipsum interrogauit Petrus, etsi audax, neque quis ipsum
Ausus interrogauit, Quid quærit? aut cur cum ipsa
Loquitur? celeri autem incedens pede
Situlam committens mulier Deum recipienti puteo
In ciuitatem vestigium flexit, & dixit omnibus ciuibus,
Venite & videte vatem virum prophetam
Qui mihi dixit omnia quæ feci: num Dauid
Hic optimæ prolis parentis vocatus filius venit?
Nuncium autem audientes compares Samaritani

Coniunctim velocem aggrediebantur viam,
Ex ciuitate incedentes ad diuini aditum fontis,
Ad Deum stimulo conciti, vno mentem demulcente sermone.
Tunc tempore intermedio, antequam extra ciuitatem venirent
Arctantium nubium instar densi fluctus hominum,
Christum circundederunt, & alloquuti sunt discipuli,
Rabbi, sume hac & comede. mota autem
Manus muta intelligente testificante silentio
Cibum temporalem remouit, hac dicens,
Alium cibum fero vitalem, quem sermone
Vos nescitis. Et dixit alius ad alium,
Num ei aliud prabuit ad comedendum peregrinus vir?
Patris amator autem dixit Rex aliter sentiente verbo,
Cibus meus est verbum: meus potus, opera patris:
Cibus meus est solùm vt immutabile desiderium
Patris mei faciam, & diuinum opus perficiam:
Vos nónne hoc omnes vno communicatis sermone
Periti temporum, quòd deficit adhuc sola
Mensium quater circumuoluta procellosa via,
Et æstas splendidos fructus ferens veniet? ecce, omnes
Ad ciuitatem oppositam attollite circulum visus,
Quomodo ciuitates albis perhorrescunt segetibus,
Et humana indigent eloquente messe,
Quomodo spicæ florent prudentes. si verò quis vir
Labijs, non manibus, tollens loquentem falcem,
Vicinæ resecuerit pias segetes terræ,
Mercedem habet: & Deo patri viuentem custodiens,
In tempus non cessans intelligentem fructum congregat:
Vt & qui seminat, & qui prata diuina secat,
Gaudeat simul & fidelia sacrificia patri faciat,
Pietatis aratorem & messorem honorans.

Συμφερτὴν ταχύγουνον ἐπεστεύοντο πορείην,
Ἐκ πόλιος στείχοντες ἐς ἀγχιθέου στόμα πηγῆς,
Εἰς θεὸν εἰσρηθέντες ἑνὶ φρενοθελγέϊ μύθῳ.
Ἔνθα χρόνου μεσσηγὺ, πρὶν ἄστεος ἔκτοθι βαίνειν,
Σπευδομένων νεφεληδὸν ἐπήτριμα κύματα λαῶν,
Χριστὸν ἐκυκλώσαντο, καὶ ἐφθέγξαντο μαθηταὶ
Ῥαββὶν, δέχνυσο ταῦτα, καὶ ἔσθιε· κινυμένης δὲ
Χειρὸς ἀφωνήτοιο νοήμονι μάρτυρι σιγῇ,
Δαῖτα μινυνθαδίην ἀπεσείσατο, ταῦτα βοήσας,
Ἄλλην δαῖτα φέρω βιοτήσιον, ἣν ἐνὶ μύθῳ
Ὑμεῖς οὐκ ἐδάητε. Καὶ ἔννεπεν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ,
Ἦ ῥά οἱ ἄλλο ὄπασσε φαγεῖν ἐπιδήμιος ἀνήρ;
Φιλοπάτωρ δ' ἀγόρευεν ἄναξ ἑτερόφρονι μύθῳ,
Εἶδαρ ἐμὸν πέλε μῦθος· ἐμὸν ποτὸν, ἔργα τοκῆος·
Εἶδαρ ἐμὸν πέλε μοῦνον ὅπως ἄτρεπτον ἔελδωρ
Πατρὸς ἐμοῦ τελέοιμι, καὶ ἔνθεον ἔργον ἀνύσσω.
Ὑμεῖς οὐ τόδε πάντες ἑνὶ ξυνώσατε μύθῳ
Ἴδμονες ὡράων, ὅτι λείπεται εἰσέτι μούνη
Μηνῶν τετραέλικτος ἀελλήεσσα πορείη,
Καὶ θέρος ἀγλαόκαρπον ἐλεύσεται; ἠνίδε, πάντες
Εἰς πόλιν αὐτικέλευθον ἀείρατε κύκλον ὀπωπῆς,
Πῶς πόλιες λευκῇσι περιφρίσσουσιν ἀλωαῖς,
Καὶ βροτέου χατέουσιν εὐγλώσσοιο θερισμοῦ,
Πῶς στάχυες θαλέθουσιν ἐχέφρονες. εἰ δέ τις ἀνὴρ
Χείλεσιν, οὐ παλάμῃσιν, ἀερτάζων λάσιν ἅρπην,
Γείτονος ἀμήσειε θεουδέα λήϊα γαίης,
Μισθὸν ἔχει· καὶ πατρὶ θεῷ ζώοντα φυλάσσει,
Εἰς χρόνον οὐ λήγοντα, νοήμονα καρπὸν ἀγείρει·
Ὄφρα κεν ὁ σπείρων, καὶ ὁ λήϊα θέσκελα κείρων,
Χαίρῃ ὁμοῦ, καὶ πᾶσι θαλύσια πατρὶ τελέσσω,
Εὐσεβίης ἀροτῆρα καὶ ἀμητῆρα γεραίρων.

Ἔνθεν ἔην ὅδε μῦθος ἐτήτυμος, οὕνεκεν ἀνὴρ
Ἄλλος ἀροτρεύει σπόρον ὄμπνιον αὔλακι νειῶν,
Καὶ στάχυν ἀμήσει στεφανηφόρος ἄλλος ἀλωεύς.
Ἄλλοι μὲν μογέεσκον ἀλωέες αὔλακι φωνῆς,
Καρπὸν ἕως ἔσπειραν· ἀποστέλλω δὲ καμόντων
Ὑμέας ἀκαμάτους ἀλλότριον εἰς πόνον ἀνδρῶν,
Ἀμῆσαι σωμάτεσσιν ἑτοιμοτάτων στίχα καρπῶν;
Ἀήιον οὐ σπείραντας, ἢ ἀρδεύσαντας ἀλωήν.
Πολλοὶ μὲν ναέται ταχυπειθέα λαὸν ἀλήτην
Πίστιος ἀρραγέεσσιν ἐπυργώσαντο θεμέθλοις,
Μαρτυρίην ἀΐοντες ἐχεφρονόοιο γυναικὸς
Φθεγγομένης ὅτι Πάντα τά περ κάμον εἶπε προφήτης.
Ἀλλ' ὅτε οἱ σχεδὸν ἦλθον ὁμοφραδέες Σαμαρεῖται,
Χριστὸν ἐγρωμάζοντο φιλοστόργῳ τινὶ μύθῳ,
Αὖθι μένειν. καὶ παῦσεν ἄναξ παρὰ γείτονι πηγῇ,
Καὶ ταχὺς εἰς πόλιν ἦλθεν ὁμόστολον οἶμον ὁδεύων.
Καὶ θεὸς αὐτόθι μίμνεν, ἕως δρόμος ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
Ὀξείῃ στροφάλιγγι παρέστιχε δίζυγος ἠοῦς.
Καὶ μετὰ διπλόον ἦμαρ ἄναξ σπεύδοντι πεδίλῳ,
Οὔασι πειθομένοισι πεπηγότα μῦθον ἐάσας,
Κεῖθεν ἔβη παλίνορσος, ἀναινομένων ναετήρων,
Καὶ πάλιν εἰς πέδον ἦλθε φιλοχρίστων Γαλι-
λαίων.
Μούνην δ' οὐκ ἐπάτησεν ἑὴν ζηλήμονα πάτρην.
Καὶ γὰρ ὁμογνήτων δεδαημένος ἤθεα φωτῶν
Μάρτυρα μῦθον ἔειπεν ἐτήτυμον, ὅττι προφήτης
Οὐ δύναται πείπυσον ἔχειν ἐνὶ πατρίδι τιμήν.
Ἀλλ' ὅτε δὴ Γαλιλαῖον ἐς ἔδαφον ἦλθεν Ἰησοῦς,
Δὴ τότε μιν προφανέντα παλιννόστοισι κελεύθοις
Ἄσμενος ἐσμὸς ἔδεκτο θεοστόργων Γαλιλαίων,
Πάντα τά περ ποίησεν ἐν ἕρκεσιν Ἱεροσολύμων
Ὄμμασιν ἀθρήσας, ἱερῆς ὅτε κῶμον ἑορτῆς
Μητέρες εὐσεβίης θιασώδεες ἤγαγον ὧραι.

Hinc est ille sermo verus, quòd vir
Alius arat semen cereale in sulcos spargens,
Et spicam demetet coronam ferens alius messor.
Alij quidem laborarunt agricolæ in sulcos vocis,
Fructum donec seminarunt. mitto verò laborantium
Vos non laborantes alienum in laborem virorum,
Demetere oribus paratissimorum ordines fructuum,
Campum non seminantes, aut irrigantes segetes.
Multi quidem ciues credulum populum errantem
Fidei infractus [turrium instar] munierũt fulciminibus,
Testimonium audientes excitantis mentem mulieris:
Dicentis quòd Omnia quæ feci dixit propheta.
Sed quum ad eum venissent consentientes Samaritani,
Christum supplices orabant beneuolo quodam sermone,
Ibi manere: & quieuit Rex apud vicinum fontem,
Et velox in ciuitatem iuit comitem viam incedens.
Et Deus ibi mansit, donec cursus alius post alium
Celeri vertigine præterijt bijugis auroræ.
Et post duplicem diem rex festinanti solea, [i. pede]
Auribus credentibus infixum sermonem relinquens,
Inde abijt reuersus, renuentibus habitatoribus,
Et rursus in campum venit Christum amantium Galilæorum:
Solàm verò non adijt suam æmulantem patriam.
Etenim popularium sciens mores virorum,
Testificantem sermonem dixit verum, quòd propheta
Non potest illustrem habere in patria honorem.
Sed quando sanè in Galilæum solum venit Iesus,
Tunc ipsum conspicuum reuersiua via
Auidus cœtus suscepit piorum Galilæorum:
Omnia quæ fecit intra septa Hierosolymorum
Oculis aspiciens, sacri quando celebrationem festi
Matres pietatis choragæ adduxissent horæ.

Etenim ad diem festum proficiscebantur & ipsi.
Iesus quidem venit, & habitauit ibi manens,
Vbi campus Cananæus est, vbi antea in fluorem vini
Flauam aquam mutauit, naturam niueam transmutās.
Erat autem quidam regens exercitum regius vir,
Cuius filius maritimæ Capernaum in populo
Decumbebat, languida ferens ligata genua morbo.
Et pater amans sobolis æquali torquebatur flamma
Cum filio afflicto, forsan plus. hic quum audisset,
Cucurrit in Cananæum solum: propinquus verò
Iesum rogauit vt iuuenem filium seruaret,
Ciuitatis vicinæ decliuem regionem incedens.
Et ipsum Rex alloquutus est suo reprehensiuo sermone,
Nisi meæ inspexeritis varia miracula vocis,
Nunquam mihi creditis. Et ardenti febre
Lacrymis calidioribus irrigatus sonuit vir,
Festina Rex, descende, campo Cananæo relicto,
Antequam moriatur meus filius tua indigens voce,
Et ipsum Rex confirmauit suo vitali verbo,
Vade, & viuentem & incolumem inuenies
Dilectum tuum filium: apud vestram autem mensam
Libens conuiuare cum filio conuiua.
Dixit Rex: & festinans vir credidit sermoni
Iesus quem dixit: & incedebat spe persuasionis.
Et ipsi longa descendenti via,
Occurrerunt alacres ministri: neque vir
Seruos suos interrogauit gestientes, ex facie autem
Filium suum viuentem sapienti cognouit silentio.
Et ei omnes dixerunt simul venientes iucundo verbo,
Viuit tuus, ô amans liberorum, velox filius incedens,
Nunc quàm antea sanior. Sed ille gaudens
Famulos suos interrogauit salutari de hora
In qua alacriorem vitalem habuisset tranquillitatem.

Καὶ γὰρ ἐς ἱερὸν ἦμαρ ἐπεστιχόωντο καὶ αὐτοί.
Ἰησοῦς δὲ ἵκανε, καὶ ᾤκεεν αὐτόθι μίμνων,
Ἦχι πέδον Καναναῖον, ὅπη πάρος εἰς χύσιν οἴνου
Ξανθὸν ὕδωρ ποίησε, φύσιν χιονωτὸν ἀμείψας.
Ἦν δέ τις ἰθύνων στρατιὴν βασιλήϊος ἀνήρ,
Οὗ πάϊς ἀγχιάλοιο Καφαρναοὺμ ἐνὶ δήμῳ
Κέκλιτο, νωθρὰ φέρων πεπεδημένα γούνατα νούσῳ.
Καὶ γενέτης φιλότεκνος ἴσῳ μαστίζετο πυρσῷ
Παιδὸς ἱμασσομένοιο, τάχα πλέον. οὗτος ἀκούσας,
Ἔδραμεν εἰς Καναναῖον ἐδέθλιον· ἀγχιφανὴς δὲ
Ἰησοῦν ῥέξνεν ὅπως νέον υἷα σαώσῃ,
Ἄστεος ἀγχιπόροιο κατήλυδα πέζαν ὁδεύων.
Καί μιν ἄναξ ἐνένιπεν ἑῷ νεμεσήμονι μύθῳ,
Εἰ μὴ ἐμῆς ἐσίδητε πολύτροπα θαύματα φωνῆς,
Οὔπω τέ μοι πείθεσθε. Καὶ αἰθομένου πυρετοῖο
Δάκρυσι θερμοτέροισι διάβροχος ἴαχεν ἀνήρ,
Σπεῦσον, ἄναξ, κατάβηθι, πέδον Καναναῖον ἐάσας,
Πρὶν θανέειν ἐμὸν υἷα τεῆς ἐπιδευέα φωνῆς.
Καί μιν ἄναξ θάρσυνεν ἑῷ ζωαρκέϊ μύθῳ,
Ἔρχεο, καὶ ζώοντα καὶ ἀρτεμέοντα κιχήσεις
Τηλύγετον σέο παῖδα· παρ' ὑμετέρῃ δὲ τραπέζῃ
Ἀσμενος εἰλαπίναζε σὺν υἱέϊ δαιτυμονῆϊ.
Εἶπεν ἄναξ· καὶ κραιπνὸς ἀνὴρ ἐπεπείθετο μύθῳ
Ἰησοῦς ὃν ἔειπε· καὶ ἔστιχεν ἠπίδι πειθοῦς.
Καί οἱ τηλεπόροιο κατα στείχοντι κελεύθου
Ἤντεον αὐχήεντες ὀπάονες· οὐδὲ μὲν ἀνὴρ
Δμῶας ἑοὺς ῥέφνε γεγηθότας, ἐκ δὲ προσώπου
Υἱὸν ἑὸν ζώοντα σοφῇ γίγνωσκε σιωπῇ.
Καί οἱ πάντες ἔλεξαν ὁμήλυδες ἡδέϊ μύθῳ,
Ζώει σός, φιλότεκνε, ποθήμενος υἱὸς ὁδίτης,
Νῦν πλέον ἢ τὸ πάροιθε σαώτερος. Αὐτὰρ ὁ χαίρων
Δμῶας ἑοὺς ῥέξνεν ἀλεξικάκου χρόνον ὥρης,
Τῇ ἔνι φαιδροτέρην βιοτήσιον ἔσχε γαλήνην.

Καὶ μίαν εἰν ἑνὶ πάντες ὀπάονες ἴαχον αὐδὴν,
Τέκα σὸν λίπε νοῦσος ὅτε χθιζῇ παρὰ νύσσῃ
Εβδομάτη σείχουσα βιοσσόος ἔτρεχεν ὥρη.
Εγνω δ' αὐτοδίδακτος ἀνὴρ ὀδυνήφατον ὥρην,
Τῇ ἔνι θέσκελον εἶπεν ἄναξ ζωαρκέϊ φωνῇ,
Ερχεο σὸν ποτὶ δῶμα, τεὸς πάϊς ἐστὶν ἀπήμων.
Καὶ καθαραῖς πραπίδεσσιν ἀκαμπέα δέξατο πειθὼ
Αὐτὸς, ὁμοῦ καὶ πάντες ὅσους τρέφε, μάρτυρι μύθῳ,
Πίςιος ἀκλινέεσσιν ὑπεζεύγνυντο λεπάδναις·
Εὐσεβίης ἐς ὁδοὺς ὅλον οἶκον ἀμεμφέος ἕλκων.
Τοῦτο δὲ δεύτερον ἄλλο πάλιν ζωαρκέϊ φωνῇ,
Ηχι πέδον Κανααῖον ἐν εὐπύργῳ Γαλιλαίῃ,
Ιησοῦς κάμε θάμβος, Ιυδαίηθεν ὁδεύσας
Εἰς πόλιν ἀγλαόπαιδα πανυψιλοφων Γαλιλαίων,
Πρεσβύτερον μετὰ θαῦμα φιλακρήτων ὑμεναίων,
Υδατος οἰνωθέντος ἐρευθιόωντι ῥεέθρῳ.

ΚΕΦ. Ε.

Ιησοῦς δ' ἀνέβαινεν ὅπη δόμος αἰθέρι γείτων
Κιονέην ἀμάρυσσε λίθων ἑτερόχροον αἴγλην.
Ην δέ τις εὐποίητος ἐν εὐύδρῳ προβατικῇ,
Πέντε πανυπλεύρῃσιν ὑπ' αἰθούσῃσι μελάθρου,
Δαιδαλέων ζωστῆρσι λίθων ὑφάοντι μίτρῃ
Εὐρυτενὴς ἀσάμινθος· ὅπῃ κεκαφηὼς ἀνὴρ,
Αλμασιν αὐτομάτοισιν ἰδὼν ὀρχούμενον ὕδωρ,
Οππότε κυμαίνοντι δέμας φαίδρυνε λοετρῷ,
Θερμὰ πεπαινομένης ἀπεσείσατο κύματα νούσου,
Φέρτερον ἰητῆρος ἰδὼν ὀδυνήφατον ὕδωρ.
Ην δέ τις ἐμπεδόμοχθος ἀνὴρ παρὰ γείτονι πηγῇ,

Et vnam simul omnes famuli sonuerunt vocem,
Filium tuum reliquit morbus, quando hesternam ad lineam
Septima veniens vitam seruans cucurrerat hora.
Cognouit autem per se doctus vir mitigatoriam horam,
In qua diuinus dixit Rex viuifica voce,
Vade tuam ad domum, tuus filius est incolumis.
Et puris præcordijs inflexibilem suscepit fidem
Ipse, simul & omnes quoscunque aluit, testificante verbo,
Fidei firmis subiugabantur capistris,
Pietatis in viam totam domum inculpatæ trahens.
Hoc autem secundum aliud rursum viuifica voce,
Vbi campus Cananæus est in bene turrita Galilæa,
Iesus fecit miraculum, ex Iudæa ambulans,
In ciuitatem claros pueros habentem crinitorum Galilæorum,
Antiquius post miraculũ meri cupidarũ nuptiarum,
Aquæ in vinum versæ rubicundo fluxu.

CAP. V.

Iesus autem ascendit vbi domus ætheri vicina
Columnarem resplendebat lapidum varium fulgorem.
Erat autem quædam elegans ad aquosam probaticam
Quinque extenta latera habentibus sub porticibus domus,
Artificiosorum coniuncta lapidum altè camerato operculo
Lata piscina: vbi æstuans vir,
Saltibus spontaneis videns salientem aquam,
Quando fluctuante corpus purgasset lauacro,
Calidos concocti expulisset fluctus morbi,
Præstantiorem medico videns mitigatoriam aquam.
Erat autem quidam perpetuò laborans vir ad vicinum fontem.

Tres decades graui obequitans morbo,
Et rursus octo circulos volutorum annorum.
Hunc videns non agitatum consueto iacentem in lecto
Iesus, animaduertit quòd diuturnis in lectis
Haberet incurabili ligata genua morbo.
Et ipsum Rex interrogabat, fundens misericordem
vocem,
Incolumis vis rursus esse? Sed laborans,
Ex præcordijs debilibus coactum anhelitum trahens.
Tenui vix dixit vir tardè audita voce,
Domine, ægrorum curatore beneuolo indigeo.
Non enim habeo aliquem virum ministrum, vt fontis
Turbati per se volutam videns recuruatam aquam,
In sacram piscinam leuans me demittat.
Quum enim infirmum meum pedem languidum moueo,
Tunc me iunior celeri vibratione
Preueniens homo alius leuior descendit
In spumam sublimem eructantis piscinæ.
Et ipsum Rex confirmauit sua viuifica voce,
Surge, lectum tolle, & vade leuis viator. [mans,
Valetudinarius autem salijt, & in solum vestigium fir-
Stetit: & lectum sumens impositum humeris
Incedebat per capacissimam domum, inconsueta genua
vibrans,
Et labore grauis ponderis humeralem lectum tollens.
Et tunc sabbatum erat: in pulchris è lapidibus constru-
cto verò templo
Virum videntes, quem antiquo ex morbo
Dolorifrago opere promptus Rex sanauerat verbo,
Interrogabant, Quísnam iussit sua significante voce
Lectum attollentem te reuersum ambulare?
Et inuidis respondit sapienti Deo parente verbo,
Qui è lecto instaurauit lapsum,

Τρεῖς δεκάδας διαπλῆτι παρεμπεύσας ἐνὶ νούσῳ,
Καὶ πάλιν ὄγδοα κύκλα κυλινδομένων ἐνιαυτῶν.
Τοῦτον ἰδὼν ἀτίνακτον ἐθήμονι κείμενον εὐνῇ
Ἰησοῦς, ἐνόησεν ὅτι χρονίων ἐπὶ λέκτρων
Εἶχε δυσαλθήτῳ πεπεδημένα γυῖα τα νούσῳ.
Καί μιν ἄναξ ἐρέεινε, χέων οἰκτίρμονα φωνὴν,
Ἀσκηθὴς ἐθέλεις πάλιν ἔμμεναι; Αὐτὰρ ὁ κάμνων,
Ἐκ φρενὸς ἀδρανέος βεβιημένον ἆθμα πιταίνων,
Λεπταλέῃ μόγις εἶπεν ἀνὴρ βραδυπευθέϊ φωνῇ,
Κοίρανε, νουσοκόμοιο φιλοστόργοιο χατίζω,
Οὐ γὰρ ἔχω τινὰ φῶτα διάκτορον, ὄφρα κε πηγῆς
Θυάδος αὐτοέλικτον ἰδὼν κυρτούμενον ὕδωρ,
Εἰς ἱερὴν ἀσάμινθον ἐμὲ φορέοι μεγαλάσῃ.
Ὄφρα μὲν ἀστήρικτον ἐμὸν πόδα νωθρὸν ἐρείσω,
Τόφρα δὲ μᾶλλον ἐμεῖο νεώτερος ὀξέϊ παλμῷ
Προφθάμενος βροτὸς ἄλλος ἐλαφρότερος καταβαίνει
Ἀφρὸν ἀερσιπότητον ἐρευγομένης ἀσαμίνθου.
Καί μιν ἄναξ θάρσυνεν ἑῇ ζωαρκέϊ φωνῇ,
Ἔγρεο, λέκτρον ἄειρε, καὶ ἔρχεο κοῦφος ὁδίτης.
Νωσαλέος δ' ἀνέπαλτο, καὶ εἰς πέδον ἴχνος ἐρείσας,
Ἵστατο· καὶ κλιντῆρα λαβὼν ἐπικείμενον ὤμῳ,
Ἔστιχε παιδόκον οἶκον, ἀνήεξα γυῖα τα πάλλων,
Καὶ χαμάτῳ βαρύφορτον ἐπωμάδα λέκτρον ἀείρων.
Καὶ τότε σάββατον ἦεν. ἐν αὐλαίγγι δὲ νηῷ
Ἀνέρα παπταίνοντες, ὃν ἀρχαίης ἀπὸ νούσου
Λισσπένῳ ταχυεργὸς ἄναξ ἰήσατο μύθῳ,
Εἴρεον, ὅστις ἄνωγεν ἑῇ σημάντορι φωνῇ
Λέκτρον ἀειρτάζοντα παλινδίνητον ὁδεύειν.
Καὶ φθονεροῖς ἀπάμειπτο σοφῷ θεοπειθέϊ μύθῳ,
Ὅστις ἀπὸ κλιντῆρος ἀνεζώγρησε πεσόντα,

Αὐτὸς ἐμοὶ κατέλεξεν ἀειράζειν καὶ ὁδεύειν.
Καί μιν Ἰουδαίων πάλιν εἴρετο λαὸς ἀγήνωρ,
Τίς πέλει ὅς σε κέλευσεν ἀδειμάντῳ τινὶ φωνῇ,
Ἔρχεο, σὸν κλιντῆρα λαβὼν πεφορημένον ὤμοις;
Οὐ μὲν ἀνὴρ δεδάηκεν ἑῆς ἰήτορα νούσου·
Καί μιν ἰδὼν στείχοντα λιθώδεος ἔνδοθι νηοῦ.
Ὕβριν ἀναμνήσας προτέρην, παιήτορα νούσου,
Χειρὸς ἀναστέλλων ἐπετέλλετο μάρτυρι μύθῳ,
Ἤδη, νοῦσον ἔχων, σόος ἔπλεο· μηκέτι ῥέξῃς
Ἀμπλακίην ἑτέρην, μὴ κύντερον ἄλλο νοήσῃς.
Καὶ θρασὺς Ἑβραίοισι παλίνδρομος ἄγγελος ἔστη,
Μῦθον ἀναινομένῳ βοόων ζηλήμονι λαῷ,
Ὅττι μιν αὐτοκέλευστος ἀπήμονα θέσπιδι φωνῇ·
Ἰησοῦς ἐκέλευσε, καὶ ὀψικέλευθον ὁδίτην
Νεοσκόμου κλιντῆρος ἄνθεα θῆκε φορῆα.
Οὗ χάριν Ἑβραῖοι μανιώδεες ἄφρονι θυμῷ
Ἰησοῦν ἐδίωκον, ὅτι ζαθέῳ παρὰ νηῷ
Ὁππότε σάββατον ἦεν, ἐπείγετο ταῦτα τελέσσαι,
Μοῦνος ἐὼν ἀφύλακτος ὅτε βροτέων ἀπὸ μόχθων
Πάντες ἀεργηλοῖσιν ἐπέβρεπον ἔργον ἀκάνθαις,
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευε χέων ὑψαύχενα φωνήν,
Εἰσέτι νῦν γενέτης ἐργάζεται ἠθάδι κόσμῳ
Ἤθεσιν αὐτοτύποις, καὶ ἐγὼ παῖς ἔργον ὑφαίνω.
Οὗ χάριν Ἑβραῖοι δολίῳ μάστευον ὀλέθρῳ
Χειρὸν ἀποκτινέειν, ὅτι μὴ μόνον ἤθελε λύειν
Ἔννομον ἀρρήκτοιο σέλας πεφυλαγμένον ἠοῦς,
Ἀλλ' ὅτι μυστιπόλοιο μετὰ δρόμον ἠεριγενείης,
Καὶ θεὸν αὐτογένεθλον ἑὸν κίκλησκε τοκῆα,
Ἰσάζων ἑὸν εὖχος ἐπουρανίῳ βασιλῆι.
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευεν, Ἀμὴν ἐπιμάρτυρον ἔστω,
Οὐδὲν ἑῇ ἰότητι δυνήσεται υἱὸς ἀνύσσαι,
Εἰ μὴ ἐσαθρήσειεν ἑὸν τελέοντα τοκῆα.

Ille me iussit attollere & ambulare. [bus,
Et ipsum Iudaeorum rursus interrogauit populus super-
Quis est qui te iussit indomabili quadam voce,
Vade, tuum lectum sumens gestatum humero?
Non sanè vir sciuit sui medicum morbi:
Et ipsum videns incedentem lapidoso in templo,
Petulantiam in memoriam reuocans priorem, vindi-
cem morbi,
Christus coërcens praecepit testificante verbo,
Ecce, morbum habens, sanus factus es: ne amplius fa-
Peccatum aliud, ne peius quid sentias. [ciat
Et audax Hebraeis recurrens nuntius stetit,
Sermonem renuenti clamans aemulanti populo,
Quòd ipsum sponte illaesum diuina voce
Iesus iussisset, & serogradum viatorem
Morbum ferentis lecti inconsuetum fecisset latorem.
Cuius gratia Hebraei furentes insipienti animo
Iesum persequebantur, quòd diuinum apud templum
Quum sabbatum esset, conaretur hoc perficere,
Solus non obseruans quando humanis à laboribus
Omnes otiosis commisissent opus spinis.
Iesus autem dixit fundens gloriosam vocem,
Adhuc iam pater operatur in consueto mundo
Moribus expressis, & ego filius opus texo.
Propter quod Hebraei doloso inquirebant exitio
Christum interficere, quòd non solùm volebat soluere
Legitimum otiosae splendorem obseruatum aurorae,
Sed quòd mystica post cursum aurorae,
Et Deum per se genitum suum vocasset parentem,
Aequalem faciens suam gloriam coelesti Regi.
Iesus autem dixit, Amen testificatum sit,
Nihil sua voluntate poterit filius perficere,
Nisi inspexerit suum perficientem parentem.

*Opera enim in vniuerſum omnia quacunque meus pa-
ter facit,
Hac Deum parentem imitans filius perficit.
Filium enim diligit pater ſuum : & quacunque facit,
Filio charo oſtendit : & adhuc maiora oſtendet,
Vt miremini perfectiorum gratia operum.
Sicut enim pater mortuos poſt fatum excitat,
Vegetans retrogradum immobilium corpus hominum.
Sic quos vult & ſimilis filius excitat,
Recreans corruptorum rurſus congregata corpora vi-
rorum.
Neminem enim iudicauerit pater meus : humanũ verò
Serum filio dedit omne iudicium, vt omnes
Filium honorent æqualem ſuo parenti,
Sicut & glorificant altiregentem patrem.
Si verò quis inſtabilem habet mentem, neque parentis
Glorificat Verbum filium, nec parentem honorat.
Teſtificans firmiloquum Amen Amen rurſus ſit,
Quicunque vir receperit mentis credula lege
Sermones noſtros, & meo crediderit patri,
In iudicium venturum non venit, ſed ad illam
Vitam immortalem, quam tempus non nouit perdere,
Veniet ex morte reuerſus. improuiſa enim
Obſtetrix renaſcentium hominũ mortuos ſuſcitans hora
Veniet ſerò perfecta, muti quando mortui
Rurſus reuiuiſcent reditus expertibus è finibus,
Omnes mortem pellentem meam audientes vocem,
Filij vnicè dilecti vitam ferentis patris.
Sicut enim pater habet matrem omnium in mundo
Vitam, à qua omnibus vitalem ſpiritum præbet,
Sic omnium rectori & filio dedit ferre
Vitam, & diuinam altijugam dedit gloriam,
Et iudicium quorum vult perficere æquali lege,*

Ἔργα γὰρ εἰν ἑνὶ πάντα πατὴρ ἐμὸς ὅττι πὸ ῥέζει,
Ταῦτα θεὸν γενέτην μιμούμενος υἱὸς ἀνύσσει.
Υἱέα γὰρ φιλέει γενέτης ἑὸν· ὅσσα δὲ τεύχει,
Παιδὶ φίλῳ δείκνυσι, καὶ εἰσέτι μείζονα δείξει,
Ὄφρα κε θαμβήσητε τελειοτέρων χάριν ἔργων.
Ὥσπερ γὰρ γενέτης νέκυας μετὰ πότμον ἐγείρει
Ζωγρήσας παλίνορσον ἀκινήτων δέμας ἀνδρῶν,
Οὕτως οὓς ἐθέλει καὶ ὁμοίϊος υἱὸς ἐγείρει,
Ζωγρήσας φθιμένων παλινάγρετα σώματα φωτῶν.
Οὔτινα γὰρ κρίνει πατὴρ ἐμός· ἀνδρομέην δὲ
Ὄψιμον υἱέϊ δῶκεν ὅλην κρίσιν, ὄφρα κε πάντες
Υἱέα τιμήσωσιν ἰσόζυγον ὡς γενετῆρι,
Οἷά τε κυδαίνουσι καὶ ὑψιμέδοντα τοκῆα.
Εἰ δέ τις ἀλλοπρόσαλλον ἔχει νόον, οὐδὲ τοκῆος
Κυδαίνει λόγον υἷα, καὶ οὐ γενετῆρα γεραίρει.
Μάρτυρον ἐμπεδόμυθον ἀμὴν ἀμὴν πάλιν ἔσσω,
Ὅστις ἀνὴρ δέξοιτο νόου πειθήμονι θεσμῷ
Μύθους ἡμετέρους, καὶ ἐμῷ πείθοιτο τοκῆϊ,
Εἰς κρίσιν ἐρχομένην οὐκ ἔρχεται, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐκείνην
Ζωὴν ἀμβροσίην, τὴν οὐ χρόνος οἶδεν ὀλίσσαι,
Ἵξεται ἐκ θανάτοιο μετάτροπος. ἀπροϊδὴς γὰρ
Μαῖα παλιγγενέων μερόπων νεκυοσσόος ὥρη
Ἵξεται ὀψιτέλεστος, αὐαλέες ὁππότε νεκροὶ
Αὖθις ἀναζώσουσιν ἀιστώτων ἀπὸ κόλπων,
Πάντες δ᾽ ἠχημόεσιο ἑῆς ἀΐοντες ἰωῆς,
Παιδὸς τηλυγέτοιο φερεζώοιο τοκῆος.
Ὥσπερ γὰρ γενέτης μεθέπει παμμήτορα κόσμου
Ζωὴν, ἧς ἄπο πᾶσι βιοσσόον ἄσθμα πιαίνει,
Οὕτω παμμεδέοντι καὶ υἱέϊ δῶκε κομίζειν
Ζωὴν, καὶ ζαθέην ὑψίζυγον ὤπασε τιμὴν,
Καὶ κρίσιν ὧν ἐθέλει τελέειν ἰσόζυγι θεσμῷ,

Οἷά περ ἀνθρώποιο φερέσβιος υἱὸς ἀκούει.
Καὶ μὴ θάμβος ἔχοιτε, καὶ εἴ τινα θέσκελον ὀμφὴν
Ἔννεπον ἐσσομένην· ὅτι λοίσθιος ἔρχεται ὥρη,
Καὶ νῦν ἀμφιβέβηκεν, ἀολλέες ὁππότε νεκροὶ
Ζωοτόκων ἀΐοντες ἀνοστήτων ἀπὸ τύμ-
βων,
Χριστοῦ φθεγγομένοιο δεδεγμένοι ἔνθεον ἠχὼ,
Πάντοθεν ἀΐξουσι, καὶ ὄψιμος ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλῳ
Ἀρχαίῃ πελάσειε παλιγγενὲς ἴχνος ἀρούρῃ·
Οἱ μὲν ἀεθλεύσαντες ἀμεμφέα πιστὸν ἀγῶνα,
Ζωῆς ἀθανάτης ἐς ἀνάστασιν· οἱ δὲ καμόντες
Ἔργα πολυπλανέος βιοτῆς ἑτερόφρονι λύσσῃ,
Κρίσιος ἐσσομένης ἐς ἀνάστασιν. οὐρανίου μὲν
Οὐ δύναμαι γενετῆρος ἀπόπροθεν οὐδὲν ἀνύσσαι
Αὐτόματος, κείνῳ δὲ συνήσομαι ὥσπερ ἀκούω.
Νημερτὴς δέ μοι ἐστὶν ἐμὴ κρίσις. οὐ γὰρ ἰχαίνω
Κῦδος ἐμὸν τελέειν διζήμενος, ἀλλὰ τοκῆος.
Τιμὴν ἡμετέρην οὐ φθέγγομαι. ἢν γὰρ ἐνίψω
Μαρτυρίην ἰδίην, οὐ πείθεται ἄλλος ἀκούων.
Οὐ γὰρ ἐμὸς πέλε μῦθος ἐτήτυμος, ἥνπερ ἐνίψω
Μαρτυρίην ἰδίην αὐτόθροον, ἀμφ᾽ ἐμέθεν δὲ
Ἄλλος ἀνὴρ πέλε μάρτυς ἐπάρχιος. οἶδα δ᾽ ἐκείνου
Πιστὴν μαρτυρίην καὶ ἐτήτυμον. εἰρόμενοι δὲ
Ἁγνὸν Ἰωάννην θεοδέγμονος ἔγκυον ὀμφῆς
Ὑμεῖς οὐρεσίφοιτον ἐπέμψατε λαὸν ὁδίτην
Ἀνδρῶν μυστιπόλων· καὶ ἀμεμφέα θέσκελος ἀνὴρ
Μῦθον ἀληθείης διότῳ σφρηγίσσατο μύθῳ,
Μάρτυρας ἐμπεδόμυθος. ἐπιχθονίης δ᾽ ἀπὸ φωνῆς
Μαρτυρίην μερόπων οὐ δέχνυμαι, ἀλλὰ διδάσκων
Ἑβραίους, τάδε πάντα μετέρχομαι, ὄφρα μαθόντας
Ὑμέας εἰν ἑνὶ πάντας ἐμοῖς ἐπέεσσι σαώσω.
Κεῖνος Ἰωάννης νοεροῖς σπινθῆρας ἰάλλων,
Εὐσεβίης πέλε λύχνος ἐτήτυμος αἰθέρι φαίνων·

Quia hominis vitam ferens filius dicitur.
Et ne miremini si aliquam diuinam vocem
Dixi venturam, quia extrema venit hora,
Et nunc propè accessit, congregati quando mortui
Viuos parientibus audientes reditus expertibus è sepulcris,
Christi loquentis recipientes diuinum sonum,
Vndique concitabuntur, & serus alius post alium
Veteri adiunget renatum vestigium terræ:
Qui quidem certarunt irreprehensibile fidele certamen,
Vitæ immortalis ad resurrectionem: qui verò perfecerũt
Opera multum errantis vitæ aliter sentiente rabie,
Iudicij futuri ad resurrectionem. cœlesti enim
Non possum sine patre aliquid perficere
Sponte, iudicare verò potero sicut audio.
Infallibile autem meum est iudicium. non enim venio
Gloriam meam perficere quærens, sed patris:
Honorem nostrum non loquor. si enim loquutus fuero
Testimonium proprium, non credit alius audiens.
Non enim meus est sermo verus, si locutus fuero
Testimonium proprium de meipso dictum. de me autem
Alius vir est testis sufficiens. noui autem illius
Fidele testimonium & verum. interrogantes autem
Castum Ioannem diuina repletum voce,
Vos montiuagum misistis populum viatorem
Virorum sacrificorũ: & irreprehensibilem diuinus vir
Sermonem veritatis insolubili obsignauit verbo,
Testis firmiloquus. terrestri autem à voce
Testimonium hominum non recipio, sed docens
Hebræos, hæc omnia adduco, vt doctos
Vos in vniuersum omnes meis verbis saluem,
Ille Ioannes sapientes scintillas emittens,
Pietatis erat lucerna vera viris apparens:

Vos autem ad vertiginem vnius celeriter volubilis horæ,
Illius testimoniis lætati estis apparentis,
Aquis coruscantem gestientes ad lucernam
Aquis diuinis. Ioannis autem voce
Maius testimonium habeo, & præstantius oraculum.
Opera enim quæcumque dedit pater meus vt perficiam.
Loquuntur per se clamantia loquente tuba silentij:
Hæc me prædicant & eructant firmam vocem.
Neque pater me reliquit non prædicato quodã silentio,
Qui me præmisit è cœlis: sed & ipse
Loquentibus oribus deiloquos per viros
Testimonium viuum reciproco dedit libro,
Qui me præmisit: & diuinam numquam formam
Patris vidistis, & non audiuistis vocem,
Neque ei non errantibus custoditis verbum auribus.
Quem enim meus præmisit pater opitulatorem mundo,
Non Deum filium recipitis, nec eum qui misit patrem,
Scripta diuiniloquorum inquirite oracula librorum,
In quibus habere speratis, tempori, recrescente circulo,
Vitam non quæ non minuitur: in scripturis autem illa
Testimonium clamant meum interpretante verbo
Immortali tuba: & non festinatis discentes
Scripturas loquentes, prompti ad me venire.
Honorem ab hominibus non recipio: sed cognoui
Vos inhumanis moribus, neque patris
Amorem cœlestis seruatis omnium regis.
Veni ego clamans paternum nomen mundo,
Et deum non me recipitis, nec creditis patri:
Si verò quis alius venerit spurius falsò nominatus vir,
Deo contrarius, tunc illum infectum deceptorem
Statim placabitis stupefacti: vt quis dicere possit,
Legitimum abnegarunt, spurium autem receperunt
apparentem.

Ὑμεῖς δ' εἰς στροφάλιγγα μιῆς ταχυδινέος ὥρης,
Κείνου μαρτυρίῃσιν ἐφαιδρώσασθε φανέντος,
Ὕδασιν ἀστράπτοντος ἀγαλλόμενοι παρὰ λύχνου
Ὕδασι θεσπεσίοισιν· Ἰωάνναο δὲ φωνῆς
Μείζονα μαρτυρίην μεθέπω, καὶ ὑπέρτερον ὀμφήν.
Ἔργα γὰρ ὁππόσα δῶκε πατὴρ ἐμὸς ὄφρα τελέσσω,
Φθέγγεται αὐτοβόητα λάλῳ σάλπιγγι σιωπῆς,
Ταῦτά με κηρύσσει, καὶ ῥεύγεται ἔμπεδον αὐδήν.
Οὐδὲ πατήρ με λέλοιπεν ἀκηρύκτῳ τινὶ σιγῇ,
Ὅστις ἐμὲ προέηκεν ἀπ' αἰθέρος· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
Φθεγγομένοις στομάτεσσι θεογλώσσων διὰ φωτῶν
Μαρτυρίην ζώουσαν ἀμοιβαίῃ πόρε δέλτῳ,
Ὅστις ἐμὲ προέηκε· καὶ ἔνθεον οὔποτε μορφὴν
Πατρὸς ἐθηήσασθε, καὶ οὐκ ἠκούσατε φωνῆς,
Οὐδέ οἱ ἀπλανέεσσι φυλάσσετε μῦθον ἀκουαῖς.
Οὐ γὰρ ἐμὸς προέηκε πατὴρ χραισμήτορα κόσμῳ,
Οὐ θεὸν ἦα δέχεσθε, καὶ οὐ πέμψαντα τοκῆα.
Γραπτὰ θεορρήτων μαστεύετε θέσφατα βίβλων,
Ἧσιν ἔχειν ἔλπεσθε, χρόνου παλιναυξέϊ κύκλῳ,
Ζωὴν οὐ μινύθουσαν. ἐνὶ γραφίδεσσι δὲ κεῖναι
Μαρτυρίην βοόωσιν ἐμὴν ὑποφήτορι μύθῳ
Ἀθανάτῳ σάλπιγγι· καὶ οὐ προσέρχεσθε μαθόντες
Γράμματα φωνήεντα, θελήμονες εἰς ἐμὲ βαίνειν.
Τιμὴν ἐκ μερόπων οὐ δέχνυμαι· ἀλλά που ἔγνων
Ὑμέας ἀστόργοισιν ἐν ἤθεσιν, οὐδὲ τοκῆος
Φίλτρον ἐπουρανίοιο φυλάσσετε παμβασιλῆος.
Ἦλθον ἐγὼ βοόων πατρώϊον οὔνομα κόσμῳ,
Καὶ θεὸν οὔ με δέχεσθε, καὶ οὐ πείθεσθε τοκῆϊ.
Εἰ δέ τις ἄλλος ἵκοιτο νόθος ψευδώνυμος ἀνήρ,
Ἀντίθεος, τότε κεῖνον ἀνάρσιον ἠπεροπῆα
Αὐτίκα μειλίσσεσθε τεθηπότες· ὄφρά τις εἴπῃ,
Γνήσιον ἠρνήσαντο, νόθον δ' ἐδέχοντο φανέν-
τα.

Πῶς δέ με, πῶς δὲ δύνασθε θεοῦ λόγον ἶσα γεραίρειν,
Κύδεος ἀπ' ἀλλήλων ποτιδέγμενοι, οὐδὲ δαῆναι
Μουνου παγγενέταο θεοῦ μαστεύετε τιμήν;
Ἡ ῥα μάτην ἔλπεσθε, κατήγορα χείλεα λύσας
Ὑμείων ὅτι λύσαιμ' ἐμῷ γενετῆρι βοήσω·
Ὑμέας ἐν χαρίεσσι κατήγορος ἄλλος ἐλέγχει.
Μωσῆς θεσμοθέτης, πετρότροος, ᾧ ἔπι μούνῳ
Ἐλπίδας ὑμείων θεοπειθέας. εἰ γὰρ ἐκείνῳ
Ἔμπεδον ἀπλανέεσσιν ἐθήκατε μῦθον ἀκουαῖς,
Καί κεν ἐμοὶ πείθεσθε πεποιθότες. ἀμφ' ἐμέθεν γὰρ
Θεῖος ἀνὴρ ἐχάραξεν ἐτήτυμα. εἰ δ' ἄρα κείνου
Γράμμασιν οὐ πείθεσθε, τάπερ θεὸς ὤπασε κόσμῳ,
Μᾶλλον ἀκηλήτοισι πόθεν δέξοισθε μενοιναῖς
Ἄγραφον ἡμετέρων στομάτων ἀΐοντες ἰωήν;

ΚΕΦ. ς.

Ἔννεπε· καὶ μετέπειτα πέρην Τιβεριάδος ἄκρης
Νηὶ πολυκλήιδι ταμὼν αὐτόπορον ὕδωρ,
Γείτονα γαῖαν ἔδυνε. συνεσπένοντο δὲ λαοὶ
Θαύματα παπταίνοντες, ἅπερ κάμεν ἠθάδι μύθῳ,
Ῥυόμενος βαρύθουσαν ἱμασσομένων δέμας ἀνδρῶν.
Καὶ δαπέδου λοφόεντος ῥηγμάδος πέζαν ὁδεύων,
Εἰς ὄρος ὑψικάρηνον ἀνήιε. μεσσοφανῆ δὲ
Ἑζόμενον στεφανηδὸν ἐκυκλώσαντο μαθηταί.
Καὶ σχεδὸν Ἑβραίοισι φιλόργιος ἦεν ἑορτή,
Πάσχα τόπερ καλέουσι. δι' εὐδένδροιο δὲ λόχμης
Ὀφθαλμὸν ἀνάειρε, καὶ ἄσπετον ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ
Ἔδρακεν ἀγχικέλευθον ἐπήλυδα λαὸν ὁδίτην.
Ἑζόμενον δὲ Φίλιππον ἑῷ μειλίξατο μύθῳ,
Εἰπέ, πόθεν πειθώμεθα πολυσπερέων χύσιν ἄρτων
Ἀνδράσι τοσσατίοισι; ἑὴν δ' ἔκρυπτε μενοινήν,
Καὶ νόον ἀγνώσσοντος ἐπειρήτιζε Φιλίππου.

Quomodo autem me, quomodo poteſtis Dei Verbum filium honorare,
Gloriam abinuicem expectantes: neque cognoſcere
Solius omnium genitoris Dei inquiritis honorem?
Sanè fruſtrà timetis, accuſantia labia ſoluens
Veſtram quòd rabiem meo parenti indicaturus ſim.
Vos in ſcripturis accuſator alius redarguit,
Moſes legiſlator, propheta, in quo ſolo
Spes veſtræ fideles. ſi enim illius
Firmum non errantibus repoſuiſſetis verbum auribus,
Etiam mihi crederetis confidentes. de me enim
Diuinus vir ſcripſit verus. ſi verò illius
Scriptis non creditis; quæ Deus præbuit mundo,
Magis intractabilibus quomodo reciperetis mentibus
Non ſcriptam noſtri oris audientes vocem?

CAP. VI.

Dixit: & deinceps trans Tiberiadis mare
Naui multos clauos habente ſecans oppoſitam aquam,
Vicinā terram ſubiit. ſimul concitabatur autē populus,
Miracula videns quæ fecit conſueto ſermone,
Liberans grauiter ægrotans afflictorum corpus virorū.
Et ſoli tumuloſi deſerti regionem peruadens,
In montē alticipitē aſcendit. in medio autē apparentē
Sedentem coronæ inſtar circundederunt diſcipuli.
Et propè Hebræis orgiorum cupidum erat feſtum,
Paſcha quod vocant. per pulcris arboribus conſitam autem ſyluam
Oculos ſuſtulit, & infinitum alium poſt alium
Vidit vicinum aduenam populum viatorem:
Sedentem aurem Philippum ſuo demulſit ſermone,
Dic, vnde ememus multorum ſeminum fluorem panum
Viris tot? Suam autem occultauit ſententiam,
Et mentem ignorantis tentauit Philippi.

Ipse enim sciebat quid esset facturus.
Anxius verò Philippus miscebat admirationi vocem
Populum æqualem arenis ducentorũ quandam mensura
Panes denariorum non sufficientes sunt saturare,
Vt exiguam quilibet habeat partem. Vnus autẽ ipsorũ
Diuinorum sociorum læti nuntii sonuit vocem,
Andreas, regi fundens prandij allatricem vocem,
In aquis versantis Simonis frater piscatoris:
Est quidam hic puer habens hordeaceos panes
Quinque, & vicini duos pisces maris,
Pisces assos duplices: sed quid faciant
Hæc multiloquò diuisa coniuncto populo?
Iesus autem iussit promptissimis sociis
Inclinare conuiuantium mixtos ordines super terram.
Erat autem ibi gramen infinitum: copiosus verò
Complicatus cœtus erat conuictor super terram.
Quinque autem mille variæ speciei erant numero
Conuiuantiũ, & quilibet innitebatur proximo parieti,
Recumbentes ordine super virescentem mensam
Longam. & quinque sumens hordeaceos panes
Christus, semper viuenti gratias patri agens,
Fregit complicatæ manus vncungui motu,
Et dedit conuiuis, præbuitque omnibus cibum,
Et ex duobus piscibus quantũ volebant. Sed quũ populo
Esurienti satietas esset resonantis mensæ,
Iesus præcepit concordibus discipulis,
Omnia celeris vertiginis vno colligite impetu
Fragmenta solida redundantis mensæ,
Ne quid pereat. Et instabilis alius post alium
Impetuosus ferebatur ministrans cœtus sociorum,
Molem crebriorum perficiens altam panum
Manibus cauis. à viridi autem gramine
Fracti congregauit sparsas reliquias cibi

Αὐτὸς

Αὐτὸς γὰρ δεδάηκε τό περ ἤμελλε τελέσσαι.
Αφραδέων δὲ Φίλιππος ἐμάνυε θαύματι φωνὴν,
Λαὸν ἴσον ψαμάθοισι διηκοσίων τινὶ μέτρῳ
Αρτοι δηναρείων, ὐκ ἄρκιοι εἰσὶ κορέσσαι,
Οφρά κε βαιὸν ἕκαστος ἔχῃ μέρος. εἷς δέ τις αὐτῶν
Αγχιθέων ἑτάρων εὐάγγελον ἴαχε φωνὴν,
Ανδρείας, βασιλῆι χέων φερέδειπνον ἰωὴν,
Υψιπόρου Σίμωνος ἀδελφεὸς ἰχθυβολῆος·
Εστί τις ἐνθάδε κοῦρος, ἔχων κριθώδεας ἄρτους
Πέντε, καὶ ἀγχιπόρου διδυμάονας ἰχθύας ἅλμης,
Ιχθύας ὀπταλέους διδυμάονας· ἀλλὰ τί ῥέξει
Ταῦτα πολυγλώσσῳ μεμερισμένα σύζυγι λαῷ;
Ιησοῦς δ' ἐκέλευσεν ἑτοιμοτάτοισιν ἑταίροις,
Κλίνατε δαιτυμόνων μυριάδας στίχας ὑψόθι γαίης.
Ην δέ τις αὐτόθι χόρτος ἀπείριτος· ἀμφιλαφὴς δὲ
Σύμπλοκος ἑσμὸς ἔην ὁμόδεσμος ὑψόθι γαίης.
Πέντε δὲ χιλιάδες πολυειδέες ἦσαν ἀριθμῷ
Δαιτυμόνων, καὶ ἕκαστος ἐρείδετο γείτονι τοίχῳ,
Κεκλιμένοι στοιχηδὸν ἐπ' εὐπετάλοιο τραπέζης
Μηκεδανῆς. καὶ πέντε λαβὼν κριθώδεας ἄρτους
Χριστὸς, ἀεὶ ζώοντι χάριν γενετῆρι πιταίνων,
Εκλασε συμπλεκέος παλάμης γαμψώνυχι παλμῷ,
Καὶ πόρε δαιτυμόνεσσι, καὶ ὤρεγε πᾶσιν ἐδωδὴν,
Καὶ διδύμων νεπόδων ὅσον ἤθελον. ἀλλ' ὅτε λαῷ
Πανδηγέῳ κόρος ἔπλε πολυφλοίσβοιο τραπέζης,
Ιησοῦς ἐπέταξεν ὁμοζήλοισι μαθηταῖς,
Πάντα ταχυστροφάλιγγι μιῇ συλλέξατε ῥιπῇ
Κλάσματα πυκνωθέντα ἀριστοβότοιο τραπέζης,
Οφρά κε μηδὲν ὄλοιτο. Καὶ ἄστατος ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
Φοιταλέος περφόρητο διάκτορος ἑσμὸς ἑταίρων,
Οἶκον ἐπασσυτέρων τελέων ὑψούμενον ἄρτων
Χερσὶ βαθυνομένῃσιν. ἀπὸ χλοεροῖο δὲ χόρτου
Ῥωγαλέης συνάγειρε πολύπλανα λείψανα φορβῆς

Ὅσσα πεπασσεύοντο· μιῆς δ' ἀπὸ πεντάδος ἄρτων
Μαστεύων ἑλικηδὸν, ἕως πολυχανδέϊ κόλπῳ
Συμμιγέων ἔπλησε δυώδεκα κύκλα κοφίνων.
Καὶ πολὺς ἄλλοθεν ἄλλος ἐνίαχε θαῦμα νοήσας
Χριστὸς ὅπερ ποίησεν ὅλῳ θοινήτορι λαῷ,
Ἄρτων αὐτομάτων παλιναυξέα δαῖτα γεραίρων.
Οὗτος ὃν ἀείδουσιν ἐτήτυμός ἐστι προφήτης,
Ὃν φάτις ἀενάοιο μολεῖν ἰθύντορα κόσμου.
Εἰδὼς δ' αὐτοδίδακτος ἄναξ ὑποκάρδιον ὀμφὴν,
Ὅττι μολεῖν ἤμελλον ὁμήλυδες αὐτόθι λαοὶ,
Καί μιν ἀφαρπάξαντες ἀναστήσειν βασιλῆα,
Οὔρεος ὑλήεντος ἐρημάδα δύσατο πέτρην.
Καὶ σκιόεις ὅτε κῶνος ἀνέδραμε γείτονος ὄρφνης,
Πόντον ἐς ἀγχικέλευθον ἐπερρώοντο μαθηταί.
Νῆα δ' ἐπαΐξαντες ἁλίδρομον, ἅμμα θαλάσσης,
Γαῖαν ἐς ἀντιπέραιαν ἐπορθμεύοντο μαθηταὶ,
Ἄστυ Καφαρναοὺμ μετανεύμενοι. ἀντιφαὴς δὲ
Γαῖαν ὅλην ἐκάλυψε μελαγκρήδεμνος ὀμίχλη,
Καὶ χροῒ ποικιλόνωτον ἀποσφίγξασα χιτῶνα,
Ἀστερόεν σελάγιζεν. ἑβδομένοις δὲ μαθηταῖς
Οὔπω Χριστὸς ἵκανεν. ἐπειγομένης δὲ θυέλλης,
Ἀγχιφανὴς ἐπίκυρτος ἐπυργώθη ῥόος ἅλμης,
Καὶ δολιχοῖς ἐλατῆρες ὕδωρ ἐχάρασσον ἐρετμοῖς,
Ἀντιπόροις ἀνέμοις βεβιημένον. εἰναλίων δὲ
Τρεῖς δεκάδας σταδίων ἢ εἴκοσι πέντε ταμόντες,
Χριστὸν ἐθηήσαντο διαστείχοντα θαλάσσης,
Ἄβροχον ἴχνος ἔχοντα, βατῆς ἁλὸς ὀξὺ ὁδίτην.
Ταρβαλέοι δ' ἠλάλαζον. ἀτυζομένοις δὲ μαθηταῖς

Quæcunque superarant: vnòque à quinario panum
Inquirens orbiculatim, donec multum capaci sinu
Promiscuorum repleuit duodecim circulos cophinorum.
Et plurimi aliunde alij sonuerunt, miraculum intelligentes
Christus quod fecit toti epulatori populo,
Panum spontaneorum recrescens conuiuium honorantes:
Hic quem celebrant verus est propheta,
Quem fama est æterni venturum rectorem mundi.
Sciens verò per se doctus Rex sub corde latentem cogitationem,
Quòd venturi essent congregati ibi homines,
Et ipsum rapturi vt constituerent regem,
Montis syluosi desertam subiit petram.
Et vmbrosus quãdo conus sursũ cõcurrit vicinæ caliginis
Mare ad propinquum impellebantur discipuli.
In nauem autem irruentes mariuagam, currum maris
Terram in oppositam traiiciebant discipuli,
Ad ciuitatem Capernaum appellentes: vicina verò
Terram totam texit atrum peplum gerens caligo,
Et circa corpus varium dorsum habentem contrahens tunicam
Splendebat stellarum instar. Cupientibus verò discipulis
Nondum Christus venit. instante autem procella,
Propè apparens incuruus turrificabatur fluxus maris,
Et longis remiges aquam signabant remis,
Contrariis ventis impulsam: marinorum verò
Tres decades stadiorum vel vigintiquinque secantes,
Christum viderunt incedentem super mare,
Siccum vestigium habentem, peruii maris celerem viatorem.
Formidantes autem vociferabantur: attonitos verò discipulos

Iesus alloquebatur, Sinite formidinem ventis:
Christus ego velox viator sum maris.
Et ipsum trahere volebant in nauim, & vis maris
Erat tunc, & erat portus: postquam diuina agitatione
Tanquam mens alata, sine ventis, sine remis,
Ad longinquum portum appulerat spontanea nauis.
Sed quando rubefaciens Tiberiadem vicinam petram
In summo apparens signasset vmbrosam aurora caliginem,
Populus pulchra arena trans oppositum mare
Stans, circumspexit quòd sacrum apud lacum
Humidum non essent agitatum prope littus
Ordinatæ inuicem coniunctæ naues aliæ,
Nisi nauis vna sola non nauigans, quódque ipse
Non tunc pontigrada in naue Iesus
Diuinis cum socijs nauigaret: sed quòd soli
Terram in oppositam nauigassent discipuli,
Alias naues accipientes, vbi Tiberiadis [sunt] littora:
Mare concitarunt, & venerunt prope locum.
Populus vbi innumerus super graminosam mensam
Diuinū comedit panem, quem fregit immortalis manus
Christi, omnium rectori gratias patri agentis.
Nec Christum regem vitam ferentem, neque discipulos
Sequentes inuenientes reciprocis in nauibus
Maritimā spumā ferentibus aquam dealbarunt remis,
Ad ciuitatem Capernaū appellentes. propinquū autem
Inuenientes trans inquietum mare
Christum, circundederunt, & dixerunt suaui sermone,
Rabbi rex, quando huc nauigasti? raptū sumpti autem
Conuiuij memorem aduenam populum redarguens
Iesus dixit, temporali à cibo
Ad conuiuium viuificum errantes viros trahens,
Scio quid quærentes venistis. ægrotorum enim

Ἰησοῦς ὀάριζεν, Ἐάσατε τάρβος ἀήταις·
Χριστὸς ἐγὼ ταχύγουνος ὁδοιπόρος εἰμὶ θαλάσσης.
Καί μιν ἑλεῖν μεμάασιν ἐς ὁλκάδα, καὶ μυχὸς ἀγμῆς
Ἦν τότε, καὶ πέλεν ὅρμος· ἐπεὶ θεοδινέϊ παλμῷ
Οἷα νόος πτερόεις, ἀνέμων δίχα, νόσφιν ἐρετμῶν,
Τηλεπόροις λιμένεσσιν ὁμίλεεν αὐτομάτη νηῦς.
Ἀλλ' ὅτε πορφυρέων Τιβεριάδα γείτονα πέζην
Ἀγροφανὴς ἐχάραξε λιπόσκιον ὄρθρος ὁμίχλην,
Λαὸς ἐϋκροκάλοιο πέζην αὐτόπτιδος ἅλμης
Ἱστάμενος σκοπίαζεν ὅτι ζαθέῃ παρὰ λίμνῃ
Ἰκμαλέης οὐκ ἦσαν ἱμασσομένης πέλας ἀκτῆς
Στοιχάδες ἀλλήλῃσιν ὁμόζυγες ὁλκάδες ἄλλαι,
Εἰ μὴ νηῦς μία μοῦνον ἀνέμπλοος, ὅττι καὶ αὐτῆς
Οὐ τότε ποντοπόροιο μιῆς ἐπὶ νηὸς Ἰησοῦς
Ἀγχιθέοις ἑτάροισι συνέπλεεν· ἀλλ' ὅτι μοῦνοι
Γαῖαν ἐς ἀντικέλευθον ἐναυτίλλοντο μαθηταὶ,
Ἄλλας νῆας ἑλόντες, ὅπῃ Τιβεριάδες ἀκταί·
Πόντον ἐπεπλείοντο, καὶ ἤλυθον ἐγγύθι χώρου,
Λαὸς ὅπῃ νήριθμος ἐπ' εὐχόρτοιο τραπέζης
Θέσκελον ἤσθιεν ἄρτον, ὃν ἔκλασεν ἀμβροσίη χεὶρ
Χριστοῦ, παμμεδέοντι χάριν γενετῆρι διδόντος.
Καὶ μὴ Χριστὸν ἄνακτα φερέσβιον, οὐδὲ μαθητὰς
Ἐσσυμένοις εὑρόντες ἀμοιβαίων ἐπὶ νηῶν,
Πόντιον ἀφρικόμοισιν ὕδωρ λεύκαινον ἐρετμοῖς,
Ἄστυ Καφαρναοὺμ μετανεύμενοι. ἀγχιφανῆ δὲ
Ἀντιπέρην εὑρόντες ἀσιγήτοιο θαλάσσης
Χριστὸν, ἐκυκλώσαντο, καὶ ἔννεπον ἡδέϊ μύθῳ,
Ῥαββὶν ἄναξ, πότε δεῦρο παρέπλεες; ἁρπαλέης δὲ
Εἰλαπίνης μνηστῆρα μετήλυδα λαὸν ἐλέγχων
Ἰησοῦς ἀγόρευε, μινυνθαδίης ἀπὸ φορβῆς
Εἰς θαλίην ζείδωρον ἀλήμονας ἀνέρας ἕλκων,
Οἶδα τί μαστεύοντες ἱκάνετε. νουσαλέων γὰρ

Οὐ διὰ θαύματα κεῖνα τάπερ κάμον ἠθάδι μύθῳ,
Ὁππότε θηήσασθε, πόθος δέ τις ὑμέας ἕλκει
Ἄρτων θεσπεσίων παλινάγρετος, ὅττι φαγόντες
Εἰλαπίνην νήριθμον ἐμῆς κεκόρησθε τραπέζης.
Ἀλλὰ πολυπλανέεσσιν ἐάσατε σύνδρομον αὔραις
Δαῖτα ταχὺ φθιμένην, καὶ ἀνύσατε μᾶλλον ἐκείνην
Εἰλαπίνην μίμνουσαν ἀειζώοιο τραπέζης,
Ἣν μόνος ἀνθρώποιο φερέσβιος υἱὸς ὀπάσσει,
Τοῦτον ὅτι σφρήγισσε πατὴρ θεός. Εἰρόμενος δὲ
Λαὸς Ἰουδαίων φιλοπευθέα ῥήξατο φωνὴν,
Εἰπὲ, τί κεν ῥέξωμεν; ὅπως θεοτερπέϊ θεσμῷ
Ἔργα θεοῦ τελέσωμεν; Ἄναξ δ' ἠμείβετο μύθῳ,
Ὀρθὴν πίστιν ἔχοντες, ὅπως δέξησθε φανέντα
Ὅν τινα κεῖνος ἔπεμπεν. Ἐπεφθέγξαντο δὲ λαοί,
Ποῖον ἐγδομύοις σημήϊον ἄμμι τελέσσεις,
Ὄφρά κε πειθοίμεσθα, θεόσσυτον ἔργον ἑλόντες,
Τί ῥέξεις προτέροισιν ὁμοῖον; ἡμέτεροι γὰρ
Αἰθέρος ἄφθιτον εἶδαρ ἐρημάδος ἐγγύθι πέτρης
Μάννα πολυκλήϊστον ἐθηήσαντο τοκῆες,
Γραπτὸς ὅπερ πολύμυθος ἀμετρήτῳ ποτὲ λαῷ
Οὐρανόθεν πόρεν ἄρτον ἀφειδέϊ δαιτυμονῆϊ.
Ἰησοῦς δ' ὀάριζεν, ἀγηνορέα λαὸν ἐλέγχων,
Μωσῆς οὐ πάρος ὔμμιν, ἐρημαίῃ παρὰ πέτρῃ,
Αἰθέρος ἄρτον ὄπαζε μελίρρυτον εἰλαπινάζειν·
Ἀλλὰ πατὴρ ἐμὸς ἦεν, ὃς εἰσέτι φέρτερον ὔμιν
Οὐρανόθεν σοφὸν ἄλλον ἐτήτυμον ἄρτον ὀπάσσει.
Οὗτος γὰρ πέλεν ἄρτος ὃς οὐρανόθεν καταβαίνων
Ζωὴν πᾶσι μέλουσαν ὅλῳ δωρήσατο κόσμῳ.
Καὶ πάλιν ὧδ' ἀγόρευεν Ἰουδαίων χορὸς ἀνδρῶν,
Ζωῆς, κοίρανε, τοῦτον ὃν ἔννεπες ἔμπεδον εἶναι
Αἰθέρος ἄρτον ὄπασσον ἐτήτυμον εἰλαπινάζειν.
Ἰησοῦς δ' ἐπέτασσε θεηγόρον αἰθερεῶνα,
Καὶ χάριτος πλήθουσαν ἀνήρυγε χείλεσι φωνὴν,

Non propter miracula illa quæ feci consueto verbo,
Quæ vidistis: desiderium autem aliquod vos trahit
Panum diuinorum rursus excitatum, quòd comedentes
In conuiuio infinito mea satiati sitis à mensa.
Sed multum errantibus committite comitem ventis
Cibum citò corruptibilem, & perficite magis illum
Cibum manentem semperniuæ mensæ,
Quem solus hominis vitam ferens filius dabit,
Hunc quia obsignauit Deus pater. Interrogans autem
Populus Iudeorum sciscitantem rupit vocem,
Dic, quid faciemus, vt Deo grato ritu
Opera Dei perficiamus? Rex verò respondit sermone,
Rectam fidem habentes, vt recipiatis apparentem,
Quem ille misit. Respondit autem populus,
Quale cupientibus signum nobis perficies,
Vt credamus, diuinum opus accipientes,
Quid facies prioribus simile? nostri enim
Cœli æternum cibum desertam apud petram
Manna valde celebratum viderunt parentes,
Scriptor quod multiloquus immenso quando populo
Cœlitus præbuit panem copioso conuictori.
Iesus autem dixit, superbum populum redarguens,
Moses non antea vobis, desertam apud petram,
Cœlestem panem præbuit mellifluum ad comedendum:
Sed pater meus erat, qui adhuc præstantiorem vobis
Cœlitus sapientem alium verum panem præbebit.
Hic enim est panis qui cœlitus descendens
Vitam omnibus charam toti donauit mundo.
Et rursus sic dixit Iudæorum cœtus virorum,
Vitæ, domine, hunc quem dixisti stabilem esse
Cœlestem panem præbe verum comedere,
Iesus autem aperuit diuiniloquum os,
Et gratia repletam eructauit labiis vocem,

Vitæ æternus panis ego ſum, nigra fame
Nunquam eſuriet vir mortalis ad me veniens,
Et omnis noſtram immotam fidem augens
Nunquam ſitiet, donec adhuc curuum repens
Æuum latæ generationis infinitam metam alternat.
Sed vobis dixit meæ quod miracula vocis
Oculis vidiſtis, & non creditis patri.
Omnis homo quem mihi dedit pater meus, ád me flectet
Veſtigium ſuum, à Deo adductus. neque ipſe
Viros venientes recens credentes foras expellam.
Sed mente gaudente ſuſcipiam. non enim deſiderium
Veni cœlitus perficiens meum, ſed patris:
Hoc autem omnium rectoris mei eſt patris deſiderium,
Vt eorum quos pater meus dedit nullum perdam,
Sed ipſum caliginoſo exſuſcitem ex barathro,
Reducem ex mortuis, quando vltima hora venit.
Hæc enim clari mei eſt voluntas patris,
Vt omnis qui videt me, placidum oculum tendens,
Vitæ futuræ æternum ad cœtum veniat:
Et ipſum rurſus ſtare faciam reſuſcitatum, quando illius
Vltimæ lumen veniet auroræ.
Vitæ enim eſt cibus verus noſtra caro,
Et ſanguis meus infallibilis eſt potus. quicunque vir
Carnem meam guſtauerit, & ſanguinem una ſanctione,
Hic vir in me manet, & coniunctus cum ipſo
Ero, firma domus, geſtatus & geſtans.
Sicut autem pater viuens opitulatorem præbuit mundo,
Viuo autem altiregentis mei ob voluntatem patris
Ipſe ego: & ille vir æquali lege
Ex me viuet, meum corpus comedens.
Vitæ incorruptibilis panis verus hic dicitur.
Non qualiter antea deſertam apud ſyluam

Ζωῆς ἄφθιτος ἄρτος ἐγὼ πέλω· αἴθοπι λιμῷ
Οὔποτε πεινήσειεν ἀνὴρ βροτὸς εἰς ἐμὲ βαίνων.
Καὶ πᾶς ἡμετέρην ἀσέμφεα πίστιν ἀέξων,
Οὔποτε διψήσειεν, ἕως ἔτι καμπύλος ἕρπων
Αἰὼν εὐρυγύροις ἀτέρμονα νῶσαν ἀμείβει.
Ἀλλ' ὑμῖν ἀγόρευον ἐμῆς ὅτι θαύματα φωνῆς
Ὄμμασι θηήσασθε, καὶ οὐ πείθεσθε τοκῆϊ.
Πᾶς βροτὸς, ὅν μοι ὄπασσε πατὴρ ἐμὸς, εἰς ἐμὲ κάμψει
Ἴχνος ἑὸν, θεόθεν πεφορημένος· οὐδὲ καὶ αὐτὸς
Ἀνέρας ἐρχομένοις νεοπειθέας ἐκτὸς ἐλάσσω,
Ἀλλὰ νόῳ χαίροντι δεδέξομαι. οὐ γὰρ ἐέλδωρ
Ἤλυθον οὐρανόθεν τελέων ἐμὸν, ἀλλὰ τοκῆος.
Τοῦτο δὲ παμμεδέοντος ἐμοῦ πέλε πατρὸς ἐέλδωρ,
Ὄφρά κεν ὧν γενέτης ἐμὸς ὤπασε μηδέν' ὀλέσσω,
Ἀλλά μιν ἀχλυόεντος ἀναστήσοιμι βερέθρου
Νόστιμον ἐκ νεκύων, ὅτε λοίσθιον ἦμαρ ἱκάνει.
Τοῦτο γὰρ αἰγλήεντος ἐμοῦ πέλε νεῦμα τοκῆος,
Ὄφρά κε πᾶς ὁρόων με, πανίλαον ὄμμα πιτάινων,
Ζωῆς ἐσσομένης αἰώνιον ἐς χρέος ἔλθῃ,
Καί μιν ἀναστήσω παλινάγρετον, ὁππότε κεί-
νης
Ὑστατίης ὅτε φέγγος ἐγεύσεται ἠριγενείης.
Ζωῆς γὰρ πέλεν εἶδαρ ἐτήτυμον ἡμετέρη σάρξ,
Αἷμα δ' ἐμὸν νημερτὲς ἔφυ ποτόν. ὃς δέ κεν ἀνὴρ
Σαρκὸς ἐμῆς γεύσαιτο, καὶ αἵματος εἰν ἑνὶ θεσμῷ.
Οὗτος ἀνὴρ ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ὁμόζυγος αὐτῷ
Ἔσσομαι, ἔμπεδος οἶκος, ἀμειρόμενος καὶ ἀείρων.
Ὡς δὲ πατὴρ ζώων με βοηθόον ὤπασε κόσμῳ,
Ζώω δ' ὑψιμέδοντος ἐμοῦ διὰ νεῦμα τοκῆος
Αὐτὸς ἐγώ· καὶ ἐκεῖνος ἀνὴρ ἰσόζυγι θεσμῷ
Ἐξ ἐμέθεν ζήσειεν, ἐμὸν δέμας εἰλαπινάζων.
Ζωῆς ἄφθιτος ἄρτος ἐτήτυμος οὗτος ἀκούεις;
Οὐχ οἷον τοπάροιθεν ἐρημαίη παρὰ λόχμῃ

Υμέτεροι γλυκὺν ἄρτον ἐθηήσαντο τοκῆες,
Καὶ θεῖον ἐν σκοπέλοισιν ὀρειπλανέες μετανάσται.
Τοῦτον ἀνὴρ ἐπάρκεος ἐτήτυμον ἄρτον ῥέπτων,
Ζωὴν ὄψεται οὗτος, ἕως δολιχοῖο γενείου
Ἀμφιλαφὴς πολιῇσι κόμην λευκαίνεται αἰών.
Καὶ τότε λαὸς Ἰουδαίων γόγγυζε, χολωθεὶς
Ἀμφὶ θεοῦ, ὅτ' ἔειπεν ἑῇ ζωαρκέϊ φωνῇ,
Κεῖνος ὁ οὐρανόθεν καταβὰς ἐγὼ ἄρτος ὑπάρχω.
Κόσμῳ ὀμφήεντος ἀνήρυγεν αἰθερεῶνος,
Ἦ ῥά νυ κεῖνος ἔφυ θεουδέος υἱὸς Ἰωσήφ;
Οἴδαμεν οὗ γενετῆρα φίλον καὶ μητέρα κεδνήν;
Πῶς νῦν οὗτος ἔλεξεν ἑῇ σημάντορι φωνῇ,
Ἤλυθον οὐρανόθεν; καὶ ἄναξ ἠμείβετο μύθῳ,
Βυκτάων ἀνέμων γογγυσμὸν ἐάσατ' ἀέλλαις.
Οὐ δύναται μεθέπων τις ἑκούσιος εἰς ἐμὲ βαίνειν
Εἰ μὴ ὁ μὲ κπέμψας γενέτης ἐμὸς αὐτὸν ῥύσῃ,
Καί μιν ἀναστήσω ὅτι λοίσθιον ἦμαρ ἱκάνει.
Ἔστι θεηγλώσσων βίβλῳ κεχαραγμένον ἀνδρῶν,
Καί μεγάλοιο θεοῖο διδακτοὶ ἅπαντες ἔσονται.
Πᾶς γὰρ παμμεδέοντος ἐμοῦ παρὰ πατρὸς ἀκούσας.
Καὶ ὁ μαθὼν, ἑὸν ἴχνος ἐτήτυμον εἰς ἐμὲ κάμπτει.
Οὐχ ὅτι ἀνθρώπων τις ἐν ὄμμασιν εἶδε τοκῆα.
Εἰ μὴ μουνογενὴς θεόθεν πεφορημένος ἐλθών.
Μάρτυρος ἐμπεδόμυθος Ἀμὴν ἀμὴν λόγος ἔστω,
Εἴς με ὁ πιστεύων ζωὴν αἰώνιον ἴσχει,
Τὴν ἀμέλει δρεπανηφόρος οὐ χρόνος οἶδεν ὀλέσσαι.
Ζωῆς ἄφθιτος ἄρτος ἐγὼ πέλον. Ὑμέτεροι δὲ
Μάννα πολυκλήϊστον ἐθοινήσαντο τοκῆες,
Καὶ θεῖον ἐν σκοπέλοισιν ῥηιάδος ἐγγύθι πέτρης.
Ἄρτος ὁ οὐρανόθεν καταβὰς ἐγὼ αὐτὸς ἀκούω.
Εἴ τις ἀνὴρ ἐφάπαξ σὺν πίστει τοῦτον ῥέψῃ.
Ὄψεται οὐ κεῖνος ποτὲ μόρσιμον ἦμαρ ὀλέθρου.

Vestri dulcem panem admirati sunt patres,
Et mortui sunt in scopulis montani exules.
Hunc vir terrestris verum panem comedens,
Vitam videbit hic, donec prolixi menti
Abundans canis comam dealbat seculum.
Et tunc populus Iudæorum murmurabat iratus
De Deo, quod dixisset sua viuifica voce:
Ille qui de cœlo descendit, ego panis sum,
Et vocem vocali eructauit à mento.
Nunquid ille est Dei forma filius Iosephi,
Nouimus cuius genitorem charũ &matrem sedulã?
Quomodo ergo hic dixit sua designatrice voce.
Veni de cœlo? & Dominus respondebat verbo,
Sonororum ventorum murmur dimittite procellis.
Non potest hominum quisquã volens ad me venire,
Nisi qui me misit Pater meus ipsum traxerit,
Et eum suscitabo quando nouissimus dies venerit.
Est diuinam linguam habentium in libro scriptum virorum:
Et magno à Deo docti omnes erunt. [diuit
Omnis enim qui cunctis imperante meo à patre au-
Et didicit, suum vestigium verè ad me flectit:
Non quod hominũ quisquã in oculis viderit patrẽ,
Nisi vnigenitus à Deo gestatus qui venit:
Testis firmi sermonis Amen amen sermo sit
In me qui credit vitam æternam habet,
Quam profecto falciferũ nõ tempus nouit perdere;
Vitæ incorruptus panis ego sum. Vestri autem
Manna percelebre comederunt Patres.
Et mortui sunt in scopulis desertam prope rupem
Panis qui de cœlo descendi ego ipse sum:
Si quis vir semel cum fide hunc comederit
Videbit nunquam ille fatalem diem mortis

Noſtra eſt caro panis quem vobis dabo
Quam pro iniquè viuentis vita mundi præbebo.
Inter ſe autem cōfabulabantur Iudæi quodā ſermo-
Hic ſuam nobis poteſt quomodo carnē dare [ne,
Ad edendum? & Rex eructabat vocem
Teſtis inconcuſſus Amen amen ſermo ſit.
Niſi carnem ederitis, dulcemq; ſanguinē biberitis
Filij hominis, vitam non habetis in vobis.
Qui autem carnem meā guſtauerit, & ſanguinē vir
Nunquam deſinentem vitam omnino immortalem habebit,
Et eum ſuſcitabo quando vltimus dies veniet.
Hæc profundi fundamenti Capernaum in terra
Dixit, lapidoſo in templo docens.
Multi autem audientes, cæca quadam rabie
In iram concitati, dixerunt diſcipuli,
Durus mihi ſermo hic quem dixit, & quis audire
Ipſum loquentem poterit? Sua ſponte autem
Cognoſcens quòd populus ſuſpicioſus eſſet ſociorum,
Occultam effrænem ſupprimentes vocem,
Chriſtus mente errantibus verbum communicauit diſcipulis,
Veſtram hic ſermo incredulam mentem cruciat:
Quid verò ſi videritis ſimul fulgentem cum patre
Cœleſtium, vnde venit, ſuarum aſcenſorem ſedium
Hominis rurſus filium, quid facietis hoc intelligentes?
Spiritus eſt viuificans præſtantior: alienigena autem
Carnis terreſtris humana natura nihil proderit.
Sermonum verò noſtrorum fluxus diuinus quos dico,
Vita ſimul & ſpiritus eſt, & vera vox.
Sed quidam ſunt increduli inſipienti rabie.
Sciebat enim quinam eſſent qui mentem habebant errantem,

Ἡμετέρη πέλεται σὰρξ αὐτὸς ἣν ὔμμιν ὀπάσσω,
Ἥν περ ἀλιτροβίῃ ζωῆς κόσμοιο παρέξω.
Ἀλλήλοις δ' ὀάριζον Ἰουδαῖοι τινὶ μύθῳ,
Οὗτος ἑὴν ἡμῖν δύναται. πῶς σάρκα πορῆσαι,
Εἰλαπιναζομένοις; καὶ ἄναξ ἠρεύγετο φωνὴν,
Μάρτυρος ἀστυφέλικτος Ἀμὴν ἀμὴν λόγος ἐστὶν,
Εἰ μὴ σάρκα φάγητε γλυκύ τε καὶ αἷμα πίητε
Υἱέος ἀνθρώπου, ζωὴν ἔχετ' οὐκ ἐν ἑαυτοῖς.
Ὃς δέ κε σαρκὸς ἐμῆς γεύσαιτο καὶ αἵματος ἀ-
νὴρ,
Οὔποτε λήγουσαν ζωὴν πανακήρατον ἕξει,
Καί μιν ἀναστήσω ὅτε λοίσθιον ἦμαρ ἱκάνει.
Ταῦτα βαθυκρήπιδι Καφαρναοὺμ ἐνὶ γαίῃ
Ἔννεπεν, εὐλάϊγγος ἔσω νηοῖο διδάσκων.
Πολλοὶ δ' εἰσαΐοντες, ἀμερσινόῳ τινὶ λύσσῃ
Εἰς χόλον οἰστρηθέντες, ἐμυθήσαντο μαθηταὶ,
Σκληρὸς ἐμοὶ λόγος οὗτος ὃν ἔννεπε· καὶ τίς ἀκούειν
Αὐτοῦ φθεγγομένοιο δυνήσεται; αὐτόματος δὲ
Γινώσκων ὅτι λαὸς ὑπόδρης ἔσκεν ἑταίρων,
Λαθριδίην ἀχάλινον ὑποκλέπτοντες ἰωὴν,
Χριστὸς ἀμαρτινόοισιν ἔπος ξυνώσε μαθη-
ταῖς,
Ὑμείων ὅδε μῦθος ἀπειθέα θυμὸν ἀμύσσει·
Εἰ δέ κεν ἀθρήσητε συναστράπτοντα τοκῆι
Αἰθερίων, ὅθεν ἦλθεν, ἑῶν ὀπιβήτορα θώκων
Ἀνθρώπου πάλιν υἷα, τί ῥέξετε τοῦτο μαθόντες;
Πνεῦμα πέλει ζωαρκὲς ὑπέρτερον· ἀλλογενὴς δὲ
Σαρκὸς ἐπιχθονίης βροτέη φύσις οὐδὲν ὀνήσει.
Μύθων δ' ἡμετέρων ῥόος ἔνθεος οὓς ἀγορεύω,
Ζωὴ ὁμοῦ καὶ πνεῦμα πέλει, καὶ ἐτήτυμος ὀμφή.
Ἀλλά τινὲς γεγάασιν ἀπειθέες ἄφρονι λύσσῃ.
Ἤδει γὰρ τίνες ἦσαν ὅσοι νόον εἶχον ἀλή-
των,

Πίστιν ἀλιπλανέεσσιν ὑποπτήξαντες ἀέλλαις.
Καί τις ἀνὴρ μιν ἔμελλεν Ἰουδαίοις παραδῶσειν,
Ἀργυρέης νούσοιο νέον δεδονημένος οἴστρῳ.
Καί σφιν ἄναξ ἀγόρευεν, Ὅθεν πάρος ἔννεπον ὑμῖν,
Οὐ δύναται μερόπων τις ἑκούσιος εἰς ἐμὲ βαίνειν,
Εἰ μὴ ἀφ' ἡμετέροιο θεοῦ πεφιλημένος ἀνὴρ
Τοῦτο γέρας δέξαιτο χαριζομένοιο τοκῆος.
Οὐ χάριν ἀστήρικτος ὀπισθοπόρῳ ποδὶ βαίνων,
Χάζετο τηλεπόρων μεταναστιος ἐσμὸς ἑταίρων.
Οὐκέτι δ' ὡς τοπάροιθε μετάτροπον ἴχνος ἀμείψας,
Χειστῷ ἐφωμάρτησε ποδωκότερον. Εἰσορόων δὲ
Κοίρανος ἀσταθέων ἑτερόφρονα λαὸν ἑταίρων
Ἀψ ἀνασειράζοντα μετήλυδα λαὸν ἀλήτην,
Ἔννεπε πιστοτέροισι δυώδεκα πᾶσι μαθηταῖς,
Ἦ ῥα σὺν ἀλλοδαποῖσι μολεῖν ἀπέρχεσθε καὶ αὐτοὶ
Γνήσιοι; ἦ ῥα νόθοισιν ὁμίλιοι εἰσὶ μαθηταί;
Καί οἱ Πέτρος ἔλεξε, βοώμενος οὔνομα Σίμων,
Πρὸς τίνα φέρτερον ἄλλον ἱκάνομεν; ἀμφιέπεις γὰρ
Ζωῆς ἀενάοιο μελίρρυτα χεύματα μύθων·
Καὶ δευτέρων δεδαῶτες ἀσιγήτων ἀπὸ βίβλων
Ἀπλανέες πιθόμεσθα μιῇ καὶ ὁμόφρονι βουλῇ,
Ὅττι θεοῦ σὺ μόνος ἅγιος πέλες. Ἡδυεπὴς δὲ
Ἀντίτυπον φάτο μῦθον ἄναξ πειθήμονι Πέτρῳ,
Ὑμέας οὐ φρένα πᾶσαν ἐγὼ δεδαημένος ἀνδρῶν
Ἐκ πολέων ἔκρινα; καὶ εἷς ἐναρίθμιος ὑμῖν
Δήϊος, ἀλλοπρόσαλλος, ὁ μέσιος ἐστὶ μαθηταῖς,
Διάβολος νέος ἄλλος ἐν ὀψιγόνοισιν ἀκούων;
Ἔννεπε, σημαίνων ὁμοδόρπιον Ἰσκαριώτην,
Αἰνοτόκου Σίμωνος ἐπίκλοπον υἱὸν Ἰούδαν.
Αὐτὸς γάρ μιν ἔμελλε πορεῖν ζωαρκέϊ πότμῳ,
Χρυσομανής, δολίης πεφορημένον ἐς λίνον ἄγρης,

Fidem in mari errantibus committentes ventis,
Et quinam vir ipsum esset Iudæis proditurus,
Argentei morbi mente agitatus stimulo.
Et ipsis Rex dixit, Ideo antè dixi vobis,
Non potest hominum aliquis volens ad me venire,
Nisi e nostro charus Deo vir
Hoc munus receperit donante patre.
Cuius gratia infirmus retrogrado pede incedens,
Recessit procul venientium peregrinus cœtus sociorum.
Non amplius autem vt antea mutabilem morem varians,
Christum sequebatur iterum. Inspiciens autem
Dominus instabilium aliter sentientem populum sociorum
Rursus reuocantem aduenam populum errantem,
Dixit magis fidelibus duodecim omnibus discipulis,
Num cum extraneis ire festinatis & ipsi
Legitimi? num spurijs similes sunt discipuli?
Et ei Petrus dixit, vocatus nomine Simon,
Ad quem alium præstantiorem veniemus? habes enim
Vitæ æternæ mellifluos fluxus verborum:
Et prioribus scientes non silentibus ex libris
Non errantes credimus vna & consentiente voluntate,
Quòd Dei tu solus sanctus es. Suauiloquus verò
Expressum dixit sermonem Rex credulo Petro,
Vos nónne mentem omnem ego sciens virorum
Ex multis selegi? & vnus annumeratus vobis
Hostilis, mutabilis, domesticus est discipulis,
Diabolus nouus apud posteros qui dicetur?
Dixit, significans conuictorem Iscariotam,
Miseri Simonis subdolum filium Iudam.
Hic enim ipsum traditurus erat vitali fato,
Auro insaniens, fraudulenta delatum in rete captura,

Vnus existens sociorum duodecim.

CAP. VII.

Et tunc habitans
Dominus ibi mansit, malorum tolerantibus pedibus
Terram ad mare fundatam peruadens Galilaea.
Non enim Iudaeorum in solo volebat sancto ambulare,
Quia ipsum fallaci dolo furiosè cupiebant perdere
Filij Iudaeorum, sancta gaudentes pernicie.
Erat autem Deo publicum anniuersarium propè festũ,
A fixis tabernaculis dictum: propinqui autem
Fratres falsi quadruplices filij Ioseph,
Christum incitantes, concordem sonuerunt vocem,
Hinc discede, &, quando celebratio festi, [est]
Festina Iudaeae finitimam terram accedere,
Vt conuertentes incredulum populum errantem,
Veterem in te fidem recuperent discipuli,
Videntes tua opera sapienti perfecta verbo.
Non enim aliquis hominum sub sinu latens opus texit
Opus inuisibili occultatum caligine silentij,
Apertè verò vult audax esse. si haec facies
Varia miracula, ostende perspecta miracula mundo.
Talia frustrà dicebant, increduli sicut & alij:
Christi omnium rectoris fratres licet existentes,
Fidei firmum morem abnegarunt & ipsi.
Et ipsis Rex dixit responsiuo quodam sermone,
Nondum opportunum venit meum tempus: vestrum autem
Volat semper promptum, liberum. non potest enim
Insaniens vnquam mundus consueta procella rabiei
Vos odisse: me autem odit & expellit
Audax, quia solus non parcente testificante voce
Consueto peccato grauidum mundum redarguo,
Opera quae facit clamans aliena à lege.

Εἷς γεγαὼς ἑτάρων δυοκαίδεκα.

ΚΕΦ. Ζ.

Καὶ τότε ναίων
Κοίρανος αὐτόθι μίμνεν, ἀνεξικάκοισι πεδίλοις
Γαῖαν ἁλικρήπιδα διαστείχων Γαλιλαίης.
Οὐ γὰρ Ἰουδαίων πέδον ἤθελεν ἀγρὸν ὁδεύειν,
Ὅττι μιν ἠπεροπῆι δόλῳ μνώοντο ὀλέσσαι
Υἱέες Ἰουδαίων, ὁσίῳ χαίροντες ὀλέθρῳ.
Ἦν δὲ θεῷ πανδήμιος ἐπήσιος ἐγγὺς ἑορτὴ,
Πηγνυμέναις κλισίῃσιν ἐπώνυμος. ἀγχίμολοι δὲ
Γνωτοὶ ψευδαλέοι πειράζοντες υἷες Ἰωσὴφ,
Χριστὸν ἀποπρέχοντες, ὁμόθροον ἴαχον αὐδὴν,
Ἐντεῦθεν μετάβηθι, καὶ ὁππότε κῶμος ἑορτῆς,
Σπεῦσον Ἰουδαίης ὁμοτέρμονα γαῖαν ὁδεύειν,
Ὄφρα μεταστρέψαντες ἀπειθέα λαὸν ἀλήτην,
Ἀρχαίην σέο πίστιν ἀνακτήσωνται μαθηταὶ,
Δερκόμενοι σέθεν ἔργα σοφῷ τετελεσμένα μύθῳ,
Οὐ γάρ τις μερόπων ὑποκόλπιον ἔργον ὑφαίνει,
Ἔργον ἀθηήτῳ κεκαλυμμένον ἀχλύϊ σιγῆς,
Ἀμφαδίην δ' ἐθέλει θρασὺς ἔμμεναι. εἰ τάδε ῥέζεις
Ποικίλα θαύματα, δεῖξον ὁρώμενα θαύματα κόσμῳ.
Τοῖα μάτην ἀγόρευον, ἀπειθέες οἷάπερ ἄλλοι
Χριστοῦ παμμεδέοντες ἀδελφειοί περ ἐόντες,
Πίστιος ἀπλανέος ἦθος ἀπηρνήσαντο καὶ αὐτοί.
Καί σφιν ἄναξ ἀγόρευεν ἀμοιβαίῳ τινὶ μύθῳ.
Οὔπω καίριος ἦλθεν ἐμὸς χρόνος· ὑμέτερος δὲ,
Πέπταται αἰὲν ἑτοῖμος, ἀεύθετος. οὐ δύναται γὰρ
Ζηλομανὴς ποτὲ κόσμος ἐθήμονι λαίλαπι λύσσης
Ὑμέας ἐχθαίρειν· ἐμὲ δὲ στυγέει καὶ ἀναίνει
Θαρσήεις, ὅτι μοῦνος ἀφειδέϊ μάρτυρι φωνῇ
Ἠθάδος ἀμπλακίης δεδυμένα κόσμον ἐλέγχω,
Ἔργα τάπερ τελέει βοόων ἀλλότρια θεσμῶν.

Ὑμεῖς εὐκλήδιο μετέλθετε κῶμον ἑορτῆς·
Οὔπω ἐγὼ κλισίας νεοπηγέας ἄρτι γεραίρων,
Ἐς τελετὴν ὁσίην ἐπιβήσομαι· ἡμετέρου γὰρ
Οὔπω μοὶ τετέλεστο χρόνου δρόμος. Ὣς ὁ μὲν εἰπὼν,
Ἔσχεν ἀγνὸν ἔδεθλον ἀκερσεκόμων Γαλιλαίων.
Γνωτοὶ δ' ὡς ἀνέβαινον ἐς ἱερὸν, ὀψὲ καὶ αὐτὸς
Ἔνθεον ἴχνος ἔκαμψεν ἐς ἀρτιχόρευτον ἑορτήν.
Καί μιν Ἰουδαῖοι φιλίῃ μάστευον ἀνάγκῃ,
Πῆ μοι ἔβη; ποῦ κεῖνος; Ὑποψύζοντι δὲ λαῷ
Μυρίος ἔῤῥεε μῦθος ἀσιγήτων ἀπὸ λαιμῶν.
Καὶ πολέες φθέγξαντο θεουδέα μάρτυρα φωνὴν,
Ὅττι σοφὸς τελέθει, καὶ ὑπέρτερα θαύματα τεύχει.
Ἄλλοι δ' ἀντιπείθοντες ὁμογλώσσων ἀπὸ λαιμῶν,
Οὐ σοφὸς, οὐ σοφὸς οὗτος ἐτήτυμον· ἀγρομένου δὲ
Λαοῦ, κλεψινόοισι παραπλάζει φρένα μύθοις.
Τοῖα μὲν ἀλλήλοισιν ὁμίλεον. ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτοῦ
Οὐ τότε τολμήσας τις ἀδειμάντῳ τινὶ φωνῇ
Ἀμφαδίην ὀάριζεν, ἐλεύθερα χείλεα λύσας,
Τάρβος Ἰουδαίων πεφυλαγμένος· ἐμφανὴς δὲ,
Ἤδη μυστιπόλοιο μέσην περὶ νύσσαν ἑορτῆς,
Ἰησοῦς ἀνέβαινεν· ἐν εὐκλείτῳ δὲ νηῷ
Ἀγρομένων ἐδίδαξεν ὁμοζυγέων στίχα φωτῶν.
Καί μιν Ἰουδαίων ἐπεθάμβεεν ἐσμὸς ἐχέφρων.
Ἀλλήλοις δ' ὀάριζον ἀμοιβαδὶς ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ,
Αὐτόματος πόθεν οὗτος βρύζεται ἔγγραφον αὐδήν;
Γράμματα πῶς δεδάηκεν, ἃ μὴ μάθεν ἴδμονι τέχνῃ;
Γράμματα πῶς ἀδίδακτος ἐπίσταται; Εἰρομένοις δὲ,
Θεσπεσίοις στομάτεσσιν ἄναξ ἠρεύγετο φωνὴν,
Οὐ διδαχὴ πολυΐδμος ἐμὴ πέλεν, ἀλλὰ τοκῆος

Vos sonori accedite ad celebrationem festi,
Nondum ego tentoria recens fixa iam honorans,
Ad festum sacrum ascendam. nostri enim
Nondum mihi completus est temporis cursus. Sic ille dicens
Peruasit sanctum solum intonsorum Galilaeorum.
Fratres autem quum ascendissent ad templum, serò & ipse
Diuinum vestigium flexit ad nuper celebratum festum.
Et ipsum Iudaei chara quaerebant necessitate,
Quò iuit? vbi ille? Mussitanti verò populo
Infinitus fluebat sermo non tacentibus à gutturibus.
Et multi dixerunt piam testificantem vocem,
Quòd sapiens est, & eximia miracula facit.
Alij autem contrà contendebant consentiente ex gutture,
Non sapiens, non sapiens hic verè: collecti verò
Populi mentem fallentibus decipit animum verbis.
Talia quidem inter se conferebant: de eo autem
Non tunc audax aliquis intrepida quadam voce
Apertè loquutus est, libera labia soluens,
Terrorem Judaeorum cauens. serò apparens autem,
Iam sacrifici mediam circa metam festi,
Iesus ascendit: in pulchris è lapidibus constructo autem templo
Congregatos docuit coniugatorum ordines virorum.
Et ipsum Iudaeorum admirabatur coetus prudens.
Inter se autem loquebantur alternatim alius ad alium,
A seipso vnde hic eructat scriptam vocem?
Literas quomodo scit, quas non didicit sciente arte?
Literas quomodo non edoctus nouit? Interrogantibus autem,
Diuinis oribus Rex eructauit vocem,
Non doctrina multiscia mea est, sed patris

Qui me præmisit: vir verò aliquis, si voluerit
Ipsius secundum voluntatem conuenientia opera facere,
Cognoscet nostræ doctrinæ gratiam, an parentis
Sit aliquod cœlestis diuinum donum, an ego ipse
Loquar ex proprijs dicens sponte excitatam vocem.
Omnis homo qui dixerit suum gloriosum honorem,
Ex propria sapientia testificans ipse sibiipsi,
Quærit homo hic suam gloriam: qui verò perfecerit
Voluntatem Dei mittentis, insons hic incedit
Semitam veritatis, & perniciosum nihil in ipso.
Et ipsis Rex dixit vicissim, Non antea vobis
Moses legem dedit cædis vltricem virorum?
Et vnde altissimi Dei verbum rapuerunt venti?
Neque aliquis ex vobis facit legem, quia me solum
Omnes interficere occulta inquiritis morte.
Et ei populus dixit, Tuam mentem stimulus impellit
Dæmonis aërei? quis cupit te domare?
Iesus autem dixit sapientem legem, propter quam populus [*facie*
Mystica circulariter furtim & limis oculis intuenti
Summum abscindit prolifici munimentum pudendi,
Vnum solum opus feci, & pium propter opus
Omnes me reprehenditis stupefacti: cuius gratia vobis
Moses legiferi sectionem tradidit ferri,
Non quòd Mosis erat munus, sed patrum
Vestrorum donatio erat: & primæua quadam lege,
Septimæ quando lumen consuetæ venit auroræ,
Recens genitum natalitio circumciditis virum ferro,
Legitima ne Mosis sine sponsione vincula soluantur?
Si verò sectionem sanctam recipit mortalis consueto ferro,
Omnes mihi infestum excitatis strepitum minarum,

Οστις ἐμὲ προέηκεν. ἀνὴρ δέ τις, ἣν ἐθελήσῃ
Αὐτοῦ πρὸς βούλησιν ἐναίσιμα ἔργα τελέσσαι,
Γνώσεται ὑμετέρης διδαχῆς χάριν, εἰ γενετῆρος
Εστί τις οὐρανίη θεόθεν δόσις, ἢ ἐγὼ αὐτὸς
Φθέγγομαι ἐξ ἰδίων ὀάρων αὐτόσσυτον αὐδήν.
Πᾶς βροτὸς ὃς λέξειεν ἑὴν ὑψώροφα τιμὴν,
Εξ ἰδίης σοφίης ἐπιμάρτυρος αὐτὸς ἑαυτῷ,
Μαστεύει βροτὸς οὗτος ἑὸν κλέος· ὃς δὲ τελέσσει
Νεῦμα θεοῦ πέμψαντος, ἀναίτιος οὗτος ὁδεύει
Οἶμον ἐτητυμίης, καὶ ἀτάσθαλον οὐδὲν ἐν αὐτῷ.
Καί σφιν ἄναξ ἀγόρευεν ἀμοιβαδὶς, Οὐ πάρος ὑμῖν
Μωσῆς θεσμὸν ἔδωκε φένυ πινυτόρα φωτῶν;
Καὶ πόθεν ὑψίστοιο θεοῦ λόγον ἥρπασαν αὖραι;
Οὐδέ τις ὑμείων τελέει νόμον, ὅττι με μοῦνον
Πάντες ἀποκτείνειν κρυφίῳ μαστεύετε πότμῳ.
Καί οἱ λαὸς ἔλεξε, Τεὸν νόον οἶστρος ἰαίνει
Δαίμονος ἠερίοιο· τίς ἱμείρει σε δαμάσσαι;
Ιησοῦς δ' ἀγόρευε σοφὸν νόμον, ᾧ ἔπι λαοὶ
Μυστιπόλῳ στεφανηδὸν ἀποκλέπτοντι προσώπῳ
Ακρον ἀποτμήγουσι τελεσσιγόνου σκέπας αἰδοῦς.
Εν μόνον ἔργον ἔρεξα, καὶ εὐσεβέος χάριν ἔργου
Πάντες ἐμοὶ μέμφεσθε τεθηπότες. οὐ χάριν ὑμῖν
Μωσῆς θεσμοφόροιο τομὴν παρέδωκε σιδήρου·
Οὐχ ὅτι που Μωσῆος ἔην γέρας, ἀλλὰ τοκήων
Υμετέρων δόσις ἔσκε· καὶ ἀρχεγόνῳ τινὶ θεσμῷ,
Εβδομάτης ὅτε φέγγος ἐθήμονος ἔρχεται ἠοῦς,
Αρτιγονεῖ λοχίῳ περιτέμνετε φῶτα σιδήρῳ,
Εννομα μὴ Μωσῆος ἀνέγγυα δεσμὰ λυθείη;
Εἰ δὲ τομὴν ὁσίην δέχεται βροτὸς ἠθάδι χαλκῷ,
Πάντες ἐμοὶ βαρύμηνιν ἐγείρετε κόμπον ἀπειλῆς,

Εἰ πάλιν ὔμμιν ὄπωπα σεσηπότα κυκλάδι νούσῳ,
Ὁππότε σάββατον ἦεν, ἐμῷ χραισμήτορι μύθῳ
Ζωγρήσας ὅλον ἄνδρα, καὶ οὐ τμητῆρι σιδήρῳ,
Κρίνατε μὴ βροτέῃσι χάριν πνείοντες ὀπωπαῖς,
Ἀλλὰ δίκην κρίνοντες ἀληθέϊ τάμνετε μύθῳ,
Ὄφρα θέμιν χθονίοιο περιπνεύσητε προσώπου.
Καὶ ζαθέου τινὲς εἶπον ἀπ' ἄστεος Ἱεροσολύμων,
Ἀτρεκὲς οὐ πέλεν οὗτος ὃν ἰχνεύουσι δαμάσσαι
Συμμιγέες ναετῆρες ἀλοιητῆρι σιδήρῳ;
Ἠνίδε πῶς παλίνορσος ὅλῳ θηήτορι λαῷ
Ἀμφαδίην ἀδόνητος ἐρεύγεται ἠθάδα φωνήν,
Ἢ ῥα θεογλώσσων μερόπων ἀΐοντες ἰωῆς,
Ἄστεος ἡγεμονῆες, ἐμοὶ δεδάασι πολῖται
Χριστὸς ὅπως πέλεν οὗτος; ἄναξ δ' ὅτε Χριστὸς ἱκάνει,
Οὔτις ἀνὴρ δεδάηκε πόθεν πέλεν. ἴστε δὲ τοῦτον.
Ἰησοῦς δ' ἰάχησεν ἐν ἀργυροφεγγέϊ νηῷ,
Ἴστε περιπνοίῳ καὶ ἐμὲ ξυνήονι μύθῳ,
Ἴστε καὶ ὁππόθεν εἰμί· καὶ εἰ τόδε κεύθετε σιγῇ.
Οὐδὲ γὰρ αὐτοκέλευστος ἐς ὑμέας ἐνθάδε βαίνω,
Ἀλλὰ πατήρ ἐμός ἐστιν ἀληθινὸς εἵνεκα πομπῆς.
Αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοῦτον ἐπίσταμαι, ὅττι παρ' αὐτοῦ
Αὐτὸς ἔβην, καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ προέηκεν ἱκάνειν.
Καί τινες οἰστρηθέντες ἐπεσπεύοντο πιέζειν
Ἰησοῦν παλάμῃσιν ἀφειδέσιν· οὐδέ τις αὐτῶν
Χεῖρας ἑὰς δασπλῆτας ἐπήγαγεν, ὅττι οἱ αὐτῷ
Οὔπω πατρώϊον ἦλθε θελήμονι φοίνιος ὥρη.
Καὶ πολέες πίστευον ἀγειρομένων ἀπὸ λαῶν·
Ἰησοῦν δ' ἐγέραιρον ὁμοφθόγγῳ τινὶ μύθῳ,
Μὴ γὰρ Χριστὸς ἄναξ λαοσσόος εἴποθεν ἥξει
Ἔργων ὧν χάριν οὗτος ὑπέρτερα θαύματα ῥέξει
Αἰσιπόνοις σωμάτεσσι; πολυγλώσσοιο δὲ λαοῦ
Μεμφομένην ἀχάλινον ὑποτρύζοντος ἰωήν,

Si rursus vobis prebui putrefactum circulari morbo,
Quum sabbatum esset, meo opitulante verbo
Vita restituens totum hominem, & non secante ferro?
Iudicate non mortalibus gratiam tradentes oculis,
Sed iustitiam iudicantes, vero secate verbo,
Vt iustitiam antiqua pluris aestimetis facie.
Et diuina quidam dixerunt à ciuitate Hierosolymorũ,
Verè non est hic quem quærunt domare
Promiscui ciues pernicioso ferro?
Ecce quomodo reuersus toti spectanti populo
Apertam imperterritus eructat consuetam vocem.
Num deiloquorum hominum audientes vocem,
Ciuitatis principes nouerunt ciues
Christus quòd est hic? Rex autem quando Christus venit,
Nullus vir nouit vnde scit: scitis autem hunc.
Iesus autem sonuit in argento splendente templo,
Scitis mente superfluentes & me socio sermone,
Scitis & vnde sim, etsi hoc occultetis silentio.
Non enim mei ipsius iussu missus ad vos huc venio,
Sed pater meus est verus propter legationem:
Sed ego valde hunc scio, quia ab ipso
Ego veni, & ille me præmisit venire.
Et quidam stimulati concitabantur capere
Iesum manibus non parcentibus: neque quis ipsorum
Manus suas graues iniecit, quia ei
Nondum à patre venit volenti cruenta hora.
Et multi crediderunt congregato ex populo:
Iesum verò honorabant consono quodam sermone,
Num Christus Rex populum seruans siquãdo venerit,
Operibus quæ fecit hic præstantiora miracula faciet
Dolorifrago ore? verbosum verò populum
Querulam, effrænem mussitantem vocem,

Audiuit populus incredulus mente errantium Pharisæorum.
Et inuidi præmiserunt ministros pontifices,
Iesum incomprehensibilem non parcenti manu vt caperent.
Et ipsis Rex dixit, obscuro quodam sermone
Vaticinans celeris fati suam voluntariam horam,
Vestram adhuc parum super terram propè maneo,
Et celer veniam rursus ad meum qui me misit patrem,
Et me retrogradi quæretis. cupientes autem
Non inuenietis: & non potestis transire
Vos vestigium ducentes in viam quam ego ibo.
Inter se autem loquebatur gregatim ibi populus,
Quò vult post pusillum discedens hic abire?
Num festinat vagus ad ciuitates vicinas ire,
Vbi gentilium sparsæ acies? vt & ipsam
Legem suæ sapientiæ Græcorum filios doceat?
Quis verò est sermo hic quem dixit testificanti populo?
Multum me quæretis reuersum serò cognoscere,
Nec inuenietis: & non fas est quo vado
Vos desiderantes inaccessam viam ambulare.
Sed quando vltima venit choreas instaurantis dies festi,
Christus rex stetit lapidoso in templo.
Hebræis verò sonuit fundens omnes mulcentem vocem,
Si quis sitim habet animicidam, ad me veniens
Fontis nostri bibat animam seruantem aquam.
Omnis enim fidem habens saluus erit. priscus verò
Sicut Dei dixit sermo, semper per ventrem illius,
Prudentia per se fuso flumina viuente fluxu
Abditam scaturient rursus natam diuinam aquam.
Dixit vaticinans aduenientem serum splendorem
Spiritus, quem acceptura erat Deum recipiente animo

Ἔκλυε λαὸς ἄπιστος ἁμαρτινόων Φαρισαίων.
Καὶ φθονεροὶ πέμψαντο ὀπάονας ἀρχιερῆες,
Ἰησοῦν ἀκίχητον ἀφειδέϊ χειρὶ πιέζειν.
Καί σφιν ἄναξ ἀγόρευεν, ἀσημάντῳ τινὶ μύθῳ
Θεσπίζων ταχύποτμον ἑὴν αὐτάγρετον ὥρην,
Ὑμείων ἔτι βαιὸν ἐπὶ χθονὸς ἐγγύθι μίμνω,
Καὶ ταχὺς ἵξομαι αὖθις ἐμῷ πέμψαντι τοκῆϊ·
Καί με παλιμπετέες μαστεύσετε. μαιόμενοι δὲ
Οὐκ ἂν ἐφευρήσαιτε, καὶ οὐ σθένος ἐστὶ περῆσαι
Ὑμέας ἴχνος ἄγοντας ἐς ἀτραπὸν ἥνπερ ὁδεύσω.
Ἀλλήλοις δ' ὀάριζον ὁμιλαδὸν αὐτόθι λαοί,
Πῆ μέλλει μετὰ βαιὸν ἀπόσσυτος οὗτος ἱκάνειν;
Μὴ σπεύδει περίφοιτος ἐς ἄστεα γείτονα βαίνειν,
Ἦχι πανελλήνων σποράδες στίχες, ὄφρα καὶ αὐτὸν
Θέσπιον ἧς σοφίης Ἑλλήνια τέκνα διδάξῃ;
Τίς δὲ πέλει λόγος οὗτος ὃν ἔννεπε μάρτυϊ λαῷ;
Πολλάκι μαστεύσητε παλίνδρομον ὀψὲ νοῆσαι,
Κοὐδὲν ἐφευρήσητε· καὶ οὐ θέμις ὁππόθι βαίνω
Ὑμέας ἱμείροντας ἀνέμβατον οἶμον ὁδεύειν.
Ἀλλ' ὅτε λοίσθιον ἦλθε χοροστάδος ἦμαρ ἑορτῆς,
Χριστὸς ἄναξ ἕστηκε λιθώδεος ἐγγύθι νηοῦ.
Ἑβραίοις δ' ἰάχησε χέων πανθελγέα φωνήν,
Εἴ τις δίψαν ἔχει θυμοφθόρον, εἰς ἐμὲ βαίνων
Πηγῆς ἡμετέρης πιέτω ψυχοσσόον ὕδωρ.
Πᾶς γὰρ ὁ πίστιν ἔχων σόος ἔσσεται. ἀρχέγονος δὲ
Οἷα θεοῦ φάτο μῦθος, ἀεὶ διὰ γαστρὸς ἐκείνου
Ἔμφρονες αὐτοχύτῳ ποταμοὶ ζείοντι ῥεέθρῳ,
Ἐνδόμυχον βλύσουσι παλιμφυὲς ἔνθεον ὕδωρ.
Εἶπε προθεσπίζων ἐπιδήμιον ὄψιμον αἴγλην
Πνεύματος, οὗπερ ἔμελλε τυχεῖν θεοδέγμονι θυμῷ

Πᾶσα πολυσπερέων μεθέπων πιδεῖτα γενέθλη.
Οὔπω γὰρ βροτέῃσιν ἐνερρίζωτο μερίμναις
Χριστὸς ἄναξ γίνεται φανεὶς ἀγχέθρονος ἕδρης.
Πολλοὶ δ' εἰσαΐοντες ὁμοφραδέων τότε λαῶν,
Χείλεσι πιστοτάτοισι πολύστομον ἔβρεμον ἠχὼ,
Οὗτος ὃν ἔγχραφε μῦθος, ἐτήτυμός ἐστι προφήτης.
Οἱ δὲ, διχοτμήτως ἀδαήμονες, εἶχον ἀοιδὴν,
Χριστὸς ἄναξ πέλεν οὗτος. Ἀμιλλητῆρι δὲ μύθῳ,
Ἄλλοι θεσπεσίων στομάτων πετάσαντες ὀχῆας,
Θέσφατα μυθήσαντο σοφῇ κεχαραγμένα βίβλῳ,
Μὴ γὰρ ἀκηρυκτῆρος ἐλεύσεται ἐκ Γαλιλαίης
Χριστὸς ἄναξ; οὐ τοῦτο θεηγόρος ἔννεπεν ὀμφή·
Δαβὶδ δ' ἀρχεγόνου βασιλήϊον αἷμα κομίζων
Χριστὸς Ἰουδαίοισι φανήσεται αὐτὸς ἀκούων,
Πατρίδος ἐκ πόθι δῶμα λυροκτύπος ᾤκεε Δαβὶδ
Βηθλεὲμ μηλοβότοιο. Μεριζομένοιο δὲ λαοῦ
Ἀμφιλαφὴς διχόμητις ἔην ἔρις. ἀπειθέες δὲ
Ἀφραδέες τινὲς ἄνδρες ἐπειρήσαντο πιέζειν
Ἰησοῦν, ἀδίκῳ ὑπὸ πνεύματι δημογερόντων·
Ἀλλά μιν οὔτις ἔμαρψεν· ἐπεὶ πυμάτη πάλιν αὐτῷ
Οὔπω ἐπιτρέψαντι παρίστατο λοίσθιος ὥρη.
Καὶ πινυτοὶ νόστησαν ἐς ἀρχιθέους ἱερῆας
Θαμβαλέοι θεράποντες· ἐμυθήσαντο δ' ἐκεῖνοι,
Τίπτε μιν οὐ κομίσατε; Καὶ ἔννεπον ἔμφρονι μύθῳ
Ἀπλανέες θεράποντες ὑποδρηστῆρες ἀνάγκης,
Οὐχ οὕτω βροτὸς ἄλλος ἴσην ἐφθέγξατο φωνήν.
Καὶ θρασὺς εἶπεν ὅμιλος ἀκηλήτων Φαρισαίων,
Μὴ σφαλεροῖς προπέδεσσι παρεπλάγχθητε καὶ ὑμεῖς,
Πειθόμενοι κείνοιο νοήματι; μή τις ἐς αὐτὸν
Ἡγεμόνων πίστευσεν, ἢ ἀρχείων Φαρισαίων;
Εἰ μὴ δῆμος οὗτος ἀτάσθαλος ἐσμὸς ἀλήτης,
Ὃς νόμον ἀγνώσσων βακχεύεται, ἔμπλεος ἀρῆς.
Ἀφνιῇ δὲ φάλαγγι χέων νεμεσήμονα φωνὴν

Omnis variè dispersorum hominum credula generatio.
Nondum enim humanis stabilitus erat mentibus
Christus rex patris visus propinquus sedens in sede.
Multi verò audientes consentientis tunc populi,
Labijs credulis multiplicem fremuerunt sonum,
Hic quem descripsit lex verus est prôpheta.
Alij verò, controuersiæ inscij, habebant præconium,
Christus rex est hic. Contentiosô autem sermone,
Alij legiferorum orum soluentes repagula,
Oracula dixerunt sapienti signata libro,
Num maritima veniet ex Galilæa
Christus rex? non hoc deiloquus dixit sermo:
David sed prisci regium sanguinem ferens
Christus Iudæis apparebit ipse vocatus,
Patriæ vbi domum citharœdus habitauit Dauid
Bethlehem oues pascentis? Diuisi verò populi
Continua diuersi cōsilij erat contentio. Improuidi autem
Imprudentes quidam viri tentarunt capere
Iesum, iniusto instinctu seniorum:
Sed ipsum nullus comprehendit. nam vltima ipsi
Nondum permittenti adstetit mortifera hora.
Et prudentes reuersi sunt ad Deo contrarios sacerdotes
Stupentes ministri: dixerunt autem illi,
Cur ipsum non adduxistis? Et dixerūt prudenti sermone
Non errantes grauis ministri necessitatis,
Non sic homo alius æqualem loquutus est vocem.
Et audax dixit cœtus intractabilium Pharisæorum,
Num errante mente seducti estis & vos,
Credentes illius sententijs: num aliquis in eum
Principum credit, vel perspicacium Pharisæorum?
Nisi popularis hic improbus cœtus errans,
Qui legem ignorans insanit, plenus execrationibus.
Abundanti autem agmini fundens obiurgatricem vocē

Vicinus Nicodemus respondit, omnes redarguens,
Num verò Iudæorum lex diuina celeri animo
Nouit condemnare, nisi antea viri audiens
Loquentis iudicauerit iudex scientem vocem,
Opera quæ perficit cognoscens testificante sermone?
Et cœtus respondit legisperitorum Pharisæorum,
Reprehendens Nicodemum irreprehensibilem, Num & tu ipse
Sanguinem fers Galilæum? alternum librum voluens
Sede inquirens, & cognosces quòd propheta
Nunquam disertus excitatur ex Galilæa.

CAP. VIII.

Iesus autem dixit, fundens populos seruantem vocem,
Sum lux mundi lumine destituti: quicunque me vir
Fidelem sequutus fuerit habens mentem, nunquã incedit
Pedibus errantibus vmbrosum per conum caliginis,
Sed splendebit, habens comitem in ipso
Vitæ non errantis lucem firmam. Maledicus autem
Populus Iudæorum obstrepebat furente voce,
Testimonium proprium dicis iactabundo verbo.
Testificans tuus sermo non est verus. Dixit autem ille,
Lingua ab æterna à Deo fluentem imbrem mittens,
Etsi testimonijs meam gloriam ipse auxero,
Verus est testificans meus sermo. vtrunque verò
Solus ego noui, vnde veni & quò vado:
Vos autem nescitis vnde sim, vnde venerim.
Vos aspicientes meam humanam formam,
Humanam iuxta carnem iudicatis inscio sermone,
Neminem quidem iudico legis peritum os soluens.
Si verò & iudicarem, iustitiam rectam discernens,
Infallibile & inculpatum meum est iudicium. non enim redarguens

Ἀγχιφανὴς Νικόδημος ἀμείβετο, πάντας ἐλέγχων,
Μὴ γὰρ Ἰουδαίων νόμος ἔνθεος ὀξέϊ θυμῷ
Οἶδε κατακρίνειν, εἰ μὴ πάρος αὐδήεντος ἀκούων
Φθεγγομένου κρίνειε δικασπόλος ἴδμονα φωνὴν,
Ἔργα τά περ τελέει νοέων ὑπὸ μάρτυρι μύθῳ;
Καὶ χορὸς ἀντιάχησε θεμιστοπόλων Φαρισαίων,
Μεμφόμενος Νικόδημον ἀμεμφέα, Μὴ σὺ καὶ αὐτὸς
Αἷμα φέρεις Γαλιλαῖον; ἀμοιβάδα βίβλον ἑλίσσων,
Ἕζεο μαστεύων, καὶ γνώσεαι ὅττι προφήτης
Οὔπω ποικιλόμυθος ἐγείρεται ἐκ Γαλιλαίης.

ΚΕΦ. Η.

Ἰησοῦς δ' ἀγόρευε, χέων λαοσσόον αὐδὴν,

Εἰμὶ φάος κόσμοιο λιπαυγέος· ὃς δέ μοι ἀνὴρ
Πιστὸν ὁμαρτήσειεν ἔχων νόον, οὔποτε βαίνει
Ποσσὶν ἀλωομένοις σκιοειδέα κῶνον ὀμίχλης,
Ἀλλὰ καταυγάζει, ἔχων ὁμόφοιτον ἐν αὐτῷ
Ζωῆς ἀπλανέος φάος ἔμπεδον. Ἀπροεπὴς δὲ
Λαὸς Ἰουδαίων ἐπεβόμβεε θυιάδι φωνῇ,
Μαρτυρίην ἰδίην ἐνέπεις ὑψαύχενι μύθῳ.
Μάρτυρος οὐ σέο μῦθος ἐτήτυμος. Εἶπε καὶ αὐτὸς,
Γλώσσης ἀενάοιο θεόρρυτον ὄμβρον ἰάλλων,
Εἰ καὶ μαρτυρίησιν ἐμὸν κλέος αὐτὸς ἀέξω,
Ἀψευδὴς πέλε μάρτυς ἐμὸς λόγος. ἀμφότερον δὲ
Μοῦνος ἐγὼ νοέω πόθεν ἤλυθον, ἢ πόθι βαίνω·
Ὑμεῖς δ' οὐκ ἐδάητε πόθεν γενόμην, πόθεν ἔστην,
Ὑμεῖς εἰσορόωντες ἐμὴν βροτοειδέα μορφὴν,
Ἀνδρομέην κατὰ σάρκα δικάζετε νήπιδι μύθῳ,
Οὔτινα μὲν κρίνοιμι θεμιστοπόλον στόμα λύσας.
Εἰ δ' ἄρα καὶ κρίνοιμι, δίκην ἰθεῖαν ὀρίζων,
Νημερτὴς καὶ ἄμεμπτος ἐμὴ κρίσις. οὐ γὰρ ἐλέγχων

Εἰμὶ μόνος, μέθεπω δὲ καὶ ἱμείροντα τοκῆα,
Ξυνὸν ἐμὸν συνάεθλον. ἐν ὑμετέροισι δὲ θεσμοῖς
Ἐστὶ θεογλώσσῳ κεχαραγμένον ἔμφρονι βίβλῳ,
Μαρτυρίη διδύμων ἑτερόθροος ἔπλετο φωτῶν.
Πιστὸς ἐγὼ γενέτην ἐπιμάρτυρες αὐτὸς ἐμαυτῷ,
Ξυνὴν μαρτυρίην καὶ ἐμὸς γενέτης ἀγορεύει.
Ἑβραῖοι δὲ ξεῖνον ἀμοιβαίῳ τινὶ μύθῳ,
Τίς πέλει ὅς σ' ἐφύτευσε πατὴρ τεός; Εἶπε καὶ αὐτὸς,
Ἀμφοτέρους οὐκ ἴστε μιῇ δυσπιθέϊ βουλῇ,
Οὔτ' ἐμὲ παῖδα μολόντα, καὶ οὐ πέμψαντα τοκῆα.
Εἰ δ' ἐμὲ γινώσκοντες ἐπιστώσαιτε μυθοισιν,
Καί κεν ἂν ἐφράσσασθε καὶ ἡμέτερον γενετῆρα.
Κοίρανος ἔννεπε ταῦτα διδάγματα θέσκελα λαῷ,
Γαζοφύλαξ ὅθι χάρις ἀκούεται· ὁππόθι πολλοὶ
Ποικίλα δῶρα φέροντες ἐπεστείχοντο πολῖται.
Οὐδέ τις αὐτὸν ἔμαρψεν, ἐπεὶ θανατηφόρον αὐ-
τῷ
Οὔπω λοίσθιον ἦλθε θεόσσυτον ἴχνιον ὥρης.
Καί σφιν ἄναξ ἀγόρευεν, Ἐμὴν ὁδὸν αὐτὸς ὁδεύσω,
Ὑμεῖς δ' ἀερσιδέταιν ἐν ἤθεσι πάντες ἀλῆται,
Ῥιγεδανὴν μετὰ γῆρας ἐσαθρήσοντε τελευτὴν,
Ἀμπλακίῃ μίμνοντες ὁμήλικα λευκάδα χαίτην.
Ἧχι δὲ πουλυέλικτον ἐμοῦ ποδὸς ἴχνος ἑλίξω,
Ὑμέας οὐ θέμις ἐστὶ μολεῖν διζήμονι ταρσῷ.
Καὶ θρασὺς Ἑβραίων κυμαίνετο λαὸς ἀκούων,
Ἄφρονα λωβητῆρι χέων ῥόον αἰθερεῶνι,
Ἦ ῥα θανεῖν ἐθέλει βρόχιον μόρον; ἢ ξίφος ἕλκων,
Αὐτοφόνῳ διὰ γαστρὸς ὁμιλήσειεν ὀλέθρῳ;
Ἰησοῦς δ' ἐπέπαυσε θεηγόρον αἰθερεῶνα,
Μῦθον ἀμιλλητῆρα χέων λωβήτορι λαῷ,
Ὑμεῖς νερτερίοιο κατήλυδές ἐστε βερέθρου,
Ἐστὲ κάτω· καὶ ἄνωθεν ἐγὼ πέλον, ἐστὲ δὲ τούτου
Ὑμεῖς οὐτιδανοῖο γενέθλια τέρματα κόσμου,

Sum solus, habeo verò & altiregentem patrem,
Communem meum adiutorem. in vestra autem lege
Est deiloquo signatum prudenti in libro,
Testimonium duorum aliter sonans est virorum.
Verax ego sum testis ipse mihi ipsi,
Commune testimonium & meus pater dicit.
Hebrai verò interrogarunt responsiuo quodã sermone,
Quis est qui te plantauit pater tuus? Dixit & ipse,
Vtrumque nescitis vno incredulo proposito,
Nec me filium venientem, nec qui misit patrem.
Si verò me cognoscentes infixissetis animo,
Etiam cognouissetis nostrum parentem.
Dominus loquutus est hæc documenta diuina populo,
Gazophylacium vbi locus dicitur: vbi multi
Varia dona ferentes incedebant ciues.
Neque aliquis ipsum comprehendit. nam mortiferum ipsi
Nondum vltimum venit diuinum vestigium horæ.
Et ipsis Rex dixit, Meam viam ipse ibo,
Vos verò insipientibus moribus omnes errores,
Horrentem post senectutem inspicietis finem,
Peccato habentes contemporaneos albos crines.
Quò autem multum flexum mei pedis vestigium incito,
Vos non potestis venire quærente pede.
Et audax Hebræorum fluctuabatur populus audiens,
Insipientem contumelioso fundens fluxum ore,
Num mori vult laquei morte? vel gladium stringens,
Propria cæde per ventrem incidet in mortem?
Iesus verò aperuit diuiniloquum os,
Sermonem aduersarium fundens conuitiatori populo,
Vos infimi descensores estis barathri,
Estis ex imis: & ex alto ego sum. estis autem huius
Vos vilis natiuæ noxæ mundi,

Ex terra ſanguinem ferentes: ego autem in æterno honore
Peregrinus ſum in mundo, nec mortalem noui patrem.
Peregrinus ego in mundo, & cœli ſum ciuis:
Sed vobis dixi quòd præoccupante quodam fato
Adhuc inſanientes incidetis in barathrum,
Peccatum habentes coæuum. Verè enim
Niſi me cognoueritis, quis vel cuius ſim patris,
Moriemini impietate pleni. Altos ſpiritus gerens autē
Populus Iudæorum ſciſcitantem rupit vocem,
Quis tu es? Et Chriſtus reſpondit, Quod vobis
Ab initio dixi, habens infinita iudicare
Et loqui: ſed verus qui me generationi
Humanæ præmiſit: & verè quæcumque ab ipſo
Audiui, firma omnia enarro inſipienti mundo.
Populus verò non intellexit quòd ipſis dixiſſet patrem.
Ieſus autem reſpondit, deiloqua labia ſoluens,
Quando puris exaltaueritis animis
Hominis ſapientem filium, tunc cognoſcetis & ipſi
Quòd ſine Deo patre nihil texo:
Sed mihi ſicut præcepit pater meus, adhuc facio:
Quia & altiregens pater mecum illuceſcit:
Neque me ſolum reliquit, poſtquam obſeruata facio
In tempus firmi circuli beneplacita omnia parenti.
Hæc verè eo clamante, variè diſperſa agmina virorū
Fidei infractis ſubmittebantur collariis.
Ieſus autem dixit verbum nauiter credenti populo,
Si mihi credideritis, & gubernante in verbo
Noſtro manſeritis, tunc cognoſcetis & ipſi
Viam veritatis Deum delectantis: veritas autem
Vobis credentibus non frænatum diem præbebit.
Hebræi autem ſonuerunt concordi quodam ſermone,
Abraham priſci diuitiis affluens patris

Ex

Εκ χθονὸς αἷμα φέροντες· ἐγὼ δ' ἐν ἀτέρμονι τιμῇ
Ξεῖνος ἔφυν κόσμοιο, καὶ οὐ βροτὸν οἶδα τοκῆα·
Ξεῖνος ἐγὼ κόσμοιο, καὶ αἰθέρος εἰμὶ πολίτης.
Αλλ' ὑμῖν ἀγόρευον ὅτι φθαμένῳ τινὶ πότμῳ
Εἰσέτι μαργαίνοντες ὁμιλήσοντε βερέθρῳ,
Αμπλακίην μεθέποντες ὁμόχρονον. ἀτρεκέως δὲ
Εἰ μὴ ἐμὲ γνώσεσθε, τίς ἢ τίνος εἰμὶ τοκῆος,
Θνήσκετε δυσσεβίης ἐϊκύμονες. Υψινόων δὲ
Λαὸς Ιουδαίων φιλοπευθέα ῥήξατο φωνήν,
Τίς σὺ πέλεις; Καὶ Χριστὸς ἀνίαχεν, Ο, τι περ ὑμῖν
Εξ ἀρχῆς ἀόριζον, ἔχων νήριθμα δικάζειν
Καὶ λαλέειν. ἀλλ' ἔστιν ἐτήτυμος ὅς με γενέθλῃ
Ανδρομέῃ προέηκε· καὶ ἀτρεκὲς ὅσσα περ αὐτοῦ
Εκλυον, ἔμπεδα πάντα διέρχομαι ἄφρονι κόσμῳ.
Λαοὶ δ' οὐκ ἐνόησαν ὅτι σφίσιν εἶπε τοκῆα.
Ιησοῦς δ' ἀπαμείβετο, θεηγόρα χείλεα λύσας,
Οππότ' ἂν ἐν ἀγκέεσσιν ἀνυψώσητε μενοιναῖς
Ανθρώπου σοφὸν υἷα, τότε γνώσεσθε καὶ αὐτοὶ
Οττι θεοῦ γενετῆρος ἀπόπροθεν οὐδὲν ὑφαίνω·
Αλλά μοι ὡς ἐπέτελλε πατὴρ ἐμὸς, εἰσέτι ῥέζω·
Οττι καὶ ὑψιμέδων γενέτης μετ' ἐμεῖο φαείνει.
Οὐδέ με μοῦνον ἔλειπεν, ἐπεὶ πεφυλαγμένα ῥέζω
Εἰς χρόνον ἐμπεδόκυκλον ἑαδότα πάντα τοκῆϊ.
Ταῦτα δὲ οἱ βοόωντι, πολυσπερέων στίχες ἀνδρῶν
Πίστιος ἀρρήκτοισιν ὑπεκλίνοντο λεπάδνοις.
Ιησοῦς δ' ἀγόρευεν ἔπος νεοπειθέϊ λαῷ,
Αἴκεν ἐμοὶ πίθησθε, κυβερνητῆρι δὲ μύθῳ
Ημετέρῳ μίμνητε, τότε γνώσεσθε καὶ αὐτοὶ
Οἶμον ἀληθείης θεοτερπέος. ἀτρεκίη δὲ
Υμῖν πειθομένοισιν ἐλεύθερον ἦμαρ ὀπάσσει.
Εβραῖοι δ' ἰάχησαν ὁμογλώσσῳ τινὶ μύθῳ,
Αβραὰμ ἀρχεγόνοιο ῥυηφενέος γενετῆρος

Ημεῖς αἷμα φέροντες ἀδέσποτον, οὔτινος ἀνδρῶν
Αὐχένα δοχμώσαντες ἐδουλώθημεν ἱμάσθλῃ·
Καὶ πόθεν ἄμμιν ἔειπας, Ελεύθεροι ἐστὲ θανόντες,
Ατρεκίης τ' ἀχάλινον ἐσαθρήσαντε χαλινήν.
Ιησοῦς δ' ἐδίδαξεν ὑπέρβιον ἐσμὸν ἐλέγχων,
Πᾶς βροτὸς ἀμπλακίην τελέων ἀεσίφρονι θυμῷ,
Αμπλακίης πέλε δοῦλος· ἐν ἀθανάτῳ δὲ μελάθρῳ
Δοῦλος ἀλιτροσύνης αἰώνιος οὔποτε μίμνει
Ναιετάων· μίμνει δὲ φερέσβιος υἱὸς ἀμύμων,
Ναίων πάτρειον οἶκον, ἕως χθονίῃ παρὰ νύσσῃ
Ιππεύων ἀκίχητος ἐλίσσεται ἔμπεδος αἰών.
Εἰ δέ κεν ὑμείων ἐλάσας δούλειον ἀνάγκην
Υἱὸς ἐλευθερίοισι κόμην στέψειε πετήλοις,
Αμπλακίης ῥίψητε παλίλλυτα δεσμὰ λεπάδνων,
Ημαρ ἐλευθερίης πανετήτυμον ὄψε λαχόντες.
Αβραὰμ ἐστὲ γένεθλα σαόφρονος· (οἶδα καὶ αὐτὸς)
Αλλά με λαθριδίῳ κταμέειν μαστεύετε πότμῳ.
Οὐ γὰρ ἐμός ποτε μῦθος ἐς ὑμετέρην φρένα δύνει.
Εβραῖοι δ' ἰάχησαν ἀμοιβαίῳ τινὶ μύθῳ,
Ημείων γενέτης τελέθει πρωτόσπορος Αβραάμ.
Ιησοῦς δ' ἀπάμειπτο, χέων ἀντίκτυπον ὀμφήν,
Υμέας εἰ σοφὰ τέκνα φυτοσπόρος ἤερσεν Αβραάμ,
Καί κεν ἐποιήσασθε θεουδέος ἔργα τοκῆος,
Αβραὰμ ξεινοδόκοιο. θεημάχος ἐστὲ γενέθλη.
Εἰ φονίας δολόεντι μιαίνετε χεῖρας ὀλέθρῳ,
Εργοις ἀντιτύποισιν ἐπισώσασθε γενέθλην.
Αβραὰμ οὐ μενέαινεν ἀναίτιον ἄνδρα δαμάσσαι·
Αβραὰμ οὐ κάμε τοῦτο θεοστυγὲς, ἀλλά που ὑμεῖς
Εργα δολορραφέος μενεαίνετε πατρὸς ὑφαίνειν.
Καὶ θρασὺς Εβραίων πάλιν ἔννεπε λαὸς ἀκούων,
Ημεῖς οὐ γενόμεσθα νόθης ἀπὸ μαχλάδος εὐνῆς,
Αλλὰ θεὸν μόνον ἴδμεν ἕνα ζώοντα τοκῆα.
Ιησοῦς δ' αἴοντι πάλιν μυθήσατο λαῷ,

Nos sanguinem ferentes liberum, nullius virorum
Ceruicem curuantes serui fuimus scuticæ:
Et vnde nobis dixisti, Liberi eritis mortui,
Veritatis & liberam aspicietis tranquillitatem.
Iesus autem docuit superbum cœtum redarguens,
Omnis homo peccatum faciens insipienti animo,
Peccati est seruus: in æterna autem domo
Seruus iniquitatis æternus nunquam manet
Habitans: manet autem vitam ferens filius inculpatus,
Habitans in patria domo, derectemporalē apud metā
Equitans incomprehensibile voluitur firmum seculū.
Si verò vestram expellens seruilem necessitatem
Filius liberis comam coronauerit foliis,
Peccati abiicietis rursus solubilia vincula collariorū,
Diem libertatis omnino verum serò sortiti.
Abraham estis soboles prudentis (scio & ipse)
Sed me occulto interficere quæritis fato.
Non enim meus vnquam sermo vestram mentem subit.
Hebræi verò sonuerunt responsiuo quodam verbo,
Noster pater est progenitor Abraham.
Iesus autem respondit, fundens contrà sonantem vocem,
Vos si sapientes liberos plantator arasset Abraham,
Etiam faceretis pij opera patris,
Abraham hospitalis. Deo repugnans estis generatio.
Si homicidiales doloso polluitis manus exitio,
Operibus expressis confirmastis generationem.
Abraham non cupiebat insontem virum domare.
Abraham non fecit hoc Deo exosum: sed vos
Opera dolos consuentis cogitatis patris texere.
Et audax Iudæorum rursus dixit populus audiens,
Nos non geniti sumus spurio ex meretricis concubitu,
Sed Deum solum scimus vnum viuentem patrem.
Iesus autem audienti rursus loquutus est populo,

Si Deus vester pater est cœlos habitans,
Etiam me omnes ab vno natum patre
Firma amicitiæ insolubili coniungeretis vinculo.
Etenim ego à Deo procedens huc venio,
Et quomodo non diuino consilio præditam meam cognoscitis vocem?
Vos non potestis meum sermonem audire:
Vos hostiles filij abominandi occursus estis patris,
Dæmonis aduersarij, & amabiles concupiscentias
Patris superbi cupitis omnes perficere.
Semper ille erat homicida, ex quo mundi
Ab initio perfectum est fundamentum: neque in lege
Mansit veritatis Deo credentis. non enim in ipso
Erat veritas: & quando obliquè sentienti voluntate
Blanda garriens deceptorium sermonem emittit,
Loquitur ex proprijs, quia perniciosos mores habens
Mendax ipse est, mendace ex patre:
Vobis ipse dixi, & non creditis sermoni.
Quis homo inter vos me poterit ipse reprehendere
Peccati affectatorem? &, si verum dixero,
Cur mihi non creditis prudenti? quilibet sapiens vir
In Deum per se genitum habens mentem, suaui animo
Sermones cœlestis Dei viuentis audit.
Vos verò audire non festinatis diuinam vocem,
Quia non noui liberi vitalis estis parentis.
Et audax Hebræorum exæstuabat populus audiens,
Insipientes conuitiante fundens sermones ore,
Non te malè iudicātes reprehendimus sciente sententia,
Quòd Deus factus creuisti Samaritanis,
Dæmonis habens furentem impetum scuticæ.
Iesus autem dixit rursus incredulo populo,
Dæmonis non habeo atra sapientis sonum scuticæ,
Sed Deum vitæ datorem meum genitorem honoro

Εἰ θεὸς ὑμείων γενέτης πέλεν αἰθέρα ναίων,
Καί κεν ἐμὲ ξύμπαντες ἑνὸς γεγαῶτα τοκῆος
Ἀῤῥαγέος φιλίης ἀλύτῳ ξυνώσατε θεσμῷ.
Καὶ γὰρ ἐγὼ θεόθεν προφορηθμὸς ἐνθάδε βαίνω,
Καὶ πόθεν οὐ θεόμητιν ἐμὴν γνώσκετε φω-
νήν;
Ὑμέας οὐ θέμις ἐστὶν ἐμόν ποτε μῦθον ἀκούειν·
Ὑμεῖς δήϊα τέκνα δυσαντέος ἐστὲ τοκῆος,
Δαίμονος ἀντιπάλοιο, ποθοβλήτους τε μερίμνας
Πατρὸς ἀτερπνόου μενεαίνετε πάντες ἀνύσσαι.
Αἰεὶ κεῖνος ἔην ἀνδροκτόνος, ἐξότε κόσμου
Ἐξ ἀρχῆς τετέλεστο θεμείλιον· οὐδ' ἐνὶ θεσμῷ
Μίμνεν ἀληθείης θεοπειθέος. οὐ γὰρ ἐν αὐτῷ
Ἦεν ἐτητυμίη. καὶ ὅτε σκολιόφρονι βουλῇ
Αἱμύλα κωτίλλων ἀπατήορα μῦθον ἰάλλει,
Φθέγγεται ἐκ ἰδίων, ὅτι λοίγιον ἦθος ἀέξων
Ψεύστης αὐτὸς ἔφυ, ψευδήμονος ἐκ γενετῆρος.
Ὑμῖν αὐτὸς ἔλεξα, καὶ οὐ πιστεύετε μύθῳ.
Τίς βροτὸς ὑμείων με δυνήσεται αὐτὸς ἐλέγξαι
Ἀμπλακίης ἐπίηρα; καὶ εἰ νημερτὲς ἐνίψω,
Τίπτε μοι οὐ πείθεσθε σαόφρονι; πᾶς σοφὸς ἀνὴρ
Εἰς θεὸν αὐτογένεθλον ἔχων νόον, ἤδεϊ θυμῷ
Μύθοις οὐρανίοιο θεοῦ ζώοντος ἀκούει.
Ὑμεῖς δ' εἰσαΐειν οὐ πείθετε θέσκελον ὀμφήν,
Ὅττι θεοῦ οὐ τέκνα βιαρκέος ἐστὲ τοκῆος.
Καὶ θρασὺς Ἑβραίων ἐπεπάφλασε λαὸς ἀκούων,
Ἄφρονα λωβητῆρι χέων ἔπε' ἀνθερεῶνι,
Οὔ σε καλῶς κρίνοντες ἐλέγχομεν ἴδμονι βουλῇ,
Ὅττι θεοῖς ποινητὸς ἀλήτης Σαμαρείτης,
Δαίμονος ἀμφιέπων μανιώδεα ῥοῖζον ἱμάσθλης.
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευε πάλιν δυσπειθέϊ λαῷ;
Δαίμονος οὐ μεθέπει μελανείδεος ἦχος ἱμάσθλης,
Ἀλλὰ θεὸν ζείδωρον ἐμὸν γενετῆρα γεραίρω

Τιμῶ ἐμὸν γενέτην, ἀτιμίη δέ με πολλῇ
Ὑμεῖς ἀφραδέοντες ἐλέγχετε κέντορι μύθῳ.
Τιμὴν δ' ἡμετέρην οὐ δίζομαι· ὑψινεφὴς γὰρ
Ἔστιν ὁ μαστεύων, καὶ ἐμὸν κλέος αἰὲν ἀέξων,
Καὶ κείνων τότε μᾶλλον. Ἀμὴν δ' ἀμὴν ἀγορεύω,
Ὅστις ἐμῶν δέξοιτο θεοφραδέων στίχα μύθων,
Καί κεν ἀσυλήτοισιν ὑπὸ πραπίδεσσι φυλάξοι,
Οὔποτε πικρὸν ὄλεθρον ἐσόψεται εἰσόκε μίμνῃ
Αἰὼν πουλυέλικτος. Ἐπεφθέγξαντο δὲ λαοὶ,
Νῦν ἔτι νῦν ἐδάημεν ἐτήτυμον ὅττι σε λύσσης
Δαίμονος ὑγρόφοιτος ἀήσυρος οἶστρος ἱμάσσει.
Ἀβραὰμ ἔδρακε πότμον ὁπηλίκος, οὐδὲ προφῆται
Ἔσθενον ἀτρέπτοιο φυγεῖν ὠδῖνας ὀλέθρου·
Καὶ σὺ τεῇ προχέων ὑψαύχενα κόμπον ἀπειλῇ,
Τολμήσας ἀγόρευες ὅτι βροτὸς αἴκε φυλάξῃ
Μύθοις ἡμετέροις, οὐ γεύσεται αὐτὸς ὀλέθρου;
Ἀβραὰμ μὴ σὺ πέλεις θεοπειθέος αὐτὸς ἀρείων,
Ἡμετέρου γενετῆρος, ὃς ἀτρέπτῳ θάνε πότμῳ;
Καὶ θανάτου ξύμπαντες ἐπειρήσαντο προφῆται.
Εἰπὲ, τινὶ προτέρων σε πανείκελον αὐτὸν ἐνίψεις;
Ἰησοῦς δ' ὀάριζε, θεόσσυτα χείλεα λύσας,
Αἴκεν ἐπαινήσω, καὶ ἀγλαόεργα μῦθον ἐνίψω,
Ὑψώσας ἐμὸν εὖχος, ἐμὸς λόγος οὐδὲν ὀνήσει.
Ἔστιν ὁ κυδαίνων με πατὴρ ἐμὸς, ὅς με γενέθλῃ
Ἀνδρομέῃ προέηκε μολεῖν ἰθύντορα κόσμου,
Ὃν θεὸν ὑμείων ἀδίκῳ κικλήσκετε μύθῳ.
Αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοῦτον ἐπίσταμαι. ἢν γὰρ ἐνίψω
Ὅττι μιν οὐ δεδάηκα, φανήσομαι ἄρτι καὶ αὐτὸς
Ὑμῖν ψευδομύθοις ἀπατήλιος ἶσος ἀκούων.
Ἀλλά μιν ἀτρεκὲ μὴν οἶδα· καὶ ὡς ἐπέτελλε τελέσσαι,

Honoribus puris. ignominia verò me multa
Vos insipientes culpatis stimulanti verbo:
Honorem verò nostrum non quæro. in altis nubibus habitans enim
Est quærens, & meam gloriam semper augens,
Et iudicans tunc magis. Amen Amen dico,
Quicunque meorum receperit diuiniloquorum agmina verborum,
Et inuiolato in pectore custodierit,
Nunquam amarum exitium inspiciet donec manserit
Seculum volubile. Respondit autem populus,
Nunc amplius scimus verè quòd te rabiei
Dæmonis aëriuagus exitiosi stimulus impellit,
Abraham vidit fatum tam magnus, neque prophetæ
Potuerunt immutabilis fugere partus, [i. dolores mortis:
Tu verò tuis profundens iactabundum fastum minis,
Audax dixisti quòd vir si custodierit
Sermones nostros, non gustabit ipse exitium?
Abraham num tu es, qui Deo credidit, ipse præstantior,
Nostro patre, qui immutabili mortuus est fato?
Et mortem omnes experti sunt prophetæ.
Dic, cui ex prioribus teipsum omnino similem dices?
Iesus autem dixit, à Deo impulsa labia soluens,
Si laudauero me, & præstantem sermonem loquutus fuero,
Attollens meam gloriam, meus sermo nihil iuuabit:
Est glorificans me pater meus, qui me generi
Humano præmisit venire rectorem mundi,
Quem Deum vestrum iniusto vocatis sermone.
Sed ego valde hunc noui. si enim dixero
Quòd ipsum non nouerim, apparebo modò & ipse
Vobis mendacibus deceptor æqualis vocatus.
Sed ipsum, ipsum inquã, noui: & sicut præcepit perficere,

Sic non inclinatis moribus firma facio.
Vester pater progenitor diuinus Abraham
Diem meum multum desideratum videre gestiebat animo:
Vidit, & ad lætitiam ascendit. Stupefactus autem
Populus Iudæorum aduersum fremebat sonum,
Nondum voluti temporis flexuosa meta
Ambitum quinquaginta qui impleuisti annorum,
Abrahamum annosum vidisti? Dixit & ipse,
Abraham antequam genus haberet, ego eram. Insaniens autem
Lapides habens graues affluebat populus superbus,
Adhuc ipsum loquentem occultare cogitans
Aspero cuspide lapidibus iactæ niuis.
Iesus autem incomprehensibilis sub plicis occultabatur templi.
Tacitis autem pedibus gradiens per medium ipsorum,
Improuisus ferebatur, lapidatorem cœtum relinquens.
Sic quidem euasit.

Cap. IX.

Præteriens autem, ad viam
Sedentem virum animaduertit, quem è sinu matris
Cæcum adhuc palpitantem puerperæ viderunt horæ:
Qui erat circumambulans, lucis expertis faciei
Confertum, indiuisum habens, non signatum visum,
Quem natura non expressit: & palpebris destituti circuli
Turgidum alienum oculum natalis habebat caligo:
Et infantem nunquam talem sine oculis coætaneo mūdo
Ductor vitæ parens produxit seculum.
Iesum autem interrogauit comes cœtus sociorum,
Rabbi, interrogantibus quis peccauit dic discipulis:
Hicne peccans Deum molestauit, vel parentes?

Οὗτος ἀκλινέεσσιν ἐν ἤθεσιν ἔμπεδα ῥέζω.
Ὑμείων γενέτης προτοπάτορος ἔνθεος Ἀβραὰμ
Ἦμαρ ἐμὸν πολύευκτον ἰδεῖν ἠγάλλετο θυμῷ·
Εἶδε, καὶ εὐφροσύνης ἐπεβήσατο. Θαμβαλέος δὲ
Λαὸς Ἰουδαίων ἀντίθροον ἔβρεμεν ἠχώ,
Μήπω ἑλισσομένοιο χρόνου πολυκαμπέϊ νύσσῃ
Ἄντυγα πεντήκοντα διαπλήσας ἐνιαυτῶν,
Ἀβραὰμ πουλυέτηρον ἑόρακες; Εἶπε καὶ αὐτός,
Ἀβραὰμ πρὶν γένος ἔχειν, ἐγὼ πέλον. Αἰνομανὴς δὲ
Λᾶας ἔχων διαπλῆτας ἐπέῤῥεε λαὸς ἀγήνωρ,
Εἰσέτι μιν λάζοντα κατακρύψαι μενεαίνων
Τρηχαλέῃ γλωχῖνι λιθοβλήτου νιφετοῖο.
Ἰησοῦς δ' ἀκίχητος ὑπὸ πτύχα κεύθετο νηοῦ.
Σιγαλέοις δὲ πόδεσσι διερπύζων μέσος αὐτῶν,
Ἀπροϊδὴς πεφόρητο, λιθοσσόον ἐσμὸν ἐάσας.
Οὕτω μὲν παράμειβε.

ΚΕΦ. Θ.

Παραστείχων δὲ κελεύθου
Ἠίθεον ἀνδρ' ἐνόησε, τὸν ἐκ κόλποιο τεκούσης
Τυφλὸν ἔτι σπαίροντα λεχωΐδες ἔδρακον ὧραι·
Ὅστις ἔην πείφοιτος, ἀφωτίστοιο προσώπου
Συμφερτὴν, ἀμέριστον ἔχων, ἀχάρακτον ὀπωπήν,
Ἣν φύσις οὐκ ἐτύπωσε· λιποβλεφάροιο δὲ κύκλου
Οἰδαλέον ξένον ὄμμα γενεθλιὰς εἶχεν ὀμίχλη·
Καὶ βρέφος οὔποτε τοῖον ἀνόμματον ἥλικι κόσμῳ
Ἡνίοχος βιότοιο φυτοσπόρος ἤγαγεν αἰών.
Ἰησοῦν δ' ἐρέεινεν ὁμόστολος ἐσμὸς ἑταίρων,
Ῥαββίν, ἀεξομένοισι τίς ἤλιτεν εἰπὲ μαθηταῖς·
Οὗτος ἀλιτραίνων θεὸν ἤκαχεν, ἢ τοκῆες;

Εἰσόκε μὲν δαπλῆτες ἐμαιώσαντο λοχεῖαι
Ἐκ μητρὸς λαγόνων; ἀλαώπιδι σύγχρονον ὄρφνῃ.
Ἰησοῦς δ' ἐδίδαξεν ἀληθέϊ μάρτυει φωνῇ,
Οὗτος ἀτασθαλέων οὐκ ἤλιτεν, οὐδὲ τοκῆες·
Ἀλλὰ λάχεν τόδε πῆμα θεήλατον. ὄφρα δ' αὐτοῦ
Ἔργα θεοῦ ῥυετῆρος ἀλεξικάκοιο φανείη.
Ἡμέας ὑψίστοιο πέλει χρέος ἔργα τελέσσαι,
Ἔργα θεοῦ ζώοντος, ἕως ἔτι φαίνεται ἠώς.
Νὺξ δνοφερὴ μετὰ βαιὸν ἐλεύσεται· ἐρχομένης δὲ
Οὔτις ἀνὴρ κατὰ νύκτα δυνήσεται ἔργον ὑφαίνειν.
Ῥέξω δ' εἰσόκεν ἦμαρ ἀέξεται. εἰμὶ δὲ κόσμου
Φέγγος ἐγὼ ζοφόεντος, ἕως ὅτε κόσμον ὁδεύω.
Εἶπεν ἄναξ, καὶ θεῖον ἀπὸ στόμα δίψαδι γαίῃ
Λιτόπονον πάλλευκον ἀπέπτυεν ἀφρὸν ὀδόντων·
Καὶ χθονίῳ κενεῶνι πεφυρμένον ἀφρὸν ἑλίσσων,
Πτύσματι πηλὸν ἔτευξε φαεσφόρον. ἰκμαλέον δὲ
Ἀνδρὸς ἐπιχείσας λιποφεγγέϊ πηλὸν ὀπωπῇ,
Ἀνέρος ἔπλασεν ὄμμα, τὸ μὴ φύσις εὗρεν ὀπάσσαι,
Ἀνέρος ἔπλασεν ὄμμα, καὶ ἀγλαΐοιο προσώπου
Γράψας δίπτυχα κύκλα, μέσην ἐχάραξεν ὀπωπήν,
Ὀφθαλμοῖς τελέων νεοτευχέας ἠθάδι πηλῷ
Ἐκ χοὸς ἀνδρογόνοιο· καὶ ἔννεπε θέσπιδι φωνῇ,
Ἔρχεό μοι, καὶ νίπτε τεὸν ῥέθος ἔγγυς Σιλωὰμ
Πηγῆς ἀγχιπόροιο ῥέει πανδήμιον ὕδωρ,
Ὕδωρ σελλομβρόοιο περιώνυμον ἐκ σέο πομπῆς.
Χριστὸς ἔφη· καὶ τυφλὸς ἐπείγετο, καὶ παρὰ πηγῇ
Χερσὶ βαθυνομένῃσι φαεσφόρον ἤφυσεν ὕδωρ,
Ὕδασι πηγαίοισι λιπόσκια φάεα νίπτων.
Σμήξας δ' ἀρτιτύπου τροχοειδέα κύκλον ὀπωπῆς,
Ἐξαπίνης φάος ἔσχε, τὸ μὴ φύσις οἶδεν ὀπάσσαι,

Quòd ipsum graues obstetricatæ sunt puerperæ
Matris ex ventrè cæcos oculos habenti coæuum caligini.
Iesus autem docuit vera testificante voce,
Hic scelerate agens non peccauit, neque parentes,
Sed sortitus est hoc damnum diuinitus illatum, vt per ipsum
Opera Dei patris malum pellentis manifestentur:
Nos altißimi est necesse opera perficere,
Opera Dei viuentis, donec adhuc apparet aurora:
Nox caliginosa post pusillum veniet: venientem autem
Nullus vir per noctem poterit opus texere.
Faciam autem donec dies augetur: sum autem mundi
Lumen ego caliginosi, donec in mundo ambulo.
Dixit Rex, & diuino ex ore in sitibundam terram,
Morbum soluentem omnino albam expuit spumam dentium:
Et terrestri puluere mixtam spumam voluens,
Sputo lutum fecit luciferum. humidum autem
Viri inungens lumine deficientibus lutum oculis,
Viri formauit oculos, quos non natura potuit præbere.
Viri formauit oculos, & pupillarum expertis faciei
Signans duplices orbes, medium impreßit visum,
Oculos perficiens recens factos consueto luto,
Ex humo vnde homo formatus est: & dixit diuina voce,
Vade, & laua tuam faciem vbi Siloam
Fontis vicini fluit communis aqua,
Aqua mißi prænominata ex tua deductione.
Christus dixit: & cæcus festinabat, & apud fontem
Manibus cauis luciferam hausit aquam,
Aquis fontanis vmbram linquentis lumina lauans.
Abstergens autem nouiter expreßi rotundum ambitum oculi,
Statim lucem habebat, quã natura nõ nouerat præbere,

Aspiciens solis inconsueti serum splendorem
Lauit: & rursus venit, & stetit omnia videns.
Et ipsum aspicientes aduenæ viri viatores
Splendorem emittentē à recèns pupillis accipiēte facie,
Vicini dixerunt & viri scienti populo,
Nónne est hic ille in ciuitate cœcus viator,
Qui antea petebat, consuetam manum extendens
Dextram prominentem prætereuntibus viatoribus?
Alij autem contrà sonuerunt responsiuo quodā sermone
Non est, non est hic: similis est tantùm illi.
Ille vir dixit, ego sum. Audiens autem
Populus Iudæorum, sciscitabundam rupit vocem,
Quomodo verò tui prominentes aperti sunt oculi?
Iudæi autem dixit Deo charus vir,
Ille vir qui Christus dicitur, quem populus
Iesum vocat, meós aperuit oculos.
Labiis enim sapientē spumā eructauit [i.expuit.] in pauimento autem
Summis vnguibus versatilem humorem quatiens,
Sputo lutum fecit, & meos vnxit oculos,
Et me ire iussit vbi fluxus est Siloam.
Ad fontem autem propè venit malúmque pellēte fluxu
Lauans vmbrosi orbiculatam oculi materiam,
Statim lumen vidi, quod non antea habebant oculi.
Hebræi autem interrogarunt impudētes insipiēti verbo,
Vbi est, vbi est ille? Ille autem sonuit prudenti sermone,
Ignoro vbi ille sit. Concitabatur autem populus,
Eum qui priùs cæcus erat ducens ad Deo contrarios sacerdotes.
Septima verò otiosa erat tunc diuina aurora,
In qua lutum fecit, & formauit lucem oculis
Christus, à palpebris expellens cæcam caliginem.
Et ipsum interrogauit cœtus incredulorū Pharisæorum.

Ἀθρήσας φαέθοντος ἀήθεος ὄψιμον αἴγλην,
Νίψατο· καὶ πάλιν ἦλθε, καὶ ἵστατο πάντα δοκεύων.
Καί μιν ἐσαθρήσαντες ἐπήλιδες ἄνδρες ὁδῖται
Μαρμαρυγὴν πέμποντα νεογλήνοις προσώπου,
Γείτονες ἐφθέγγοντο καὶ ἀνέρες ἴδμονι λαῷ,
Οὐ πέλεν οὗτος ἐκεῖνος ἐν ἄστεϊ τυφλὸς ὁδίτης,
Ὃς πάρος αἰτίζεσκεν, ἐθήμονα χεῖρα τιταίνων
Δεξιτερὴν προβλῆτα παρερχομένοισιν ὁδίταις;
Ἄλλοι δ' ἀντιάχησαν ἀμοιβαίῳ τινὶ μύθῳ,
Οὐ πέλεν, οὐ πέλεν οὗτος, ἔοικε δὲ μᾶλλον ἐκείνῳ.
Κεῖνος ἀνὴρ ἀγόρευεν, Ἐγώ πέλω. Εἰσαΐων δὲ
Λαὸς Ἰουδαίων, φιλοπευθέα ῥήξατο φωνήν,
Πῶς δὲ τεαὶ προβλῆτες ἀνωΐχθησαν ὀπωπαί;
Ἑβραίοις δ' ἀγόρευε θεοῦ πεφιλημένος ἀνήρ,
Κεῖνος ἀνὴρ ὃς Χριστὸς ἀκούεται, ὅν τινα λαοὶ
Ἰησοῦν καλέουσιν, ἐμὰς ὤϊξεν ὀπωπάς.
Χείλεσι γὰρ σοφὸν ἀφρὸν ἀνήρυγεν ἐν δαπέδῳ
δὲ
Ἀκροτάτοις ὀνύχεσσι πολύστροφον ἰκμάδα πάλλων,
Πτύσματι πηλὸν ἔτευξεν, ἐμὰς δ' ἔχρισεν ὀπωπάς,
Καί με μολεῖν ἐκέλευσεν ὅπῃ ῥόος ἐστὶ Σιλωάμ.
Πηγῆς δ' ἐγγὺς ἵκανον· ἀλεξικάκῳ δὲ ῥεέθρῳ
Νιψάμενος σκιεροῖο περίτροχον ὄμματος ὕλην.
Ἐξαπίνης φάος εἶδον, ὃ μὴ πάρος εἶχον ὀπωπαί.
Ἑβραῖοι δ' ἐρέεινον ἀναιδέες ἄφρονι μύθῳ,
Πῆ πέλε πῆ πέλε κεῖνος; Ὁ δ' ἴαχεν ἔμφρονι μύθῳ,
Ἀγνώσσω πόθι κεῖνος. Ἐπιστεύοντο δὲ λαοί,
Τὸν ποτὲ τυφλὸν ἄγοντες ἐς ἀντιθέους ἱε-
ρῆας.
Ἑβδομάτη δ' ἄπρηκτος ἔην τότε θέσκελος ἠώς,
Τῇ ἔνι πηλὸν ἔτευξε, καὶ ἔπλασε φέγγος ὀπωπαῖς
Χριστὸς, ἀπὸ βλεφάρων ἐλάσας ἀλαωπὸν ὁμίχλην.
Καί μιν ἀνείρετο λαὸς ἀπιστοτάτων Φαρισαίων,

Πῶς βλεφάρων λάχε φέγγος· ὁ δὲ θρασὺς ἴαχεν ἀνήρ,
Θέσκελον ἡμετέραις ἐπεθήκατο πηλὸν ὀπωπαῖς,
Ὀφθαλμοὺς δ' ἐχάραξεν· ἐγὼ δ' ὑπὸ γείτονι πηγῇ
Ὕδατι πηλὸν ἔνιψα, καὶ ἵσταμαι ἄρτι δοκεύων.
Καὶ φθονεροί τινες εἶπον ἀσιγήτων Φαρισαίων,
Οὐ θεόθεν πέλεν οὗτος, ὃς ἱερὰ θεσμὰ πατήσας,
Οὐ δρόμον ἀπρήκτοιο φυλάσσεται ἕβδομον ἠοῦς.
Ἄλλοι δ' ἀντιάχησαν ὁμοφθόγγων ἀπὸ λαιμῶν,
Πῶς δύναται τάδε πάντα πολύτροπα θαύματα τεύχειν
Θνητὸς ἀνὴρ καὶ ἀλιτρός; ἀμιλλητῆρι δὲ λαῷ
Διχθὰ μεριζομένῳ διδυμόθροος ἔβρεμεν ἠχώ.
Καὶ πόλις ἀμφήριστος ἔην κλέος. αὖθι δὲ τυφλῷ
Πάντες ἐμυθήσαντο, Σὺ δὲ φρεσὶν εἵνεκα κείνου
Ποίην μῆτιν ἔχεις; τίνα μοι τίνα μῆτιν ἐνίψεις;
Ἀρτιφανὴς δ' ἀδόνητος ἀνὴρ πειθήμονι μύθῳ
Ἐννέπε τολμήεις, ὅτι Θέσκελός ἐστι προφήτης.
Λαοὶ δ' οὐκ ἐπίθησαν ἀληθέϊ φωτὸς ἰωῇ
Ὃς ποτὲ τυφλὸς ἔην, καὶ ἐδέξατο φέγγος ὀπωπαῖς·
Εἰ μὴ πρῶτα κάλεσσαν ἀπειθέες ἀρχιερῆες
Ἀνδρὸς ἀναβλέψαντος ὀπισταμένους γενετῆρας.
Ἀμφοτέρους δ' εἴροντο βαρυζήλῳ τινὶ μύθῳ,
Ὑμείων παῖς οὗτος, ὃν ἐφθέγξαντο πολῖται
Ἐκ λαγόνων ὅτι τυφλὸς ἀνεβλάστησε τεκούσης,
Καὶ πόθεν ὀψιτέλεστον ἐδέξατο φέγγος ὀπωπαῖς;
Καὶ φόβον ὠδίνοντες ἐχέφρονες ἠπεροπῆες,
Μῦθον ὑποκλέπτοντες ἐμυθήσαντο τοκῆες,
Ἴδμεν ὅτι βροτὸς οὗτος ὃς ἔλλαχεν ὄμματος αἴγλην
Ἡμείων πέλε κοῦρος ἐτήτυμος· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ἐὼς ἀπὸ μητρὸς ὅτι βρέφος εἰς φάος ἕρπων
Τυφλὸς ἔην, ἀγάλακτος, ἔτι πνείων τοκετοῖο·
Πῶς δέ οἱ ἀμφιβοῆτες ἀνωΐχθησαν ὀπωπαί,
Καί τις ἀφωτίστων βλεφάρων ἐκέδασσεν ὀμίχλην,

Vt oculorum nactus esset lucem : ille verò audax sonuit vir,
Diuinum meis imposuit lutum oculis,
Oculos & signauit: ego autem ad vicinum fontem
Aqua lutum ablui, & sto nunc videns.
Et inuidi quidam dixerunt impudentium Pharisæorum,
Non ex Deo est hic, qui sacram legem conculcans,
Non cursum otiosa seruat septimum auroræ.
Alij autem contrà sonuerunt consentiente à gutture,
Quomodo potest hæc omnia varia miracula facere
Mortalis vir & peccator? Contentiosi autem populi
Bifariam diuisi, duplex strepebat sonus:
Et multus controuersus erat tumultus. viro autem cæco
Omnes dixerunt, Tu autem mente de ipso
Qualem sententiam habes? quod iudicium proferes?
Recens videns autem inconcussus vir credenti sermone
Dixit audax, quòd Diuinus est propheta.
Populus autem non credidit vera viri voci
Qui quondam cæcus erat, & recepit lucem oculis,
Nisi priùs vocassent increduli pontifices
Viri qui visum recepit scientes parentes.
Vtrosque autem interrogabãt inuido quodam sermone,
Vestérne filius hic est, quem dixerunt ciues
Ex vtero quòd cæcus regerminauit parientis?
Et vnde serò perfectam recepit lucem oculis?
Et metum parturientes mentem reprimentes deceptores,
Sermonem occultantes dixerunt parentes,
Scimus quòd homo hic qui recepit oculorum splendorem
Noster est filius verus : sed & ipsi
Scimus sua à matre quòd infans in lucem repens
Cæcus erat, lac nondum gustans, adhuc spirans partum:
Quomodo autem ei vtrinque perforati aperti sint oculi,
Et quis obscurorum oculorum dissipauerit caliginem

Nos nescimus inculpati: prope apparentem verò
Scientem filium interrogate de his quæ nesciunt parentes.
Non est infans hic habens puerilem pubertatem:
Non voce alia opus habet. de se enim
Recèns florens iuuenis hic verum sermonem dicet,
Fidelis mensuras perfectas ferens recrescentis pubertatis,
Talia metu dolosi dixerunt parentes,
Timorem Iudæorum vitantes. insanientes enim
Contra Christum, Zelum habentes inimitabilia propter opera,
Fœdus pronuntiarunt toti credulo propulo:
Vt ipsum qui receperit mente & Christum dixerit,
Non diuinam attingat in qua Deus inuocatur domum.
Vnde Iudæis dixerunt parentes,
Scientem filium interrogate, & non opus est parentibus:
Vobis verò interrogantibus poterit hic dicere,
Perfectas mensuras ferentem habens prægrandem pubertatem.
Et pater cæci miscui admirationi vocem
Lingua occultante, ne hostilis cœtus audiret,
Filij videns nouum visū pulchris oculis præditæ faciei.
Virum autem qui vagus erat cæcus viator,
Inuidi vocantes alloquuti sunt pontifices,
Age fili altiregenti Deo gratias? qui te seruans
Oculorum dedit lucem: ille autem vir quem tu honoras,
Hic peccatis est deditus [i. obseruatus] vir.
Hebrais autem dixit vir audax, Non quidem cognoui
An sit hic peccator verè: scio autem animo
Hoc solum verè, natalis quòd coalumnus auroræ
Cæcus ego germinaui, & sto iam videns.
Et cœtus Hebræorum sciscitantem rupit vocem,
Dic, quid tibi fecit suo artificioso luto?
Quomodo autem tuam atram deleuit caliginem?

Ἡμῖς

Ἡμεῖς οὐκ ἐδάημεν ἀμεμφέες. ἀλχεφανῆ δὲ
Ἴδμονα κοῦρον ἔρεσθε τὰ μὴ δεδάασι τοκῆες·
Οὐ πέλε νήπιος οὗτος, ἔχων παιδήϊον ἥβην·
Οὐ φθογγῆς ἑτέρης ἐπιδεύεται. ἀμφὶ ἕθεν γὰρ
Ἀρτιθαλὴς νέος οὗτος ἀληθέα μῦθον ἐνίψει,
Πιστὰ μέτρα τέλεια φέρων παλιναυξέος ἥβης.
Τοῖα φόβῳ δολόεντες ἐπεφθέγξαντο τοκῆες,
Τάρβος Ἰουδαίων πεφυλαγμένοι. αἰνομανεῖς γὰρ
Χριστοῦ, ζῆλον ἔχοντες ἀμαιμήτων χάριν ἔρ-
γων,
Συνθεσίην κήρυξαν ὅλῳ πειθήμονι λαῷ,
Ὄφρα μιν ὃς δέξαιτο νόῳ καὶ Χριστὸν ἐνίψῃ,
Μὴ ζαθέου ψαύσειε θεοκλήτοιο μελάθρου.
Οὗ χάριν Ἑβραίοισιν ἐμιθήσαντο τοκῆες,
Ἴδμονα κοῦρον ἔρεσθε, καὶ οὐ χρέος ἐστὶ τοκήων·
Ὑμῖν δ' εἰρομένοισι δυνήσεται οὗτος ἐνίψαι,
Ἄρτια μέτρα φέρουσαν ἔχων περιμήκετον ἥ-
βην·
Καὶ γενέτης διασοῖο κεράσσατο θαύματι φωνὴν
Γλώσσῃ κρυπταδίῃ, μὴ δήϊος ἐσμὸς ἀκούσῃ,
Παιδὸς ἰδὼν νέον ὄμμα βοογλήνοιο προσώπου.
Ἀνέρα δ' ὃς περίφοιτος ἔην ἀλαωπὸς ὁδίτης
Ζηλομανεῖς καλέσαντες ἐπέφραδον ἀρχιερῆες,
Δὸς τέκος ὑψιμέδοντι θεῷ χάριν, ὅς σε σαώσας
Ὀφθαλμῶν πόρε φέγγος· ὁ δὲ βροτὸς ὃν σὺ γεραίρεις,
Οὗτος ἀλιτροσύνῃσι πέλει μεμελημένος ἀνήρ.
Ἑβραίοις δ' ἀγόρευεν ἀνὴρ θρασύς, Οὐ μὲν ἀνέγνων
Εἰ πέλεν οὗτος ἀλιτρὸς ἐτήτυμον· οἶδα δὲ θυμῷ
Ἓν μόνον ἀτρεκέως, λοχίης ὅτι σύντροφος ἠοῦς
Τυφλὸς ἐγὼ βλάστησα, καὶ ἵσταμαι ἄρτι δοκεύων.
Καὶ χορὸς Ἑβραίων φιλοπευθέα ῥήξατο φωνὴν,
Εἰπὲ, τί σοι ποίησεν ἑῷ τεχνήμονι πηλῷ;
Πῶς δὲ τεὴν ζοφόεσσαν ἀπημάλδυνεν ὁμίχλην;

Καί πριν αὐτῆς ἀδίνητος ἐλεύθερον ἴαχε φωνήν,
Ἄλλοτε μῦθον ἔλεξα, καὶ οὐκ ἠκούσατε φωνῆς,
Τίπτε παλιμπετέες μενεαίνετε τοῦτον ἀκοῦσαι;
Μὴ θεὸς ὑμείων δονέει νόον; ὄφρα καὶ αὐτοὶ
Χριστοῦ θεσπεσίοιο νέοι γίγνησθε μαθηταί;
Οἱ δέ μιν ἀντιπόροισιν ἐνείκεον αὐτίκα μύθοις,
Αὐτὸς λυσινόμοιο πέλεις κείνοιο μαθητής.
Ἡμεῖς γὰρ προτέροιο θεουδέος ἐσμὲν ἑταῖροι,
Θεσμοτόκου Μωσῆος ὑποδρηστῆρες ἰωῆς·
Τοῦτον δ' οὐκ ἐδάημεν. Ἀνὴρ δ' ἠμείβετο μύθῳ,
Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θαῦμα πολὺ πλέον, ὅττι περ ὑμῖν
Οὗτος ἔην ἄγνωστος, ἐμὰς δ' ὤϊξεν ὀπωπάς.
Ἴδμεν ὅτι ξύμπαντα πατὴρ θεὸς ἡνιοχεύων,
Ἀνδρὸς ἁλιτρονόοιο βοὴν οὐκ οἶδεν ἀκούειν·
Εἰ δὲ θεουδείῃσιν αὐτῆς μεμελημένος εἴη,
Καὶ καθαρῇς πραπίδεσσι θεοῦ τελέσειεν ἐφετμάς,
Τούτου λισσομένοιο θεὸς ταχυεργὸς ἀκούει.
Ἐξότε ποικιλόμορφος ἀέξετο παλίντροφος αἰών,
Τηλίκος οὔποτε μῦθος ἀκούεται, ὅττι λαχόντι
Ὄμμα πολυκλήϊστον ἀφωτίστοιο προσώπου
Ἀνέει τις πόρε φέγγος, ὃν ἀρτιτόκου διὰ κόλ-
που
Εἰσέτι τυφλὸν ἐόντα μογοστόκος ἔδρακεν ἠώς.
Εἰ μὴ ἔην βροτὸς οὗτος ἐπουρανίου βασιλῆος,
Τηλίκον οὔποτε θαῦμα δυνήσατο μοῦνος ἀνύσ-
σαι.
Καί μιν μυστιπόλοι φθονερῇ στυφέλιξαν ἰωῇ,
Σύγγονος ἀμπλακίῃσιν ἐμαιώθης ὅλος ἀνήρ,
Καὶ σὺ σοφοὺς ἱερῆας ἐπεσβόλε ταῦτα διδάσκεις;
Καί μιν ὁμοκλήσαντες ἀπήλασαν ἔκτοθι νηοῦ.
Ἰησοῦς δ' ἀΐεσκε δαήμονι τυφλὸν ἀκουῇ,
Ὅττι μιν ἐκτὸς ἔλασσαν ἀγήνορες ἀρχιερῆες.
Εὗρε δέ μιν καὶ ἔειπε; Σὺ πείθεαι υἷα γεραίρων

Et ipsis vir immobilis liberam sonuit vocem,
Aliàs sermonem dixi, & non audiuistis vocem,
Cur retrogradi cupitis hunc audire?
Num Deus vestram agitat mentem? vt & ipsi
Christi diuini spurij fiatis discipuli?
Illi autem ipsum oppositis conuitiabãtur statim verbis,
Ipse legifragi sis illius discipulus.
Nos enim prioris pij sumus socij,
Legiferi Mosis serui vocis:
Hunc verò nescimus. Vir autem respondit sermone,
Hoc quidem est miraculum maximum, quòd vobis
Hic est incognitus, meos autem aperuit oculos.
Scimus quòd omnia Deus pater gubernans,
Viri peccatoris vocem nõn nouit audire.
Si verò pietate vir deditus fuerit,
Et puris pracordijs Dei perfecerit pracepta,
Hunc orantem Deus promptus audit.
Ex quo multiforme augetur omnia nutriens seculum,
Talis nunquam sermo auditus est, quòd sortienti
Oculos multum clausos non illuminata faciei
Viro aliquis dedit lucem, quem nuper-parientem per sinum
Adhuc cacum in partu laboriosa vidit aurora.
Nisi esset homo hic cœlestis regis,
Tam magnum nunquam miraculum potuisset solus perficere.
Et ipsum sacrifici inuida concutiebant voce,
Congenitus peccatis ab obstetrice tractatus es totus vir,
Et tu sapientes sacerdotes conuitiator hæc doces?
Et ipsum vociferantes expulerunt extra templum.
Iesus autem audiuit sciente de cæco fama,
Quòd ipsum eiecissent superbi pontifices,
Inuenit autem ipsum, & dixit, Tu credis filiũ honorans

Cœlestis regis? Vir autem eructauit vocem,
Domine, quis est ille quem dixisti, vt honorem?
Iesus autem respondit, Et vidisti ipsum oculis,
Et tecum nunc loquens ipse est. Dixit & ipse,
Domine, credo. capútque terræ admouens,
Et pedibus immortalibus curuatam ceruicem flectens,
Nitidum multum consutorum amplexus est talare calceorum.
Iesus autem respondit, sapientem sermonem audiens,
In iudicium veni in hunc insipientem mundū errantem:
In iudicium duplex veni dissimile: vt & ipsi
Antea non videntes inuisibilis lucem auroræ,
Cæci visum recipiant inspicientes oculis:
Acutè autem videntes fiant cæci. Propinquorum autem
Christo populus dixit sequentium Pharisæorum,
Num errantibus oculis cæci sumus & nos?
Iesus autem dixit, incredulum populum obiurgans,
Si caligo vestri ambijsset lucem visus,
Vos peccati inscientes dixissem esse:
Nunc verò lucem videntes, errantes estis & vos:
Cæci autem estis mente quàm oculis plus. quibus enim viris
Peccata manent, frustrà cernunt oculis.

CAP. X.

Testificans inconcussus Amen Amen sermo sit,
Qui insiluerit per ostium bene muniti ouilis
Abditarum ouium, & superior aliunde repit,
Per curuum obscurum aditum ascendens,
Prædo est hic vir prædatitio pede:
Qui verò accedens nō curuatus in caulam erectus venit,
Pastor hic est oues pascens. venienti autem
Apertum stabuli ostium ostiarius aperit.
Oues autem cognoscentes saliunt circa pastorem,

Οὐρανίου βασιλῆος; Ἀνὴρ δ' ἠρεύγετο φωνήν,
Κοίρανε, τίς πέλεν οὗτος ὃν ἔννεπες, ὄφρα γεραίρω;
Ἰησοῦς δ' ἀπάμειπτο, Καὶ ἔδρακες αὐτὸν ὀπωπῇ,
Καί σοι νῦν λαλέων αὐτὸς πέλεν. Εἶπε καὶ αὖτις,
Κοίρανε πιστεύω· κεφαλὴν δ' ἐπὶ γαῖαν ἐρείσας,
Καὶ ποσὶν ἀμβροσίοις κυρτούμενον αὐχένα κάμψας,
Φαιδρὰ πολυρράφεων προσεπτύξατο ταρσὰ πεδί-
λων.
Ἰησοῦς δ' ἀπάμειπτο σαόφρονα μῦθον ἀκούων,
Εἰς κρίμα τοῦτον ἵκανον ἐς ἄφρονα κόσμον ἀλήτην·
Εἰς κρίμα δισσὸν ἔβην ἑτερότροπον, ὄφρα καὶ αὐτοὶ
Οἱ πάρος οὐχ ὁρόωντες ἀθηήτου φάος ἠοῦς,
Τυφλοὶ ἀναβλέψωσιν ἐσαθρήσαντες ὀπωπαῖς·
Ὀξυφαεῖς δὲ γένωνται λιπαυγέες. Ἀρχιπόρων δὲ
Χειρῶν λαὸς ἔειπεν ἐφεσπομένων Φαρισαίων,
Μὴ σφαλεροῖς βλεφάρεσσιν ἀλαοὶ γενόμεσθα καὶ ἡμεῖς;
Ἰησοῦς δ' ὀάριζεν, ἀπειθέα λαὸν ἐνίπτων,
Εἰ ζόφος ὑμετέρης περιδέδρομε φέγγος ὀπωπῆς·
Ὑμέας ἀμπλακίης ἀδαήμονας ἔννεπον εἶναι.
Νῦν δὲ φάος ὁρόωντες, ἀλήμονές ἐστε καὶ ὑμεῖς·
Τυφλοὶ δ' ἐστὲ νόῳ βλεφάρων πλέον. οἷσι γὰρ ἀν-
δρῶν
Ἀμπλακίαι μίμνουσι, μάτην ὁρόωσιν ὀπωπαῖς.

ΚΕΦ. Ι.

Μάρτυρος ἀστυφέλικτος Ἀμὴν ἀμὴν λόγος ἔστω,
Ὅς κε παραΐξειε θύρην εὐερκέος αὐλῆς
Ἐνδομύχων προβάτων, καὶ ὑπέρτερος ἄλλοθεν ἕρπει,
Εἰς σκολιὴν ἀΐδηλον ἐπήλυσιν ἀναβαίνων,
Ληϊστὴρ πέλεν οὗτος ἀνὴρ ληΐστορι ταρσῷ.
Ὅς δὲ μολὼν ἄγναμπτος ἐς αὔλιον ὀρθὸς ἱκάνει,
Ποιμὴν οὗτος ἔφυ μηλοτρόφος. ἐρχομένῳ δὲ
Ἀμφαδίην σταθμοῖο θύρην πυλαωρὸς ἀνοίγει.
Μῆλα δὲ γινώσκοντα περισκαίρουσι νομῆα,

Φθογγῆς εἰσαΐοντα. παρὰ προθύροισι δὲ ποιμὴν
Πώεα ποιμαίνων περιφλίζεται ἠθάδι φωνῇ.
Ἔκτοθι δὲ σταθμοῖο γεγηθότα μῆλα κομίζει.
Ἐξαγαγὼν δ' ὅτε πᾶσαν ἀολλίσσῃ στίχα ποίμνης,
Εἰς νομὸν ἐρχομένων οἴων προκέλευθος ὁδεύει·
Ποίμνη δ' αἰολόμορφος ὀπισθοπόρῳ ποδὶ βαίνει,
Εἰς δροσεροὺς λειμῶνας ὀπιδνεύουσα νομῆι.
Ξείνῳ δ' οὐκ ἀΐουσι, καὶ οὐ δεδάασιν ἀκούειν
Ἀλλοτρίου καλέοντος ἀήθεα ποιμένος αὐδὴν,
Ἀλλὰ παραΐσσοντα νόθον φεύγουσι νομῆα.
Τοῖον ἔπος κατέλεξε παράτροπον. ἀμφὶ δὲ μύθῳ
Λαὸς ἀμηχανίεσκε, καὶ οὐ μάθεν ἐγγὺς ἀκούων
Χειρὸς ἀσημάντῳ τάπερ ἔννεπε θέσπιδι φωνῇ.
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευεν ἀριζήλῳ τινὶ μύθῳ,
Πανδόκος εἰμὶ θύρη προβάτων πολυχανδέος αὐλῆς·
Πάντες ὅσοι πάρος ἦλθον ὑποκλέπτοντι πεδίλῳ,
Φῶρες ἔσαν δολόεντες, ὅθεν ληιστέι φωνῇ
Αὐτῶν φθεγγομένων οὐκ ἔκλυε πώεα ποίμνης.
Πανδόκος εἰμὶ θύρη, μηλοσσόος· ἡμετέρης δὲ
Ὅς κεν ἰὼν δι' ἐμεῖο θύρην ὑποδύσεται αὐλῆς,
Οὗτος ἔσω στείχει, καὶ ὑπότροπος αὖθις ὁδεύει,
Καὶ νομὸν εὑρήσει, καὶ ἀσωόος ἔσσεται ἀνήρ·
Ληιστὴρ δ' ἀΐδηλος ἐς αὔλιον οὔποτε βαίνει,
Εἰ μὴ ἵνα κλέψειεν ἀμάρτυρος, ἢ καὶ ὀλέσσῃ
Ἠὲ διατμήξειεν ἀφειδέϊ μῆλα μαχαίρῃ.
Αὐτὰρ ἐγὼ παρὰ πατρὸς, ὅπως ἐμὰ μῆλα σαώσω,
Ἤλυθον· ὄφρα λάχοιεν ἀλωφήτῳ τινὶ τιμῇ
Ζωὴν ἐσσομένην, τὴν οὐ χρόνος οἶδεν ὀλέσσαι, .
Ἠὲ περισσὸν ἔχοιεν ὑπέρτερον. εἰμὶ δὲ ποιμὴν
Καλὸς ἐγώ· ποιμὴν δὲ καλὸς περὶ μῆλα φυλάσσων,
Καὶ ψυχῆς ἰδίης οὐ φείδεται, ἀλλά ἑ θήσει

Vocem audientes. ad vestibulum autem pastor
Greges pascere euocat consueta voce.
Extra ouile autem gestientes oues ducit.
Educens autem quando omnem congregauerit ordinem gregis,
Ad pascua venientium ouium precursor vadit:
Grex autem multiformis retrogrado pede incedit,
Ad roscida prata sequens pastorem.
Peregrinum autem non audiunt, & non nouerũt audire
Alieni vocantis inconsuetam pastoris vocem,
Sed pretereuntem spurium fugiunt pastorem.
Tale verbum recitauit prouerbiale. circa sermonem autem
Populus hæsitabat, & non didicit propè audiens
Christus obscura quæ dixit diuina voce.
Iesus autem dixit valde zelanti quodam sermone,
Hospitale sum ostium ouium capacissimi ouilis:
Omnes quotquot antea venerunt occultante pede,
Fures erant dolosi, vnde prædatitia voce
Ipsos loquentes non audiuerunt greges.
Omnes recipiens sum ostium, oues seruans: nostræ autem
Quicunque vadens per me ostium subierit ouilis,
Hic intrat, & reuersus iterum incedit,
Et pascua inueniet, & semper viuens erit vir.
Prædo autem nocuus in ouile nunquam scandit,
Nisi vt furetur sine teste, [i. clàm] vel perdat
Vel discerpat non parcente oues gladio.
Sed ego à patre, vt meas oues seruem,
Veni, vt acquirant indesinente quadam gloriâ
Vitam futuram, quam tempus nescit perdere,
Et abundantius habeant magis. sum autem pastor
Bonus egò: pastor autem bonus oues custodiens,
Et vitæ propriæ non parcit, sed ipsam ponet

Pretium redemptionis pro suis ouibus. mercenarius autem non est pastor:
Hostilem propinquum videns lupum raptorem ouium,
Occultus fugiens subducit se, celer relinquens
Pascentium non custoditos multum errãtes greges ouiũ.
Occultus fugiens subducit se: non curat autem
Oues alienas, quia mercenarius ipse dicitur.
Et lupus versutus aggreditur rapaci gutture
Oues dissipans, pastore non præsente.
Pastor bonus sum, & greges bonos pasco.
Cognosco autem meas oues, & consuetum opilionem
Illæ me cognoscunt æquali duplici lege:
Sicut pater nouit me, & sicut noui patrem,
Vitam autem nostram pro ouibus statim ponam.
Sunt verò & alij varij greges,
Ex hoc non orti vno Deum recipiente ouili,
Alienigenæ: & hos est necesse vt congregem
Vocem nostram acutè audientes: & vnus grex
Erit vtrinque vnius existens pastoris.
Propter hoc diligit me pater meus, quòd ponam
Vitam nostram pro ouibus, vt ipsam accipiam
Ad me redeuntem rursus collectam: neque vlla ipsam
Lex aufert natalis, non tempus repens,
Omnia domans, indomitum, vel stabilis cõsilij necessitas:
Sed ipsam sponte iussus volens volentem præbebo,
Vt recipiam post pusillum, habens per se excitatam potestatem.
Hoc altiregente habeo à patre præceptum,
Ponere, & iterum accipere duplici lege.
Et rursus Hebræorum diuisus est populus audiens,
Et multi dixerunt sonoro quodam sermone,
Loquentem velocibus finite hunc procellis:
Dæmonem habet, & insanit: insipientem hunc

Λύτρον ἑῶν ὀΐων. ὁ δὲ μίσθιος οὐ πέλε ποιμήν·
Δήϊον ἀγχικέλευθον ἰδὼν λύκον ἅρπαγα μήλων,
Κρυπτὸς ἀμυσκάζων ὑποδύεται, ὀξὺς ἐάσας
Βοσκομένων ἀφύλακτα πολύπλανα πώεα μήλων.
Κρυπτὸς ἀμυσκάζων ὑποδύεται· οὐκ ἀλέγει δὲ
Μήλων ἀλλοτρείων, ὅτι μίσθιος αὐτὸς ἀκούει.
Καὶ λύκος ἀγκυλόμητις ἐπέρχεται ἅρπαγι λαιμῷ
Μῆλα διασκεδάσας, σημάντορος οὐ παρεόντος,
Ποιμὴν καλὸς ἔφυν, καὶ πώεα καλὰ νομεύω.
Γινώσκω δ' ἐμὰ μῆλα, καὶ ἤθεα μηλοβοτῆρα
Ταῦτά με γινώσκουσιν ἴσῳ διδυμάονι θεσμῷ·
Ὡς γενέτης νοέει με, καὶ ὡς νοέω γενετῆρα.
Ψυχὴν δ' ἡμετέρην ὀΐων ὕπερ αὐτίκα θήσω.
Ἔστι μὲν ἔστι καὶ ἄλλα πολύτροπα πώεα ποίμνης,
Ταύτης οὐ γεγαῶτα μιῆς θεοδέγμονος αὐλῆς,
Ἀλλογενῆ· καὶ ταῦτα πέλει χρέος ὥς κεν ἀγείρω
Φθογγῆς ἡμετέρης ἀρίηκοα· καὶ μία ποίμνη
Ἔσσεται ἀμφοτέρωθεν ἑνὸς τελέθουσα νομῆος.
Τοῦ δ' ἕνεκεν φιλέει με πατὴρ ἐμὸς, οὕνεκα θήσω
Ψυχὴν ἡμετέρην ὀΐων ὕπερ, ὄφρα μιν αἴρω
Εἰς ἐμὲ νισσομένην παλινάγρετον· οὐδέ τις αὐτὴν
Θεσμὸς ἀφαιρεῖταί με γενέθλιος, οὐ χρόνος ἕρπων,
Πανδαμάτωρ, ἀδάμαστος, ἢ ἐμπεδόμητις ἀνάγκη·
Ἀλλά μιν αὐτοκέλευστος ἑκὼν ἐθέλουσαν ὀπάσσω,
Ὄφρα λάβω μετὰ βαιὸν, ἔχων αὐτάγρετον ἀλκήν.
Ταύτην ὑψιμέδοντος ἔχω παρὰ πατρὸς ἐφετμὴν,
Θεῖναι, καὶ παλίνορσον ἑλεῖν διδυμάονι θεσμῷ.
Καὶ πάλιν Ἑβραίων ἐμερίζετο λαὸς ἀκούων·
Καὶ πολέες φθέγξαντο πολυφλοίσβῳ τινὶ μύθῳ,
Φθεγγόμενον βαλίησιν ἐάσατε τοῦτον ἀέλλαις·
Δαιμόνιον μέθεπει, καὶ μαίνεται· ἄφρονα τοῦτον

Δείκνυτε· μαινομένου τί σπεύδετε μῦθον ἀκούειν;
Ἄλλοι δ᾽ ἀντιάχησαν ὁμοζήλων ἀπὸ λαιμῶν,
Οὐ τάδε μαινομένοιο σαόφρονα χεύματα μύθων,
Ἄφρονος οὐ πέλε ταῦτα. μὴ ἀχλυόεις ποτὲ δαίμων
Ὀφθαλμοὺς ἀλαοῖο δυνήσεται αὐτὸς ἀνοῖξαι;
Καὶ πάλιν ἦμαρ ἔην πανδήμιον, ᾧ ἔνι λαοὶ
Μνημοσύνην τελέεσκον ἐτήσιον, ὁππότε νηοῦ
Ἕδρανα δωμήσας Σολομὼν εὐκίονι τέ-
χνῃ
Θεσπεσίης ἀρχαῖον ἐκαίνισε θεσμὸν ἑορτῆς·
Καὶ τότε παχνήεσσα παρίστατο χείματος ὥρη·
Ἰησοῦς δ᾽ ἱεροῖο διέστιχεν ἔνδοθι νηοῦ,
Θέσκελον αἰθούσης πολυδαίδαλον οὖδας ὁδεύων,
Ἀρχεγόνου Σολομῶντος ἐπώνυμον. αἰνομανεῖς δὲ
Ἑβραῖοι στεφανηδὸν ὁμόζυγες εἰν ἑνὶ χώρῳ
Χριστὸν ἐκυκλώσαντο, καὶ ἔννεπον ἄφρονι μύθῳ,
Ἡμείων τέο μέχρις ὑποκλέπτεις φρένα μύθοις;
Εἰ σὺ Χριστὸς ἵκανες ἐτήτυμος, ἀμφαδὸν ἡμῖν
Ἀγρομένοις ἀγόρευε· τί καὶ τεὸν οὔνομα κεύθεις;
Ἰησοῦς δ᾽ ἅμα πᾶσιν ἀνίαχε, Πολλάκις ὑμῖν
Πολλάκις αὐτὸς ἔλεξα, καὶ οὐ πιστεύετε μύθῳ.
Ἔργα τάπερ τελέω κλήζων πατρώϊον ἀρωγήν,
Μάρτυρα ταῦτα πέλει, καὶ φθέγγεται ἔμφρονι σιγῇ
Θηητὸν μερόπεσσι λάλον τύπον· ἀλλά που ὑμεῖς
Ἐν βλεφάροις δέρκεσθε, καὶ οὐ πείθεσθε μενοιναῖς.
Οὐ γὰρ ἐμῶν οἴων ταχυπειθέος ἐστὲ γενέθλης·
Οὔασι θελγομένοισιν ἐμῆς ὅτι πώεα ποίμνης
Γῆρυν ἐμὴν ἀΐει, καὶ ἐφέσπεται ἡγεμονῆι.
Γινώσκω δ᾽ ἐμὰ μῆλα, καὶ εἰν ἑνὶ πᾶσιν ὀπάσσω
Ζωὴν ἐσσομένην αἰώνιον. οὔποτε ποίμνης
Οὔποτε πώεα ταῦτα διόλλυται, εἰσόκε μίμνῃ
Αὐτομάτοις ἀψῖσιν ἑλίξι κυκλούμενος αἰών.
Οὐδέ τις ἁρπάξειεν ἐμὴν πινυτόφρονα ποίμνην

Relinquite: insani cur festinatis sermonem audire?
Alij autem contra sonuerunt concordi à gutture,
Non hi insanientis sapientes fluxus verborum.
Insipientis non sunt hæc. num caliginosus vnquã dæmon
Oculos cæci poterit ipse aperire?
Et rursus dies erat publicus, in quo populus
Memoriam celebrabat anniuersariam, ex quo templi
Fulcimenta ædificans Solomon pulchras columnas faciente arte
Diuini veterem renouauit legem festi:
Et tunc pruinosum affuit hyemis tempus:
Iesus autem sacro incedebat in templo,
Diuinum porticus artificiosum pauimẽtum peruadens,
A prisco Solomone dictum. inuidi autem
Hebræi circulariter coniuncti in vno loco
Christum circundederunt, & dixerunt insipienti verbo,
Nostram quousque fallis mentem sermonibus?
Si tu Christus venisti verus, apertè nobis
Congregatis dic, cur tuum nomen occultas?
Iesus autem simul omnibus inclamauit, Sæpius vobis
Sæpius ipse dixi, & non creditis sermoni.
Opera quæ facio inuocans paternum robur,
Testificantia hæc sunt, & loquuntur prudenti silentio
Visibile hominibus loquens exemplar: sed vos
Oculis videtis, & non creditis animo.
Non enim mearum ouium ex credula estis generatione:
Auribus oblectatis mearum quia ouium greges
Vocem meam audiunt, & sequuntur ducem.
Cognosco autem meas oues, & simul omnibus dabo
Vitam venturam æternam. nunquam gregis
Nunquam oues hæ pereunt, donec manserit
Spontaneis arcuatis volutionibus circumiens seculum.
Neque aliquis rapiet meum prudentem gregem

Manu ex nostra, pater meus quia ad pascendum
Qui mihi greges dedit, superior est omnibus.
Ipse ego, & regens pater meus, vnum genus sumus,
Insitum, per se radicatum, vnde plantæ infinitæ mundi.
Dixit Rex: populus autem confluxit, & ex pauimento
Lapides sustulit, vt lapidum arreptorum rabie
Christum iacularetur ex loco confragoso lectis telis.
Iesus autem respondit, fundens expostulatricem vocem,
Nostro bona multa ab altissimo patre
Vos opera docui quæ didici: pro quo autem
Opere diuino homicidialem persoluentes retributionem,
In me lapidosis armati estis telis?
Populus autem contra clamauit vicissim, Non propter opus
Bonum rabiem habentes congregati sunt ciues,
Vt te lapidosa occultent tunica:
Sed maledicum tuum propter os,
Quòd terrenæ habens germen generationis,
Mortalis existens, dicis te Deum esse. Opposito autem
Christus indubitatum sermonem dixit populo,
Nonne lex vestra signata hæc profert,
Dixi ego, Dij estis?&, si terrestribus quosdam ex viris,
Ad quos tunc solum venit Dei verbum simile somnio,
Vestræ legis Deos vocauit cantus,
Et scripti libri rescissa esse diuina vox
Non potest: de Verbo quod altiregens dedit mundo,
Et puræ manus sancta obsignauit lege,
Vos insipientem sermonem loquuti estis insanientes,
Quia Dei viui ego sum filius. nostri autem
Si non ego perficio vitalis opera patris,
Nunquam mihi creditis: & si vita datore verbo
Nostro patre æterno digna facio
Operibus nostris, quæ vidit testificans visus:

Χειρὸς ἀφ' ἡμετέρης, γενέτης ἐμὸς ὅττι νομεύειν
Ὅς μοι πάντα δέδωκεν, ὑπέρτερος ἔπλετο πάντων.
Αὐτὸς ἐγὼ, μεδέων τε πατὴρ ἐμὸς, ἓν γένος ἐσμὲν,
Ἔμφυτον, αὐτόπρεμνον, ὅθεν φυτὰ μυρία κόσμου.
Εἶπεν ἄναξ· λαοὶ δὲ συνέῤῥεον, ἐκ δαπέδου δὲ
Λᾶας ἀνηέρταζον, ὅπως ὑπὸ χερμάδι λύσσῃ
Χριστὸν οἰστεύσωσι χαραδραίοισι βελέμνοις.
Ἰησοῦς δ' ἀπάμειπτο χέων πολυμεμφέα φωνὴν,
Ἡμετέρου καλὰ πολλὰ παρ' ὑψίστοιο τοκῆος
Ὑμέας ἔργα δίδαξα, τάφρα μάθοιτε· αὐτὰρ τίνος δὲ
Ἔργου θεσπεσίου φονίην τίνοντες ἀμοιβὴν,
Εἰς ἐμὲ λαϊνέοισιν ἐθωρήχθητε βελέμνοις;
Λαοὶ δ' ἀντιάχησαν ἀμοιβαδὶς, Οὐ χάριν ἔργου
Κεδνοῦ λύσσαν ἔχοντες ἀολλίζοντο πολῖται
Ὄφρα σε πετρήεντι κατακρύψωσι χιτῶνι·
Ἀλλὰ βαρυγλώσσοιο τεοῦ χάριν ἀνθερεῶνος,
Ὅττι χαμαιγενέος μετέπων βλάσφημα γενέθλης,
Θνητὸς ἐὼν ἐνέπεις θεὸς ἔμμεναι. Ἀντιπόρῳ δὲ
Χριστὸς ἀναμφήριστον ἔπος μυθήσατο λαῷ,
Οὐ νόμος ὑμείων κεχαραγμένα ταῦτα κομίζει,
Εἶπον ἐγὼ, Θεοί ἐστε; καὶ εἰ χθονίων τινὰς ἀνδρῶν,
Οἷς τότε μοῦνον ἵκανε θεοῦ λόγος ἶσος ὀνείρῳ,
Ὑμετέρου θεσμοῖο θεοὺς ἐκάλεσσεν ἀοιδὴ,
Καὶ γραφικῆς βίβλοιο παλίλλυτος ἔμμεναι ὀμφὴ
Οὐ δύναται· λόγον αὐτὸν ὃν ὑψιμέδων πέρε κόσμῳ,
Καὶ καθαρῆς παλάμης ἁγίῳ σφρηγίσσατο θεσμῷ,
Ὑμεῖς ἄφρονα μῦθον ἐπεφθέγξασθε μανέντες,
Ὅττι θεοῦ ζώοντος ἐγὼ πάϊς. ὑμετέρου δὲ
Εἰ μὴ ἐγὼ τελέω ζωαρκέος ἔργα τοκῆος,
Μή ποτέ μοι πείθεσθε. καὶ εἰ βιοδώτορι μύθῳ
Ἡμετέρου γενετῆρος ἀτέρμονος ἄξια ῥέζω
Ἔργοις ἡμετέροις, τάφρα ἔλεγχε μάρτυς ὀπωπῇ,

Ὄφρα κε γινώσκοιτε θεοπνεύστῳ τινὶ μύθῳ,
Ὡς ἐν ἐμοὶ γεγήθει γενέτης ἐμός· ὅττι καὶ αὐτὸς
Ἀγχιφανὴς, ἀμέριστος, ὁμόζυγός εἰμι τοκῆος.
Ἰησοῦ δ' ἀκίχητον ἐπειρήσαντο πιέζειν
Ἀφραδέες τινὲς ἄνδρες· ὁ δ' ἐθαμβέϊ ποδὶ βαίνων
Δυσσεβέων ἀπὸ χειρὸς, Ἰορδανίοιο ῥεέθρου
Πέζαν ἐς ἀντιπέραιαν ἐχάζετο· καὶ οἱ ἰόντι
Ἄσπετος ἀμφήτησεν ὁμοστιχέων χορὸς ἀνδρῶν.
Ἄλλῳ δ' ἄλλος ἔλεξε, χέων πειθήμονα βουλὴν,
Θαῦμα μὲν ἐμπεδόμυθος ἰδεῖν θηήτορι
λαῷ
Οὐδὲν Ἰωάννης ἐπεδείκνυεν· ἀμφὶ δὲ τούτου
Ὄμμασιν ἀπλανέεσσιν ἐτήτυμα πάντα δοκεύω
Ὁππόσα κεῖνος ἔλεξε. Καὶ ἀνέρες αὐτόθι πολλοὶ
Παιδὶ θεοῦ πίστευον, ἀμιμήτων χάριν ἔργων.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Ἦν δέ τις ἀδρανέων νοσερῷ πυρὶ Λάζαρος ἀνὴρ
Βηθανίης ἔντοσθεν ἀειδομένης, ἀπὸ κώμης
Μάρθης καὶ Μαρίης. Μαρίη δὲ φατίζετο κείνη
Χριστοῦ καλλιέθειρα θεηδόχος, ἣ πόδας αὐτοῦ
Ἀμφοτέρους ἤλειψε μύρῳ θυόεντος ἐέρσῃ,
Καὶ πλοκάμοις ἀπέμαξε, καὶ ἀμβροσίων ἀπὸ ταρσῶν
Ἀγλαοφανὴς ἐδίηνε διάβροχον ἰκμάδι χαίτην,
Χριστοῦ καλλιέθειρα θεηδόκος· ἧς τότε θερμῷ
Νουσαλέῳ βεβρυγμένος ἱμάσσετο σύγγονος ἀτμῷ.
Γνωτὴ δ' ἀδρανέοντος ὁμόγνιον ὡς ἴδον ἄμφω
Γυιοβόρῳ μάστιγι τετηκότα, γείτονα πότμου,
Ξυνὸν ἔπος προέηκαν ἀλεξικάκῳ βασιλῆϊ,
Λάζαρος ὃν φιλέεις ὀλεκίζεται αἴθοπι νούσῳ,
Ὃν φιλέεις σκοπίαζε. Καὶ ἴαχε μῦθον ἀκούσας
Χριστὸς ἄναξ, Οὐ φωτὸς ἐπ' ἀενάῳ τινὶ πότμῳ
Νουσαλέον τόδε πῆμα πυρώπιδες ἤγαγον ὧ-
ραι·

Vt cognoscatis à Deo inspirato quodam sermone,
Quòd in me est pater meus: quòd & ipse
Propè apparens, indiuisus, compar sum patri.
Iesum autem incomprehensibilem tentarunt capere
Imprudentes quidam viri: ille autem celeri pede euadēs
Impiorum è manibus, Iordani fluuij
Regionem in oppositam discessit: & ipsum euntem
Infinitus sequebatur simul vadentium cœtus virorum.
Alteri autem alius dixit, fundēs credulam sententiam,
Miraculum quidem firmiloquus ad videndum inspicienti populo
Nullum Ioannes monstrauit: de hoc autem
Oculis non errantibus vera omnia video
Quæcunque ille dixit. Et viri ibi multi
Filio Dei credebant inimitabilia propter opera.

CAP. XI.

Erat autem quidā infirmus morboso igne Lazarus vir
Intra Bethaniam celebrem, ex castello
Marthæ & Mariæ. Maria autem dicebatur illa
Christi pulchricoma Dei susceptrix: quæ pedes ipsius
Vtrosque vnxit vnguenti fragrantis rore,
Et capillis absterſit: & diuinis à pedibus
Per summa nitens rigauit madefactum humore capillū,
Christi pulchricoma Dei susceptrix, cuius tunc calido
Morboso grauia habens genua flagellabatur frater æstu.
Sorores autem infirmi fratrem quum vidissent ambæ
Membriuora plaga tabefactum, vicinum morti,
Commune verbum præmiserāt malum depellenti Regi,
Lazarus quem diligis torquetur nigro morbo.
Quem diligis visita. Et sonuit vocem audiens
Christus rex, Non viri ad æternam mortem
Morbosam hanc noxam igneos oculos habentes adduxerunt hora.

Sed Dei hæc gloria sublimis, vt per ipsum
Hominis charus filius Rex exaltetur
Honoribus immortalibus. Hospitales autem fœminas
Iesus dilexit amica quadam lege
Martham & Mariam & Lazarum. In loco autem
Quum audiisset nuntium quòd Lazarus plutoni annuẽs
Iacebat, morboso ligatus membris vinculo,
Duplicem præterijt mortiferæ cursum auroræ.
Et post duplicem diem suis dixit discipulis,
Eamus ad clarum solum Iudæorum rursus virorum.
Et ipsum reprimentes alloquuti sunt discipuli,
Magister, Iudææ furentes modò ciues
Lapidosis quærebant iaculari te sagittis,
Et tu venire vis vbi hostiles sunt ciues?
Iesus autem respondit, consolans quodam sermone
Communem domesticorum querulum animũ sociorum:
Diei non sunt duodecim circulares horæ?
Die exoriente viator non flectit
Pedem lubricis offendentem calceis:
Qui verò incedit lumine destitutæ comes caliginis
Pedibus indulgentibus, erroneam viam hic incedit.
Sic dixit: & deinde reuersus dixit discipulis,
Somnum necessarium & inculpatum Lazarus dormit,
Charissimus noster hospes: sed transibo
Vt ipsum è somno reciprocum excitem.
Et sermonem ignorantes dixerunt discipuli,
Lazarus si dormit sanus erit. recens mortuum enim
Iesus dixit flebili in sepulchro
Dormire, mortuum, mutum, irreuocabilem somnum
exitij:
Illi verò frustrà sperabant charum mortuum in domo
Suauem in lecto excitabilem somnum dormire.
Apertè autem dixit Rex misericordi sermone,

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ θεοῦ τόδε κῦδος ὑπέρτερον, ὄφρα δι' αὐτοῦ
Ἀνθρώπου φίλος υἱὸς ἄναξ ὑψούμενος εἴη
Τιμαῖς ἀθανάτῃσι. Φιλοξείνους δὲ γυναῖκας
Ἰησοῦς ἀγάπαζε φιλοστόργῳ τινὶ θεσμῷ,
Μάρθην, καὶ Μαρίην, καὶ Λάζαρον. ἐν δ' ἄρα χώρῳ
Ὡς κλύεν ἀγγελίην ὅτι Λάζαρος ἀΐδι νεύων
Κέκλιτο, νουσαλέῳ πεπεδημένος ἄψεα δεσμῷ,
Διχθαδίης παρέμειβε τελεσπόρου δρόμον ἠοῦς.
Καὶ μετὰ δίζυγον ἦμαρ ἑοῖς ἀγόρευε μαθηταῖς,
Ἴομεν ἐς κλυτὸν οὖδας Ἰουδαίων πάλιν ἀνδρῶν.
Καί μιν ἀναστέλλοντες ἐπεφθέγξαντο μαθηταί,
Ῥαββὶν, Ἰουδαίης μανιώδεες ἄρτι πολῖται
Λαϊνέοις μάστευον ὀϊστεύειν σε βελέμνοις,
Καὶ σὺ μολεῖν ἐθέλεις ὅπη δήϊοι εἰσὶ πολῖται;
Ἰησοῦς δ' ἀπάμειπτο, παρηγορέων τινὶ μύθῳ
Ξυνὸν ὁμωροφίων νεμεσήμονα θυμὸν ἑταίρων·
Ἤματος οὐ γεγάασι δυώδεκα κυκλάδες ὧραι;
Ἤματος ἀντέλλοντος ὁδοιπόρος οὔποτε κάμπτει
Ταρσὸν ὀλισθηροῖσι παραπταίοντα πεδίλοις·
Ὃς δὲ διαστείχει λιποφεγγεῖ σύνδρομος ὄρφνῃ
Ποσσὶ χαραζομένοις, σφαλερὴν ἴδεν οὗτος ὁδεύει.
Ὡς φάτο· καὶ μετὰ τοῦτο παλίσσυτος εἶπε μαθηταῖς,
Ὕπνον ἀναγκαῖον καὶ ἀμεμφέα Λάζαρος εὕδει,
Φίλτατος ἡμείων ξεινοδόκος· ἀλλὰ περήσω
Ὄφρα μιν ἐξ ὕπνοιο παλινδίνητον ἐγείρω.
Καὶ λόγον ἀγνώσσοντες ἐμυθήσαντο μαθηταί,
Λάζαρος εἰ κνώσσει, σόος ἔσσεται. ἀρτιθανῆ μὲν
Ἰησοῦς ἀγόρευε, ὃν φιλοθρήνῳ παρὰ τύμβῳ
Εὕδειν, νεκρὸν, ἄναυδον, ἀνέγερτον ὕπνον ὀλέ-
θρου·
Οἱ δὲ μάτην ἔλποντο φίλον νέκυν ἔνδοθεν οἴκου
Ἡδὺν ὑπὲρ λεχέων παλινάγρετον ὕπνον ἰαύειν.
Ἀμφαδίην δ' ἀγόρευεν ἄναξ οἰκτίρμονι μύθῳ·

Λάζαρον εὔνασε πότμος ὁμοίϊος, ἄγριον ἄλ-
λον
Ὕπνον ἄγων· χαίρω δὲ δι' ὑμέας, ὡς ἐνὶ χώρῳ
Οὐ γενόμην ὅτε κεῖνος ὁμίλεε γείτονι πότμῳ·
Ὄφρα κε πίστιν ἔχοιτε, νέκυν μετὰ πότμον ὁδίτην
Δερκόμενοι ζώοντα, πάλιν ψαύοντα τραπέζης
Ξεινοδόκου Χριστοῖο τοδεύτερον. ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν
Ἴομεν. Ἑβραίων δὲ διώνυμος ἔννεπε Θωμᾶς,
Ὃν Δίδυμον καλέουσι· συναγρομένοις δὲ μαθηταῖς
Δάκρυον ὠδίνουσαν ἀνήρυγε πενθάδα φωνήν,
Ἴομεν ὁππόθι κεῖνος ἀνὴρ γλυκύς, ὄφρα σὺν αὐτῷ
Εἰν ἀγάπῃ θνήσκοιμεν ἑνὶ ξυνήονι πότμῳ.
Ἐλθὼν δ' ὀψικέλευθος ἄναξ ἐς ἐθήμονα κώμην,
Λάζαρον ἄπνοον εὗρε χυτῇ στρωθέντα κονίῃ,
Τέτρατον ἦμαρ ἔχοντα γοήμονος ἔνδοθι τύμβου.
Βηθανίη δ' ἑκὰς ἦεν ἀπ' ἄστεος Ἱεροσολύμων
Ὡς τρισσῶν σταδίων καὶ δώδεκα. καὶ πολὺς ἕρπων
Λαὸς Ἰουδαίων ὑπεδύσατο γείτονα κώμην,
Κεῖθι φιλοξείνοιο μετήιε δώματα Μάρθης
Καὶ Μαρίης, γνωτοῖο κατ' εὐνάστειρα πότμου,
Ξυνὰ παρηγορέων, τὰ γὰρ ἠθάδι πολλάκι μύθῳ
Θελκτὰ πεπαινομένης ἀπεσείσατο κέντρα μερίμνης,
Πένθεος ἀγρύπνοιο λυτήρια. πευθομένη δὲ
Φήμης ἀειρομένης ὅτι κοίρανος εἰσαφικάνει
Μάρθα, ποσὶ φθαμένοισι συνήντεεν. ἐν δὲ μελά-
θρῳ
Ἐνδόμυχος Μαρίη μαστάζετο πενθάδι σιγῇ.
Χριστοῦ δ' ἐγγὺς ἰοῦσα βαρύστονος ἔννεπε Μάρθα,
Ὦ μάκαρ, εἰ γὰρ ἔης ὅτε Λάζαρος αἴθετο νούσῳ,
Οὐκ ἂν ἐμὸς τέθνηκεν ἀδελφεός· οἶδα δὲ θυμῷ
Καὶ νῦν ὡς ἅμα πάντα πατὴρ τεὸς ἐγγυαλίξει
Ὅσσα μιν αἰτήσειας. Ἄναξ δ' ἠμείβετο μύ-
θῳ,

Lazarum consopiuit mors omnibus æqualis, immitem alium
Somnum ferens: gaudeo autem propter vos, quòd in loco
Non fuerim quādo ille conuersabatur cū vicina morte:
Ut fidem habeatis, mortuum post fatum viatorem
Videntes viuentem, rursus tangentem mensam
Hospitem Christi secundariò. sed ad ipsum
Eamus. Audiens autem binominis dixit Thomas,
Quem Didymum vocant: collectis autem discipulis
Lacrymantem dolentem eructauit luctuosam vocem,
Eamus vbi ille vir amabilis, vt cum ipsō
In dilectione moriamur vno communi fatō.
Veniens autem serò Rex in consuetum castellum,
Lazarum mortuum inuenit sepulcrali stratū puluerē,
Quartum diem habentem lugubri in sepulcro.
Bethania autem distabat à ciuitate Hierosolymorum
Quasi trium stadiorum & duodecim. & multus repens
Populus Iudæorum, subijt vicinum castellum;
Ibique hospitalis accessit domum Marthæ
Et Mariæ, fratris ad dormitorium mortis,
Coniunctim [eas] consolans: quod consueto sæpius verbō
Horridos concoctæ excussit stimulos curæ,
Luctum vigilem soluendo. audiens autem
Famam vulgatam quòd Dominus venisset,
Martha, pedibus præuenientibus occurrit: in domo autem
Abdita Maria affligebatur luctuoso silentio.
Ad Christū autem accedens valde gemēs dixit Martha,
O beate, si adfuisses quando Lazarus vrebatur morbo,
Non sanè meus mortuus fuisset frater: scio autem animō
Et nunc quòd simul omnia pater tuus præbebit
Quæcunque ab ipso postulaueris. Rex autem respondit sermone,

Frater tuus rursus excitabitur. Immortalem autem
Vocem audiens iterum dixit Martha,
Noui, nec me latet resurrectio, quòd in illa
Excitabitur serò perfectus, quando cursus vltimus aurora.
Et ei Christus dixit seruator vitæ diuinam vocem,
Vita ego sum & resurrectio: quicunque vir
In me crediderit, etiamsi mortuus sine spiritu fuerit
Rursus reuiuiscet: & qui mente fidem seruat,
Non moritur homo hic, donec lucet seculum.
Credis quòd hic sermo sit verus? Dixit & ipsa,
Domine, cognosco, & credo quòd tu mundo
Christus malum pellentis Dei Verbum filius venis.
Tale verbum loquuta, incessit celeri pede,
Et Mariam vocauit sororem: in aures autem ipsius
Clanculum susurrauit, Magister saluator
Venit, & vocat te. Et celerior erat verbo
Illa quum audiuisset: celeri autem vibrabatur talo,
Luctu soluta & gaudio. impetuosa autem
Christum ad vicinum procelli-pedem habuit viam.
Homines autem qui erant intra flebilem domum,
Et ipsam consolabantur dolores sanante quodā verbo,
Luctus vigilis consolatores, quum viderent subitò
Quòd Maria velox excitaretur vago silentio,
Omnes sequebantur retrogradis pedibus,
Putantes Mariam lacrymantem quòd curreret
Subitò, velle ad consuetum tumulum ire,
Vt rursus ploraret flebilem apud mortuum.
Nondum enim amplæ regionis Rex ingressus erat castellum,
Sed manens immotus adhuc diuino in loco
Habebat pedis stabile vestigium, vbi antea occurrit Martha.

Γνωτὸς σὸς παλίνορσος ἐγείρεται. Ἀμβροσίης δὲ
Φωνῆς εἰσαΐουσα τοδεύτερον ἔννεπε Μάρθα,
Οἶδα, καὶ οὔ με λέληθεν ἀνάστασις, ὡς ἐν ἐκείνῃ
Ἔρχεται ὀψιτέλεστος, ὅτε δρόμος ἔσχατος ἠοῦς.
Καί οἱ Χριστὸς ἔλεξε βιοσσόος ἔνθεον ὀμφήν,
Ζωὴ ἐγὼ ζωσίμην καὶ ἀνάστασις· ὃς δέ κεν ἀνὴρ
Εἰς ἐμὲ πιστεύσειε, καὶ εἰ νέκυς ἄπνοος εἴη,
Αὖτις ἀναζήσειε· καὶ ὃς φρεσὶ πίστιν ἀέξει,
Οὐ θνήσκει βροτὸς οὗτος, ἕως ἔτι φαίνεται αἰών.
Πείθεαι ὡς ὅδε μῦθος ἐτήτυμος; Εἶπε καὶ αὐτή,
Κοίρανε, γινώσκω, καὶ πείθομαι ὅττι σὺ κόσμῳ
Χριστὸς ἀλεξικάκοιο θεοῦ λόγος υἱὸς ἱκάνεις.
Τοῖον ἔπος λέξασα παρέστιχεν ὀξέι ταρσῷ,
Καὶ Μαρίην ἐκάλεσσεν ὁμόγνιον· οὔασι δ' αὐτῆς
Λάθριον ἐψιθύριζε, Διδάσκαλος ὅττι σαωτὴρ
Ἵκετο, καὶ καλέει σε. καὶ ὠκυτέρη πέλε μύθου
Κείνη ὅπως ἤκουσε. θοῷ δ' ἀνεπάλλετο ταρσῷ,
Πένθεϊ λυομένη καὶ χάρματι· φοιταλέη δὲ
Χριστὸν ἐς ἀγχικέλευθον ἀελλοπὸν εἶχε πορείην.
Λαοὶ δ' οἵ τινες ἦσαν ἔσω κινυροῖο μελάθρου,
Καί μιν ἠαφείζεσκον ἀκεσσιπόνῳ τινὶ μύθῳ,
Πένθεος ἀγρύπνοιο παρήγοροι, ὡς ἴδον ἄφνω
Ὡς Μαρίη ταχύγουνος ἀνέγρετο φοιτάδι σιγῇ,
Πάντες ἐφωμάρτησαν ὀπισθοτόροισι πεδίλοις,
Ἐλπόμενοι Μαρίην φιλοδάκρυον ὅττι θορούσα
Ἐξαπίνης ἤμελλεν ἐς ἠθάδα τύμβον ὁδεύειν,
Ὄφρα πάλιν κλαύσειε πολυθρήνῳ περὶ νεκρῷ.
Οὔπω δ' εὐρυάγυιας ἄναξ ἐπεβήσατο κώμης,
Ἀλλὰ μένων ἀτίνακτος ἔτι ζαθέῳ παρὰ χώρῳ
Εἶχε ποδὸς στατὸν ἴχνος, ὅπῃ πάρος ἤντετο Μάρθῃ.

Καὶ Μαρίη βαρύδακρυς ὅτε σχεδὸν ἵκετο χώρου
Ἧχι μόνων ποδὸς ἴχνος ἀκάμπτιος εἶχεν Ἰησοῦς,
Αὐτὸν ὅπως ἐνόησεν, ἱμασσομένη φρένα κέντρῳ,
Πρηνὴς αὐτοκύλιστος ὑπὲρ δαπέδοιο πεσοῦσα,
Πὰρ ποσὶν ἀμβροσίοις ἐπεκέκλιτο. μυρομένη δὲ
Ἰκμάδι πενθαλέῃ ζαθέοις ἐδιήνατο ταρσοῖς,
Μῦθον ῥευμομένη βεβιημένον. ἐκ φάρυγος δὲ
Δάκρυσι νικηθεῖσα μόλις πορθμεύετο φωνή,
Ὦ μάκαρ, εἰ παρέης, οὐ Λάζαρος εἴκαθε πότμῳ.
Καὶ Μαρίην στενάχουσαν ἰδὼν, καὶ ὁμήλυδας αὐτῇ
Υἷας Ἰουδαίων νεοπενθέας, ὧν ὑπὸ πολλῷ
Ὄμβρῳ δακρυόεντι περιρραίνοντο παρειαί,
Πνεύματι πατρῴῳ δεδονημένος, ἴαχε φωνήν,
Δείξατέ μοι πόθι κεῖνον ἐθήκατε. καὶ φάσαν αὐτῷ,
Ἔρχεο καὶ σκοπίαζε. καὶ ἔστενεν αὐτὸς Ἰησοῦς,
Ὄμμασιν ἀκλαύτοισιν ἀήθεα δάκρυα λείβων.
Καί τινες ἀθρήσαντες ἐνίαχον αὐτίκα λαοί,
Ἠνίδε πῶς φιλέει καὶ Λάζαρον οὐ παρεόντα.
Ἄλλοι δ' ἀντιάχησαν, ἀλεξικάκῳ τινὶ τηλῷ
Ὀφθαλμοὺς μερόπων λιποφεγγέας οὗτος ἀνοίξας,
Ἔργον ἴσον τελέσειν οὐκ ἔσθενεν, ὄφρα καὶ αὐτὸς
Μὴ φονίῳ νέκυς οὗτος ὁμιλήσειεν ὀλέθρῳ;
Τοῖα μὲν εἶπεν ἕκαστος. ἐπιγρομένῳ δὲ πεδίλῳ
Ἀγχυμένης βριμηδὸν ἀπὸ φρενὸς οἶκτον ἀνέλκων
Ἰησοῦς πεφόρητο, καὶ ἤιεν ἐγγύθι τύμβου.
Καὶ χθόνιον σπέος ἦεν ἔσω γλαφυροῖο μελάθρου,
Καὶ λίθος αἰπυτύποιο φέρων μίμημα θυρέτρου,
Ἀμφιπαγὴς, ἰσόμετρος ἐρείδετο χάσματι τύμβου.
Ἰησοῦς δ' ἐκέλευσεν ἄναξ πειθήμονι λαῷ,

Et Maria grauiter lachrymans quum propè venisset ad locum
Vbi manens pedis vestigium non flexi habebat Iesus,
Ipsum quum animaduertisset, verberata mente stimulo,
Prona per se voluta in pauimentum cadens,
Iuxta pedes immortales inclinabatur. lugens autem
Humore lugubri diuinos madefecit pedes,
Sermonem eructans coactum. è faucibus autem
Lacrymis victa vix egrediebatur vox,
O beate, si adfuisses, non Lazarus cessisset fato.
Et Mariam gementem videns, & comites eius
Filios Iudaeorum recèns lugentes, quorum multo
Jmbre lacrymoso circumspergebantur gena,
Spiritu paterno agitatus sonuit vocem,
Ostendite mihi quò ipsum posuistis. & dixerunt ipsi,
Veni & vide. & ingemuit ipse Jesus,
Oculis non lacrymantibus inconsuetas lacrymas stillās,
Et quidam aspicientes dixerunt statim ex populo,
Ecce quomodo diligebat & Lazarum non praesentem,
Alij autem contrà sonuerunt, Malum depellente quodam luto
Oculos hominum caecos hic qui aperuit,
Opus aequale perficere non potuit, vt & ipse
Non lethali mortuus hic congrederetur exitio?
Talia quidem dixit quilibet. incitato autem pede
Dolentibus cum fremitu ex praecordijs commiserationem trahens
Iesus ferebatur, & inerat prope tumulum:
Et terrestris spelunca erat intra cauatam domum,
Et lapis expressi ferens imitationem ostij,
Circunfixus, aequam mensuram habens nitebatur voragini tumuli.
Iesus verò iussit rex credenti populo,

Lapidem à abstruso remouete sepulcro.
Martha autem mortui soror sonuit vocem,
Iacentem qui vice ostij est sine lapidem. aperto enim
Hiatu terrestri, grauem ventum emittens fœtens venit odor,
Quia quatriduanus est mortuus in sepulcro.
Iesus autem respondit & dixit lugenti Marthæ,
Nonne tibi hoc antea dixi? si custodieris
Labijs tuis sapiens sigillum silentij,
Rectam fidem habens, & non duplicis consilij existens,
Videbis cœlestis Dei viuificum honorem.
Illi quidem lapidem abstulerunt: Rex verò contrà intuens astra
Oculos sustulit, & ad suum clamauit patrem,
Tibi gratiæ quòd me pater adiuuisti: scio verò animo
Quòd me clamantem semper tuum filium audis:
Sed propter populum circumstantem loquor,
Ut fidem habeant meliorem magis ad audiendum
Quòd tu me præmisisti, inspicientes oculis
Mortuum velocem egredientem è sepulcro,
Cinctum vinculis, & non cadentem in puluerem.
Dixit: & resonuit penetrabili quadam voce,
Exi Lazare foras. muti autem mortui
Spiritu carens animauit corpus mortuus suscitãs sonus.
Exanimem virũ vocauit, & cucurrit mortuus viator,
Incedens sponte simul complicato ad terram pede:
Non spirantem virũ vocauit, & inter mortuos audiens,
Ex inferis redijt profugus mortuus, serum aliud
Aspiciens post metam vitæ rursus congregatum principium
Admirandum. Pluto verò frustrà apud vicinã Lethem
Omnia domans, indomitũ quærebat mortuũ errantem.
Et pede directo inflexibilia genua trahens,

Λᾶαν ὑπωροφίοιο μεταστήσασθε μελάθρου.
Μάρθα δὲ τεθνειῶτος ὁμόγνιος ἴαχε φωνήν,
Κείμενον αἰπυθύρετρον ἔσω λίθον. οἰγομένου γὰρ
Χάσματος οὐδαίοιο, δυσώδεμος ἔρχεται ὀδμή,
Ὅττι τεταρταῖος τελέθει νέκυς ἔνδοθι τύμβου.
Ἰησοῦς δ' ἀπάμειπτο καὶ ἔννεπε πενθάδι Μάρθῃ,
Οὐ σοὶ τοῦτο πάρος διεπέφραδον; αἴκε φυλάξῃς
Χείλεσιν ὑμετέροισι σοφὴν σφρηγῖδα σιωπῆς,
Ὀρθὴν πίστιν ἔχουσα, καὶ οὐ διχόμητις ἐοῦσα,
Ὄψεαι οὐρανίοιο θεοῦ ζωαρκέα τιμήν.
Οἱ μὲν λᾶαν ἄειραν· ἄναξ δ' αὐτόματος ἄστρων
Ὀφθαλμοὺς ἀνάειρεν, ἔφη δ' ἑὸν ὄντι τοκῆϊ,
Σοὶ χάρις, ὡς ἐμέθεν πάτερ ἔκλυες. οἶδα δὲ θυμῷ
Ὡς ἐμέθεν βοόωντος ἀεὶ σέο παιδὸς ἀκούεις·
Ἀλλὰ χάριν λαοῖο παρισταμένοιο θροαίσσω,
Ὄφρα κε πίστιν ἔχοιεν ἀρείονα μᾶλλον ἀκούειν
Ὅττι σύ με προέηκας, ἐσαθρήσαντες ὀπωπαῖς
Νεκρὸν ἀελλήεντα διαστείχοντα βερέθρου,
Ἰλλόμενον δεσμοῖσι, καὶ οὐ πίπτοντα κονίῃ.
Εἶπε· καὶ ἐσμαράγησε διαπρυσίῃ τινὶ φωνῇ,
Ἔξιθι Λάζαρε δεῦρο. λιποφθόγγοιο δὲ νεκροῦ
Ἄπνοον ἐψύχωσε δέμας νεκυοσσόος ἠχώ.
Ἄπνοον ἄνδρα κάλεσσε, καὶ ἔτρεχε νεκρὸς ὁδίτης,
Στείχων αὐτοκέλευθος ὁμοπλεκτῷ χθόνα ταρσῷ·
Ἄπνοον ἄνδρα κάλεσσε, καὶ ἐν φθιμένοισιν ἀκούσας,
Ἐξ ἄϊδος νόστησε φυγὰς νέκυς, ὄψιμον ἄλλην
Ἀθρήσας μετὰ τέρμα βίου παλινάγρετον ἀρχήν
Θαμβαλέην. Ἀΐδης δὲ μάτην παρὰ γείτονι Λήθῃ
Πανδαμάτωρ ἀδάμαστον ἐδίζετο νεκρὸν ἀλήτην.
Καὶ ποδὸς ὀρθωθέντος ἀκαμπέα γούνατα σύρων,

Τυφλὴν ἰθυκέλευθον ἔχων αὐτόπορον ὁρμήν,
Αὐδήεις νέκυς ἔσκε, καὶ ἐκ ποδὸς ἄχρι καρήνου
Σφιγγόμενον πλεκτῇσιν ὅλον δέμας εἶχε κε-
ρείαις,
Θερμὸν ἔχων ἱδρῶτα καλυπτομένοιο προσώπου·
Καὶ λινέῳ πεπύκαστο καλύμματι κυκλάδα κόρ-
σην,
Σουδάριον τό περ εἶπε Σύρων στόμα. θαμβαλέῳ δὲ
Ισαμένῳ νεφεληδὸν ἄναξ ἐπετέλλετο λαῷ,
Λύσατέ μοι καὶ κοῦφον ἐάσατε νεκρὸν ὁδεύειν.
Ως φαμένου βασιλῆος, ὁμόζυγες αὐτίκα λαοὶ
Καὶ μιγάδος ῥήξαντο παλίλλυτα δεσμὰ κερείης,
Καὶ μελέων βαρύδεσμον ἐγυμνώσαντο καλύπτρην.
Καὶ νέκυς εἰς δόμον ἦλθε τὸ δεύτερον ἤθαδι ταρσῷ.
Φέγγος ἰδὼν πεμπταῖον. Ιουδαίων δ᾽ ἄρα πολλοὶ,
Μάρθης καὶ Μαρίης ἐπὶ πένθιμον οἶκον ἰόντες
Παιδὶ θεοῦ πίστευον, ἐπαθρήσαντες ὀπωπαῖς
Κοίρανος ἔργον ἄπιστον ὅπερ κάμε, νεκρὸν ἐγείρας
Λάζαρον ἀχλυόεντος ἀναθρώσκοντα βερέθρου,
Νόστιμον ἐκ νεκύων ταχινῷ ποδί. Καί τινες αὐτῶν
Εἰς πόλιν ἴχνος ἔκαμψαν ἐς αὐτιθέους ἱε-
ρῆας,
Πληθύϊ κηρύσσοντες ἀπιστοτάτων Φαρισαίων
Εργα θεοῦ Χριστοῖο. καὶ ἄφρονες ἀρχιερῆες
Εἰς ἀγορὴν ἀγέροντο πολύθροον, ἦχι γερόντων
Εἰς ἓν ἀγειρομένων περιτόθρονος ἕζετο βου-
λή.
Αλλῳ δ᾽ ἄλλος ἔειπε, Τί ῥέξομεν; ἀντίπαλος γὰρ
Αλλοφανὴ βροτὸς οὗτος ὑπέρτατα σήματα φαίνει.
Εἰ δέ ἑ καλλείψομεν ὁμοίια σήματα ῥέζειν,
Ημῶν οὐκέτι λαὸς ἐφέσπεται, ἀλλ᾽ ἑνὶ μούνῳ
Ανέρι πιστεύοντες ὁμαρτήσουσι πολῖται·
Πάντες ὁμαρτήσουσι· καὶ ἀνέρες Αὐσονιῆες

Cæcum rectigradum habens oppositum impetum,
Vocalis mortuus erat, & à pede vsque ad caput
Constrictum complicatis totum corpus habebat fascijs
sepulcralibus,
Calidum habens sudorem tectæ faciei:
Et lineo obuolutus erat velamine circa orbiculatum
caput,
Sudarium quod vocat Syrorum os. attonito autem
Astanti nubis instar Rex præcepit populo,
Soluite mihi & leuem sinite mortuum ambulare.
Sic loquente Rege, compares statim homines
Et mixtarũ ruperũt rursus solubilia vincula fasciarũ,
Et membrorum grauis vinculi nudarunt tegmen:
Et mortuus in domum venit iterum consueto pede,
Lucem videns quintanam. Iudæorum sanè multi
Marthæ & Mariæ ad luctuosam domum euntes
Filio Dei crediderunt, aspicientes oculis
Dominus opus incredibile quod fecit, mortuũ suscitans.
Lazarum, à caliginoso exilientem barathro,
Reuersum ex mortuis celeri pede. Et quidam illorum
In ciuitatem vestigium flexerunt ad Deo contrarios
sacerdotes,
Multitudini prædicantes incredulorum Pharisæorum
Opera Dei Christi. & imprudentes pontifices
In forum congregabantur multisonum, vbi seniorum
In vnum congregatorum primariæ sedis considebat
consilium. [enim
Alteri autem alius dixit, Quid faciemus? aduersarius
Variè apparentia homo hic sublimia signa ostendit.
Si verò ipsum reliquerimus similia signa facere,
Nos non amplius populus sequetur, sed vni soli
Viro credentes adhærebunt ciues:
Omnes eum sequentur: & viri Romani

Nostram totam gentem auferent venientes,
Gentem simul & locum. Vir autem erat inter ipsos
Caiaphas, nefarius, versutus, qui tunc illius
Pontifex anni erat, deductor festi.
Hic Iudæis nectidolum sonuit sermonem,
Nihil inexperta prudens scitis mente,
Neque animo consideratis quid conducibilius: quia ciuem
Bonum est pro populo mori vnum, ne propter ipsum
Nostra tota gens cadat exitio:
Viro vno moriente tota ciuitas tranquilla erit.
A seipso autem non hoc vaticinans dixit vir.
Sed sacrificio destinatus, tanquam illius
Sacerdos anni inconsueta vaticinatus est voce,
Quòd moriturus erat volens vitam ferente morte
Christus Iudæorum pro gente: & non pro sola
Gente, sed vt filios Dei dissipatos in mundo
In vnum congreget. à malorum autore autem illa
Hora consilium texerunt impudentes pontifices,
Et cœtus versutus incredulorum Pharisæorum,
Iesum vt omnes vno interficerent exitio.
Non amplius verò apertum saluãs populũ habebat iter
Christus inter Hebræos: non resonanti verò pede
Sanctum Iudææ transmisit eundo sinum terræ:
Ad locum vicinum venit montanum prope desertum,
In ciuitatem, vbi mansit cum diuinis discipulis,
Quam Ephraim vocant. & propè erat festum
Pascha multum celebratum: ab ampla autem terra
Multi Iudæorum vicini viri deserto
Sacra tractantium ascendebant ad sedilia Hierosolymorum,
Vt antè purificarent corpus diuinis purificationibus,
Priusquam celebris appareret dies festi.

Ἡμείων ὅλον ἔθνος ἀφαρπάξουσι μολόντες,
Ἔθνος ὁμοῦ καὶ χῶρον. Ἀνὴρ δέ τις ἦεν ἐν αὐτοῖς
Καϊάφας, ἀθέμιστος, ἐπίκλοπος, ὃς τότε κείνου
Ἀρχιερεὺς λυκάβαντος ἔην, ὀχετηγὸς ἑορτῆς.
Οὗτος Ἰουδαίοισι δολοπλεκὸν ἴαχε φωνήν,
Οὐδὲν ἀπειρήτῳ πεπνυμένον ἴστε μενοινῇ,
Οὐδὲ νόῳ φράζεσθε τί φέρτερον· ὅτι πολί-
την
Καλὸν ὑπὲρ λαοῖο θανεῖν ἕνα, μὴ χάριν αὐτοῦ
Ἡμείων ὅλον ἔθνος ὀλισθήσειεν ὀλέθρῳ·
Ἀνδρὸς ἑνὸς θνήσκοντος ὅλη πόλις εὔδιος ἔσται.
Αὐτόματος δ' οὐ τοῦτο θεοστρόφος ἔννεπεν ἀνήρ,
Ἀλλὰ θυηπολίῃ μεμελημένος, οἷά τε κείνου
Ἀρητὴρ λυκάβαντος ἀληθεῖ θέσπισε φωνῇ,
Ὅτι θανεῖν ἤμελλεν ἑκὼν ζωαρκέϊ πότμῳ
Χριστὸς Ἰουδαίων ὑπὲρ ἔθνεος· οὐ περὶ μούνου
Ἔθνεος, ἀλλ' ἵνα τέκνα θεοῦ κεκεδασμένα κόσμῳ
Εἰς ἓν ἀολλίσσειεν. ἀπ' ἀρχεκάκοιο δὲ κείνης
Ὥρης μῆτιν ὕφαινον ἀναιδέες ἀρχιερῆες,
Καὶ χορὸς ἀγκυλόμητις ἀπιστοτάτων Φαρισαίων,
Ἰησοῦν ἵνα πάντες ἑνὶ κτείνωσιν ὀλέθρῳ.
Οὐκέτι δ' ἀμφαδίην λαοσσόος εἶχε πορείην
Χριστὸς ἐν Ἑβραίοισιν· ἀδουπήτῳ δὲ πεδίλῳ
Ἀγνὸν Ἰουδαίης παρεμέτρεε κόλπον ἀρούρης·
Χώρης ἐγγὺς ἵκανεν ὀρειάδος ἐγγὺς ἐρήμου,
Εἰς πόλιν, ὁππόθι μίμνε σὺν αὐτοθέοισι μαθηταῖς,
Ἐφρὲμ τὴν καλέουσι. καὶ ἐγγύθεν ἦεν ἑορτὴ
Πάσχα πολυκλήϊστον· ἀπ' εὐρυάγοιο δὲ γαίης
Πολλοὶ Ἰουδαίων ὁμοτέρμονες ἄνδρες ἐρήμου
Μυριπόλων ἀνέβαινον ἐς ἕδρανον Ἱεροσολύ-
μων,
Ὄφρα περιφοιβάσωσι δέμας ζαθέοισι καθαρμοῖς,
Πρίν περ ἀσιγήτοιο φανήμεναι ἦμαρ ἑορτῆς.

Καὶ πολέες δίζοντο θυώδεος ἔνδοθι νηοῦ
Ἰησοῦν ἀπεόντα, θεηγόρον· ἑσταότες δὲ
Ἀλλήλοις ὀάριζον. ἐπεφθέγγοντο δὲ λαοί,
Ὑμῖν φραζομένοισι τί φαίνεται, ὅττι περῆσαι
Οὐ δύναται βροτὸς οὗτος ἐς ἀρτιχόρευτον ἑορτήν;
Καὶ ναέταις ἐπέτελλον ἀπειθέες ἀρχιερῆες
Καὶ χορὸς ἀγκυλόμητις ὑπερφιάλων Φαρισαίων,
Ὄφρα μιν ὅστις ἴδοιτο κατὰ πτόλιν, ἢ καὶ ἀκούσοι,
Πληθύϊ κηρύξειε δολορραφέων Φαρισαίων,
Ὄφρα μιν ἐχθρὸς ὅμιλος ἀποκτείνειε πιέσας.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Χώρης δ' εὐρυάλωος ψαμμάδα πέζαν ἑάσας
Ἰησοῦς ἀκίχητος ἐθήμονα δύσατο κώμην,
Δύσατο Βηθανίην, ὅπῃ Λάζαρον ἐγγύθι τύμβου
Ἐκ νεκύων ἤγειρε, χέων ψυχοσόον ἠχώ·
Δύσατο Βηθανίην, ὅτε γείτονος εἶχον ἑορτῆς
Ἐξ πάρος ἤματα μοῦνα λελειμμένα κυκλάδες ὧραι.
Καί οἱ δόρπον ἔθεντο· φιλοσόργῳ δὲ μενοινῇ
Μάρθα διακτορίην πολυχανδέος εἶχε τραπέζης.
Εἷς δ' ἦεν δαιτυμόνων ἔτι Λάζαρος, ἶσος ὀνείρῳ
Πασιφανής. Μαρίη δὲ μύρου θυόεντος ἑλοῦσα
Πιστικοῦ τρία μέτρα φατιζομένης ἀπὸ νάρδου,
Μάρμαρον ἥρπαζε βεβυσμένον ἄγγος ἐέρσης
Ἠΰκομος Μαρίη· καὶ δαινυμένου βασιλῆος,
Θεσπεσίοις ἤλειψε μύρῳ πόδας· ἐκταδίην δὲ
Ἰκμάδα πηγαίην ἀπεμάξατο μαχλάδι χαίτῃ.
Νηχομένη δ' ἐμέθυσσεν ὅλον δόμον εὔπνοος ὀδμή.
Καὶ φθονεροῖς στομάτεσσι δολοπλόκος εἶπεν Ἰούδας,
Ὃς μιαροῖς μιν ἔμελλεν Ἰουδαίοισι προδώσειν,
Τίπτε τριηκοσίων οὐ πέρνασαι, ἤ τινι μέτρῳ
Πλείονι δηναρίων τόδε που μύρον, ὄφρα δοθείη

Et multi quærebant odorato in templo
Iesum absentem, diuiniloquum: stantes verò
Inter se loquebantur. dixit autem populus,
Vobis considerantibus quid videtur, quòd transire
Non potest homo hic ad recèns celebratum festum?
Et habitatoribus præceperunt increduli pontifices
Et cœtus versutus superborum Pharisæorum,
Vt ipsum quicunque viderit per ciuitatem, vel audierit,
Multitudini indicet dolos consuentium Pharisæorum,
Vt ipsum hostilis cœtus interficiat capiens.

CAP. XII.

Regionis autem latam aream habentis desertam terram relinquens
Iesus incomprehensibilis, consuetum subijt castellum,
Subijt Bethaniam, vbi Lazarum prope tumulum
Ex mortuis suscitauit, fundens animā mittentem sonū:
Subijt Bethaniam, quando vicini habebant festi
Sex adhuc dies solos relictos horæ.
Et ei conuiuium instruebant: amico autem animo
Martha administrationem capacis habebat mensæ.
Vnus autem erat conuictorū & Lazarus, similis somnio
Omnibus apparens. Maria autem vnguenti fragrantis sumens
Pistica tres mensuras nominati à nardo,
Marmoreum portabat repletum vas rore
Pulchricoma Maria: & conuiuantis Regis
Diuinos vnxit vnguento pedes. extensa autem
Humorem pinguem abstersit molli capillo.
Natans autem impleuit totam domum diuinus odor.
Et inuido ore nectidolus dixit Iudas,
Qui impuris ipsum erat Iudæis proditurus.
Cur trecentis non venditur, vel aliqua mensura
Maiore denariorum hoc vnguentum, vt detur

Pauperibus indigentibus, & non vertigini pulueris?
Hoc verò ille dixit nectidolus, non quòd hominum
Pauperum curam haberet, immitis, sed solùm quòd
Fur erat, à possessionibus superatus: habebat autem marsupium
In quo pecunia iacebat: & quæcunque volebat loculo
Ipse extulit custos malus. sed ipsum sermone
Iesus repressit, suóque dixit homicidæ,
Fœmina sine donum inculpata, vt seruet
Corporis nostri monimentum, donec veniat
Lethalis nostræ sepulturæ funesta hora.
Pauperes enim adsunt infiniti semper prompti
Vobis quærentibus: incitati autem ad me videndum
Non semper præsentem deprehendetis. Credulus autem
Populus Iudæorum vrbi vicinus audiuit famam
Auribus voluptate affectis, quòd reuersus venisset Iesus
Diuinum vestigiū habens peregrinū in consueto castello,
Marthæ vbi domus. & cucurrit cœtus viator
Infinitus, aliunde alius comes, non vt solum
Iesum videret vitam seruantem, sed & ipsum
Lazarum, quem reducem exsuscitans ex mortuis
Viuentem animauit, fundens viuificantem sonum.
Et inuidi cupiebant impudentes pontifices,
Et furibundus Pharisæorum totus cœtus, vt & ipsum
Lazarum caliginosum rursum mitterent barathrum,
Reducem ex mortuis, altero interficientes exitio,
Mortem adhuc spirantem priorem: vt quis diceret,
Lazarus mortem euasit & non effugit pontifices.
Hūc interficere cogitabāt insontem, quòd propter ipsum
Populus Iudæorum tendens ad mœnia castelli,
Filio Dei crediderat: malum depellenti regi.
Per summa nitens autem quum noctem tenebrosam diuisisset aurora,

Πτωχοῖς

Πτωχεῖς δευομένοισι, καὶ οὐ στροφάλιγγι κονίης;
Τοῦτο δ' ἐκεῖνος ἔλεξε δολοπλόκος, οὐχ ὅτι φωτῶν
Ἀκτεάνων ἀλέγιζεν ἀμείλιχος, ἀλλ' ὅτι μοῦνον
Κλέπτης ἦν, κτεάνων νικώμενος· εἶχε δὲ κί-
στην
Τῇ ἔνι χαλκὸς ἔκειτο· καὶ ὁππόσα βούλετο χηλῷ
Αὐτὸς ἀνηέρταζε φύλαξ κακός. ἀλλά ἑ μύθῳ
Ἰησοῦς ἀνέκοψεν, ἔπος δ' ἀγόρευε φωνῇ,
Θηλυτέρην λίπε δῶρον ἀμεμφέος, ὄφρα φυλάξῃ
Σώματος ἡμετέρου κειμήλιον, εἰσόκεν ἔλθῃ
Φοίνιος ἡμετέρων κτερέων ἐπιτύμβιος ὥρη.
Πτωχοὶ γὰρ παρέασιν ἀπείρονες αἰὲν ἑτοῖμοι
Ὑμῖν διζομένοισιν· ἐπειγόμενοι δέ με λεύσσειν,
Οὐκ αἰεὶ παρεόντα κιχήσετε. Πιστότατος δὲ
Λαὸς Ἰουδαίων ἀγχίπτολις ἔκλυε φήμης
Οὔασι πεπτομένοις, ὅτι νόστιμος ἦλθεν Ἰησοῦς
Ἔνθεον ἴχνος ἔχων ἐπιδήμιον ἠθάδι κώμῃ,
Μάρθης ὁππόθι δῶμα. καὶ ἔστρεχεν ἑσμὸς ὁδίτης
Ἄσπετος, ἄλλοθεν ἄλλος ὁμόστολος, οὐχ ἵνα μοῦνον
Ἰησοῦν ἐσίδοιτο βιοσσόον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν
Λάζαρον, ὃν παλίνορσον ἀναστήσας ἀπὸ νεκρῶν
Ἔμπνοον ἐψύχωσε, χέων φερέζοον ἠχώ.
Καὶ φθονεροὶ μενέαινον ἀναιδέες ἀρχιερῆες,
Καὶ ζαμενὴς Φαρισαῖος ὅλος χορός, ὄφρα καὶ αὐτὸν
Λάζαρον ἀχλυόεντι πάλιν πέμψωσι βερέθρῳ,
Νόστιμον ἐκ νεκύων, ἑτέρῳ κτείνοντες ὀλέθρῳ,
Πότμον ἔπι πνείοντα παλαίτερον, ὄφρά τις εἴπῃ;
Λάζαρος οἶτον ἄλυξε, τὸ οὐ φύγον ἀρχιερῆες.
Τοῦτον ἑλεῖν μενέαινον ἀναίτιον, ὅττι δι' αὐτὸν
Λαὸς Ἰουδαίων μεταπευόμενος ἔνδια κώμης,
Παιδὶ θεοῦ πίστευον, ἀεξιμόρῳ βασιλῆϊ.
Ἀκροφανὴς δ' ὅτε νύκτα λιπόσκιον ἔσχισεν
ἠώς,

Λαὸς ὃς ἀγχιπόροιο μετήιε κῶμον ἑορτῆς,
Φήμης εἰσαΐοντες ὅτι ζαθέης ἀπὸ κώμης
Ἰησοῦς ἐς ἔδεθλον ἐλεύσεται Ἱεροσολύμων,
Ἤλυθεν ἀντιόωντες· ἀπ' εὐδένδροιο δὲ κήπου
Ἀκροκόμους φοίνικας ἐγυμνώσαντο κορύμβων·
Καὶ χλοεροὺς ὅρπηκας ἐς ἠέρα λαὸς ἑλίσσων,
Εὐφήμοις στομάτεσσιν ἀνέκλαγε σύνθροον ἠχώ,
Εὐλογίη σοι ἄναξ Ἰσραὴλ αἰνετὸς ἔστω,
Ἀθανάτου ὁ ἐν οὐνόματι κοσμήτορος ἥκων.
Καὶ πλευρῶν ἔνθα καὶ ἔνθα κορυμβοφόροιο κελεύθου
Δίζυγα πομπὸν ἔχων καὶ ὀπίστερον ἑσμὸν ὁδί-
τὴν
Ἰησοῦς, πεφόρητο μέσον μετρούμενος ἀνδρῶν,
Ἰθύνων ἀχάλινον ὄνον, ταλαεργὸν ὁδίτην,
Ἑζόμενος νώτοισιν ἀπειρήτοιο φορῆος,
Ἡσαΐας τόπερ εἶπεν ὅπως πληρούμενον εἴη,
Μητέρος ὑψιλόφου θύγατερ μὴ δείδιθι Σιών·
Ἤδη ποικιλόδωρος ἄναξ τεὸς εἰς σὲ περήσει,
Πῶλον ἔχων ταχύγουνον ὀπηδεύοντα τεκούσῃ.
Καὶ τὰ μὲν οὐ τὸ πρόσθεν ἐπεφράσαντο μαθηταί·
Ἀλλ' ὅτε παμμεδέουσαν ἑὴν ἀνεδύσατο μορ-
φὴν
Χριστὸς ἄναξ, τότε πάντες ἀνεμνήσαντο μαθηταὶ
Ὅτι σοφῇ τάδε πάντα πέλει κεχαραγμένα βίβλῳ,
Καί οἱ ταῦτα τέλεσσαν. ἔην δ' ἄρα μάρτυς ἰωὴ
Λαῶν συμμιγέων, ὅτε Λάζαρον ἔκτοθι τύμβου
Ἰησοῦς ἐκάλεσσε, τεταρταῖον δὲ θανόντα
Ἐκ νεκύων ἤγειρε, χέων ψυχοσόον ἠχώ.
Οὗ χάριν ἀντιόων πολὺς ἔρρεεν ἑσμὸς ὁδίτης,
Χριστὸν ἀνευάζων νεκυοσσόον, υἱέα Δαβίδ.
Ἀλλήλοις δ' ὀάριζον ὁμοφραδέες Φαρισαῖοι,
Ἡμῖν ποῖον ὄνειαρ ἀέξεται; ἀμφιλαφὴς γὰρ
Κόσμος ὅλος πολύμορφος ἑνὸς κατόπισθεν ὁδεύει.

Populus qui vicini accessit solennia festi,
Famam audiens quòd diuino è castello
Iesus ad solum venturus esset Hierosolymorum,
Venit occurrens: ab arboribus consito autem horto
Summicomas palmas nudauit corymbis:
Et virides ramos in aërem populus circumagens,
Bene preçante ore clangebat consonam vocem,
Celebrationibus rex Israël laudatus sit,
Immortalis in nomine principis veniens.
Et multum hinc & hinc ramifera via
Duplicem ductorem habens & posteriorem cœtum viatorem
Iesus, ferebatur medium dimetiens virorum,
Regens effrænem asinum, laboriosum viatorem,
Sedens super dorsum inexperti baiuli,
Esaias quod dixit vt impleretur,
Matris sublimis filia ne timeas Sion:
Iam varia dona prabens rex tuus ad te transibit,
Pullum habens velocem insequentem matrem.
Et hæc quidem non antè considerarunt discipuli:
Sed quando omnium rectricem suam iterum assumpsit formam
Christus rex, tunc omnes recordati sunt discipuli
Quòd sapienti hæc omnia essent signata libro,
Et ipsi hæc fecissent. erat autem testificans vox
Populi commixti, quando Lazarum è sepulcro
Iesus vocauit, quatriduanúmque mortuum
Ex mortuis excitauit, fundens animas reducentem sonū,
Cuius gratia occurrens multus confluxit cœtus viator,
Christum celebrans mortuos saluantem, filium Dauid.
Inter se autem mussitabant consultantes Pharisæi,
Nobis quale emolumentum crescet? copiosus enim
Mundus totus varius post vnum vadit,

Et dolus noster mortifer nihil iuuabit.
Et quidam Græci erant viri, qui tunc plurimi
Diuini ascenderunt spectatores festi.
De Iesu autem audientes celebrata ex fama,
Propinquo accedentes dixerunt Philippo,
Christum videre volentes venimus: concitatus autem
Andreæ dixit Philippus cõterraneus: suauiloquus autẽ
Andreas comes festinantis Philippi
Christo sermonem dixit. Rex autem respondit sermone,
Hora nunc tandem venit quum propè instet vigor
Hominis sapiens filius vt exaltetur.
Testis veritatis Amen Amen sermo sit:
Granum frumenti cadens in sitibundam terram,
Nisi moriatur, tunc solum vanum ibi manet,
Non seminatum, inutile, non aratum, expers falcis:
Si verò moriatur, vitalem plurimum fructum auget.
Vitam enim qui diligit temporalem, hic perdet,
Mentem delectantis habens fallacem spem mundi:
Animam verò qui odit, immortalem, firmam ipsam
Ad vitam æui indesinentis custodit.
Qui mihi crediderit ministrum opus texens,
Hunc meus pater in alto sedens nouit honorare:
Qui subministrauerit, meis legibus credens,
Hic sequetur me, & comes erit,
Vt maneat mecum minister vbi maneo:
Nunc autem meũ cor habeo agitatum: sed quid dicam?
Anima mea turbat me. pater, mentem agitante hora
Ex hac me salua inflexibili. sed ad hoc
Horridam non coactus volens veni in horam:
Filium tuum glorifica. Et cœlitus facta est vox,
Et te antè glorificaui, & vicissim nunc honoro.
Et multus hinc & hinc astans & audiens
Cœlestem tremulis in auribus procellam vocis

Καὶ δόλος ἡμείων θανατηφόρος οὐδὲν ἀνύσει.
Καί τινες Ἑλλήνων ἔσαν ἀνέρες, οἳ τότε πολλοὶ
Θεσπεσίης ἀνέβαινον ὀπιπευτῆρες ἑορτῆς.
Ἰησοῦ δ' ἀΐοντες ἀεξομένης ἀπὸ φήμης,
Ἀγχιμόλῳ προσιόντες ἐπεφθέγξαντο Φιλίππῳ,
Χριστὸν ἰδεῖν ἐθέλοντες ἱκανόμεν. ἐσσύμενος δὲ
Ἀνδρέᾳ εἶπε Φίλιππος ὁμόπτολις· ἡ δυετὴς δὲ
Ἀνδρείας ὁμόφοιτος ἐπειγομένοιο Φιλίππου
Χριστῷ μῦθον ἔλεξεν. ἄναξ δ' ἠμείβετο μύθῳ,
Ὥρη νῦν μόγις ἦλθεν ὅτε σχεδὸν ἵσταται ἀκμὴ
Ἀνθρώπου σοφὸς υἱὸς ὅπως ὑψούμενος εἴη.
Μάρτυς ἐτητυμίης ἀμὴν ἀμὴν λόγος ἔστω·
Κόκκος ἐπὴν σίτοιο πεσὼν ἐπὶ διψάδι γαίῃ,
Μήτι θάνῃ, τότε μοῦνος ἐτώσιος αὐτόθι μίμνει,
Ἄσπορος, ἀχρήϊστος, ἀνήροτος, ἄμμορος ἀρότης·
Ἢν δὲ θάνῃ, ζείδωρον ἀφειδέα καρπὸν ἀέξει.
Ψυχὴν δ' ὃς φιλέει μινυώριον, οὗτος ὀλέσσει,
Τερψινόου μεθέπων ἀπατήλιον ἐλπίδα κόσμου·
Ψυχὴν δ' ὃς στυγέει, πανακήρατον, ἔμπεδον αὐτὴν
Εἰς βιοτὴν αἰῶνος ἀλωφήτοιο φυλάσσει.
Ὅστις ἐμοὶ πείθοιτο διάκτορον ἔργον ὑφαίνων,
Τοῦτον ἐμὸς γενέτης ὑψίθρονος οἶδε γεραίρειν·
Ὅστις ὑποδρήσσειεν, ἐμοῖς θεσμοῖσι πιθήσας,
Οὗτος ὁμαρτήσειεν ἐμοὶ καὶ ὁμόστολος ἔσται,
Ὄφρα μένοι μετ' ἐμεῖο διάκτορος ὁππόθι μίμνω.
Νῦν δ' ἐμὸν ἦτορ ἔχω δεδονημένον· ἀλλὰ τί λέξω;
Ψυχὴ ἐμὴ κλονέει με. πάτερ, φρενοδινέος ὥρης
Ἐκ ταύτης με σάωσον ἀκαμπέος. ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ
Ῥιγεδανὴν ἀβίαστος ἑκούσιος ἤλυθον ὥρην·
Υἱέα σὸν κύδαινε. Καὶ οὐρανόθεν πέλε φωνή,
Καί σε πάρος κύδηνα, καὶ ἔμπαλιν ἄρτι γεραίρω.
Καὶ πολὺς ἔνθα καὶ ἔνθα παρεστάμενος καὶ ἀκούων
Αἰθερίην τρομεροῖσιν ἐν οὔασι λαίλαπα φωνῆς

Λαὸς ἐπεσμαράγησεν, ὅτι ζαθέων ἀπὸ κόλπων
Βροντὴν βαρύδουπος ἐπέκτυπεν αἴθριος ἠχώ.
Ἄλλοι δ' ἀντιάχησαν, ὅτι σχεδὸν ἄγγελος αὐτῷ
Οὐρανίης ὀάριζε σοφῷ μυκήματι φωνῆς.
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευεν ὅλῳ πολυθαμβέϊ λαῷ,
Οὐ δι' ἐμὲ κτύπος οὗτος ἀράσσεται· οὐρανόθεν δὲ
Ἀντίτυπος βροντῇσι δι' ὑμέας ἵκετο φωνή.
Νῦν ζαθέου κόσμοιο πέλει κρίσις· ἄρτι καὶ αὐτὸς
Ἀρχὸς ἀλιτρονόοιο διώκεται ἔκτοθι κόσμου.
Καὶ κεν ἐπὴν ὑψωθῶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ὑμέας εἰς ἐμὲ πάντας ἐς οὐρανὸν εὐρὺν ἐρύσω.
Ἔννεπε, σημαίνων ποίῳ ζωαρκέϊ πότμῳ
Ἰησοῦς ἤμελλε θανεῖν λαοσσόος. αὐτῷ
Λαοὶ δ' ἀντιάχησαν ὁμογλώσσῳ τινὶ μύθῳ,
Ἐκλύομεν γραφικοῖσι χαράγμασι πολλάκις ἡμεῖς,
Χριστὸς ὅλων μεδέων αἰώνιος οὕνεκα μίμνει·
Καὶ πόθεν ἄμμιν ἔειπες ἀσημάντῳ σέο μύθῳ,
Ἐκ χθονίων λαγόνων ὑψούμενος ἐς πόλον ἑλξῶ,
Ὑμέας εἰς ἐμὲ πάντας ἀπὸ χθονὸς αὐτὸς ἐρύσω,
Ἀνθρώπου κλυτὸς υἱὸς ἐπὴν ὑψούμενος εἴη;
Εἰπὲ δέ, τίς πέλεν οὗτος ὃν ἀγνώστῳ τινὶ θεσμῷ
Ἀνθρώπου σοφὸν υἷα τεῇ μυθήσαο φωνῇ;
Ἰησοῦς δ' ἅμα πᾶσιν ἀνίαχε, Βαιὸν ἐν ὑμῖν
Ἔσσεται εἰσέτι μοῦνον ἐπὶ χρόνον αἰθέριον φῶς.
Ἀπλανέες δ' ἐνὶ φωτὶ δι' ἰθυπόροιο κελεύθου
Στείχετε θαρσήεντες, ἕως φάος εἰσέτι λάμπει,
Πρὶν ζοφερῇ στροφάλιγγι κιχήμεναι ὑμέας ὄρφνην.
Ὃς δὲ διαστείχει σκιερῷ ποδὶ νυκτὸς ὁδίτης,
Πλάζεται ἀγνώσσων σκολιὴν ὁδὸν ὁππόθι βαίνει.
Ἄχρι φάος δέρκεσθε, σοφῷ πιστεύετε μύθῳ

Populus instrepebat, quòd diuinis è finibus
Tonitrualis grauiter sonans strepitum edidit æthereus sonus. [ipso
Alij autem contrà sonuerunt, quòd propè angelus cum
Cœlestis loquutus est sapienti mugitu vocis.
Iesus autem dixit toti admiranti populo,
Non propter me strepitus hic pulsat: cœlitus autem
Similis tonitruo propter vos venit vox.
Nunc diuini mundi est iudicium: modò & ipse
Princeps peccante expellitur ex mundo.
Et quidem postquam exaltatus fuero à terra latè patente,
Vos ad me omnes in cœlum amplum traham.
Dixit, significans quali viuifica morte
Iesus esset moriturus populos seruans. ipsi
Populus autem contrà sonuit concordi quodã sermone,
Audiuimus ex scriptis signis sæpius nos
Christus omnium rector æternus quòd maneat:
Et vnde nobis dixisti obscuro tuo sermone,
Ex terrestribus cauitatibus exaltatus in cœlum veniens,
Vos ad me omnes à terra ipse traham,
Hominis inclytus filius postquam exaltatus fuerit?
Dic verò, quis est ille quem ignota quadam lege
Hominis sapientem filium tua dixisti voce?
Iesus autem simul omnibus respondit, Pusillũ inter vos
Erit adhuc solùm per tempus cœleste lumen.
Non errantes autem in lumine per rectam viam
Incedite confidentes, donec lumen adhuc lucet,
Priusquam caliginoso turbine deprehendat vos obscuritas.
Qui enim incedit errante pede noctu viator,
Aberrat ignorans curuam viam quò vadat.
Donec lucem videtis, sapienti credite verbo

In lucem, vt ſitis luciferi filij ſplendoris.
Vitæ dator filius hominis hæc omnia clamans
Abſcondit ſe, Iudæorum cœtum verſutũ relinquẽs,
Tot autem ei perficienti varia remedia morborum,
Ipſis videntibus coràm extrà famam
Nullus vir credidit, vt impleretur
Eſaias quod dixit, fundens propheticam vocem,
Domine, quis poſt tanta tuo credidit auditui?
Vel cui omnium genitoris Dei nudatum eſt brachium?
Propter quod non potuerunt religioſam fidem augere:
Quia & Eſaias rurſus dixit prophetica voce,
Oculos obcæcauit meorum teſtes operum,
Et mentem retrogradam fecit cæcam errabundam:
Ne corde intelligant, & videant oculis,
Et ad me conuertantur, mente autem læſos ſeruem
Viros peccantes meo ſanante verbo,
Medicus ſine ferro conuenientia medicamenta inſpergens.
Eſaias hæc omnia conſcripſit fatidica voce,
Quia Dei Chriſti tempus præoccupantem vidit gloriã,
Oculo cordis omnia vidente, & propter ipſum
Futuram præcurrentem vaticinatus eſt diuinã vocem.
Tamen firmi quidam viri ſcienti ſilentio
Principatus Iudæorum, ſuperbi oculi conſilij,
Filio Dei crediderunt diuina propter opera:
Sed metum & zelum vitans Phariſæorum,
Apertè nullus manifeſtauit ſuam mentem: reuerentis autem
Intus latens tunc fides ſub præcordijs viri cuiuſlibet,
Improuiſa, tacita occultabatur condito ſilentio.
Omnis enim vir præoptauit humigenitorum gratiam virorum,
Quàm magni ſolius Dei multum ſplendentem honorem.

Εἰς φάος, ὄφρα γένοιντο φεραυγέος υἱέες αἴγλης.
Ζωοδότης γόνος ἀνθρώπου τάδε πάντα βοήσας
Κεύθετ', Ἰουδαίων χορὸν ἀγκυλόμητιν ἐάσας.
Τόσσα δέ οἱ τελέσαντι πολύτροπα φάρμακα νούσων,
Αὐτῶν δερκομένων αὐτώπιον, ἐκτὸς ἀκουῆς,
Οὔτις ἀνὴρ πίστευεν· ὅπως πληρούμενον εἴη
Ἠσαΐας τόπερ εἶπε, χέων προλόθρσον ὀμφήν,
Κοίρανε, τίς μετὰ τόσσα τεῇ πίστευσεν ἀκουῇ;
Ἢ τίνι παγγενέταο θεοῦ γυμνοῦτο βραχίων;
Οὗ χάριν οὐκ ἐδύναντο θεουδέα πίστιν ἀέξειν,
Ὅττι καὶ Ἠσαΐας πάλιν ἔννεπε θέσπιδι φωνῇ,
Ὀφθαλμοὺς ἀλάωσεν ἐμῶν ἐπιμάρτυρας ἔργων,
Καὶ νόον ἰθυκέλευθον ἐθήκατο τυφλὸν ἀπήτην,
Μὴ κραδίῃ νοέωσι, καὶ ἀθρήσωσιν ὀπωπαῖς,
Καί μοι ὑποστρέψωσι νοοβλαβέας γὰρ σαώσω
Ἀνέρας ἀμιτραίνοντας ἐμῷ παιήονι μύθῳ,
Ἰητὴρ ἀσίδηρος ἐχέφρονα φάρμακα πάσσων.
Ἠσαΐας τάδε πάντα κατέγραφε θέσπιδι φωνῇ,
Ὅττι θεοῦ Χριστοῖο προώελον ἔδρακε τιμήν,
Ὀφθαλμῷ κραδίης πανδερκέϊ, καὶ χάριν αὐτοῦ
Ἐσσομένην προκέλευθον ἐθέσπισεν ἔνθεον ὀμφήν.
Ἔμπης ἀπλανέες τινὲς ἀνέρες ἴδμονι σιγῇ
Ἀρχῆς Ἰουδαίων ὑψαύχενος ἔμματα βουλῆς,
Παιδὶ θεοῦ πείθοντο θεηγενέων χάριν ἔργων·
Ἀλλὰ φόβον καὶ ζῆλον ἀπυσκάζων Φαρισαίων
Ἀμφαδὸν οὔτις ἔφηνεν ἑὸν νόον. αἰδομένου δὲ
Ἐνδόμυχος τότε πίστις ὑπὸ φρένα φωτὸς ἑκάστου,
Ἀπροϊδής, ἀβόητος ἐκεύθετο φωλάδι σιγῇ.
Πᾶς γὰρ ἀνὴρ προβέβουλε χαμαιγενέων χάριν ἀνδρῶν
Ἢ μεγάλην μουνοῖο θεοῦ πολυφεγγέα τιμήν.

Ἰησοῦς δ' ἰάχησε θυώδεος ἔνδοθι νηοῦ,
Ὅστις ἐμῶν δέξοιτο θεοφραδέων σάχα μύθων,
Εἰς ἐμὲ πιστεύων, οὐ πείθεται, ἀλλὰ τοκῆϊ
Ὅστις ἐμὲ προέηκε· καὶ ἀνδρομέην ὀπωπαῖς
Πᾶς ἐμὲ παπταίνων, καὶ ἐμὸν γενετῆρα δοκεύει.
Οὐρανόθεν φάος ἦλθον ἐγὼ λιποφεγγέϊ κόσμῳ·
Οὐρανόθεν φάος ἦλθον, ἵνα βροτὸς ὅς με γεραίρῃ,
Πίστιν ἔχων ἀτίνακτον, ἐν ἀχλύϊ μήποτε μίμνῃ.
Ὅστις ἐμῶν δέξαιτο θεόσσυτα χεύματα μύθων,
Καὶ μὴ ἀσυλήτοιο νόου σφρηγῖδα φυλάξῃ,
Οὐ κείνῳ ποτὲ τοῦτον ἐγὼ βροτόν. οὐ γὰρ ἱκάνω
Κόσμον ἵνα κρίνοιμι πολύπλανον, ἀλλὰ σαῶσαι.
Ὅς με παραγράψαιτο καὶ ἡμετέρης θρασὺς ἀνὴρ
Ἔμπνοα μὴ δέξαιτο βιοσσόα χεύματα φωνῆς,
Οὗτος ἔχει κρίνοντα δικασπόλον. ἡμέτερος γὰρ
Ὃν λαλέω λόγος οὗτος ἀπειθέα τοῦτον ἐλέγξει
Κείνων, ὀψιτέλεστος ὅτε δρόμος ἔσχατος ἠοῦς,
Ἐρχομένοις ὅτε πᾶσι πέλει κρίσις. οὐκ ἰδίων γὰρ
Οὐ μάθον αὐτοκέλευστος ἐγὼ ποτὲ μῦθον ἐνίψω,
Ἀλλὰ θεοῦ ζείδωρον ἔχω παρὰ πατρὸς ἐφετμὴν,
Ἀνδράσιν ἀγρομένοις τί φθέγξομαι, ἢ τί βοήσω.
Οἶδα δὲ παμμεδέοντος ἐφημοσύνην γενετῆρος,
Ζωὴν ἀθανάτην, τὴν ἔλλαχε σύνδρομος αἰὼν
Ἀενάῳ στροφάλιγγι· καὶ ὑμέας ὅσσα διδάσκω,
Ὡς αὐτὰρ ἐμοὶ κατέλεξε πατὴρ ἐμὸς, ὣς ἀγορεύω.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Καὶ ταύταις περὶ Πάσχα μολεῖν, περὶ βωμὸν ἀνάψαι,
Ἰησοῦς νοέων ὅτι καίριος ἤλυθεν ὥρη
Ὀφρά κεν ἐκ κόσμοιο μετάτροπος αἰθέρα δύων,

Iesus autem sonuit odorato in templo,
Qui meorum receperit diuiniloquorũ ordines verborũ,
In me credens, non confidit, sed patri
Qui me præmisit. & humanis oculis
Omnis me videns, & meum patrem videt.
Cœlitus lux veni ego caliginoso mundo,
Cœlitus lux veni, vt homo qui me honorauerit,
Fidem habens immotam, in caligine nunquam maneat.
Quicunque meorum susceperit à Deo impulsos fluxus sermonum,
Et inuiolatæ mentis sigillum seruauerit,
Non iudico vnquã hunc ego hominem non enim venio
Mundum vt iudicem multum errantem, sed saluare.
Qui me reiecerit, & nostræ audax vir
Viuos non receperit vitam seruantes fluxus vocis,
Hic habet iudicantem iudicem. noster enim
Quem loquor sermo hic incredulum hunc redarguet
Iudicans, serò perfectus quando cursus vltimus auroræ,
Excitatis quando omnibus est iudicium. ex proprijs enim
Non didici sponte iussus ego vnquã sermonem proloqui,
Sed Deo vitale habeo à patre mandatum,
Viris congregatis quid loquar, aut quid clamem.
Noui autem omnia regentis mandata patris,
Vitam [esse] æternam, quam sortitum est concurrens seculum
Aeterna cum vertigine: & vos quæcunque doceo,
Sicut mihi commemorauit pater meus, sic dico.

CAP. XIII.

Et ciuibus priusquam Pascha veniret, priusquam aræ ascenderentur,
Iesus cognoscens quòd opportuna venisset hora,
Vt ex mundo reuersus, cœlum subiens,

Νόστιμος ὑψιμέδοντι συναστράψειε τοκῆι,
Πάντας ἀεὶ περίπυστος ἑοὺς ἑτάρους ἀγαπήσας
Ἐξ ἀρχῆς, ἀγάπαζε καὶ εἰς τέλος. ἑσπερίου δὲ
Δείπνου γινομένοιο φιλοστόργοιο τραπέζης,
Δούλιον ἔργον ἔτευξεν ἑοῖς ἑτάροισιν ὑφαίνων·
(Δαίμονος ἀντιπάλοιο φιλοκτεάνῳ τινὶ κέντρῳ
Ἀνδρομέην ἐπὶ λύσσαν ἀναστρέψαντος Ἰούδαν,
Τολμήεις ἵνα κεῖνος Ἰουδαίοισι προδώῃ
Χριστὸν, ἑὸν θρεπτῆρα, δεδεγμένος ὦνον ὀλέθρου)
Αὐτὸς ἑῇ κραδίῃ δεδοκημένος ὅττι οἱ αὐτῷ
Ὑψιμέδων ἅμα πάντα θεὸς πόρε χειρὶ νομεύειν,
Ὅττι καὶ οὐρανόθεν καὶ ἐς αἰθέρα δίζυγι θεσμῷ
Καὶ θεόθεν πάρος ἦλθε, καὶ εἰς θεὸν αὖτις ἱκάνει.
Καὶ τότε δαιτυμόνεσσι διάκτορον ἔργον ὑφαίνων
Ἰησοῦς, ταχύεργος ἀνίστατο δεῖπνον ἐάσας,
Καὶ χροὸς αἰγλήεντος ἑοὺς ἀπέθηκε χιτῶνας,
Καὶ λινέῃ λαγόνεσσι νέῃ ἐζώσατο μίτρῃ·
Σφίγξας σκληρὸν ὕφασμα, τόπερ φάτο θυμβρέας ἀνδρὶ
Λέντιον, ἰκμαλέοιο ποδὸς ψηκτήριον ἀνδρῶν,
Καὶ γλαφυρῷ νιπτῆρι βαλὼν ὑποκόλπιον ὕδωρ
Χειρὸς, ἑῶν ἑτάρων φιλίους πόδας ἤρξατο νίπτειν,
Λοίσθιον ἐκ πρώτου μεταμειβόμενος ἄλλον ἀπ' ἄλλου,
Ἀρχόμενος Σίμωνος, ἕως ἰδίοιο φονῆος.
Πρεσβυτέρῳ δὲ Σίμωνι παρέστατο, καὶ πόδας αὐτοῦ
Ἀμφοτέρους κρατέεσκε· ταχὺς δ' ἀντίασε Σίμων,
Ἰησοῦ δ' ἀνέκοψε, φίλον σέβας ὄμμασι φαίνων.
Καί μιν ῥητύων βειαρῇ μειλίξατο φωνῇ,
Ὑμετέρου θεράποντος ἄναξ πάντεσσι χερείων
Νίπτεις σοῖς παλάμαισιν ἐμοὺς πόδας; Ἡδυεπὴς δὲ
Ἐζομένῳ Σίμωνι θεηγόρος εἶπεν Ἰησοῦς,
Ἄρτι μὲν ὡς τελέω δρηστήριον ἔργον ὑφαίνων,
Οὐ δύνασαι νοέειν, μετόπιτα δὲ τοῦτο νοήσεις.

Καί οἱ Πέτρος ἔλεξε, χέων ὑδέεσαν ἀπειλὴν,
Οὔποτε φαιδρύνεις ἐμοὺς πόδας, εἰς ὅσον ἕρπει
Αἰὼν πουλυέλικτος. Αναξ δ' ἠμείβετο μύθῳ,
Οὔποτέ σοι μετ' ἐμεῖο μέρος πεφυλαγμένον ἔσται,
Εἰ μὴ ἐγὼ νίψω σε, χέων μεταχείριον ὕδωρ.
Καί οἱ μῦθον ἔλεξε νόῳ πειθήμονι Σίμων,
Ναὶ λίτομαι, μὴ μοῦνον ἐμοὺς πόδας, ἀμφοτέρας δὲ
Νίψον ἄναξ καὶ χεῖρας ἐμὰς, καὶ κυκλάδα κόρσην·
Ναὶ πάλιν, ὡς ἐθέλης, καὶ ὅλον δέμας. Εἶπεν Ἰησοῦς,
Οὐ χατέει νεαροῖο λελουμένος ὕδατος ἀνὴρ,
Εἰ μὴ μοῦνα πόδεσσι καθάρσια νίπτρα πορείης
Εἰνοδίης. καθαρὸν γὰρ ὅλον δέμας· αἰδεσμένης δὲ
Αμμορέει ἀμπλακίης καθαροὶ νόον ἐστὲ καὶ αὐτοί·
Ἀλλ' οὔπως ἅμα πάντες. ἐπεὶ πάρος ᾔδεε θυμῷ
Τίς μιν ἀνὴρ ἤμελλεν Ἰουδαίοις παραδώσειν
Ὤνιον ἀντιβίοισι· τίς ἔμπορος ἦεν ὀλέθρου,
Οὗ χάριν ἀδηθέοισιν ἄναξ ἀγόρευε μαθηταῖς,
Αμμορέειν ἀμπλακίης καθαρὸν νόον ἴστε καὶ αὐτοὶ,
Ἀλλ' οὔπως ἅμα πάντες. ὑποδρήσσει δὲ θεσμῷ
Ὀππότε δαιτυμόνων δυοκαίδεκα κύκλον ἀμείβων,
Νίψεν ἑῶν ἑτάρων ὁσίοις πόδας ἁγνὸς Ἰησοῦς
Κεκλιμένοις, παλίνορσος ἑοὺς ἐνέδυσε χιτῶνας·
Καὶ παλάμης ἀΐστωνα παλινδίνητον ἐρείσας
Ακρότατον περὶ κύκλον ὁμοστόργοιο τραπέζης,
Εἶπεν ἑοῖς ἑτάροις, Γινώσκετε τοῦτο καὶ αὐτοὶ
Ὑμῖν οἷον ἔρεξα, διάκτορον ἔργον ὑφαίνων·
Ὑμεῖς διχθαδίῳ με σοφῷ κικλήσκετε μύθῳ
Κοίρανον, ὑμείων τε διδάσκαλον· ἀπλανέες δὲ
Τοῦτο καλῶς ἐλέγχετε δαήμονες. εἰμὶ γὰρ ἄμφω
Ὡς ἐμὲ μυθίζεσθε. φιλοστόργῳ δὲ μενοινῇ
Εἰ πόδας ὑμείων καθαρῷ φαίδρυνα λοετρῷ,
Ἡγητὴρ καὶ ἄναξ περιδέξιος· ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς
Αντιτύπων θέμις ἐστὶν ἐμὸν μίμημα μαθόντας

Et ei Petrus dixit, fundens suaues minas,
Nunquam expurgabis meos pedes, donec repit
Aeuum multū volutum. Rex autem respondit sermone,
Nunquam tibi mecum pars custodita erit,
Nisi ego lauem te, fundens administratoriam aquam.
Et ei verbum dixit mente credula Simon,
Ita precor, non solùm meos pedes, vtrasque verùm
Laua Rex & manus meas, & circulare caput,
Et rursus, si volueris, & totum corpus. Dixit Iesus,
Non indiget noua lotus aqua vir,
Nisi solùm pedibus puro lauacro pro itinere
Compitali. purum enim totum corpus: humani autem
Expertes errati, puri mente estis & ipsi:
Sed non simul omnes. quia antea sciebat animo
Quis illum vir esset Iudæis proditurus
Venalem hostibus: quis negotiator esset exitij,
Propter quod Deo propinquis Rex dixit discipulis,
Expertem errati purum animum scitis & ipsi,
Sed non simul omnes. seruili autem lege
Quando conuiuarum duodecim circulum peruadens
Lauit suorum sociorum puros pedes sanctus Iesus
Recumbentes, reciprocus suam induit tunicam:
Et manus cubitum volutum firmans
Summum circa ambitum concordis in amore mensæ,
Dixit suis socijs, Cognoscitis hoc & ipsi
Vobis quid fecerim, seruile opus texens?
Vos duplici me sapienti vocatis verbo
Dominum, & vestrum magistrum: non errantes autem
Hoc bene dicitis prudentes. sum enim vtrunque
Vt me vocatis. beneuolo autem animo
Si pedes vestros puro expurgaui lauacro,
Dux & rex sapiens: sed & ipsos
Ad expressam fas est meam imitationem discentes

Vos, inuicem charos pedes aqua lauare,
Exemplum enim erat hoc docens, vt & vos
Opus quod feci sapiens faciatis & ipsi
Omnes inuicem mutua quadam lege,
Compar exemplum periti ducis.
Non est minister rege superior, neque aliquis vir
Duce mittente legatus est melior.
Si verò ratione hac omnia intellexistis, & mens cũ opere
Certauerit, vtique estis beatiores. non de omnibus
Dixi vobis alio puro lauacro
Egentibus, sed sermo vnius gratia est. noui & ipse
Quales fidelissimos & irreprehensibiles viros elegerim:
Sed vt modulatrix quod dixit diuina cantio,
Auro insaniens immitis vir meum panem comedens,
Calcaneum fraudulentum contra me attollens,
Nostræ conuictor petulanter insultauit mensæ,
Lingua præcurrente. quod futurum est iam prædico,
Vt ipsum si perfecerit volubile tempus prope repens,
Verbum recordemini antiquum, quòd vobis
Futurum vaticinata sit mea prophetica vox.
Testificans firmiloquus Amen Amen sermo sit,
Quicunque meum receperit ministrum quemcunque misero,
Placidum oculum ferens, me suscipit: qui verò & ipsum
Missum à Deo me recipiens amplectitur vir,
Recipit æternum meum mittentem patrem.
Dixit Rex socijs: & fatidicum os soluens,
Spiritus cœlestis agitatus prudenti vibratione
Christus, non tacentis mentis turbabatur flamma.
Testimonium autem propriũ proferẽs eructauit vocem,
Vnus homo inter vos charos socios me prodet:
Vnus amicus mutabilis contubernalis me domabit.
Iesus quidem dixit. Coniuncti autem discipuli

Τμίας

Ὑμέας ἀλλήλων φιλίοις πόδας ὕδατι νίπτειν.
Δεῖγμα γὰρ ἔπλετο τοῦτο διδάσκαλον, ὄφρα καὶ ὑμεῖς
Ἔργον ὅπερ ποίησα σοφὸν τελέσητε καὶ αὐτοὶ
Πάντες ἐν ἀλλήλοισιν ἀμοιβαίῳ τινὶ θεσμῷ,
Ἰσοφυὲς μίμημα δαήμονος ἡγεμονῆος.
Οὐ πέλε λάτρις ἄνακτος ὑπέρτερος· οὐδέ τις ἀνὴρ
Ἡγεμόνος πέμψαντος ἀπόστολος ἐστὶν ἀρείων.
Εἰ δὲ λόγῳ τάδε πάντα νοήσατε, καὶ νόος ἔργῳ
Ἤεισε, καὶ ὑπὲρ ἔσσεσθε μακάρτεροι. οὐ περὶ πάντων
Ἔννεπον ὑμείων ἑτέρου καθαροῖο λοετροῦ
Δευομένων, ὁ δὲ μῦθος ἑνὸς χάριν. οἶδα καὶ αὐτὸς
Οἵους πιστοτάτους καὶ ἀμεμφέας ἄνδρας ἐδέγμην·
Ἀλλ' ἵνα φορμίζουσα τόπερ φάτο θέσπις ἀοιδή,
Χρυσομανὴς ἄστοργος ἀνὴρ, ἐμὸν ἄρτον ἐδέπτων,
Πτέρνην κερδαλέην ἐμέθεν καθύπερθεν ἀείρας,
Ἡμετέρῃ σύνδορπος ἐπεσκίρτησε τραπέζῃ,
Γλώσσῃ προφθαμένῃ. τόπερ ἔσσεται ἄρτι βοήσω,
Ὄφρα μὲν ἢν τελέσειεν ἕλιξ χρόνος ἐγγύθεν ἕρπων,
Μῦθον ἀναμνήσητε παλαίφατον, ὅττιπερ ὑμῖν
Ἐσσόμενον θέσπιζεν ἐμὴ προτόθροος ὀμφή.
Μάρτυρος ἐμπεδόμυθος ἀμὴν ἀμὴν λόγος ἔστω,
Ὅστις ἐμὸν δέξαιτο διάκτορον ὅντινα πέμψω,
Ἵλαον ὄμμα φέρων, ἐμὲ δέχνυται· ὃς δὲ καὶ αὐτὸν
Πεμπόμενον θεόθεν με λαβὼν προσπτύσσεται ἀνὴρ,
Δέχνυται αὐτογένεθλον ἐμὸν πέμψαντα τοκῆα.
Εἶπεν ἄναξ ἑτάροισι· καὶ ὀμφῆεν στόμα λύσας,
Πνεύματος οὐρανίου δεδονημένος ἔμφρονι παλμῷ
Χεισὸς ἀσιγήτοιο νόου κυμαίνετο πυρσῷ·
Μαρτυρίην δ' ἰδίην προφέρων ἠρεύγετο φωνήν,
Εἷς βροτὸς ὑμείων με φίλων ἑτάρων παραδώσει·
Εἷς φίλος ἀλλοπρόσαλλος ὁμωρόφιός με δαμάσσει.
Ἰησοῦς μὲν ἔειπεν. ὁμοζυγέες δὲ μαθηταὶ

Ἀλλήλοις σκοπίαζον ἀμυδὶς πάντες ὀπωπῇ,
Ξυνῇ ἀμηχανέοντες· ἐμαστίζοντο δὲ σιγῇ
Ἀμφὶ τίνος κατέλεξεν. ἀνὴρ δέ τις ὃς παρὰ κόλπον
Ἀγχιφανὴς ἀνέκειτο φιλοστόργου βασιλῆος,
Τούτῳ Πέτρος ἔνευσε· λάθρῃ δ' ἔρεζε σιωπῇ,
Τίς πέλεν οὗ χάριν εἶπεν· ὁ δὲ θρασὺς ὀξέϊ παλμῷ
Στήθεσιν ἀγχαύτοισι πεσὼν πεφιλημένος ἀνὴρ
Δαινυμένου βασιλῆος, ἐπεψιθύριζεν ἀκουῇ,
Τίς τελέθει; Καὶ Χριστὸς ἐφώνεεν, ᾧ χερὶ βάψας
Οἴνοπι ῥαθάμιγγι δεδευμένον ἄρτον ὀπάσσω,
Αὐτὸς ἐμὲ προδίδωσι. Καὶ εἰς δέπας ἔμπλειον οἴνου
Βάψας ὕστατον ἄρτον, ἀναιδέϊ δῶκεν Ἰούδᾳ,
Ἄρτον ἑοῦ κήρυκα φιλοκτιάνοιο φόνοιο.
Καὶ μετὰ θέσκελον ἄρτον ὑποσπείρων πόθον ὄλβου
Πομπὸς ἀλιτροσύνης, ὅλον ἀνέρα δύσατο δαίμων.
Καί οἱ Χριστὸς ἔλεξε, δαίμονι νεύματα πέμπων,
Ἔρξον ὅπερ τελέεις ταχινώτερον. οὐδέ τις ἔγνω
Δαιτυμόνων, ἀΐδηλον ἐν οὔασι μῦθον ἀκούων.
Ὅττι τινὲς δοκέεσκον ἀσημάντῳ τινὶ μύθῳ,
Δουροτέλω ὅτι χηλὸν ἀνηέρταζεν Ἰούδας,
Μή οἱ κοίρανος εἶπεν ἑῷ σημάντορι μύθῳ
Ὀφρά κεν ἐντύνειεν ὅσον χρέος εἶχεν ἑορτή,
Ἢ ἵνα τι πτωχοῖσι βιοπλανέεσσιν ὀπάσσῃ.
Καὶ μεθύων, μετὰ δόρπον ἀνὴρ φιλοκερδέϊ λύσσῃ
Ἔνθεον ἄρτον ἔχων, ἀνεχάζετο νυκτὸς ὁδίτης.
Ἀλλ' ὅτε νόσφι βέβηκε δυωδεκάεθλος Ἰούδας,
Ἔνδεκα δαιτυμόνεσσι θεηγόρος εἶπεν Ἰησοῦς,
Νῦν πάϊς ἀνθρώπου φαεσίμβροτον ἔλλαχε τιμήν,
Καὶ θεὸς αὐτογένεθλος ἐδέξατο κῦδος ἐν αὐτῷ.
Εἰ δὲ θεὸς γενέτης ὑψούμενός ἐστι δι' αὐτοῦ,
Καὶ θεὸς ὑψώσειε πατὴρ υἱῆα γεραίρων.

Inuicem aspexerunt tristi omnes vultu,
Aequaliter perplexi. affligebantur autem tacitè
De quo dixisset. vir autem quidam, qui iuxta sinum
Vicinus recumbebat beneuoli regis,
Huic Petrus innuit: loquente autem interrogauit silentio
Quis esset cuius gratia dixisset. ille verò audax acuta vibratione
Pectori impolluto incumbens. dilectus vir
Conuiuantis regis, insusurrauit auribus,
Quis est? Et Christus dixit, Cui manu intingens
Vinoso liquore madefactum panem præbuero,
Ipse me prodit. Et in poculum plenum vino
Intingens extremum panem, impudenti dedit Iudæ,
Panem sui præconem auari homicidæ.
Et post diuinũ panem occultè seminans desideriũ opum
Dux iniquitatis, in totum virum subijt dæmon.
Et ei Christus dixit, scienti nutus emittens,
Fac quod facis citius. neque aliquis intellexit
Conuiuarum, incertum auribus sermonem audiens.
Quoniam quidam putabant obscuro quodam sermone,
Ligneam quia capsam portabat Iudas,
Quòd ei Christus dixisset suo significante sermone
Vt præpararet ea quibus opus esset ad festum,
Vel vt aliquid pauperibus victus quærendi causa vagantibus daret.
Et ebrius post cœnam vir auara rabie
Diuinum panem habens, recessit noctis viator.
Sed quum recessisset duodecimus Iudas,
Vndecim conuiuis diuiniloquus dixit Iesus,
Iam filius hominis hominibus lucentem recepit gloriam,
Et Deus æternus recepit gloriam in ipso.
Si verò Deus pater exaltatus est per ipsum,
Et Deus exaltabit pater filium honorans.

Filij, vobiscum paruum tempus adhuc maneo,
Et sermonem Hebrais quem dixi, iam & vobis
Dico, nostra rursus excitatum consueta voce,
Multum me quaeretis reuersum serò videre,
Vos verò non licet comites quò vado
Nostrae incomprehensibilem habere cursum viae.
Recentius omnibus mandatum praecipio,
Vos vt dilexi aequali & irreprehensibili lege,
Inuicem amicitiam sancto vt obsignetis ritu,
Foedus concordiae insolubili ligantes loro.
Vos simul cuncti vt cognoscant videntes
Inuicem vos diligentes, quòd diuino quodam animo
Omnia illustrantis Christi religiosi sitis discipuli.
Christi autem quum audijsset sermonem procul ituri,
Placido sermone audiendi cupidus dixit Simon,
Domine, quò festinas? in quem mihi locum venis?
Iesus autem respondit, & interroganti dixit Petro,
Non potes praecurrentis quò pedis vestigium impello
Socius pedissequus meam viam iam transire:
Sed reuolubile quando tempus opportunum venerit,
Ipse sequêris in posterum, Dixit verò Simon,
Non possum celeria genua habens insequente pede incedens
Vestrae inaccessae secare cauitatem viae?
Etiam animam volentem pro te praebebo.
Iesus autem inexpectatum verbum dixit Petro,
Animam tuam propter me statim pones?
Ter quidem vnicae graui in noctis necessitate
Christum abnegabis, priusquam ceruicem curuam attollens
Acutum cantum clanget sua voce excitans gallus.

CAP. XIIII.

Ne mens vestra concussa instabilis sit,

Τέκνα, μεθ' ὑμείων ὀλίγον χρόνον εἰσέτι μίμνω,
Καὶ λόγον Ἑβραίοισιν ὃν ἔννεπον, ἄρτι καὶ ὑμῖν
Φθέγγομαι ἡμετέρῃ παλινάγρετον ἤθαδι φωνῇ,
Πολλά με μαστεύοντε παλίνδρομον ὀψὲ νοῆσαι,
Ὑμέας δ' οὐ θέμις ἐστὶ συνήλυδας ὁππόθι βαίνω,
Ἡμετέρης ἀκίχητον ἔχειν δρόμον ἀτραπιτοῖο.
Ὁπλοτέρην ἐν ἅπασιν ἐφημοσύνην ἐπιτέλλω,
Ὑμέας ὡς ἀγάπαζον ἴσῳ καὶ ἀμεμφέϊ θεσμῷ,
Ἀλλήλων φιλίην ὁσίῳ σφρηγίσσατε θεσμῷ,
Ἀρθμὸν ὁμοφροσύνης αὐτῷ δήσαντες ὀχῆϊ.
Ὑμέας εἰν ἑνὶ πάντες ἵνα γνώωσιν ἰδόντες
Ἀλλήλους φιλέοντας, ὅτι ζαθέῳ τινὶ θυμῷ
Παμφαέος Χριστοῖο θεουδέες ἐστὲ μαθηταί.
Χριστοῦ δ' ὡς κλύε μῦθον ἑκὰς μέλλοντος ὁδεύειν,
Μειλιχίοις ὀάροισι φιλήκοος ἔννεπε Σίμων,
Κοίρανε, πῆ σπεύδεις; τίνα μοι τίνα χῶρον ἱκάνεις;
Ἰησοῦς δ' ἀπαμείβετο, καὶ εἰρομένῳ φάτο Πέτρῳ,
Οὐ δύνασαι προθέοντος ὅπη ποδὸς ἴχνος ἐπείγω
Ξυνὸς ὀπιδοκέλευθος ἐμὴν ὁδὸν ἄρτι περῆσαι·
Ἀλλὰ παλινδίνητος ὅτε χρόνος ὥριος ἥξει,
Αὐτὸς ὁμαρτήσειας ἐσύστερον. Εἶπε δὲ Σίμων,
Οὐ δύναμαι ταχύγουνος ὀπιδοπόρῳ ποδὶ βαί-
νων
Ὑμετέρης ἀβάτοιο ταμεῖν κενεῶνα κελεύθου;
Καὶ ψυχὴν ἐθέλουσαν ὑπὲρ σέθεν ἐγγυαλίξω.
Ἰησοῦς δ' ἀδόκητον ἔπος μυθήσατο Πέτρῳ,
Ψυχὴν ὑμετέρην ἐμέθεν χάριν αὐτίκα θήσεις;
Τρὶς δὲ μόνης διαπλῆτι μιῆς ἐνὶ νυκτὸς ἀνάγκῃ
Χριστὸν ἀπαρνήσαιο, πρὶν αὐχένα κυρτὸν ἀεί-
ρας
Ὀξὺ μέλος κλάγξειεν ἐγερσιβόητος ἀλέκτωρ.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Μὴ νόος ὑμείων δεδονημένος ἄστατος εἴη.

Ἀλλὰ θεῷ καὶ ἐμοὶ πιστεύσατε. θεσπεσίῳ δὲ
Υἱέϊ καὶ γενετῆρι μίαν ξυνώσατε τιμήν.
Πολλαὶ δ' ὑψιμέδοντος ἐμοῦ κατὰ δῶμα τοκῆος
Εἰσὶ μοναὶ στοιχηδὸν ὁμόζυγες· εὐρυτενὴς
δὲ
Εἰ μὴ πουλυμέλαθρος ἐμὴ πέλε πανδόκος αὐλή,
Υμῖν καί κεν ἔειπον ὅτι προκέλευθος ὁδεύσω,
Οφρα κεν ἐντύνω πολυχανδέος ἔνδιον αὐλῆς,
Αξιον ὑμείων νεοτευχέα χῶρον ὑφαίνων·
Καὶ μετὰ θέσκελον οὖδας ἑτοιμοτάτοιο μελάθρου
Νοστήσω παλίνορσος, ἐς ἄμβροτον οὖδας ἀνέλκων
Υμέας, ὄφρα μένητε συνήλυδες ὅππόθι μίμνω.
Αθάνατοι ναετῆρες· ἐμὴν ὁδὸν ἴστε καὶ αὐτοί.
Εννεπεν. Εἰσαΐων δὲ διώνυμος ἴαχε Θωμᾶς,
Ον Δίδυμον γενετῆρες ἐφήμισαν, ὅττι κούρου
Οξυάτης ἀνέτελλε φιλοτμήτου δέσμιος ἠοῦς·
Οὔπω ἄναξ ἐδάην ὅπη ποσὶν ἴχνος ἐπείγεις,
Μέτρα πόθεν δυνάμεθα μαθεῖν ἀκίχητα κελεύθου;
Ιησοῦς δ' ἰάχησε, φιλήκοον ἄνδρα διδάσκων,
Ζωή, ἀληθείη τε, καὶ ὄρθιος εἰμὶ πορείη·
Ζωὴ ἐγώ, βιότοιο καὶ ἀτραπός. οὐ δύναται δὲ
Εἰς θεὸν εἰς γενετῆρα μολεῖν γαιήιος ἀνήρ,
Εἰ μή τις δι' ἐμεῖο θεήσυτον ἴχνος ἐπείγει,
Στείχων ὄρθια κέλευθα δι' υἱέος εἰς γενετῆρα.
Εἰ δὲ θεορρήτῳ με σοφῷ γινώσκετε μύθῳ,
Εξ ἐμέθεν γνώσεσθε καὶ ὑψιμέδοντα τοκῆα.
Αρτι δέ μιν φράσσασθε, καὶ ὑψιμέδοντα μαθόντες.
Ιησοῦν δὲ Φίλιππος ἐῷ μειλίξατο μύθῳ,
Ω ἄνα, σὸν γενετῆρα τεοῖς ἀνάφαινε μαθηταῖς·
Δείκνυε σὸν γενετῆρα, καὶ ἄρκιον ἄμμι γενέσθω.
Ιησοῦς δ' ἀγόρευεν, ἀθηήτοιο τοκῆος
Συμφυὲς ἔνθεον εἶδος ἔχων βροτοειδέϊ μορφῇ,
Τηλίκον εἰμὶ Φίλιππε πολὺν χρόνον ἐνθάδε μίμνων

Sed Deo & mihi credite. diuinum verò
Filio & patri vnum communicate honorem.
Multa altiregentis mei in domo patris
Sunt mansiones ordine compares: latè patens [i. spatiosa] verò
Nisi atrio amplo prædita mea esset hospitalis aula,
Vobis vtique dixissem quòd præcursor iturus sim,
Vt præparem percapacis domicilium aulæ,
Dignum vobis nouiter factum locum texens:
Et post diuinum solum paratissimæ domus
Reuertar reciprocus, in æternum solum attrahens
Vos, vt maneatis comites vbi maneo
Immortales habitatores: meam viam scitis & vos.
Dixit. Audiens verò binominis sonuit Thomas,
Quem Didymum parentes vocarunt, ex quo pueri
Octauæ oriebatur cupidæ circuncisionis cursus auroræ,
Nondum Rex scimus quò pedis vestigium incitas,
Dimensionem vnde sciremus inuestigabilem viæ?
Iesus autem sonuit, audiendi cupidum virum docens,
Vita, & Veritas, & recta sum Via:
Vita ego, & vitæ Via. non potest autem
Ad Deum patrem venire terrestris vir,
Nisi quis per me à Deo impulsum vestigiũ incitauerit,
Peruadens rectam viam per filium ad patrem.
Si verò deiloquo me sapiente cognouissetis sermone,
Ex me cognosceretis & altiregentem patrem.
Iam verò ipsum cognouistis, & altiregentem edocti.
Iesum verò Philippus suo demulsit verbo,
O Rex, tuum patrem tuis ostende discipulis,
Ostende tuum parentem, & sufficiat nobis.
Iesus autem dixit, Inuisibilis patris
Cognatam diuinam formam habens humana specie,
Tanto sum Philippe longo tempore hic manens

Consors vester, & meum non vidisti oculum?
Omnis homo qui me nouit, etiam æternũ vidit patrem.
Nondum fidem habes quòd compar sum patris,
Et pater continet me vna conueniente forma?
Et vnde postulas à me diuisa quadam lege,
Monstra mihi patrem? quem vidisti me aspiciens,
Ex corde [meo] quando verbum eructo, In me manens,
Adiutor mihi loquenti pater meus opus texit,
Nondum testificantem sermonem confirmastis mente:
Et mecum est pater meus, quia & ipse
Insitus sum patri: ego loquens, ille verò faciens,
Si non mihi creditis, sapientibus credite solis
Operibus nostris: vt cognoscatis & vos
Societatem indiuisam vno coniunctam repagulo,
Filij in patre manentis, in filio patris existentis.
Testificans firmiloquus Amen Amen sermo sit,
Omnis homo nostram immotam fidem augens,
Opera quæ facio, imitans ipse perficiet,
Et his multo præstantiora miracula faciet,
Quia venire incomprehensibilis festino ad patrem.
Quæcunque verò petieritis ab altissimo patre,
Nomen inuocantes meum, omnia perficiam,
Vt pater purus in filio gloriosus sit.
Si quid etiam petieritis ab altipotente rege,
Nomen inuocantes meum, omnia perficiam.
Si verò me fidelissima amicitiæ coniunxistis lege,
Nostrum pectoribus seruate omne præceptum,
Et Deum precabor patrem meum, vt & vobis
Cœlitus mittat paracletum extraneum,
Christo congenitum alium, similem, firmum semper
Veritatis deductorem: quem multiformis accipere
Non potest vnquam mundus: quia homo nunquam videbit

Ξυνόνομος ὑμείων, καὶ ἐμὴν οὐκ εἴδετε ὁπωπήν;
Πᾶς βροτὸς ὅς με νόησε, καὶ ἄφθιτον εἶδε τοκῆα.
Οὔπω πίστιν ἔχεις ὅτι σύζυγός εἰμι τοκῆος,
Καὶ γενέτης μεθέπει με μιῇ συναρηρότα μορφῇ;
Καὶ πόθεν αἰτίζεις με μεμιζομένῳ τινὶ θεσμῷ,
Δεῖξον ἐμοὶ γενετῆρα; τὸν ἔδρακες εἰς ἐμὲ λεύσσων,
Ἐκ κραδίης ὅτε μῦθον ἐρεύγομαι, εἰς ἐμὲ μίμνων
Ξυνὸς ἐμοὶ λέγοντι πατὴρ ἐμὸς ἔργον ὑφαίνει.
Οὔπω μάρτυρα μῦθον ὀπιπεύσατε μούνῃ·
Καὶ σὺν ἐμοὶ τελέθει γενέτης ἐμὸς, ὅττι καὶ αὐτὸς
Σύμφυτός εἰμι τοκῆος· ἐγὼ λέγεν, ὁ δὲ, ῥέζων.
Εἰ μὴ ἐμοὶ πείθεσθε, σοφοῖς πιστεύσατε μούνοις
Ἔργοις ἡμετέροισιν· ἵνα γνώσησθε καὶ αὐτοὶ
Συζυγίην ἀμέριστον ἑνὶ ζευχθεῖσαν ὀχῆϊ,
Υἱοῦ πατρὶ μένοντος, ἐν υἱέϊ πατρὸς ἐόντος.
Μάρτυρος ἐμπεδόμυθος ἀμὴν ἀμὴν λόγος ἔστω,
Πᾶς βροτὸς ἡμετέρην ἀστεμφέα πίστιν ἀέξων,
Ἔργα τάπερ τελέσω, μιμούμενος αὐτὸς ἀνύσσει,
Καὶ τούτων πολὺ μᾶλλον ὑπέρτερα θαύματα ῥέξει,
Ὅττι μολεῖν ἀκίχητος ἐπείγομαι εἰς γενετῆρα.
Ὁππόσα δ' αἰτίζητε παρ' ὑψίστοιο τοκῆος,
Οὔνομα κικλήσκοντες ἐμὸν, ξύμπαντα τελέσσω.
Ὄφρα πατὴρ ἄχραντος ἐν υἱέϊ κύδιμος εἴη.
Εἴ τι κεν αἰτίζητε παρ' ὑψιμέδοντος ἄνακτος,
Οὔνομα κικλήσκοντες ἐμὸν, ξύμπαντα τελέσσω.
Εἰ δέ με πιστοτάτης φιλίης ξυνώσατε θεσμῷ,
Ἡμετέρην πραπίδεσσι φυλάξατε πᾶσαν ἐφετμήν.
Καὶ θεὸν αἰτήσω γενέτην ἐμὸν, ὄφρα κεν ὑμῖν
Οὐρανόθεν πέμψειε παράκλητον μεταναστήν,
Χριστῷ σύγγονον ἄλλον, ὁμοίϊον, ἔμπεδον αἰεὶ,
Ἀτρεκίης ὀχετηγόν· ὅπερ πολύμορφος ἀείρειν
Οὐ δύναται ποτὲ κόσμος· ὅτι βροτὸς οὔποτε
λεύσσει

Τηλίκον ἀνδρομέοισιν ἐν ὄμμασιν ἀρχέγονον φῶς,
Πνεῦμα θεοῦ γενετῆρος. ἐπαθρήσητε δὲ μοῦνοι
Ὑμεῖς ἔνθεον εἶδος ἀθηήτοιο προσώπου.
Ὅττι μεθ' ὑμείων μίμνει, καὶ ὁμόστολον ἔσται
Ὑμῖν, πάντας ἔχον νοερὸν δόμον. οὐ γὰρ ἐάσω
Ὑμέας οὐρανίης ἰσόζυγος ἐκτὸς ἀρωγῆς
Ὀρφανικούς· ταχινὸς δὲ πρὸς ὑμέας αὖθις ἱκάνω.
Βαιὸς ἔτι χρόνος ἐστὶν, ἐμὴν ὅτε θέσπιδα μορφὴν
Οὐκέτι κόσμος ἄπιστος ἐσόψεται, ἀλλ' ἐμὲ μοῦνοι
Λεύσατε, καὶ μετὰ γαῖαν ἀεὶ ζώων ὅτι μίμνω,
Καὶ δι' ἐμὲ ξύμπαντες ἀεὶ ζώοντε καὶ ὑμεῖς.
Ὡς ἐν ἐγὼ γενετῆρι πέλω γνώσεσθ' ἐν ἐκείνῃ,
Ὑμεῖς καὶ σὺν ἐμοὶ, καὶ ἐγὼ ὅθ' ὁμόπλοκος ὑμῖν.
Ὅστις ἔχων προτιδέκτιν ἐμὰς τελέσειεν ἐφετμὰς,
Οὗτος ἀνὴρ φιλέει με, καὶ ἐναγέως ἀγαπάζων,
Ἔσται ἐμῷ γενετῆρι θεῷ περιλημμένος ἀνήρ·
Τοῦτον ὁμοστόργῳ καὶ ἐγὼ προσπλύξομαι ἀρθμῷ,
Καί οἱ θέσκελον εἶδος ἐμοῦ χροὸς αὐτίκα δείξω.
Ἰησοῦν δ' ἀπαμείβετο καὶ ἔννεπεν ἄλλος Ἰούδας
Υἱὸς Ἰακώβοιο, καὶ οὐ θρασὺς Ἰσκαριώτης,
Κοίρανε, πῶς τεὸν εἶδος ὁμοφρονέων ἀναφαίνεις
Μούνοις σοῖς ἑτάροισι, καὶ οὐ θνητοῖς κόσμῳ;
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευεν, ὁμόφρονα φῶτα διδάσκων,
Ὅστις ἀνὴρ ἐμὲ μᾶλλον ἀνευάζων ἀγαπάζει,
Μῦθον ἐμὸν προτιδέκτιν ἀσυλήτοισι φυλάσσει.
Καὶ σοφὸν ἀνέρα τοῦτον ἐμὸς γενέτης ἀγαπήσει.
Ἄμφω δ' εἰς ἕνα φῶτα πατὴρ καὶ ἔγωγε μολόντες,
Ἔνδιον αὐτοθέμεθλον ἀναστήσομεν ἐν αὐτῷ,
Ἀνδρομέῳ μίμνοντες ἐν αὐδήεντι μελάθρῳ.
Ὃς δέ κε μὴ φιλέῃ με, μάτην ἐμὸν οὗτος ἐάσει
Ληθαίοις ἀκόμιστον ἔπος πεφορημένον αὔραις.

Tale humanis oculis primigenium lumen,
Spiritum Dei patris. inspicietis autem soli
Vos diuinam speciem inuisibilis faciei.
Nam vobiscum manebit, & comes erit
Vobis, omnes [vos] habens spiritualem domum. non sanè relinquam
Vos cœlesti compare absque auxilio
Orphanos: celer verò ad vos rursus venio.
Pusillum adhuc tempus est, meam quando diuinam formam
Non amplius mundus incredulus videbit: sed me soli
Videbitis, & post terram semper viuens quia maneo,
Et per me omnes viuetis & vos.
Quòd ego in patre sim cognoscetis in illo [*die*]
Vos & mecum, & ego quòd complicatus vobis.
Quicunque habens in pectore mea perfecerit mandata,
Hic vir diligit me, & purè diligens,
Erit meo patri Deo dilectus vir:
Hunc æqualis beneuolentiæ & ego amplectar fœdere,
Et ei diuinam speciem mei corporis statim monstrabo.
Iesu verò respondit & dixit alius Iudas
Filius Iacobi, & non audax Iscariotes,
Domine, quomodo tuam speciem consentiens ostendis
Solis tuis socijs, & non inspicienti mundo?
Iesus autem dixit, concordem virum docens,
Quicunque vir me magis celebrans diligit,
Sermonem meum pectoribus inuiolatis custodit,
Et sapientem virum hunc meus pater diliget.
Ambo verò ad vnum virum pater & ego venientes,
Domicilium per se fundatum erigemus in ipso,
Humana manentes in vocali domo.
Qui verò non diligit me, frustrà meum hic sinet
Obliuiosis neglectum verbum delatum ventis.

Et verbum non meum illud quod dixi, sed patris,
Cœlitus qui misit me opitulatorem mundi.
Vester autem comes super terram adhuc manens
Dixi ego hæc omnia: paracletus verò quando venerit,
Vos dirigente sermone omnia docebit:
Ipse in memoriam reuocabit rursus vobis quæcunque apud vos
Dixi. pacem autem vitam seruantem vobis relinquã:
Pacem immotam meam comitem præbebo.
Non sicut vobis dat consuetam mundus errans,
Sic commune vos haberè & ego munus præbebo.
Ne turbatio vestrum cor, ne formido commoueat.
Nunc me clamante meam audiuistis vocem,
Quòd reuersus ad meum vocantem patrem,
In cœlum altas ædes habens veniam, domiciliũ astrorũ.
Si verò mihi immobiles amicitiæ applicuissetis leges,
Vtique gestientis pedis exultaretis planta,
Commune gaudium ferentes, quòd terræ solo relicto
Veniam serus ad meum mittentem patrem:
Quia omnium rector pater me est maior.
Vobis verò dixi iam præoccupantem diuinam vocem,
Vt ipsam si perfecerit volubile tempus instabile repens,
Sermonis recordemini olim dicti, quòd scilicet vobis
Futurum vaticinatus sum prænuntia labia soluens.
Vobis verò nõ amplius multa edisserã. improuisus enim
Aeterni mundi apparebit princeps superbus:
Venit nullam habens in me partem, sed vt solùm
Testis meus intelligat prudenti mundus sermone
Quòd diligo patrem, & quòd obseruata facio
Quæcunque gubernante pater præcepit verbo.
Surgite, & eamus hinc.

CAP. XV.

Ego recrescenti mundo

Καὶ λόγος οὐκ ἐμὸς οὗτος ὃν ἔννεπον, ἀλλὰ τοκῆος
Οὐρανόθεν πέμψαντος ἐμὲ χραισμήτορα κόσμου.
Υμείων δ' ὁμόστοιχος ἐπὶ χθονὸς εἰσέτι μίμνων
Εἶπον ἐγὼ τάδε πάντα· παράκλητος δ' ὅταν ἔλθῃ,
Υμέας ἰθυντῆρι λόγῳ ξύμπαντα διδάξει·
Αὐτὸς ἀναμνήσει πάλιν ὑμέας ὅσσα παρ' ὑ-
μῖν
Εννεπον. εἰρήνην δὲ βιοσσόον ὔμμιν ἐάσω·
Εἰρήνην ἀτίνακτον ἐμὴν ὁμόφοιτον ὀπάσσω.
Οὐχ ὡς ὔμμι δίδωσιν ἐθήμονα κόσμος ἀλήτης,
Οὕτω ξυνὸν ἔχειν καὶ ἐγὼ γέρας ἐγγυαλίξω.
Μὴ κλονὸς ὑμετέρην κραδίην, μὴ τάρβος ὀρίνῃ.
Νῦν ἐμέθεν βοόωντος ἐμῆς ἠκούσατε φωνῆς,
Ὅττι παλινδίνητος ἐμῷ καλέοντι τοκῆϊ,
Εἰς πόλον ὀψιμέλαθρον ἐλεύσομαι, ἔνδιον ἄστρων.
Εἰ δέ μοι ἀκλινέας φιλίης ἐκεράσσατε θεσμοὺς,
Καί κεν ἀγαλλομένοιο ποδὸς σκιρτήσατε ταρσῷ,
Ξυνὸν χάρμα φέροντες, ὅτι χθονὸς οὖδας ἐάσας
Ιξομαι ὀψικέλευθος ἐμῷ πέμψαντι τοκῆϊ.
Οὕνεχ' ὅλων μακάρων γενέτης ἐμεῦ ἔπλετο μείζων.
Υμῖν δ' ἔννεπον ἄρτι προώιον ἔνθεον ὀμφὴν,
Οφρα μιν ἣν τελέσειεν ἕλιξ χρόνος ἄστατος ἕρπων.
Μῦθον ἀναμνήσαντες παλαίφατον, ὅττι παρ' ὑμῖν
Εσσόμενον θέσπισσα, προάγγελα χείλεα λύσας.
Υμῖν δ' οὐκέτι πολλὰ διέξομαι. ἀπροϊδὴς γὰρ
Αενάου κόσμοιο φανήσεται ἀρχὸς ἀγλώως·
Ερχεται οὐδὲν ἔχων ἐν ἐμοὶ μέρος, ἀλλ' ἵνα μοῦνον
Μάρτυς ἐμὸς φράσσαιτο δαήμονι κόσμος ἀκουῇ
Ως φιλέω γενετῆρα, καὶ ὡς πεφυλαγμένα ῥέζω
Οσσα κυβερνητῆρι πατὴρ ἐπετέλλετο μύθῳ.
Στῆτε, καὶ ἴομεν ἔνθεν.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Ἐγὼ παλιναυξέϊ κόσμῳ

Ζωῆς ἄμπελος εἰμὶ, πατὴρ δ' ἐμὸς ἔπλεν ἀλωεύς.
Κλῆμα δὲ καλλιπέτηλον ὃ μὴ μάθε βότρυν ἀέξειν,
Τοῦτο διατμήσει· τὸ δὲ ποικίλον οἴνοπι καρπῷ,
Γειοπόνος βιότοιο πατὴρ ἐμὸς οἶδε καθαίρειν
Ἀρτιφύτοις πετάλοις, ἵνα μείζονα καρπὸν ἀέξῃ.
Νῦν καθαροὶ διὰ μῦθον ὃν ἔννεπον ἐστὲ, καὶ αὐτοὶ
Μίμνετε συμπεφυῶτες ἐμῷ παλιναυξέι θάμνῳ,
Μίμνετε συμπεφυῶτες ἐμοὶ βλαστήματα κόσμου·
Ἡμερίδων ὡς κλῆμα δυνήσεται οὔποτε τίκτειν,
Εἰ μὴ ἐν ἀμπελόεντι φυτῷ δενδρούμενον εἴη,
Βοτρυόεν μίμημα πολυσπόροιο κορύμβου.
Εἰ μὴ συμπεφυῶτες ἐμοὶ μίμνητε καὶ αὐτοὶ,
Ὑμέας οὐ θέρος ἔστι θεουδέα καρπὸν ἀέξειν.
Ἄμπελος αὐδήεσσα πέλω, καὶ ὁμόζυγες ὑμεῖς
Κλήματα φωνήεντα, σοφῷ βεβριθότα καρπῷ.
Πᾶς βροτὸς ἐμπεδόμητις ὁμόπλοκος εἰς ἐμὲ μίμνων,
Οὗτος ἀναδιδύνει θεοπειθέα μείζονι μέτρῳ
Καρπὸν ἀεὶ θαλέθοντα, καὶ οὐ μινύθουσαν ὀπώρην.
Εἰ δέ τις ἡμετέροισιν ἐν ἔργεσι μηκέτι μίμνων,
Ἀμπελόεν μίμημα χυτῇ χθονὶ βάλλεται ἔξω,
Ἡμερίδων ὡς κλῆμα· καὶ ἐκταδὸν ὑψόθι γαίης
Κείμενος, ἀζαλέῳ ξηραίνεται ἶσα κορύμβῳ·
Καί μιν ἀναλέξαντες ἔσω βάλλουσι καμίνου
Αἰθέριοι δρηστῆρες· ὁ δὲ φλογέῳ πυρὸς ἀτμῷ
Καίεται, ἀμπελόεντας ἐμοὺς ἕρπηκας ἐάσας.
Εἰ δ' ἐν ἐμοὶ μίμνητε, καὶ ἡμετέρης ῥόος αὐδῆς
Ὑμέας ἀρδεύων ὑποκάρδιος ἔμπεδος εἴη,
Ὅσσα λαβεῖν ἐθέλητε, καὶ αἰτίζητε τοκῆα,
Ὑμῖν εἰν ἑνὶ πάντα τελείεται. ἀμφὶ δὲ τούτῳ
Ἡμέτερος γενέτης ὑψίζυγον ἔλλαχε τιμὴν,

Vita vitis sum, pater verò meus est agricola.
Palmitem autem frondescentem qui non nouit racemum ferre,
Hunc resecabit : varium autem nigricante fructu,
Agricola vita pater meus nouit purgare
Recèns natis folijs, vt copiosiorem fructum cumulet.
Nunc puri propter sermonem quem dixi estis, & ipsi
Manete insiti in meo recrescente trunco,
Manete insiti mihi germina mundi.
Viteus vt palmes poterit nunquam fructum ferre,
Nisi vitifera plantæ insitus arborescat:
Racemosi instar multos ramos habentis corymbi,
Nisi simul insiti mihi maneatis & ipsi,
Vos non potestis pium fructum proferre.
Vitis loquens sum, & coniugati vos
Palmites vocales, sapiente onusti fructu.
Omnis homo firmi consilij complicatus in me manens,
Hic auget Deo credentem maiori mensura
Fructum semper virescentem, & non temporalem autumnitatem.
Si verò quis nostros inter ramos non amplius manens,
Vitea imago fusilem in terram eijcitur extrà,
Viteus vt palmes: & extensè super terram
Iacens, aridus siccatur vt ramus:
Et ipsum colligentes proijciunt in furnum
Cœlestes ministri: ille verò flammeo ignis æstu
Vritur, vitiferos meos ramos relinquens.
Si verò in me manseritis, & nostræ riuus vocis
Vos irrigans cor subiens firmus fuerit,
Quæcunque accipere volueritis, & petieritis patrem,
Vobis in vniuersum omnia perficientur. in hoc autem
Noster pater altijugum sortitus est honorem,

Vos vt feratis Dei vitali verbo
Fidei prudentem fructum. mei autem eritis discipuli
Moribus immutabilibus veri. sublimis verò
Sicut me pater dilexit indefinente quadam lege,
Sic vos dilexi. in meo autem manete amoris affectu,
Siquidem peruigilibus mea lex aures subiens,
Vestris præcordijs semper custodita fuerit,
Vinculum meæ amicitiæ mente semper augens:
Sicut & ego patris irreprehensibiles leges custodiens,
Paternam in dilectionem abiens adhuc maneo.
Vobis autem firma hæc amica sentiens dico.
Vobis vt gaudium sit, & omnibus in vobis
Gaudium bene sigillatum meum perfectum sit.
Non errantis sapiens hic meus terminus est præcepti,
Inuicem vt omnes semper diligatis & vos,
Vinculum inuicem amicitiæ firmæ custodiendo,
Sicut vox dilexi. ego sanè maiorem hac
Tanta dilectione aliam non noui intelligere,
Pretium redemptionis pro suorum sociorum vita vt quis ipsam
Animam omnibus charam liberatricem præbeat:
Vos simul omnes mei amici [estis] si præcepta
Nostra facietis vitæ sufficientia quæ præcipio.
Vos non amplius omnes meos ministros vocabo.
Seruus vir non nouit quod dominus opus texit,
Seruus vir non nouit: meos autem nominaui socios
Vos. quæcunque enim ipsi cœlesti à voce
Audiui nostri beneuoli patris,
Vobis omnibus manifestaui. & non mortali me cura
Vos elegistis: discernens autem discipulos
Vos ex multis intelligente mente omnes suscepi
Fideliores, & feci comites, vt venientes
Fructum accumuletis, & vestrum semen sit

Υμῖς

Ὑμεῖς ὄφρα φέρητε θεοῦ ζωαρκέϊ μύθῳ
Πίσιος ἔμφρονα καρπόν. ἐμοὶ δ' ἔσσεσθε μαθηταὶ
Ἤθεσιν ἀτρέπτοισιν ἀληθέες. ὑψινεφὴς δὲ
Ὡς με πατὴρ ἐφίλησεν ἀλωφήτῳ τινὶ θεσμῷ,
Ὑμέας ὣς ἀγάπαζον. ἐμῷ δ' ἐπιμίμνετε φίλτρῳ,
Αἴκεν ἀκοιμήτοισιν ἐμὸς νόος οὔατα δύων,
Ὑμετέραις πραπίδεσσιν ἀεὶ φρουρούμενος εἴη,
Δεσμὸν ἐμῆς φιλότητος ὑπὸ φρένας αἰὲν ἀέξων·
Ὡς κεν ἐγὼ γενετῆρος ἀμεμφέα θέσμια φυλάσσων,
Πατρῴης ἀγάπης ἀπονείμενος εἰσέτι μίμνω.
Ὑμῖν δ' ἔμπεδα ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύω
Ὑμείων ἵνα χάρμα πέλοι, καὶ πᾶσιν ἐν ὑμῖν
Χάρμα πολυσφρήγιστον ἐμὸν τετελεσμένον εἴη.
Ἀπλανέος σοφὸς οὗτος ἐμὸς ὅρος ἐστὶν ἐφετμῆς,
Ἀλλήλοις ἵνα πάντες ἀεὶ φιλέοιτε καὶ ὑμεῖς,
Δεσμὸν ἐς ἀλλήλους φιλίης ἀλύτοιο φυλάσσειν,
Ὑμέας ὣς ἀγάπαζον. ἐγὼ δ' ἄρα μείζονα ταύτης
Τοσσάτιης ἀγάπης ἑτέρην οὐκ οἶδα νοῆσαι,
Λύτρον ἑῶν ἑτάρων ζωάγριον ἄφρα τὶς αὐτὴν
Ψυχὴν πᾶσι μέλουσαν ἀλεξήτειραν ὀπάσσῃ.
Ὑμεῖς εἰν ἑνὶ πάντες ἐμοὶ φίλοι, αἴκεν ἐφετμὰς
Ἡμετέρας τελέσητε βιαρκέας ἃς ἐπιτέλλω.
Ὑμέας οὐκέτι πάντας ἐμοὺς θεράποντας ἐνίψω.
Δοῦλος ἀνὴρ οὐκ οἶδε τί κοίρανος ἔργον ὑφαίνει,
Δοῦλος ἀνὴρ οὐκ οἶδεν· ἐμοὺς δ' ὀνόμηνον ἑταίρους
Ὑμέας. ὅσσα γὰρ αὐτὸς ἐπουρανίης ἀπὸ φωνῆς
Ἔκλυον ἡμετέροιο φιλοστόργοιο τοκῆος,
Ὑμῖν πᾶσιν ἔφηνα. καὶ οὐ βροτέῃ με μενοινῇ
Ὑμεῖς ἐξελέγεσθε· διακρίνων δὲ μαθητὰς
Ὑμέας ἐκ πολέων νοερῇ φρενὶ πάντας ἐδέγμην
Πιστοτέρους, καὶ ἔθηκα συνήλυδας, ὄφρα μολόντες
Καρπὸν ἀεξήσητε, καὶ ὑμείων σπόρος εἴη

Καρπιμος εἰς αἰῶνα· καὶ ἱκεσίῳ τινὶ μύθῳ
Ὅ,ττί κεν αἰτίζητε παρ' ὑψίστου βασιλῆος,
Οὔνομα κικλήσκοντες ἐμὸν, ξύμπαντα τελέσσω.
Ταῦτα θεοπρεπέων ἐπιτέλλομαι ἔμφρονι μύθῳ
Δεσμὸν ἐς ἀλλήλοις φιλίης ἀλύτοιο φυλάσσειν.
Ὑμέας εἰ στυγέει σφεδανῇ φρενὶ κόσμος ἀγήνωρ,
Τοῦτο χαμαιγενέων γινώσκετε μάρτυρες ἔργων,
Ὑμείων ὅτι μᾶλλον ἐπεσβολίῃσιν ἐλέγχων,
Πρῶτον ἐμὲ στυγέεσκε· καὶ εἰ χθονίων τύπον ἀνδρῶν
Ἦθος ἀλιτροβίοιο βιοπλανὲς εἴχετε κόσμου,
Ὑμέας ὡς ἰδίους ἑταιρίζετο κόσμος ἀλήτης·
Ἀλλ' ἐπεὶ ἀμπλακίην βροτέης οὐκ ἴστε γενέθλης,
Καὶ σκολιὰς κόσμοιο μεληδόνας, ἀφραδέος δὲ
Ὑμέας ἐκ κόσμοιο νοήμονας αὐτὸς ἐδέγμην,
Ὡς νόθον αὐδερμένης οὐ γνήσιον αἷμα γενέθλης,
Ὑμέας ἔστυγε κόσμος. ἐν ἀτρέπτῳ δὲ μενοινῇ
Ἡμετέρου μέμνησθε σαόφρονος εἰσέτι μύθου,
Εἰς ἓν ἀγειρομένοις τὸ πρόσθεν ἔννεπον ὑμῖν,
Δοῦλος ἀνὴρ οὐκ ἔστιν ἑοῦ βασιλῆος ἀρείων·
Οὐδὲ τινὸς πέμψαντος ἀπόστολος ἔπλετο μείζων.
Εἰ βροτέη με δίωκεν ἀπειλήτειρα γενέθλη,
Ἐξελάσει μετόπισθε καὶ ὑμέας· εἴτε καὶ αὐτὸν
Μῦθον ἐμῶν πραπίδων φρουρεύμενον ἔνδοθι κεύθει,
Καὶ λόγον ὑμείων κραδίης ἔντοσθε φυλάξει.
Ταῦτα δὲ πιστὸν ἐμεῖο δι' οὔνομα φῶτες ἀλιτροὶ
Ζηλομανεῖς τελέσουσιν ἐς ὑμέας. ἀμφοτέροις γὰρ
Οὔτ' ἐμὲ γινώσκουσι, καὶ οὐ πέμψαντα τοκῆα.
Εἰ μὴ παρβὸς ἱκανον ἐγὼ ζωαρκέϊ πομπῇ,
Πᾶσι θεουδείης ὁδὸν ἔννεπον οὐκ ἂν ἐκεῖνοι
Εἶχον ἀλιτροσύνην νεμεσήμονα· νῦν δὲ μαθόντες
Οὐ πρόφασιν μεθέπουσιν ἐχέγγυον ἄφρονος ἄτης.

Fructiferum in æternum. & supplici quodam sermone
Quodcunque petieritis ab altissimo patre,
Nomen inuocantes meum, omnia perficiam.
Hæc prædicens præcipio prudenti sermone
Vinculum inuicem amicitiæ insolubilis vt custodiatis.
Vos si odit errante mente mundus superbus,
Hoc humigenitorum scitis testes operum,
Quàm vos quòd magis conuitijs incessens,
Priùs me odio habuerit: & , si terrestrium formam virorum
Mores nocentis inconstantes haberetis mundi,
Vos tanquam proprios associaret mundus errans.
Sed quia erratum humanæ nescitis generationis.
Et curuas mundi cogitationes, imprudente verò
Vos ex mundo intelligentes ipse suscepi,
Vt spurium humanæ non legitimum sanguinem generationis,
Vos odit mundus. immutabili autem cogitatione
Nostri meministis prudentis adhuc sermonis,
In vnum congregatis quem antea dixi vobis,
Seruus vir non est suo rege præstantior:
Neque aliquo mittente legatus est maior.
Si humana me persequuta est minax generatio,
Expellet deinceps & vos: si & ipsum
Sermonem mei pectoris custoditum intus occultat,
Etiam sermonem vestrum intra cor custodiet.
Hæc verò fidele meum propter nomen viri peccatores
Inuidia furentes facient vobis. vtrum enim
Nec me cognoscunt, nec mittentem patrem.
Nisi à patre venissem ego vitali deductione,
Omnibus pietatis viam dixissem, non sanè illi
Haberent peccatum vindicandum: nunc verò edocti
Non excusationem habent liberam insipientis erroris.

Qui odit me & noſtrum parentem,
Hic iniuſtè agens, ſcelerata plenus execratione,
Odit omnium rectorem Deum, opificem mundi.
Niſi ego feciſſem opera quæ non didicit alius perficere,
Ipſis videntibus quando teſtes erant oculi,
Non ſanè impietatis vindices haberent pœnas:
Nunc autem & vident, & ambos vna lege
Ipſum me oderunt, & altiregentem patrem.
Sed legis ſcriptæ quod dixit diuina vox
Viri pulchram citharam habentis vt impleretur,
Gratis me oderunt. Poſtquam verò extraneus venerit
Spiritus Deo intelligenti procedens à patre,
Spiritus quem à patre ad vos ipſe mittam,
Multum me prædicabit apud homines: multum & vos
De me loquemini prudenti teſtificante ſermone.
Etenim mecum præſentes, concordes eſtis diſcipuli,
Ab initio facti omnium inſpectores operum.

CAP. XVI.

Vobis autem firma hæc prædicens narro,
Ne audax ſtimulus incredulus in veſtram mentem veniat.
Vos expellent diuino è templo:
Sed velox tempus erit id quum mente quilibet mortalis vir
Vos qui interfecerit pernicioſo ferro,
Seruitutem ſperet Deo amanti perficere,
Virum mactans bouini inſtar generis,
Aequiparans ſacrificijs boum hominibus exitioſam libationem.
Et hæc quidem incitati vecorde quadam rabie
Impij perficient in vos. neque enim ipſi
Filium cognoſcunt & celſiregem patrem.
Sed quidem hæc omnia prædixi, vt & ipſorum

Ὅστις ἀπεχθαίρει με καὶ ἡμέτερον γενετῆρα,
Οὗτος ἀτασθάλλων, δυστήμονος ἔμπλεος ἀρῆς,
Μισεῖ παμμεδέοντα θεὸν, τεχνήμονα κόσμου.
Εἰ μὴ ἐγὼ κάμον ἔργα τὰ μὴ μάθεν ἄλλος ἀνύσσαι,
Αὐτῶν δερκομένων ὅτε μάρτυρες ἦσαν ὀπωπαὶ,
Οὐκ ἂν ἀτασθαλίης ποινήτορας εἶχον ἀμοιβάς.
Νῦν δὲ καὶ εἰσορόωσι, καὶ ἀμφοτέροις ἑνὶ θεσμῷ
Αὐτὸν ἐμὲ στυγέουσι καὶ ὑψιμέδοντα τοκῆα.
Ἀλλὰ νόμου γραφικοῖο λόγον φάτο θέσκελος ὀμφὴ
Ἀνέρος εὐφόρμιγγος ὅπως τελεσιουργὸν εἴη,
Προικὸς ἐμὲ στυγέεσκον. ἐπὴν δ' ἐπιδήμιον ἔλθῃ
Πνεῦμα θεοῦ νοεροῖο διωνύμενον γενετῆρος,
Πνεῦμα τόπερ παρὰ πατρὸς ἐς ὑμέας αὐτὸς ἰάλλω,
Πολλά με κηρύξει παρ' ἀνδράσι· πολλὰ καὶ ὑμεῖς
Ἀμφ' ἐμέθεν φθέγγεσθε δαήμονι μάρτυρι μύθῳ.
Καὶ γὰρ ἐμοὶ παρεόντες, ὁμόφρονες ἐστὲ μαθηταὶ,
Ἐξ ἀρχῆς γεγαῶτες ὅλων θηήτορες ἔργων.

ΚΕΦ. ΙϚ.

Ὑμῖν δ' ἔμπεδα ταῦτα προθεσπίζων ἀγορεύω,
Μὴ θρασὺς οἶστρος ἄπιστος ἐς ὑμετέρην φρένα βαίνῃ.
Ὑμέας ἐξελάσουσι θεοκλήτοιο μελάθρου,
Ἀλλὰ ταχὺς χρόνος οὗτος ὅτε φρεσὶ πᾶς βροτὸς ἀνὴρ
Ὑμέας ὃς κτείνειεν ἀνοικτῆει σιδήρῳ,
Δουλοσύνην ἔλποιτο θεῷ φιλέοντι τελέσσαι,
Ἄνδρα θυηπολέων βοέης μίμημα γενέθλης,
Ἱστάζων θυέεσσι βοῶν φθισιλώορα λοιβῷ.
Καὶ τὰ μὲν οἰστρηθέντες ἀμερσινόῳ τινὶ λύσσῃ
Δυσσεβέες τελέσουσιν ἐς ὑμέας. οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ
Υἱέα γινώσκουσι καὶ ὑψιμέδοντα τοκῆα.
Ἀλλὰ τὰ μὲν ξύμπαντα προέννεπον, ὄφρα κεν αὐτῶν

Ὄψιμος ἀγχιτέλεστος ὅτε χρόνος ὥριος ἔλθῃ,
Ἡμετέρων μνήσησθε προάγγελα θέσφατα μύθων.
Ταῦτα δὲ μυθοτόκου κραδίης κεκαλυμμένα σιγῇ
Ἐξ ἀρχῆς γενεῶν οὐκ ἔννεπον, εἰσότι μίμνων
Ὑμείων ὁμόφοιτος ἐπὶ χθονί. νῦν δὲ τοκῆϊ
Ἵξομαι ὀψικέλευθος ἐς αἰθέρα, γαῖαν ἐάσας.
Οὐδέ τις ὑμείων με παρεδρήσσων ἐρείνει,
Κοίρανε, πῇ σπεύδεις; τίνα μοι τίνα χῶρον ἱκάνεις;
Ἀλλ' ὑμῖν ὅτι ταῦτα διήϊον, λύπη δὲ πολλὴ
Ὑμετέρην ἔπλησεν ὅλην φρένα πενθὰς ἀνίη.
Ἀτρεκίην δ' ἀγόρευον ἀμεμφέα· τηλεφανὴ δὲ
Ὑμῖν λώϊόν ἐστιν ἐς οὐρανὸν ὄφρα περήσω.
Εἰ μὴ γὰρ παλίνορσος ἐς αἰθέρα νόστιμος ἔλθω,
Πνεῦμα θεοῦ ζώοντος ἐς ὑμέας οὔποτε βαίνῃ·
Ἢν δὲ μόλω, μετὰ γαῖαν ἀπ' αἰθέρος, αὐτὸς ἰάλλω.
Ἐλθὸν δ' ἐνθάδε κεῖνο, ἀπειθέα κόσμον ἐλέγξει,
Εἵνεκα δυσσεβίης ἀλιτήμονος. ἀλλὰ καὶ αὐτῆς
Ἀμφὶ δικαιοσύνης καὶ κρίσιος. ἀμπλακίης μὲν,
Ὅττι κεν εἰς ἐμὲ πάντες ἀπειθέες· εὐσεβέος δὲ
Ἀμφὶ δικαιοσύνης, ὅτι νόστιμός εἰμι τοκῆϊ,
Οὐδέ με θηήσεσθε συνέστιον εἰσότι φωτῶν·
Εἵνεκα δὲ κρίσιος πειρήτορος, εἵνεκα κόσμου
Κέκριται ἀενάοιο πολύτροπος ἀρχὸς ἀλάστωρ.
Πολλὰ δ' ἔχων ἐνέπειν, ἀναδύομαι. οὐ γὰρ ἀκούειν
Πλείονος ἄρτι δύνασθε. παράκλητος δ' ὅταν ἔλθῃ,
Πάντα κυβερνήσειεν· ἀληθείῃ δ' ἐνὶ πάσῃ
Ὑμείων ὀχετηγὸς ἐς ἀτραπὸν ἡγεμονεύσει.
Οὐδὲ γὰρ αὐτοκέλευστος, ἀνήκοος οὐδὲν ἐνίψει,
Ἀλλ' ὅσα περ εἰσαΐει, καὶ φθέγγεται· ἐσσομένων δὲ
Ὑμῖν εἰν ἑνὶ πᾶσι προθεσπίζει τέλος ἔργων.

Serum breuiter perficiendum quando tempus opportunum venerit,
Nostrorum recordemini prænuntia vaticinia sermonũ.
Hæc verò verborum fœcundi cordis tecta silentio,
Ab initio intelligens non dixi, adhuc manens
Vester comes super terram: nunc autem ad patrem
Veniam serò viam habens in cœlum, terra relicta.
Neque aliquis ex vobis assidens interrogat,
Domine, quò festinas? in quem mihi locum venis?
Sed vobis quia hæc retuli, ecce multa
Vestram repleuit totam mentem luctuosa molestia.
Veritatem autem dixi irreprehensibilem. procul apparens verò
Vobis melius est in cœlum vt migrem.
Nisi enim reuersus in cœlum redux venero,
Spiritus Dei viui ad vos nunquam venit:
Si verò abiero, in terram è cœlis ipse mittam.
Veniens autem huc ille, incredulum mundũ redarguet,
Causa impietatis sceleratæ. sed & ipsius
Causa iustitiæ & iudicij. propter peccatum quidem,
Quia in me omnes increduli: piam verò
Propter iustitiam, quòd redeo ad patrem,
Nec me videbitis conuictorem amplius hominum:
Propter verò iudicium vindex, quia mundi
Iudicatus est æterni versutus princeps superbus.
Multa autem habens ad dicendum, subterfugio: non enim audire
Plura iam potestis. Consolator verò quando venerit,
Omnia gubernabit: atque veritate in omni
Vester deductor in viam dux erit.
Nam per se iussus, expers auditus nihil dicet,
Sed quodcunque audit, etiam loquetur: futurorũ verò
Vobis simul omnibus vaticinabitur finem operum.

Hic exiens à patre exaltabit me honorans:
Quia nostro recipiens à patre
Vobis promiscuis tempus praeoccupantia oracula ostendet
Quacunque euenient vobis. & prisca quadam sanctione
Sors mea sunt omnia pater meus qua habet.
Propter quod vobis dixi quòd diuino à patre
Recipiens nostro praenunciabit finem operum.
Pusillum adhuc tempus est relictum, quando me mundi
Non amplius videbitis comitem: vicinum verò
Deest adhuc pusillum volubile tempus, ex quo me soli
Rursus aspicietis, & cœlestes per sinus
Veniam ad patrêm. Et dixerunt discipuli,
Sermonem supprimentes intra mentem, promissorem vocis,
Linguæ propinquum, æmulum silentij,
Quis est sermo hic quem dixit, quòd adhuc pusillum,
Pusillum adhuc tempus est relictum, quando me mundi
Non amplius videbitis comitem: propinquum verò
Deest adhuc pusillum volubile tempus, quando me soli
Rursus aspicietis, & veniam ad patrem?
Iesus verò sociorum intelligens variè iactatum cor,
Quòd colloquuti essent, & volebant interrogare,
Anteuertens sermone dixit solertibus discipulis,
Cur inuicem inquiritis vicina lingua
Quòd post pusillum dixi ab oculis recedo:
Et rursus post pusillum aspicietis apparentem?
Iusiurandum firmiloquum Amen Amen dico,
Plorabitis, & lacrymas incinetis: rabiosus verò
Mundus in non sanctis gaudebit: sed & rursus
Luctuosus vestræ transibit stimulus tristitiæ,
Quia mulier grauida tristitiam animo voluit,
Acutis sagittis afflicta partus.

Οὕτως ἰὼν παρὰ πατρὸς, ἀνυψώσει με γεραίρων·
Ὅττι κὲν ἡμετέροιο δεδεγμένος ἐκ γενετῆρος
Ὑμῖν συμμιγέεσσι περιώσια θέσφατα φαί-
νει
Ὅσσα γὰρ ἔσσεται ὔμμι. καὶ ἀρχεγόνῳ τινὶ θεσμῷ
Κλῆρος ἐμὸς πέλε πάντα πατὴρ ἐμὸς ὅσσα κομίζει.
Οὗ χάριν ὔμμιν ἔειπον ὅτι ζαθέοιο τοκῆος
Δέγμενος ἡμετέροιο παραγγέλλει τέλος ἔργων.
Βαιὸς ἔτι χρόνος ἐστὶ λελειμμένος, εὖτέ με κόσμου
Οὐκέτι θηήσεσθε συνέμπορον. ἀγχιφανὴς δὲ
Λείπεται εἰσέτι βαιὸς ἕλιξ χρόνος, εὖτέ με μοῦνοι
Ἔμπαλιν ἀθρήσητε, καὶ αἰθερίων ἐπὶ κόλπων
Ἵξομαι εἰς γενετῆρα. Καὶ ἐφθέγγοντο μαθηταὶ,
Μῦθον ὑποκλέπτοντες ἔσω φρενὸς, ἔγγυον αὐ-
δῆς,
Γλώσσης ἀγχικέλευθον, ἀμυλλητῆρα σιωπῆς,
Τίς τελέθει λόγος οὗτος ὃν ἔννεπεν, ὡς ἔτι βαιὸς,
Βαιὸς ἔτι χρόνος ἐστὶ λελειμμένος, εὖτέ με κόσμου
Οὐκέτι θηήσεσθε συνέμπορον· ἀγχιφανὴς δὲ
Λείπεται εἰσέτι βαιὸς ἕλιξ χρόνος, εὖτέ με μοῦνοι
Ἔμπαλιν ἀθρήσητε, καὶ ἵξομαι εἰς γενετῆρα;
Ἰησοῦς δ᾽ ἑτάρων δεδαημένος αἰόλον ἦτορ,
Ὅττι συνεφθέγγοντο, καὶ ἤθελον ἐξερεείνειν,
Προφθαδίην ἀγόρευε φιλοστονόεσσι μαθηταῖς.
Τίπτε μετ᾽ ἀλλήλων μαστεύετε γείτονι γλώσσῃ
Εἰ μετὰ βαιὸν ἔειπον ἀπὸ βλεφάρων μεταβαίνω·
Καὶ πάλιν εἰσέτι βαιὸν ἐπαθρήσητε φανέντα;
Ὅρκιον ἐμπεδόμυθον ἀμὴν ἀμὴν ἀγορεύω,
Κλαύσετε, καὶ θρήνοις ἐπαείσετε· λυσσαλέος δὲ
Κόσμος ἐφ᾽ οὐχ ὁσίοισι χαρήσεται. ἀλλὰ καὶ αὖθις
Πένθιμος ὑμετέρης μεταννίσσεται οἶστρος ἀνίης,
Ὅττι γυνὴ βαρύφορτος ἄχος περὶ θυμὸν ἑλίσσει,
Ὀξυτέροις βελέεσσιν ἱμασσομένη τοκετοῖο.

Ὠδῖνι γὰρ τρομέει βαρυώδινον· ἣν δὲ λοχεύσῃ,
Δειμὸ πεπαυομένης ἀποσείεται ἄχθος ἀνίης,
Καὶ προτέρης ὀδύνης οὐ μνώεται, ὅττι καὶ ἄλλος
Ἀρτιφανὴς βλάστησεν ἀνὴρ παλιναυξέϊ κόσμῳ.
Ἀγχιλόχου μίμημα λεχωΐδος, ἄρτι καὶ ὑμεῖς
Πρῶτα μὲν ἀγρύπνοισιν ἀμύξετε θυμὸν
ἀνίαις·
Ἀλλά που ἀθρήσω πάλιν ὑμέας, ὑμετέρη δὲ
Γηθήσει κραδίη παλινάγρετος· ὑψιφανὲς δὲ
Χάρμα παρ᾽ ὑμείων ἀμετάτροπον οὔτις ἀμέρσει
Εἰς χρόνον οὐ λήγοντα. καὶ ὡς πάρος ἤματι κείνῳ,
Οὐδὲν ἔτι προτέρῳ με σοφῷ προσπτύξετε μύθῳ.
Ὅσσα γὰρ αἰτήσητε θεοκλήτῳ τινὶ φω-
νῇ,
Ἔσσεται ἔμπεδα ταῦτα χαριζομένοιο τοκῆος.
Μέχρι δὲ νῦν οὔπω βιοτήσιον ἔργον ἀνύσσαι
Πατρόθεν ᾐτήσασθε φίλον γέρας· ἀλλὰ τελέσσαι
Ἄρτι πάλιν λίσσεσθε, καὶ ὑμέας ὁππόσα θέλγει,
Πάντα παρ᾽ ὑψιμέδοντος ἐμοῦ δέξεσθε τοκῆος,
Χάρμα ὅπως γλυκὺ ὑμέτερον τετελεσμένον εἴη.
Νῦν σκολιοῖς ἐπέεσσι παραβλήδην ἀγορεύω·
Ἤδη δ᾽ ἀγχιτέλεστος ἐλεύσεται ἔνθεος ὥρη,
Ἀμφαδίην, ὅτε πάντα θεοῦ παρὰ πατρὸς ἀκούσας
Ἵξομαι ἀγγέλλων ἑτερότροπα λευκάδι φωνῇ
Μύθων ὀρθὰ κέλευθα, καὶ οὐκέτι δόχμιον ὀμφήν.
Καὶ θεὸν αἰτήσητε πολύλλιτον ἤματι κείνῳ
Εὐχωλαῖς ὁσίῃσι· καὶ οὐκέτι τοῦτον ἐνίψω
Ὡς πάρος ἠθάδα μῦθον, ἐμὸν ζώοντα τοκῆα
Εἵνεκεν ὑμείων μειλίξομαι. ὑψιμέδων γὰρ
Ἀντίτυπον πόθον ἁγνὸν ἐμοῖς φίλτροισι φυλάσσων
Ὑμέας αὐτοκέλευστος ἐμὸς γενέτης ἀγαπάζει·
Ὅττι θεοῦ λόγον ἦα σοφῷ καὶ ὁμόφρονι δεσμῷ
Θέσκελον εἰς ἐμὲ φίλτρον ἐπεσπάσασθε καὶ ὑμεῖς

Horam enim horret grauis partus: si verò pepererit,
Acutum concocti excutit pondus mœroris:
Et prioris doloris non meminit, quia & alius
Nuper apparens germinauit vir recrescenti mundo.
Vicinæ partui instar puerperæ iam & vos
Primùm quidem vigilibus pungetis animum mœroribus:
Sed videbo rursus vos, vestrum autem
Gaudebit cor rursus collectum: sublime etiam
Gaudium à vobis immutabile nullus auferet
In æternum, & vt antea die illo,
Nihil amplius priore me sapiente interrogabitis verbo.
Quæcunque enim petieritis Deum inuocante quadam voce,
Erunt firma omnia à largiente patre.
Huc vsque nondum vitale opus perficere
A patre postulastis charum munus: sed perficere
Modò rursus petite, & vos quæcunque delectant,
Omnia ab celsirege meo recipietis patre,
Gaudium vt suaue vestrum perfectum sit.
Nunc curuis verbis obliquè loquor:
Iam verò propè perfecta veniet diuina hora,
Apertè quando omnia à Deo patre audiens
Venturus sum annuntians varia candida voce
Sermonum rectas vias, & non amplius obliquã vocem.
Et Deum orabitis multis precibus inuocandum die illo
Precationibus sanctis. & non amplius hunc dicam
Vt antea consuetum sermonem, meum viuentem patrem
Propter vos demulcebo. altiregens enim
Expressum desiderium sanctum mei amoris custodiens
Vos sponte meus pater diligit:
Quia Dei Verbum filium sapienti & concordi vinculo
Diuinum in me amorem coniunxistis & vos

Moribus non errantibus: & confirmastis sermone
Quòd vitam ferente à Deo patre venio.
Veni ego à patre, & conuersatus sum in mundo:
Et rursus peccato grauidum mundum relinquo:
Et celer veniam rursus ad meum mittentem patrem.
Et ei omnia edocti responderunt discipuli,
Apertè nunc loqueris, non loqueris mysteria verborum
Curua peruertens, aliena indigentia voce.
Nunc sanè nunc scimus quòd humana voce
Non indiges, vt quis te praeueniens roget.
Propter quod certò cognoscimus quòd tu mundo
Christus cœlestis Dei filius ipse venis.
Iesus autem respondit, praenuntians finem operum,
Iam conuersi meo creditis sermoni?
Propè verò est tempus hoc quando dispergimini fugientes
Ad suam domum quilibet, abscedens alius ab alio,
Solũ me relinquentes: ego autem quando populus venit
Hostilis, non solus sum, etiamsi fugiant discipuli,
Sed manere mecum pater meus nunquam desinit.
Sed hæc omnia discurri vt semper
Pacem inconcussam mihi festinetis seruare
In tempus non desinens. sonoro autem in mundo
Afflicti torquemini curis, sed patientes
Confidite, hominibus quia maiora faciam.
Mundum ego vici.

CAP. XVII.

Et statim hæc loquutus,
In cœlum oculos direxit, & ad suum sonuit patrem,
Filium rursus glorifica tuum pater, vt honoret
Cœlestem te patrem tuus filius. sicuti dedisti ei
Carnis omnis humanæ retinacula moderare.
Volo insimul omnes quoscunque antea præbuisti ipse

Ἤθεσιν ἀπλανέεσσιν· ἐπεφράσσασθε δὲ μύθῳ
Ὅττι φερεζώοιο θεοῦ παρὰ πατρὸς ἱκάνω.
Ἦλθον ἐγὼ παρὰ πατρὸς, ἐφωμίλησα δὲ κόσμῳ·
Καὶ πάλιν ἀμπλακίης ἐγκύμονα κόσμον ἐάσω·
Καὶ ταχὺς ἵξομαι αὖθις ἐμῷ πέμψαντι τοκῆϊ.
Καί οἱ πάντα μαθόντες ἐπεφθέγξαντο μαθηταὶ,
Ἀμφαδὰ νῦν λαλέεις, οὐ φθέγγεαι ὄργια μύθων
Λοξὰ παρατροπέων, ἑτέρης ἐπιδευέα φωνῆς.
Νῦν ἄρα νῦν ἐδάημεν ὅτι βροτέης ἀπὸ φωνῆς
Οὐ χατέεις ἵνα τίς σε παραφθάσας ἐρείνῃ.
Οὗ χάριν ἀσφαλέως γινώσκομεν ὅττι σὺ κόσμῳ
Χριστὸς ἐπουρανίοιο θεοῦ γόνος αὐτὸς ἱκάνεις.
Ἰησοῦς δ' ἀπάμειπτο, προθεσπίζων τέλος ἔργων,
Ἄρτι μεταστρεφθέντες ἐμῷ πιστεύετε μύθῳ;
Ἐγγύθι δὲ χρόνος οὗτος ὅτε σκίδνασθε φυγόντες
Εἰς ἑὸν οἶκον ἕκαστος, ἀπόσσυτος ἄλλος ἀπ' ἄλλου,
Μοῦνον ἐμὲ προλιπόντες· ἐγὼ δ' ὅτε λαὸς ἱκάνει
Δήϊος, οὐ μόνος εἰμὶ, καὶ εἰ φεύγουσι μαθηταὶ,
Ἀλλὰ μεδέων μετ' ἐμεῖο πατὴρ ἐμὸς οὔποτε λήγει.
Ἀλλὰ τάδε ξύμπαντα διήϊον, ὄφρα κεν αἰεὶ
Εἰρήνην ἀτίνακτον ἐμοὶ σπεύσητε φυλάσσειν
Εἰς χρόνον οὐ λήγοντα. πολυφλοίσβῳ δ' ἐνὶ κόσμῳ
Θλιβόμενοι βρύχεσθε μεληδόσιν, ἀλλὰ καμόντες
Θαρσαλέοι γίνεσθε, βροτῶν ὅτι μείζονα ῥέξω.
Κόσμον ἐγὼ νίκησα.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Καὶ αὐτίκα τοῦτο βοήσας,
Εἰς πόλον ὄμμα τίταινεν, ἑῷ δ' ἰάχησε τοκῆϊ.
Υἱέα πάλιν κύδαινε τεὸν πάτερ, ὄφρα γεραίρῃ
Οὐράνιον σε τοκῆα τεὸν τέκος, ὡς πόρες αὐτῷ
Σαρκὸς ὅλης βροτέης πρυμνήσιον ἡνιοχεύειν.
Βούλομαι εἰν ἑνὶ πάντας ὅσους πάρος ὤπασας αὐτὸς

Ζωὴν θεσπεσίην αἰώνιον ἀμφιπολεύειν,
Ὄφρα σε γινώσκωσι θεὸν μόνον ἠπίδα κόσμου,
Καὶ τὸν ὃν προέηκας ἐπὶ χθόνα Χριστὸν Ἰησοῦν.
Αὐτὸς ἐγώ σε γέραιρον ἐπὶ χθονὸς ἔργον ἀνύσσας
Νεύμασιν ὑμετέροισι, τό μοι πόρες ὄφρα τελέσσω·
Καὶ σύ με νῦν κύδαινε τεῇ πάτερ ἠθάδι τιμῇ,
Ἣν παρὰ σοὶ πάρος εἶχον ὅτε ζαθέῳ σέο μύθῳ
Οὔπω κτιζομένοιο θεμείλια πήγνυτο κόσμου.
Οὔνομα σὸν κήρυξα παρ' ἀνδράσιν οὓς ἀπὸ κόσμου
Υἱέι σῷ παρέδωκας, ἀφεγγέος ὄμματι κόσμου·
Ὑμέτεροι γεγάασι, σὺ δὲ σφέας ἠνιοχεύεις·
Δῶκας ἐμοὶ, καὶ πιστὸν ἐν ἀστρέπτῳ τινὶ δεσμῷ
Μῦθον σεῖο φύλαξαν· ἐπεφράσαντο δὲ μύθῳ
Ἐκ σέθεν ὡς πέλε πάντα τά μοι πόρες· ὅττι γὰρ αὐτοῖς
Μύθοις σοῖς παρέδωκα βιαρκέας. ἀσπάσιοι δὲ
Σὸν λόγον ἰθυντῆρι νόῳ δέξαντο καὶ αὐτοὶ,
Καὶ μάθον ὡς παρὰ σεῖο προήλυθον, ὑμέτερον δὲ
Μῦθον ἀσυλήτοισιν ἐπιστώσαντο μενοιναῖς,
Ὅττι σύ με προέηκας ἐπὶ χθόνα. νῦν χάριν αὐτῶν
Ἀπλανέων, οὐ παντὸς ἀδήμονος εἵνεκα κόσμου,
Ὦ πάτερ αἰτίζων σε διείρομαι· ἀμφὶ δὲ τούτων
Οὓς πόρες υἱέι σεῖο· τεοὶ πέλον. ἀμφότερον δὲ,
Ὅσσα φέρεις, ἐμὰ πάντα· καὶ ἔμπαλιν ὅσσα κομίζω,
Πάντα σέθεν γεγάασιν. ἐγὼ δ' ἐνὶ τοῖσιν ἑταίροις
Σύνδεσμον εἰς χθόνα πᾶσαν ἔχω παλιναυξέα τιμήν.
Κόσμῳ δ' οἱ μὲν ἔασιν· ἐγὼ δ' ἄρα γαῖαν ἐάσας
Πρὸς σὲ πάτερ παλίνορσος ἐλεύσομαι· ἀλλὰ μαθητὰς
Ἡμετέρους σὺ φύλαξον ὁμόφρονας ἔκτοθεν αὐτῆς
Δαίμονος ἀντιπάλοιο προασπιστῆρος ἱμάσθλης.
Ἁγνὲ πάτερ, σὺ φύλαξον ὁμόφρονας ἔκτοθεν αὐτῆς,
Πάντες ἓν ὄφρα πέλοιεν, ὁμόζυγες οἷά περ ἡμεῖς.
Ἀγχιφανὴς ὅτε τοῖσιν ὁμίλεον ἔνδοθι κόσμου,
Αὐτὸς ὅλους ἐφύλασσον ἀπήμονας· οὐδέ τις αὐτῶν

Vitam diuinam æternam complecti,
[Quæ est] vt te cognoscant Deum solum spem mundi,
Et tuum quem præmisisti in terram Christum Iesum.
Ipse ego te honoraui super terram opus perficiens
Nutibus tuis, quod mihi præbuisti vt perficiam:
Et tu me nunc glorifica tuo pater consueto honore
Quem apud te antè habebam quando diuino tuo verbo
Nondum creati fundamenta figebantur mundi.
Nomen tuum prædicaui apud homines quos ex mundo
Filio tuo dedisti, cæci lumini mundi:
Tui sunt, tu verò ipsos regis:
Dedisti mihi, & fidelem immutabili quadam lege
Sermonem tuum obseruarunt, & cognouerunt sermone
Ex te quòd sunt omnia quæ mihi præbuisti: quia ipsis
Sermones tuos tradidi vitales. grati verò
Tuum verbum moderatrice mente susceperunt & ipsi,
Et didicerunt quòd à te processi, tuumque
Sermonem firmis infixerunt animis,
Quòd tu me præmisisti in terram. nunc propter illos
Non errantes, non totum errantem propter mundum,
O pater à te peto & oro: sed pro his
Quos dedisti filio tuo: tui sunt. vtrumque autem.
Quæcunque habes, mea sunt omnia: & rursus quæ fero,
Omnia tua sunt. ego verò in socijs
Comitem in terra omnem habeo recrescentem gloriam.
In mundo illi quidem sunt: ego verò terra relicta
Ad te pater reuersus veniam: sed discipulos
Nostros tu custodi concordes ab ipsa
Dæmonis aduersarij propugnatoris scutica.
Sancte pater, tu custodi concordes ab ipsa,
Omnes vnum vt sint, compares sicuti nos,
Propinquus quando illis conuersabar in mundo,
Ipse omnes seruabam illæsos: neque aliquis ex his

Quos [mihi] dedisti filio tuo , humani saluatori generis,
Perijt, impietatis fallaci agitatus œstro,
Nisi dæmonis exitiosi filius pestiferi,
Vt legis scriptæ sermo perfectus sit.
Nunc verò pater à terra reuersus ad te transibo.
Et hæc tibi omnia percurri vt semper
Commune gaudium ferant meis perfectum operibus.
Et ipsis diuinum præbui tuum sermonem : sed inuidens
Ipsos odit mundus, quia diuini parentis
Legitimi cœli sunt, spurij mundi ciues,
Sicut & ego in mundo sum hospes. non humani enim
Sum nuptias perficientis generis terrestris : non sermone
O pater rogo te remotum cœtum sociorum
Vt auferas infinito ex mundo,
Sed vt ipsum palpebris vigilibus custodias
Dæmonis malorum autoris auersandis à legibus.
Tuis diuinis verbis meos sanctifica discipulos,
Omnes veritatis intelligentibus radijs purgans,
Veritas tuus sermo. coniunctis autem pro ipsis
Ipsum me primarium ex meis sociis sanctifico,
Vt mundentur tuo vitali verbo,
Et puri sint veritatis sanctificatione,
Spirituali igne membris loti. non pro ipsis
Solis tuam peto gratiam , sed pro omnibus
Quicunque rabiem incredulam abijcientes ventis,
Rectam fidem habent meorum ob sermonem sociorum
Omnes vnum vt sint coniuncti sicut nos,
Sicut in me es, & ego pater in te sum,
Compares inuicem coagmentati, vt & ipsi
Nobiscum omnes sint coniuncti nati,
Mundus vt intelligat versutus quòd me mundo
Humanæ præmiseris totius redemptionem generationis.

Οἷς πόρες υἱέϊ σου, βροτέης ἰσωτῆει γενέ-
θλης.
Ὤλετο δυσσεβίης στυγερῷ δεδονημένος οἴστρῳ,
Εἰ μὴ δαιμονίου φθισήνορος υἱὸς ὀλέθρου,
Ὄφρα νόμου γραφικοῖο λόγος τετελεσμένος εἴη.
Νῦν δὲ πάτερ μετὰ γαῖαν ὑπότροπος εἰς σὲ περήσω·
Καὶ τάδε σοι ξύμπαντα διΐον, ὄφρα κεν αἰεὶ
Ξυνὸν χάρμα φέροιεν ἐμοῖς τετελεσμένον ἔργοις.
Καὶ σφίσι θεῖον ἔπασσα τεὸν λόγον· ἀλλὰ μεγαίρων
Αὐτοὺς ἔστυγε κόσμος, ὅτι ζαθέου γενετῆρος
Γνήσιοι αἰθέρος εἰσί, νόθοι κόσμοιο πολῖται,
Ὡς καὶ ἐγὼ κόσμοιο πέλω ξένος. οὐ βροτέης γὰρ
Εἰμὶ τετραστάμοιο γονῆς χθονός· οὔ τινι μύθῳ
Ὦ πάτερ αἰτίζω σε μετάτροπον ἐσμὸν ἑταίρων
Ὄφρα μεταστήσειας ἀτέρμονος ἔκτοθι κόσμου,
Ἀλλ᾽ ἵνα μιν βλεφάροισιν ἀκοιμήτοισι φυλάξῃς
Δαίμονος ἀρχεκάκοιο δυσαντήτων ἀπὸ δεσμῶν.
Σοῖς ζαθέοις ἐπέεσσιν ἐμοὺς ἁγίαζε μαθητάς,
Πάντας ἀληθείης νοεραῖς ἀκτῖσι καθαίρων.
Ἀτρεκίη, σέο μῦθος. ὁμοζυγέων δ᾽ ὑπὲρ αὐτῶν
Αὐτὸν ἐμὲ προφότισον ἐμῶν ἑτάρων ἁγιάζω,
Ὄφρα κε φαιδρύνοιντο τεῷ ζωαρκέϊ μύθῳ,
Καὶ καθαροὶ τελέθοιεν ἀληθείης ἁγιασμῷ,
Πνευματικῷ πνοιῇ γυῖα λουόμενοι. οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν
Μούνων ὑμετέρην δέχομαι χάριν, ἀμφὶ δὲ πάντων
Ὅσσοι λύσσαν ἄπιστον ἀπορρίψαντες ἀήταις,
Ὀρθὴν πίστιν ἔχουσιν ἐμῶν διὰ μῦθον ἑταίρων,
Πάντες ἓν ὄφρα πέλοιεν, ὁμόζυγες οἷά περ ἡμεῖς·
Ὡς σὺ ἐμοὶ τελέθεις, καὶ ἐγὼ πάτερ ἐν σοὶ ὑπάρχω,
Σύζυγες ἀλλήλοισιν ἀρηρότες, ὄφρα καὶ αὐτοὶ
Ἡμῖν πάντες ἔωσιν, ὁμόζυγες ἐγγεγαῶτες,
Κόσμος ἵνα γνοίη πολυμήχανος ὅττι με κόσμῳ
Ἀνδρομέης προέηκας ὅλης λυτῆρα γενέθλης.

Καὶ σφίσι κῦδος ὄπασσα τό μοι πόρες, ὥς κεν ἐν ἡμῖν
Πάντες ὁμοζυγέες τετελεσμένοι ὦσι καὶ αὐτοὶ
Σύζυγες. ἓν μόνον ἐσμὲν ἐν ἀλλήλοισιν ἐόντες,
Ἡμῖν ὄφρα γένοιντο συνήλυδες ἐγγεγαῶτες·
Ὄφρα σὺ μὲν ναιέθοις ἐν ἐμοὶ πάτερ, ὄφρα καὶ αὐτὸς
Ξυνὸς ὅλοις ἑτάροισιν ἐγὼ πεφορημένος εἴην.
Κόσμος ἵνα γνοίη βαρυκάρδιος ἴδμονι μύθῳ
Ὅττι σύ με προέηκας ἀρηγόνα μάρτυρι κόσμῳ,
Ἀνδρομέου βιότοιο λυτήριον· ὅττι καὶ αὐτοὺς
Ὡς τεὸν υἷα φίλησας, ἐμοὺς ἑτάρους ἀγαπάζων.
Βούλομαι οὓς παρέδωκας ἐμοὶ πάτερ, ὄφρα καὶ αὐτοὶ
Ἧχι πέλω μίμνωσιν, ἵνα βροτέῃσιν ὀπωπαῖς
Πάντες ἐσαθρήσωσιν ἐμὴν ὑψίθρονον ἀρχὴν,
Ἣν πόρες αὐτὸς ἐμοὶ, ὅτι με πάτερ ἀμφαγάπαζες
Πρὶν ζοφεροῦ κόσμου βαθύκολπα θέμεθλα γενέσθαι.
Ἀνδρομέοιο δίκαιε πάτερ βιότοιο σαωτὴρ,
Οὔ σε πάτερ μάθε κόσμος· ἐγὼ δέ σε σύμφυτος ἔγνων.
Καί σε σοφὸς χορὸς οὗτος ἐμῶν δεδάηκεν ἑταίρων
Ἤθεσιν εὐσεβέεσσιν, ὅτι σφίσιν ὄργια μύθων
Ὑμετέρων ἀνέφηνα· καὶ ἔμπαλιν εἰσέτι δείξω,
Ὄφρα σε γινώσκωσι πολὺ πλέον· ὥς κεν ἐν αὐτοῖς
Δεσμὸς ἐμῆς ἀγάπης, καὶ ἐγὼ πεφορημένος εἴην.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Ὣς φάμενος τάδε πάντα, διέστιχεν ἔμφρονι ταρσῷ
Πέζαν ἐς ἀντιπέραιαν· ἐϋπρέμνων ὅθι κέδρων
Οἴδματι λυσσήεντι κυλίνδεται ὄμβριος ἀήτης,
Οἰδαίνων θρασὺ χεῦμα χαραδραίου ποταμοῖο,
Ἀγχιφανὴς ὅθι κῆπος εὔχλοος· ὃν παραμείβων
Κοίρανος, ἔνδον ἵκανεν, ἐθήμονος οἷά τε βαίνων
Φυταλιὴν εὔοδμον ἀειθαλέος παραδείσου.

Et ipsis gloriam præbui quam mihi dedisti, vt in nobis
Omnes coniuncti perfecti sint & ipsi
Compares. vt vnum solum sumus inuicem existentes,
Nobis vt fiant socij prognati:
Vt tu quidem sis in me pater, vt & ipse
Communis omnibus socijs ego adductus sim.
Mundus vt cognoscat excors scienti verbo
Quòd tu me præmisisti defensorem testificanti mundo,
Humanæ vitæ liberatorem : quòd & ipsos
Vt tuum filium dilexisti, meos socios diligens.
Volo quos dedisti mihi pater, vt & ipsi
Vbi sum maneant, vt mortalibus oculis
Omnes aspiciant meum sublimem principatum,
Quem dedisti ipse mihi, quia me pater dilexeras
Priusquam caliginosi mundi profunda fundamenta fierent.
Humanæ iuste pater vitæ saluator,
Non te pater nouit mundus : ego autem te congenitus noui.
Et te sapiens cœtus hic meorum didicit sociorum
Moribus pijs, quia ipsis mysteria verborum
Tuorum manifestaui : & rursus amplius monstrabo,
Vt te cognoscant multo magis: vt in ipsis
Vinculum meæ dilectionis, & ego adductus sim.

CAP. XVIII.

Sic loquutus hæc omnia, transiuit prudenti pede
In terram è regione sitam: pulchrorum ramorum vbi ad cedros
Aestu rabioso voluitur imber errans,
Concitans impetuosum fluxum torrentis fluuij:
Vicinus vbi hortus virescens : in quem progrediens
Dominus, ingressus est, consueti tanquam vadens
In hortum bene odoratum semper virescentis paradisi.

Et audax nouerat illum locũ plãtis consitũ alius Iudas,
Christus quòd vmbrosam desertã regionem peruadens,
Sæpius in locum illum introijt : ibi & ipsorum
Contubernalis collectorum manebat turba sociorum.
Et exercitum scutatum accipiens pontificum,
Et multum furentem ab autoribus malorum Pharisæis
Concurrentem alium habens clauigerum cœtũ viatorem
Venit mutabilis in consuetum hortum Iudas,
Arma & faces habens : & simul missus vir
Manibus multum diuisis sublimis alius super alium
Luminum intus latentiũ ventum arcentem lucũ attollẽs,
Lucum quem arundinibus alternis coniungens
Crebrò diuisis senex circundedit structor,
Astri instar, & similem volubili mundo.
In medio apparens vbi lychnus coniunctum per sinum
Acutum lumen multoculum operculum extrà mittens,
In summo apparẽs splẽdebat variè diuisũ saliens lumẽ.
Iesus verò nõ ab alio edoctus vidẽs venturã necessitatẽ,
Intrepidus à seipso iussus accurrit, hortum relinquens.
Et exercitũ interrogauit scutũ quatientẽ acuto sermone,
Qualem inuestigantes venitis virum apprehendere?
Iesum verò respondit ensiferorum exercitus virorum,
Nazareth habitatorem quærimus omnes Iesum.
Et audax hostibus astetit dux Iudas,
Qui ipsum vilissimi temporalis causa lucri
Filium Dei tradidit, infiniti spem mundi,
Filium Dei tradidit. Et quum responderet populo
Molliter vestitus, ferro carens Rex bellicosa voce,
Omnes super se inuicem pugnaces bellatores
Sponte cadentes, prosternebantur in puluerem,
Proni, stimulati inermi turbine vocis.
Iesus verò interrogauit secundariò prudenti sermone,
Qualem congregati quæritis virum capere?

Καὶ θρασὺς ᾔδεε κεῖνο φυτήκομον ἄλλος Ἰούδας,
Χειστὸς ὅπῃ σκιόεσσαν ῥηγμάδα πέζαν ὁδεύων,
Πολλάκι χῶρον ἐκεῖνον ἐσήλυθε· κεῖθι καὶ αὐτῶν
Συνόμος ἀγρομένων ηὐλίζετο λαὸς ἑταίρων.
Καὶ στρατὸν ἀσπιστῆρα δεδεγμένος ἀρχιερήων,
Καὶ πολὺν οἰστρήεντα παρ' ἀρχεκάκων Φαρισαίων
Σύνδρομον ἄλλον ἔχων κορυνηφόρον ἑσμὸν ὁδιτῶν
Ἤλυθεν ἀγχιστρέπαλλος ἐς ἠθάδα κῆπον Ἰούδας,
Τεύχεα καὶ λαμπτῆρας ἔχων· καὶ ὁμέστολος ἀνὴρ
Χερσὶ πολυαστερέεσσι μετάρσιος ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
Λύχνων ἐνδομύχων ἀνεμοσκεπὲς ἄγγος ἀείρων,
Ἄλσους εἴσω δονάκεσσιν ἀμοιβαίοισι συνάπτων
Πυκνὰ μεριζομένοισι γέρων κυκλώσατο τέκτων,
Ἀστερόεν μίμημα, καὶ εἴκελον ὀξέϊ κόσμῳ.
Μεσσοφανὴς ὅθι λύχνος ὁμοζυγέος διὰ κόλπου
Ὀξὺ φάος πολυωπὸν ὑπὸ σκέπας ἔκτοθι πέμπων,
Ἀκροφανὲς σελάγιζε πολυσχιδὲς ἀλλόμενον φῶς.
Ἰησοῦς δ' ἀδίδακτος ἰδὼν μέλλουσαν ἀνάγκην,
Ἄβρομος αὐτοκέλευστος ἀνέδραμε, κῆπον ἐάσας.
Καὶ στρατιὴν ἐρέεινε σακέσπαλον ὀξέϊ μύθῳ,
Ποῖον ἀνιχνεύοντες ἱκάνετε φῶτα πιέζειν;
Ἰησοῦν δ' ἀπάμειπτο σιδηροφόρων στρατὸς ἀνδρῶν,
Ναζαρὲθ ναέτην διζήμεθα πάντες Ἰησοῦν.
Καὶ θρασὺς ἀντιβίοισι παρίστατο πομπὸς Ἰούδας,
Ὃς μὲν ἀφαυροτάτοιο μινυνθαδίου χάριν ὄλβου
Υἷα θεοῦ παρέδωκεν, ἀτέρμονος ἐλπίδα κόσμου,
Υἷα θεοῦ παρέδωκε. Καὶ ὡς ἐφθέγξατο λαῷ
Ἀβροχίτων, ἀσίδηρος ἄναξ ῥηξιώδει φωνῇ,
Πάντες ἐπ' ἀλλήλοισι μαχήμονες ἀσπιδιῶται
Αὐτόματοι πίπτοντες, ἐπεστόρνυντο κονίῃ,
Πρηνέες, οἰστρηθέντες ἀτευχέϊ λαίλαπι φωνῆς.
Ἰησοῦς δ' ἐρέεινε τὸ δεύτερον ἔμφρονι μύθῳ,
Ποῖον ὁμηγυρέες μαστεύετε φῶτα πιέζειν;

Δισμυρίες δ' ἴαχησαν ἀμοιβαίῳ τινὶ μύθῳ,
Ναζαρὲθ ναέτην διζήμεθα Χριστὸν Ἰησοῦν.
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευεν ἀδειμάντῳ τινὶ φωνῇ·
Ναζαρὲθ ναέτης τελέθω Γαλιλαῖος Ἰησοῦς,
Ἰησοῦς Γαλιλαῖος ἐγὼ πέλον· εἰ δ' ἐμὲ μοῦνον
Ἤλθετε μαστεύοντες, ὑπότροπον οἴκαδε βαίνειν
Τοῦτον ἐμῶν ἄκλαυστον ἐάσατε λαὸν ἑταίρων.
Ὄφρα κεν ἀσυφέλικτον ἔπος τετελεσμένον εἴη,
Χριστὸς ὅπερ πάρος εἶπεν ἑῷ ζώοντι τοκῆϊ,
Τούτων οὐδὲν ὄλωλα τά μοι πόρες. αἰγληφανὴς δὲ
Σίμων ἄορ ἔχων, θρασὺς ἔπλετο· ἀνέρα δὲ νύξας
Λάτριν ἀναιμακέτοιο διάκτορον ἀρχιερῆος,
Δεξιὸν οὖας ἔταμεν ἀθωπήτῳ σιδήρῳ·
Καὶ ξίφει πληγέντος ὀπάονος οὔνομα Μάλχου.
Ἰησοῦς δ' ἀνέκοψε φιλήτορα Πέτρον ἰωῇ,
Ἄγε χόλου, κολεῷ τε τίθει ξίφος. ἡμετέρῳ δὲ
Οὐ πίομαι γενέταο φίλον δέπας ἡδέϊ θυμῷ,
Αὐτὸς ὅπερ μιῇ σπαστῇ φύλαξ δ' ἱεροῖο μελάθρου,
Χιλιάδος ζαθέης στρατιῆς πρόμος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
Σὺν προμάχῳ λαασπίστῃ φερεσσακέων στρατὸς ἀνδρῶν,
Χριστὸν ἐπισφίγξαντες ἀμφιφέα νηλέϊ δεσμῷ,
Ἑσπερίην ἀβόητον ἐποιήσαντο πορείην,
Ἄννα Χριστὸν ἄγοντες ἐς αἴτιον ἀρχιερῆος.
Καϊάφα γενέθλην ἐχυρὸς θρασὺς, ὃς πέλε κείνου
Ἀρχιερεὺς λυκάβαντος, ὃς Ἑβραίῳ ποτὲ λαῷ
Ζῆλον ἔχων Χριστοῖο, θεημάχον ἴαχε φω-
νήν,
Κρεῖον γὰρ λαοῖο θανεῖν ἕνα· μὴ φθόνος ἕρπων
Ἑβραίων ὅλον ἔθνος ἑνὸς χάριν ἀνδρὸς ὀλέσσῃ.
Ἰησοῦν δὲ φέροντες ἐπέρρεον ἀσπιδιῶται·
Καί οἱ ὀπισθοκέλευθος ὁμάρτεε τηλόθι Σίμων,
Καὶ νέος ἄλλος ἑταῖρος, ὃς ἰχθυβόλου παρὰ τέχνης
Γνωτὸς ἐὼν ῥίδηλος ἐθήμονος ἀρχιερῆος,

Hostes verò sonuerunt responsiuo quodam sermone,
Nazareth habitatorem quærimus Christum Iesum.
Iesus verò dixit intrepida quadam voce,
Nazareth habitator sum Galilæus Iesus,
Iesus Galilæus ego sum. si verò me solùm
Venistis quærentes, redeuntem domum ire
Hunc meorum intactum sinite populum sociorum,
Vt inconcussum verbum perficeretur,
Christus quod antè dixit suo viuenti patri,
Horum nihil perdidi quæ mihi dedisti. vicinus autem
Simon gladiū habens,audax eduxit:virūque percutiens
Seruum impetuosi ministrantem pontificis,
Dextram eius autem abscidit adiutore ferro:
Et gladio percussi serui nomen Malchus.
Iesus autem repressit amante Petrum voce,
Cessa ab ira, in vaginam autem pone gladiū. nostri enim
Non bibam patris charum poculum lubenti animo,
Ipse quod mihi dedit? Custos autem sacri templi,
Milleni eximij exercitus primus bellator, sed & ipse
Cum antesignano graui scutiferorum exercitus virorū,
Christum constringentes inculpatum sæuo vinculo,
Serotinum tacitum fecerunt iter,
Annæ Christum ducentes in domum Pontificis.
Caiaphæ enim erat socer audax, qui erat illius
Pontifex anni, qui Hebræo quondam populo
Zelum habens contra Christum, Deo aduersariam sonuit vocem,
Bonum est pro populo mori vnum: ne inuidia repens,
Iudæorum totam gentem propter vnum virum perdat.
Iesus autem ducentes affluxerunt clypeati.
Et eum à tergo sequebatur procul Simon,
Et iuuenis alius socius, qui piscatoris ex arte
Cognitus existens manifestus consueto pontifici,

Christo comes venit in Deum recipientem aulam.
Et tardus ibi Petrus relinquebatur extra ianuam.
Christi verò alius discipulus domesticum genu vibrãs,
Prosilijt è domo, & ministræ ianitrici
Loquutus est, & duxit Petrum intra capacem aulam,
Manu tenens: & famula conuitiatrix oculo obliquo
Respiciens ianitrix, dixit vicino Petro
Tale verbum, Num & tu es Christi discipulus?
Simon verò respondit metus indice voce,
O mulier, non Christi comes sum discipulus.
Promiscui verò steterunt ministri pontificis,
Operarij simul & ministri. calefiebant autem circulo
Prunas sternentes. sub scintilla autem tenui
Ignem accensum habens emarcuerat parca flamma.
Nox enim erat obscura tempestuosa: vespertini autem
Terram refrigerantes perflabant venti,
Famuli vnde calefiebãt charo igne. & medius inter ipsos
Tacitus stetit Petrus, habens incognitam faciem.
Iesum autem interrogauit sacrificus acuto sermone
Annas latam barbam habens, consueto manus motu
Non complexum contrectans relaxatum summũ barbæ,
De sapientibus sociis quos Dominus haberet discipulos,
Et de doctrina sancta: forti verò respondit sermone
Iesus immotus, Ego sciscitanti mundo
Apertè loquutus sum in puris domibus,
Ipsis in triuijs, & in quo Deus inuocatur templo,
Vbi variorum morantur generationes populorum,
Nihil occultatum loquens deprædatore sermone
Timido: quid me hæc interrogas? ecce circumquaque
Hi omnes sunt meæ testes vocis:
Omnes meorum norunt cogitata varia sermonum,
Quæcunque apud Iudæos dixi Deo credenti populo.
Hæc verò eo loquente, minister agrestis vir

Χριστῷ σύνδρομος ἦλθεν ἔσω θεοδέγμονος αὐλῆς.
Καὶ βραδὺς αὐτόθι Πέτρος ἠέπετο νόσφι θυράων.
Χριστοῦ δ' ἄλλος ἑταῖρος ὑπωρόφιον γόνυ πάλλων,
Ἄνθορεν ἐκ μεγάροιο, καὶ ἀμφιπόλῳ πυλαωρῷ
Εἶπε, καὶ ἤγαγε Πέτρον ἔσω πολυχανδέος αὐλῆς,
Χειρὸς ἔχων. καὶ δμωὶς ἐπεσβόλος ὄμματι λοξῷ
Δερκομένη πυλαωρὸς, ἀνίαχε γείτονι Πέτρῳ
Τοῖον ἔπος, Μὴ καὶ σὺ πέλεις Χριστοῖο μαθητής;
Σίμων δ' ἀντιάχησε φόβου σημάντορι φωνῇ,
Ὦ γύναι, οὐ Χριστοῖο συνέμπορός εἰμι μαθητής.
Συμμιγέες δ' ἵσταντο διάκτορες ἀρχιερῆος,
Θῆτες ὁμοῦ καὶ δμῶες. ἐθερμαίνοντο δὲ κύκλῳ
Ἀνθρακιὴν στορέσαντες. ὑπὸ σπινθῆρι δὲ λεπτῷ
Πυρσὸν ἄναπτον ἔχουσα μαραίνετο φειδομένη φλόξ.
Νὺξ γὰρ ἔην σκοτίη, δυσπέμφελος· ἑσπέριαι δὲ
Γαῖαν ἐπιψύχοντες ἀνερρίπιζον ἀῆται,
Δμῶες ὅθεν θάλποντο φίλῳ πυρί. καὶ μέσος αὐτῶν
Ἄφορος ἵστατο Πέτρος, ἔχων ἄγνωστον ὀπωπήν.
Ἰησοῦν δ' ἐρέεινε θυηπόλος ὀξέι μύθῳ
Ἄννας εὐρυγένειος, ἐθήμονι χειρὸς ἐρωῇ
Ἀπλόκον ἀμφαφόων κεχαλασμένον ἄκρον ὑπήνης,
Ἀμφὶ σοφῶν ἑτάρων οὓς κοίρανος εἶχε μαθητὰς,
Καὶ διδαχῆς ὁσίης· βριαρῷ δ' ἀντίαχε μύθῳ
Ἰησοῦς ἀδόνητος, Ἐγὼ φιλοπευθέι κόσμῳ
Ἀμφαδίην ὀάριζον ἐν εὐαγέεσσι μελάθροις,
Αὐταῖς ἐν τελόδοισι, θεοκλήτῳ τ' ἐνὶ νηῷ,
Ἧχι πολυσπερέων αὐλίζεται ἔθνεα λαῶν,
Οὐδὲν ὑποκρύφιον λαλέων ληΐστορι μύθῳ
Δαιμαλέῳ· τί με ταῦτα διείρεαι; ἠνίδε κύκλῳ
Οὗτοι πάντες ἔασιν ἐμῆς ἐπιμάρτυρες αὐδῆς·
Πάντες ἐμῶν δεδάασι νοήματα ποικίλα μύθων,
Ὅσσα παρ' Ἑβραίοις ἐφάμην θεοπειθέι λαῷ.
Ταῦτα δέ οἱ λαλέοντι διάκτορος ἄγριος ἀνὴρ

Τολμηρῇ παλάμῃ ζαθέην ἐπάταξε παρειήν,
Τῇδ᾽ (ἐνέπων) μέγαλον σὺ ἀμείβεαι ἀρχιερῆας;
Ἰησοῦς δ᾽ ἀγόρευε, ταχύτερα λάτριν ἐλέγχων,
Εἰ θρασὺς ὡμίλησα κακῶς ἀεσίφρονι μύθῳ,
Μάρτυρος ἔσσο κακοῖο τεῇ νεμεσήμονι φωνῇ·
Εἰ δὲ καλῶς κατέλεξα, τί με πληγῇσι δαμάζεις;
Ἄννας μὲν φονίης πεφυλαγμένον ἐς λίνον ἄγρης
Χεῖρας ὀπισθοτόνῳ πεπεδηκότα δίζυγι δεσμῷ
Ἰησοῦν προέηκεν ἑῷ λυσσώδεϊ γαμβρῷ
Ἀρχιερεῖ, ἑτάρῳ πεφορημένον ἀρχιερῆι.
Σίμων δ᾽ ἐσχαρεῶνι παρεστάμενος καὶ ἀγύων,
Ψυχρὸν ἐπ᾽ ἀνθρακόεντι δέμας θερμαίνετο πυρσῷ.
Θηπούμενοι δὲ ξεῖνον ὀπάονες ἀρχιερῆος
Ἀλλοφανῆ Σίμωνα νεήλυδα, Μὴ σὺ καὶ αὐτὸς
Ἐξ ἑτάρων Χριστοῖο πέλεις; καὶ ἀμοιβάδι φωνῇ
Δμώων πευθομένων ἠρνήσατο Πέτρος ἀκούων,
Οὐ Χριστοῦ γενόμην, ἐνέπων ψευδήμονι μύθῳ.
Καὶ θεράπων ἱερῆος ἀμείβετο, Πέτρον ἐλέγχων,
Νυκτιπόλου θεράποντος ὁμόγνιος οὗ ποτε Σίμων
Δεξιὸν οὖας ἔταμνε παρήορον, ἄορι νύξας,
Οὐ σὺ πέλεις Χριστοῖο διάκτορος; οὐ σε μετ᾽ αὐτοῦ
Εἶδον δενδρώεντος ὁμέστιον ἔνδοθι κήπου;
Καὶ τριτάτῃ παλίνορσος ἐθήμονι Πέτρος ἰωῇ
Ἰησοῦν ἀπέειπε, καὶ ἔκραγεν εὐθὺς ἀλέκτωρ.
Καϊάφα δὲ μέλαθρα κατήγορος ἐσμὸς ἐάσας,
Εἰς δόμον αὐχήεντος ἐκώμασεν ἡγεμονῆος,
Ἰησοῦν ἐθέλοντα φερέσβιον εἰς μόρον ἕλκων.
Ἦμος δ᾽ ἀμβροσίης νυκτὸς σκοτόεσσαν ὀμίχλην
Φέγγος ἀπειρέσιον κέδασε ῥοδοπήχεος ἠοῦς.
Οὐδὲ μὲν ἔνδον ἔβαινε πολυφλοίσβοιο μελάθρου
Ποσσὶ φυλασσομένοισιν, ὅπως μὴ γυῖα μιήνῃ
Πάσχα φαγεῖν ἐθέλων καθαρῷ χροΐ· τηλόθι δ᾽ ἔστη
Νήπιος, ἀγνώσσων ὅτι τηλίκον ἐς φόνον ἕρπων,

Audaci manu diuinam percussit malam,
Sic (*dicens*) magno tu respondes Pontifici?
Iesus autem dixit, comatum famulum redarguens,
Si audax colloquutus sum malè dementi sermone,
Testis sis mali tua vindice voce:
Si verò bene dixi, quid me verberibus domas?
Annas quidem homicidialis custoditum fune capturæ
Manus ad posteriora trahente ligatum duplici vinculo
Iesum præmisit ad suum rabiosum generum
Pontifex, socio adductum pontifici.
Simon autem foco astans & mœrens,
Frigidum ex carbonibus facto corpus calefaciebat igne.
Calefactum verò interrogabant ministri pontificis
Alienum Simonem nuper aduenientem, Num tu & ipse
Ex sociis Christi es? Et responsiua voce
Famulis sciscitantibus negauit Petrus audiens,
Non Christi sum, dicens mendaci sermone.
Et famulus sacerdotis respondit, Petrum redarguens,
Noctiuagi ministri consanguineus cuius Simon
Dextram aurem resecuit protensam, gladio percutiens,
Non tu es Christi minister? nónne te cum ipso
Vidi ego arboribus consito cohabitantem in horto?
Et tertia reciprocus consueta Petrus voce
Iesum abnegauit, & clamauit statim gallus.
Caiaphæ autem domum accusans cœtus relinquens,
Ad domum elati accessit præsidis,
Iesum volentem vitam ferentem ad mortem trahens.
Tunc verò diuinæ noctis vmbrosam caliginem
Lux immēsū dissipauit roseis vlnis præditæ auroræ:
Non quidem intrà ingressus est resonantem domum
Pedibus cautis, ne membra inquinet,
Pascha comedere volens puro corpore: procul verò stetit
Fatuus, ignorans quòd tantam ad cædem repens,

Puram mala pellentium cauebat ingredi domum legum.
Et Pilatus promptus sua eduxit aula:
Sacerdotes autem interrogauit debita quadam lege,
Sermonem inquirens homicidialis testem vocis,
Quale verbum loquimini accusans contra virũ hunc?
Quis prætextus mortis? quid tam magnum peccauit vir?
Qualem sermonem dicitis, accusantem virum mortis?
Et inuido ore responderunt pontifices,
Nisi fecisset ineffabile malum, non sanè violentia
Traxissemus ad te ferentes insontem virum domare,
Manui tuæ tradẽtes. Ille verò inuidiã celeriter intelligẽs,
Christum iudicare renuit testificante sermone,
Vos hunc accipite: sacrifici autem libri
Iudicate paternis legibus, & consueta pœna.
Et audax cœtus dixit, Interficere aliquẽ ex hominibus
Nobis non fas est. vt sermo firmus esset
Christus quem dixit, prædicens qua morte
Moriturus esset. Pilatus autem, versuto cœtu relicto
Ad fores, reciprocus subijt consuetam aulam,
Iesumque vocauit, & interrogauit testificante voce,
Ipse Iudæorum rex es? Interroganti autem,
Similis nescienti diuiniloquus dixit Iesus,
Interrogauit cognoscens diuina mente, Hoc dicis
A te ipso, sceptriferum Iudæorum me vocans,
Vel tibi alius dixit? Et sonuit princeps vir,
Num Iudæus ego sum? tua quidem
Gens, vt iudicem te, & viri pontifices
Ipsi mihi tradiderunt impudentes: dic & ipse,
Opus quale fecisti. Rex verò respondit sermone,
Non terrestris est aliqua mea regia aula,
Non sum ego ex mundo temporalis. nostrum enim
Si esset imperium terrestre, si esset mundanum,
Vtique mei ministri armatum haberent certamen,

Αγνὸν ἀδεξικάκων ἐφυλάσσετο δῶμα θεμίστων.
Καὶ Πιλάτος ταχυεργὸς ἑῆς ἐξήλασεν αὐλῆς·
Νηοπόλοις δ' ῥέζεν ὀφειλομένῳ τινὶ θεσμῷ,
Μῦθον ἀπαιτίζων φονίης ἐπιμάρτυρα φωνῆς,
Ποῖον ἔπος φθέγγεσθε κατήγορον ἀνέρι τούτῳ;
Τίς πρόφασις θανάτοιο; τί τηλίκον ἤλιτεν ἀνήρ;
Ποῖον ἔπος φθέγγεσθε, κατήγορον ἀνδρὸς ὀλέθρου;
Καὶ φθονεροῖς στομάτεσσιν ἀνίαχον ἀρχιερῆες,
Εἰ μὴ ἔην ῥεξέσας ἄφατον κακὸν, οὐκ ἂν ἀνάγκῃ
Εἵλκομεν εἰς σὲ φέροντες ἀναίτιον ἄνδρα δαμάσσαι,
Χερσὶ τεῇ παραδόντες. Ο δὲ, φθόνον ὀξὺ νοήσας,
Χριστὸν ἀνακρίνειν ἀπεσείσατο μάρτυρι μύθῳ,
Υμεῖς τοῦτον ἕλεσθε· θεμιστοπόλοιο δὲ βίβλου
Κείνατε πατρῴοισι νόμοις, καὶ ἐθήμονι ποινῇ.
Καὶ θρασὺς ἑσμὸς ἔειπε, Κατακτείνειν τινὰ φωτῶν
Ημῖν οὐ θέμις ἐστίν. ὅπως ἔπος ἔμπεδον εἴη
Χριστὸς ὅπερ κατέλεξε, προθεσπίζων τινὶ πότμῳ
Μέλλε θανεῖν. Πιλάτος δὲ δολοπλόκον ἑσμὸν ἐάσας
Αρχιθύρετρον, παλίνορσος ἐδύσατο θέσμιον αὐλήν·
Ιησοῦν δ' ἐκάλεσσε, καὶ εἴρετο μάρτυρι φωνῇ,
Αὐτὸς Ιουδαίων βασιλεὺς πέλες; Εἰρομένῳ δὲ
Εἴκελος ἀγνώσσοντι θεηγόρος εἶπεν Ιησοῦς.
Εἴρεο γινώσκων ζαθέῃ φρενὶ, Τοῦτο πιφαύσκεις
Αὐτόματος, σκηπτοῦχον Ιουδαίων με καλέσσας,
Ηέ σοι ἄλλος ἔειπε; Καὶ ἴαχεν ὄρχαμος ἀνήρ,
Μὴ γὰρ Ιουδαῖος κἀγὼ πέλον; ὑμέτερον δὲ
Εθνος, ἵνα κρίνω σε, καὶ ἀνέρες ἀρχιερῆες
Αὐτοὶ ἐμοὶ παρέδωκαν ἀναιδέες· εἰπὲ καὶ αὐτὸς,
Εργον ποῖον ἔρεξας. Αναξ δ' ἀντίαχε μύθῳ,
Οὐ χθονίη ῥεέθει τίς ἐμὴ βασιλήϊος αὐλὴ,
Οὐ πέλον ἐκ κόσμου μινυώριος. ἡμετέρη δὲ
Εἰ πέλε κοιρανίη γαιήϊος, εἰ πέλε κόσμου,
Καί κεν ἐμοὶ δρηστῆρες ἐνόπλιον εἶχον ἀγῶνα,

Ὄφρα μὴ Ἑβραίοις μεταχείριος ἔκδοτος εἴην·
Νῦν δέ μοι οὐκ ἐντεῦθεν ἔην βασιλήϊος ἀρχή.
Καὶ Πιλάτος πάλιν εἶπεν ἀμοιβαίῃ τινὶ φωνῇ,
Ἦ ῥά νυ κοίρανός ἐσσι; Καὶ ἀντιάχησεν Ἰησοῦς,
Καὶ γενόμην εἰς τοῦτο καὶ ἤλυθον, ὄφρά κεν αἰεὶ
Μάρτυς ἐτητυμίης πανθελγέος ἀνδράσιν εἴην·
Καὶ πᾶς ὃς προβέβουλεν ἀληθείης ζυγὸν ἕλκειν,
Γλώσσης ἡμετέρης ἀψευδέα μῦθον ἀκούει.
Καὶ Πιλάτος θάμβησε, καὶ ἔμπαλιν εἴρετο μύθῳ,
Ἀτρεκίη τί πέλει; καὶ ἐὸν θρόνον ὀξὺς ἐάσας,
Δώματος ἐκτὸς ἔβαινε, καὶ ἔννεπεν ἄφρονι λαῷ,
Νηοπόλοις δ' ἤλεγξεν ἑῷ πολυϊδρέϊ μύθῳ,
Κείνας, αἴτιον οὐδὲν ἐν ἀνέρι τῷδε δοκεύω·
Οὐ πρόφασιν μίαν εὗρον ἐπίβολον. ἀρχέγονον δὲ
Ὑμῖν πάτριόν ἐστιν ἐτήσιον, ὄφρά κεν ὑμῖν
Ἐκ φυλακῆς καλέσας ἕνα δέσμιον ἀνέρα λύσω·
Ἦ ῥα νόμοι βούλεσθε παλίλλυτον ὑμῖν ὀπάσσω
Σφιγγόμενον δεσμοῖσιν Ἰουδαίων βασιλῆα;
Ἑβραῖοι δ' ἠλάλαξαν ἀπείρονα σύνθροον ἠχὼ
Φθεγγόμενοι, Μὴ τοῦτον ὃν ἔννεπες, ἀλλὰ Βαραββᾶν,
(Ὃς πέλε ληϊστὴρ θανατηφόρος)

ΚΕΦ. ΙΘ.

Αἰνομανῆ δὲ
Ὄρχαμος ἀφραδέων στομάτων ἀλαλητὸν ἀκούων,
Ληϊστὴν ἀτίμαστον, ἀδέσμιον ὤπασε λαῷ,
Καὶ ῥοπάλοις ἀχάρακτον ἀμοιβαίῃσι δὲ ῥοιζοῖς
Ῥιζεδανῇ Χριστοῖο δέμας φοίνιξεν ἱμάσθλῃ,
Καὶ στρατὸς ἀντιβίην φιλοκέρτομος εἶχεν Ἰησοῦ·
Ὀξυτόμου δὲ κόρυμβα περιπλέξαντες ἀκάνθης
Στέμμα νόθον βασιλῆος ἐκυκλώσαντο καρήνῳ·
Καί μιν ἀνεχλαίνωσαν ἐπὶ χροῒ πέπλα βαλόντες,
Σιδονίης στίλβοντα σοφῷ ἄνθεϊ θαλάσσης·
Σύμβολα κοιρανίης καὶ ἐν ἄλγεσιν. ἀμφιπαγῆ δὲ

Ne Iudæis manibus tractatus traderer:
Nunc verò mihi non hinc est regium imperium.
Et Pilatus rursus dixit responsiua quadam voce,
Igitur rex es? Et respondit Jesus,
Et natus sum ad hoc & veni, vt semper
Testis veritatis omnia demulcentis viris sim:
Et omnis qui praoptat veritatis iugum trahere,
Linguæ nostræ verum sermonem audit,
Et Pilatus stupuit, & rursus interrogauit verbo,
Veritas quid est? suúmque thronum celeriter relinquēs
Extra domum iuit, & dixit insipienti populo,
Et sacerdotes reprehendit suo multiscio sermone,
Iudicans, causam nullam in viro hoc video:
Non occasionem vllam inueni certam. priscum verò
Vobis patrium est anniuersarium, vt vobis
E carcere vocans vnum vinctum virum soluam,
Num igitur vultis rursus solutum vobis præbeam
Constrictum vinculis Iudæorum regem?
Iudæi verò vociferabantur, infinitum concordem sonum
Clamantes, Non hunc quem dixisti, sed Barrabam,
(Qui erat latro lethifer)

CAP. XIX.

Insanientem verò
Princeps insipientium orum clamorem audiens,
Prædonem loro non cæsum, non vinctū præbuit populo,
Et bacillis non signatum: alternantibus autem ictibus
Horrenti Christi corpus rubefecerat flagello.
Et exercitus hostilis conuitiis gaudens tenebat Iesum:
Acutè secantis autem ramum circumplicans spinæ
Coronam spuriam Regis imposuit capiti.
Et ipsum vestiebant corpus pallio circumdantes,
Sidonij fulgente sapiente scintilla maris:
Notæ principatus etiam in doloribus. solida verò

Genua flectentes in terram ceruice curua,
Regem salutarunt mendaci appellatione,
Supplicationis pracone: & iuit alius post alium,
Manibus alternantibus maxillæ summum pulsans.
Et Pilatus celeris consilij accurrit extra domum
Pedibus reciprocis, & sonuit insipienti populo,
Exterius virum hunc ad vos iam duco.
Vt autem cognoscatis, mentis erratum nullum in ipso
Inueni ego pracordiis irreprehensibilibus iudicans.
Incontaminatis autem pedibus incedebat extra domum,
Et coronam acutos capillos habentem complicatam habebat spina,
Purpuream & vestem, irriguam sanguine muricis.
Et Pilatus dixit iterum inuido populo,
Ecce, varium dorsum habens insons astat vir.
Et ipsum aspicientes iniqui pontifices,
Et truculenti ministri, fremuerunt immensum sonum,
Cruci affixus hic, sublimis erectus sit,
Et pedibus & manibus ferreos stimulos ferens.
Et Pilatus populo prudentem dixit vocem,
Vos quadrifori torquete hunc exitio.
Non enim ego mortis causam vllam inueni in ipso.
Et Pilato dixerunt furentes pontifices,
Hæreditaria Iudæis fertur lex, quam in libro
Legiferi scripserunt: & sicut sanctio iubet,
Hic vir debet mori vindice morte,
Propter impietatem, quòd diuinum ipse seipsum
Filium semper viuentis Dei vocauit patris.
Et sapiens quùm audiret hoc iudex tremuit vir:
Festinantibus autem pedibus subijt capacem aulam,
Iesumque interrogauit iterum consueto sermone,
Quis es? vnde es tu? Mitis verò in terram
Dominus oculos fixit, & non Pilato os soluens,

Γουνατα δοχμώσαντες ἐπὶ χθονὸς αὐχένι κυρτῷ,
Κοίρανον ἠπάζοντο ἐνὶ ψευδήμονι κλήσει,
Ἱκεσίης κήρυκι· καὶ ἤιεν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ,
Χερσὶν ἀμοιβαίῃσι παρηΐδος ἄκρον ἀράσσων.
Καὶ Πιλάτος ταχύμητις ἀνέδραμε δώματος ἔξω
Ποσσὶ παλιννόστοισι, καὶ ἴαχεν ἄφρονι λαῷ,
Ἔκτοθεν ἀνέρα τοῦτον ἐς ὑμέας αὖτι κομίζω.
Ὄφρα δὲ γιγνώσκητε, νεοπλανὲς οὐδὲν ἐν αὐτῷ
Εὗρον ἐγώ, περιπίδεκτιν ἀμωμήτοισι δικάζων.
Ἀχραάντοις δὲ πόδεσσι διέστιχε νόσφι μελάθρου,
Καὶ στέφος ὀξυέθειρον ὁμόπλοκον εἶχεν ἀκάν-
θης,
Πορφυρέην τ' ἐσθῆτα διάβροχον αἵματι κόχλου.
Καὶ Πιλάτος κατέλεξε πάλιν ζηλήμονι λαῷ,
Ἠνίδε, ποικιλόνωτος ἀναίτιος ἵσταται ἀνήρ.
Καί μιν ἐπαθρήσαντες ἀθέσμιοι ἀρχιερῆες,
Καὶ βλοσυροὶ δρηστῆρες, ἐπέβρεμον ἄσπετον ἠχῶ,
Σταυρῷ σύμπλοκος οὗτος, ἐπήορος ὄρθιος ἔστω,
Καὶ ποσὶ καὶ παλάμῃσι σιδήρεα κέντρα κομίζων.
Καὶ Πιλάτος λαοῖσιν ἐχέφρονα ῥήξατο φωνήν,
Ὑμεῖς τιβαπέρῳ σφηκώσατε τοῦτον ὀλέθρῳ.
Οὐ γὰρ ἐγὼ θανάτου πρόφασιν μίαν εὗρον ἐν αὐτῷ.
Καὶ Πιλάτῳ φθέγξαντο μεμηνότες ἀρχιερῆες,
Πάτριος Ἑβραίοις φέρεται νόμος, ὅν ποτε βίβλῳ
Θεσμοθέτης χαράξατο, καὶ οἷά τε θεσμὸς ἀνώγει,
Οὗτος ἀνὴρ ὤφειλε θανεῖν πινύτοει πότμῳ,
Εἵνεκα δυσσεβίης, ὅτι θέσκελον αὐτὸς ἑαυτὸν
Υἱὸν ἀεζώοιο θεοῦ κίκλησκε τοκῆος.
Καὶ σοφὸς ὡς κλύε τοῦτο δικασπόλος ἔτρεμεν ἀνήρ.
Σπερχομένοις δὲ πόδεσσιν ἐδύσατο παίδοκον αὐλήν.
Ἰησοῦν δ' ἔρεινε τοδεύτερον ἠθάδι μύθῳ,
Τίς ἠγέθεις; πόθεν εἶ σύ; Κατηφιόων δ' ἐπὶ γαίῃ
Κοίρανος ὄμματα πῆξε, καὶ οὐ Πιλάτῳ στόμα λύσας,

Ἀντίδοτον μύθοισιν ἀμοιβαίην πόρε φωνήν.
Καὶ Πιλάτος βαρύμηνιν ἀπεῤῥάβδησεν ἰωήν,
Οὔ με τεοῖς ἐπέεσσιν ἀμείβεαι; οὐδέ πω ἔγνως
Ὅττι κεν εἰς σὲ φέρω δίδυμον κράτος; ἀμφότερον γάρ,
Καὶ σταυρῷ δαμάσαιμι, καὶ, ἣν ἐθέλω, σε μεθήσω.
Καί οἱ Χριστὸς ἔλεξεν, ἀγηνορέα κόμπον ἐλέγχων,
Οὐδεμίαν μεθέπεις αὐτάγρετον εἰς ἐμὲ τιμήν,
Εἰ μὴ ἄνωθεν ἔην κεχαρισμένον. οὗ χάριν ἀνὴρ
Ὅς με λαβὼν παρέδωκεν, ἁμαρτάδα μείζονα τίσει.
Ἔνθεν ἐκ κείνων Πιλάτος μενέαινεν ἐᾶσαι
Ἰησοῦν ἀδίκαστον, ἀνεύθυνον ἐκτὸς ὀλέθρου.
Λαοὶ δ᾽ ἀντιάχησαν ἀσιγήτῳ κλόνον ἠχοῖ
Νηρίθμοις στομάτεσσιν, Ἀπήμονα τοῦτον ἐάσας,
Καίσαρος οὐ φίλος ἐσσὶ μονοσκήπτρου βασιλῆος.
Πᾶς γὰρ ἑαυτὸν ἄνακτα λέγων ψευδήμονι μύθῳ,
Καίσαρι Τιβερίῳ ψευδώνυμος οὗτος ἐρίζει.
Καὶ Πιλάτος τρομερῇσιν ἐν οὔασι μῦθον ἀκούων,
Ἔκτοθεν ὑψορόφων μεγάρων ἐκόμισσεν Ἰησοῦν.
Ἀρτιδόμῳ δ᾽ ἐκάθητο λιθοστρώτῳ παρὰ χώρῳ,
Οὔνομα τοῦτο φέροντι βοώμενον Ἑλλάδι φωνῇ,
Οἷα λίθοις στρωτοῖσι τετυγμένῳ, ἐνδαπίῳ δὲ
Γαββαθὰ παφλάζοντι Σύρῳ κικλήσκετο μύθῳ.
Ἕκτη δ᾽ ἦν ἐνέπουσι προσάββατος ἔπλετο ἠώς·
Ἦν δὲ πιτυνομένη τριτάτη θανατηφόρος ὥρη·
Καὶ Πιλάτος ταχυεργὸς ἐπ᾽ εὐλαίγγι θοώκῳ
Ἑβραίοις ἐβόησεν, Ἴδε σχεδὸν ἵσταται ἀνήρ,
Κοίρανος ὑμείων, βασιλήϊον εἷμα κομάζων.
Λαοὶ δ᾽ ἀντιάχησαν ὁμοφθόγγων ἀπὸ λαιμῶν,
Τοῦτον ἑλὼν σταύρωσον ἐλεγχίστῳ τινὶ πότμῳ·
Ὄρθιος οὗτος ὄλοιτο σιδηροφόρων ἀπὸ γόμφων,
Δουρατέου θανάτοιο ταθεὶς πετράζυγι δεσμῷ.
Καὶ Πιλάτος πάλιν εἶπεν ὅλῳ θηήτορι λαῷ,

Responſiuam verbis alternantem dedit vocem.
Et Pilatus grauiter iratam cum ſono emiſit vocem,
Non mihi tuis verbis reſpondes? nondum nouiſti
Quòd in te fero duplicem poteſtatem? vtrunque enim,
Et cruce domare poſſum, &, ſi voluero, te dimittam.
Et ei Chriſtus dixit. ſuperbum faſtum redarguens,
Nullam haberes per ſe collectam in me potentiam,
Si non deſuper eſſet donata. propter quod vir
Qui me capiens tradidit, peccatum maius concoquit.
Inde decernens Pilatus cogitauit dimittere
Ieſum indemnatum, remiſſum citra exitium
Populus verò contrà clamauit non tacentis ſtrepitu ſoni
Infinito ore, Illæſum hunc relinquens,
Cæſaris non amicus es ſolius ſceptriferi regis.
Omnis enim ſeipſum regem dicens mendaci ſermone,
Cum Cæſare Tiberio falsò nominatus hic contendit.
Et Pilatus trementibus auribus ſermonem audiens,
Extra altum tectum habentes ædes eduxit Ieſum.
Recens extructo autem ſedit lithoſtroto in loco,
Nomen hoc ferente dictum Græca voce,
Quaſi lapidibus ſtratis elaborato: indigenæ autem
Gabatha balbutiente Syro vocatur vocabulo.
Sexta autem quam dicunt initium ſabbati erat aurora:
Eratque protenſa tertia lethifera hora.
Et Pilatus promptus è lapidoſa ſede
Iudæis clamauit, Ecce propè ſtat vir,
Dominus veſter, regiam veſtem ferens.
Populus autem reſpondit conſentiente ex gutture,
Hunc accipiens crucifige maximè ignominioſa aliqua morte:
Erectus hic pereat ferriferis à clauis,
In ligno facta morte extenſus quadriiugo vinculo.
Et Pilatus rurſus dixit toti inſpicienti populo.

Ligno clauis traiecto ego clauis astrictum adigens
Regem vestrum, perdam vindice morte?
Et doloso ore acclamarunt pontifices,
Alium habere nescimus inconsuetum regem nos,
Regem iniussum, quem non coronauit Roma,
Nisi Cæsarem solum, infinitum pastorem mundi.
Et Pilatus populi clamorem inextinguibilem audiens,
Christum volens nolens iniusto tradidit exitio.
Et morte gaudentes impudentes Pontifices
Iesum receperunt prompti: citoque afferentes exitium
Immortalis Christi mortales facti sunt homicidæ
Omnes simul. & crucem baiulans suam ipse Iesus,
Ad mortem imperterritus volentem habuit viam,
Donec in locum venit nominati Cranij,
Adam prisci nomen ferentem ambitu capitis:
Golgotha hunc vocabat Syrorum os. ibi homicidæ
In hastam quadratam sublimem supra terram
Erectum extenderunt astringentes violentia
Explicatas vtrinque ferreo quodam vinculo
Manus: simul foratoque transfixum singulari clauo,
Duplicem animum habens vno traiectum impetu,
Pedibus complicatis inflexile vinculum exitij.
Stimulis autem renitentibus ad crucem ligatós [te
Nocturnos latrones duos viros vnà simul affecerũt mor-
Vicinos inuicem: medium autem statuerunt Iesum.
Et Pilatus visibilem scripsit testificante stylo
Inscriptionem, quam vocant Latina titulum voce.
Erat autem sapienti calamo expressus, Hic Iesus,
Hic Iudæorum rex Galilæus Jesus.
Et multus Iudæorum peregrinus cœtus legit
Titulum videns, quia locus erat collis ciuitati vicinus,
Vbi ipsum crucis coniunxerunt repagulo.
Erat autem vnius manus scienti signatus tractu,

Δούρασι γομφοτόμοισιν ἐγὼ γομφωτὸν ἀείρας
Κοίρανον ὑμείων, ὀλέσω ποινήτορι πότμῳ;
Καὶ δολίοις στομάτεσσιν ἀνέκραγον ἀρχιερῆες,
Ἄλλον ἔχειν οὐκ ἴδμεν ἀήθεα κοίρανον ἡμεῖς,
Κοίρανον αὐτοκέλευστον, ὃν οὐκ ἐστέψατο Ῥώμη,
Εἰ μὴ Καίσαρα μοῦνον, ἀτέρμονα ποιμένα κόσμου.
Καὶ Πιλάτος λαοῖο βοὴν ἄσβεστον ἀκούων,
Χριστὸν ἑκὼν ἀέκων ἀδίκῳ παρέδωκεν ὀλέθρῳ.
Καὶ θανάτῳ χαίροντες ἀναιδέες ἀρχιερῆες
Ἰησοῦν ἐδέχοντο θελήμονες. ὠκύμοροι δὲ
Ἀθανάτου Χριστοῖο βροτοὶ γεγάασι φονῆες
Πάντες ὁμοῦ. καὶ σταυρὸν ἔχων ἑὸν αὐτὸς Ἰησοῦς,
Εἰς μόρον ἀπτοίητος ἑκούσιον εἶχε πορείην,
Εἰσόκε χῶρον ἵκανε φατιζομένοιο Κρανίου,
Ἀδὰμ πρωτογόνοιο φερώνυμον ἄντυγι κόρσης·
Γολγοθὰ τὸ καλέεσκε Σύρων στόμα. κεῖθι φονῆες
Εἰς δόρυ τετράπλευρον ἐπήορον ὑψόθι γαίης
Ὄρθιον ἐξετάνυσσαν ἀποσφίγξαντες ἀνάγκῃ
Πεπταμένας ἑκάτερθε σιδηρείῳ τινὶ δεσμῷ
Χεῖρας· ὁμοστρέπτῳ δὲ πεπαρμένον ἄζυγι γόμφῳ,
Διπλόον ἦτορ ἔχοντα μιῇ τετορημένον ὁρμῇ,
Ποσσὶν ὁμοπλεκέεσσιν ἀκαμπέα δεσμὸν ὀλέθρου.
Κέντροις δ' ἀντιτύποισιν ἐπὶ σταυροῖο δεθέντας
Νυκτιλόχους δύο φῶτας ἐνὶ ξυνώσαν ὀλέθρῳ
Γείτονας ἀλλήλοισι· μέσον δ' ἔστησαν Ἰησοῦν.
Καὶ Πιλάτος θνητὸν ἐπέγραφε μάρτυρι γόμφῳ
Γράμμα, τό περ καλέουσι Λατινίδι τίτλον ἰωῇ.
Ἦν δὲ σοφῷ καλάμῳ τετυπωμένον, Οὗτος Ἰησοῦς,
Οὗτος Ἰουδαίων βασιλεὺς Γαλιλαῖος Ἰησοῦς,
Καὶ πολὺς Ἑβραίων ἐπιδήμιος ἑσμὸς ἀνέγνω
Τίτλον ἰδών, ὅτι χῶρος ἔην λόφος ἄστεϊ γείτων,
Ὁππόθι μιν σταυροῖο συνεκλήϊσαν ὀχῆϊ.
Ἦν δὲ μιῆς παλάμης νοερῷ κεχαραγμένον ὁλκῷ

Αὐσονίῃ γλώσσῃ τε, Σύρῳ καὶ Ἀχαιίδι φωνῇ.
Καὶ Πιλάτον λιτάνευον ὁμήλυδες ἀρχιερῆες,
Μὴ γράφε, μὴ γράφε τοῦτον Ἰουδαίων βασιλῆα,
Ἀλλ᾽ ὅτι κεῖνος ἔνισπεν ἑῇ ψευδήμονι φωνῇ,
Κοίρανος Ἑβραίων τελέθω, σκηπτοῦχος Ἰησοῦς.
Καὶ Πιλάτος φάτο μῦθον, ἀπλωέας ἄνδρας ἐλέγχων,
Ἔγραφον ἀσφαλέως τόπερ ἔγραφον. Ὑψιφανῆ δὲ
Ἰησοῦν ἀτίνακτον ὑποδρηστῆρες ὀλέθρου
Ἐκταδὸν ὀρθώσαντες ἐπὶ σταυροῖο δεθέντα,
Θεσπεσίην ἐσθῆτα θεηγενέος βασιλῆος
Ἰσάριθμοι δάσαντο, καὶ αἰγλήεντα χιτῶνα,
Ὅστις ὅλος καὶ ὕπερθεν ὁμοῦ καὶ ἔνερθε φορῆος
Ἄρραφος ἦεν ὑφαντὸς, ἀπ᾽ αὐχένος εἰς σφυρὰ λήγων.
Ἀλλήλοις δ᾽ ὀάριζον ὁμοφθόγγῳ τινὶ μύθῳ,
Οἴνοπα μὴ σχίζοιμεν ἀμήτεα τόνδε χιτῶνα,
Θέσκελον ἀμφιέποντα τύπον ξένον. ἀλλ᾽ ὑπὲρ αὐτοῦ
Δάκτυλα χειρὸς ἀφέντες, ἑκηβόλα σύμβολα νίκης,
Λαχμῷ πάντες ἴδωμεν ἀδηλήτῳ τίνος ἔσται·
Ὄφρα κε μῦθος ἐκεῖνος ἐτήτυμος ὄψιμος εἴη,
Ὃν κιθάρῃ ψάλλουσα θεηγόρος ἔννεπε μολπὴ,
Ἡμέτεροι δασπλῆτες ἐπ᾽ ἀλλήλοισι φονῆες,
Ξυνοὶ ἀμαλλητῆρες, ἐμοὺς δάσαντο χιτῶνας,
Καὶ κλήροις ἐδάσαντο φιλοχλαίνῳ τινὶ λαχμῷ,
Ἡμετέρης ἐσθῆτος ἕως ἐγένοντο φορῆες.
Καὶ τὰ μὲν ἔργα τέλεσσαν ἀθεσμοβίων στρατὸς ἀνδρῶν·
Ἐγγύθι δὲ σταυροῖο συνήλυδες ἦσαν ἑταῖραι,
Καὶ Μαρίη, Χριστοῖο θεητόκος, οἷς ἅμα κείνη
Σύγγονος ἦν Μαρίη καὶ ὁμώνυμος· ἦν δὲ καὶ αὐτὴ
Μαγδαληνὴ Μαρίη φιλοδάκρυος. ὡς δὲ τεκοῦσαν
Χριστὸς ἴδεν θεόπαιδα καὶ ὃν φιλέεσκε μαθητὴν,
Μητέρι μῦθον ἔλεξε, Γύναι φιλοπάρθενε μῆτερ,

Romana lingua, Syriaca & Græca voce.
Et Pilatum rogarunt simul venientes pontifices,
Ne scribas, ne scribas hunc Iudæorum regem,
Sed quòd ille dixit sua mendaci voce,
Rex Judæorum sum, sceptriger Iesus.
Et Pilatus dixit sermonem, immites viros redarguens,
Scripsi certò quod scripsi. Sublimem verò
Iesum immotum ministri mortis
Explicatè erigentes ad crucem ligatum,
Diuinam vestem à Deo geniti Regis
Stantes diuiserunt, & splendidam tunicam,
Quæ integra suprà simul & infrà gestantem
Insutilis erat contexta, à ceruice ad malleolos desinens.
Inter se autem loquebantur concordi quodam sermone,
Purpuream ne dissecemus nullum filum habentem hanc tunicam,
Diuinam habentem formam peregrinam: sed pro ipsa
Digitos manus iacientes, procul iacta signa victoriæ,
Sorte omnes videamus contentionis experte cuius erit:
Vt sermo ille ferus verus existeret,
Quem cithara cantans diuiniloquus dixit cantus,
Nostri terribiles inter se homicidæ,
Communes aduersarij meas diuiserunt vestes,
Et sortem iecerunt chlanæ cupida quadam sorte,
Nostri vestimenti donec facti sunt gestatores.
Et hæc quidem opera fecit facinorosorũ exercitus virorũ.
Prope verò crucem comites erant socij,
Et Maria Christi deipara, quibus simul illa
Cognata erat Maria & cognominis: aderat autẽ & ipsa
Magdalena Maria libenter lacrymans. Quum verò matrem
Christus vidit deiparam & quem diligebat discipulum,
Matri verbum dixit, Mulier virginitate gaudẽs mater,

Ecce virginem filium. & rursus dixit discipulo,
Ecce virgo virginitatis studiose tua mater
Absque partu. Illius autem post cursum velocis hora
Virginem partu felicem cohabitantē habebat discipulus
Intra suam domum: & non satus erat matris
Filius, vir non genitus, à partus dolorē nō experta regi-
Iesus autem simul omnia transmissa intelligens [na.
Quòd citò perfecta sint, citius voluit esse
Finis ineuntis reliqua; dixitque populo,
Sitio. & paratum erat apud vicinum locum
Aceto plenum vas: vir autem quidam acutè audiens,
Spongiam subriguorum penetralium germen maris
Implens acerrimo potu & siticulosa muria,
Recta procedentis arundinis ad extremū cacumen agēs,
Præbuit hyssopo mixtum acetum exitij,
Compensationem Regi pro melliflua niue
Panis diuini, per aërem altè protendens
Summum sublatæ arundinis, & spongiam vagam.
Sed postquam amarū recepit potū & sitibundā muriā,
Vicinus morti, Perfectum est, vltimo dixit sermone:
Et caput inclinauit, volentique cessit morti.
Et furentes sacerdotes, postquam circa vespertinā horā
Cucurrit agniuori prænuntius dies festi,
In domum elati affluxerunt præsidis:
Et Pilatum precabantur congregati, vt ipsorum,
Christi diuini, & serò morientium duorum virorum,
Trinorum, multos dentes habente pedes secarētur ferro:
Ne etiam in cruce fixa corpora manerent,
Septimum quando lumen veniret. erat enim illa
Omnibus Iudæis immensa legitima aurora
Lucis septimæ, quam nouerunt honorare.
Et exercitus propè accessit sanguinarius. altè extensum
Primi quidem dissecuit penetrabili ferro [verò

Ἠνίδε παρθένος ἥδε· καὶ ἔμπαλιν εἶπε μαθητῇ,
Ἠνίδε παρθενικὴ φιλοπάρθενε σεῖο τεκοῦσα
Νόσφι τόκου. Κείνης δὲ μετὰ δρόμον εὔποδος ὥρης
Παρθένον ὠδίνων ξυνέστιον εἶχε μαθητὴς
Ἔνδον ἑοῦ μεγάροιο· καὶ ἄσπορος ἔσκε τεκούσης
Υἱὸς, ἀνὴρ ἀλόχευτος, ἀπειρώδινος ἀνάσσης.
Ἰησοῦς δ' ἅμα πάντα παρασπεύσαντα νοήσας
Ὅττι θεοῦ τετέλεστο, θεώτερον ἤθελεν εἶναι
Τέρματος ἱσταμένοιο τὸ λείψανον· εἶπε δὲ λαῷ,
Διψάω. καὶ ἑτοῖμον ἔην παρὰ γείτονι χώρῳ
Ὀξέος ἔμπλεον ἄγγος· ἀνὴρ δέ τις ὀξὺς ἀκούσας,
Σπόγγον ὑποβρυχίων ἀδύτων βλάστημα θαλάσσης
Πλήσας δειμωτάτοιο ποτοῦ καὶ διψάδος ἅλμης,
Ἰθυπόρου καλάμου παρὰ νέατον ἄκρον ἐρείσας,
Ὤρεγεν ὑψώπῳ κεκερασμένον ὄξος ὀλέθρου,
Ἀντίδοτον βασιλῆϊ μελισταγέος νιφετοῖο
Ἄρτου θεσπεσίοιο, ὁ δ' ἠέρος ὑψόσε τείνων
Ἄκρον ἀειρομένου καλάμου, καὶ σπόγγον ἀήτην.
Ἀλλ' ὅτε πικρὸν ἔδεκτο ποτὸν καὶ δίψιον ἅλμην,
Ἀγχιθανὴς, Τετέλεστο, καὶ ὑψιπόρῳ φάτο μύθῳ·
Καὶ κεφαλὴν ἔκλινε, θελήμονι δ' εἴκαθε πότμῳ.
Καὶ ζαμενεῖς ἱερῆες, ἐπεὶ περὶ δείελον ὥρην
Ἔσχε μηλοφάγοιο προάγγελον ἦμαρ ἑορτῆς,
Ἐς δόμον αὐχήεντος ἐπέρρεον ἡγεμονῆος.
Καὶ Πιλάτον λίσσοντο συνήλυδες, ὄφρα κεν αὐτῶν
Χριστοῦ θεσπεσίοιο, καὶ ὀψιμόρων δύο φωτῶν,
Τειρῶν, πουλυόδοντι πόδες τέμνοιντο σιδήρῳ·
Μὴ καὶ ἐπὶ σταυροῖο πεπηγότα σώματα μίμνῃ,
Ἑβδόματον ὁππότε φέγγος ἐγεύσεται. ἦν γὰρ ἐκείνῃ
Πᾶσιν Ἰουδαίοισιν ἀθέσφατος ἔννομος ἠὼς
Φέγγεος ἑβδομάτοιο, τόπερ δεδάασι γεραίρειν.
Καὶ στρατὸς ἐγγὺς ἵκανε μιαιφόνος· ὑψιτενῆ δὲ
Πρώτου μὲν διέτεμνεν ἀμοιβηδὶς σιδήρῳ

Μειλιχίου πόδα δισσόν· ἐπὶ σταυρῷ δὲ λιθέντος
Ἄλλου νυκτιλόχου διδύμοις πόδας ἄορι κόψας,
Δεύτερον ἐφοίνιξεν ἐπισφαλὸν ὀξέϊ πότμῳ.
Ἰησοῦ δ' ὅτε νεκρὸν ἐσέδρακον, οἷα θανόντος,
Οὐ πόδας ἠλοίησαν ὁμόζυγας ἠθάδι χαλκῷ.
Ἀλλὰ θοῶν ἀκίχητος ἀνὴρ ἀνεμώδεϊ λόγχῃ,
Πλευρὴν πᾶσι μέλουσαν ἀφειδέϊ νύξε μαχαίρῃ.
Καὶ διδύμαις λιβάδεσσιν ὑπὸ πλευρῇσι τυπέντος
Πρῶτα μὲν αἷμα χύθη, μετέπειτα δὲ θέσκελον ὕ-
δωρ.
Ἀνὴρ δ' ὅστις ὄπωπεν, ἑῷ πιστώσατο μύθῳ
Μαρτυρίην ἀπίνακτον. ἀριστονόοιο δὲ κείνου
Ἴδμεν ὅτι ζαθέη καὶ ἐτήτυμος ἔπλετο φωνή.
Ταῦτα δὲ πάντα τέλεσκεν, ὅπως ἔπος ἔμπεδον εἴη
Ὅ, ζαθέῃ φόρμιγγι μελίπνοος ἔννεπε μολπή,
Χριστὸς ἀμωμήτοιο προάγγελος, Οὐδὲν ἀπ' αὐτοῦ
Κεκριμένων μελέων τετμημένον ὀστέον ἔσται.
Καὶ φέρεται λόγος ἄλλος ὃν ἔννεπε θέσκελος ἀνήρ,
Ὄψονται πρὸς ἐκεῖνον ὃν οὔτασαν, ὅστις ὀπάσσει
Ποινὴν ὀψιτέλεστον ἀμοιβάδα κέντορι λόγχῃ.
Καὶ Πιλάτον μετέπειτα λαθὼν ἱκέτευεν Ἰωσήφ,
Ταρβοσ Ἰουδαίων πεφυλαγμένος· ὅς ῥα καὶ αὐτὸς
Ἀπρεϊδὴς Χριστοῖο φιλήκοος ἔσκε μαθητής,
Ἐκ στόματος ζαθέοιο σοφὸν γάλα πιστὸν ἀμέλγων.
Οὗτος ἰὼν ἱκέτευεν, ὑποδρήσσων γόνυ κάμπτων,
Ὄρχαμον αἰτίζων νέκυν ἔνθεον. αὐτὰρ ὁ χαίρων
Νεκρὸν ἀεὶ ζώοντα θεουδέϊ δῶκε φορῆι.
Καὶ ποδὶ σιγαλέῳ νεκυοστόλος ἤλυθεν Ἰωσήφ.
Ἐγγύθι δὲ σταυροῖο πεπηγμένον ἄκρον ἐρείσας,
Δίζυγα χαλκὸν ἔρυσεν ἀναχυμένον ὀξέϊ δεσμῷ,
Καὶ νέκυν ἑστηῶτα κατήγαγε δείελος ἀνήρ,
Φέρτον ἀναφαίζων θεοδέγμονι κείμενον ὤμῳ.
Ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὃς ἤλυθε νυκτὸς ὁδίτης

Placidi pedem duplicem: in cruce etiam positi
Alterius nocturni latronis geminos pedes gladio tundēs,
Alterum præcipitauit conuitiatorem celeri morte.
Iesum verò quando mortuum viderūt, tanquam mortui
Non pedes fregerunt coniugatos consueto ferro:
Sed currens incomprehensibilis vir ventosa leui lancea
Latus charum non parcenti vulnerauit gladio,
Et geminis liquoribus ex latere percusso,
Primùm quidem sanguis effusus est, deinceps verò diuina aqua.
Vir autem qui vidit, suo confirmauit sermone
Testimonium immotum.mente autē optima præditi illius
Scimus quòd diuina & vera est vox.
Hæc autem omnia fiebant, vt dictum firmum esset
Quod diuina cithara mellite spirans dixit cantus,
Corporis irreprehensibilis prænuncium, Nullum ex ipso
Discretorum membrorum contritum os erit.
Et fertur sermo alius quem dixit diuinus vir,
Videbunt eum quem vulnerarunt, qui præbebit
Pœnam serò perfectam cōpensationem stimulāti lanceæ.
Et Pilatum deinceps clàm precabatur Ioseph,
Præ timore Iudæorum cautus: qui sanè & ipse
Improuisus Christi audiendi cupidus erat discipulus,
Ex ore diuino sapiens lac fidele mulgens.
Hic abiens supplicabat, domesticum genu flectens,
A principe petens mortuum diuinum.cæterū ille gaudēs,
Mortuum semper viuentem religioso dedit gestatori.
Et pede tacito mortuos transmittens venit Ioseph.
Iuxta autem crucem fixum verticem fulciens,
Duplex ferrum soluit perferratum acuto vinculo,
Et mortuum innixum deduxit vespertinus vir,
Onus leuans Deum recipienti iacens in humero.
Venit autem & Nicodemus, qui venerat noctu viator

In domum Christi, cauto pede incedens,
Myrrham ferens fragrantem, rubicundi etiam horti
Indicæ aloes in arundinibus crescens germen terræ,
Libras quas vocant nominata quadam mensura
Vsq; ad vnũ diuinũ cẽtenarium numerum: quorũ simul
Tenuibus linteis cinxerunt mortui / [*cũ fructu*
Corpus, multiplici circumuolutionum fragrãti vinculo,
Vt mos est Iudæis sepulcrales ritus seruare.
Erat autem quoddam ibi sepulcrum sublimis collis iuxta locum,
Christum vbi crucis conclusit repagulo
Immitis hostilis cœtus. erat etiam in vicino horto
Sepulcrum rudi cauato è saxo,
Sculptum totum, nouiter extructum. in lapidoso autem sepulcro
Nondũ mortuus iacuerat sepulcralem terrã assequutus:
Sed sepulcri puri peruadens hortensis aura
Locum perflabat, quò laboriosus Ioseph
Iesum detulit suo gestatum humero.
Et mortuum non manentem in lapidosum posuit humilem lectum,
Mortuum, semper viuum, triduanum in tumulo,
Ad sepulcrum suis radicibus innitens, non testificatum opus texens:
Quia apud Iudæos obseruatæ cursum horæ,
Vicinam noctem ferẽs initium sabbati cucurrit aurora:
Et rursus domum iuit latens, incomprehensibilis Ioseph.

CAP. XX.

Vna autem præuertente post sabbatum aurora,
Magdalena Maria lugubre prope tumulum
Matutinum vestigium flexit, quando vmbrosam per terram
Noctu apparens non signata matutina iuerat stella:

Ἐς μέγαρον Χριστοῖο, φυλασσομένῳ ποδὶ βαίνων,
Σμύρναν ἄγων θυόεσσαν, ἐρυθραίοιο δὲ κήπου
Ἰνδῴης ἀλόης δονακοτρεφὲς ἔρνος ἀρούρης,
Λίτρας τὰς καλέουσι φατιζομένῳ τινὶ μέτρῳ
Ἄχρι μιῆς ζαθέης ἑκατοντάδος· ὧν ἅμα καρπῷ
Λεπταλέαις ὀθόνῃσιν ἐμιτρώσαντο θανόντος
Σῶμα, πολυπλέκτῳ ἑλίκων εὐώδεϊ δεσμῷ,
Ὡς ἔθος Ἑβραίοις ἐπιτύμβια θέσμια φυλάσσειν.
Ἦν δέ τις αὐτόθι τύμβος ἀερσιλόφῳ παρὰ χώρῳ,
Κεισὸν ὅπῃ σταυροῖο συνεκλήισαν ὀχῆι
Νηλὴς ἐχθρὸς ὅμιλος· ἔην δ' ἐνὶ γείτονι κήπῳ
Τύμβος ἀδωμήτοιο βαθυνομένης ἀπὸ πέτρης,
Γλυπτὸς ὅλος, νεότευκτος. ἐν εὐλάϊγγι δὲ τύμβῳ
Οὔπω νεκρὸς ἔκειτο χυτῆς ψαμάθοιο τυχήσας·
Ἀλλὰ τάφου καθαροῖο φυτῶν ἐπικήπιος αὔρη
Χῶρον ἀνερρίπιζεν, ὅπῃ ταλαεργὸς Ἰωσὴφ
Ἰησοῦν ἐκόμισσεν ἑῷ πεφορημένον ὤμῳ.
Καὶ νέκυν οὐ μίμνοντα λιθώδεϊ θῆκε χαμεύνῃ,
Νεκρὸν, ἀειζώοντα, τριήμερον ἔνδοθι τύμβου,
Σῆμα παρ' αὐτόρριζον, ἀμαρτυρὲς ἔργον ὑφαίνων·
Ὅττι παρ' Ἑβραίοισι φυλασσομένης δρόμον ὥρης,
Γείτονα νύκτα φέρουσα προσάββατος ἔτρεχεν ἠώς·
Καὶ πάλιν ἐς δόμον ἦλθε λαθὼν ἀκίχητος Ἰωσήφ.

ΚΕΦ. Κ.

Τῇ δὲ μιῇ φθαμένῃ μετὰ σάββατον ἠριγενείῃ,
Μαγδαληνὴ Μαρίη φιλοδάκρυος ἐγγύθι τύμβου
Πρώϊον ἴχνος ἔκαμπτεν, ὅτε σκιοειδέϊ γαίῃ
Νυκτιφανὴς ἀχάρακτος ἑώιος ἤιεν ἀστήρ·

Καὶ λίθον οὐδαίοιο μετοχλισθέντα θυρέτρου
Ἄσχετον ἐν δαπέδῳ κεκυλισμένον, ἄχθος ἀρούρης,
Καὶ τάφον ἔδρακε γυμνόν, ὅπῃ βαρύφορτος Ἰωσήφ
Ἰησοῦν ὀλίγῃ ψαμαθώδεϊ θῆκε χαμεύνῃ.
Κεῖθι γυνὴ νυχίη πόδας εὔασεν· ἀμφὶ δὲ κόλπῳ
Πενθαλέον μύεσιν εἶχεν. ἐρημαίης δὲ χαμεύνης
Ἥψατο, μαστεύουσα νέκυν φύξηλιν ἀγεῖψαι.
Ἀλλά μιν οὐκ ἐκίχησεν· ἐπειγομένῳ δὲ πεδίλῳ
Νόσιμος εἰς δόμον ἦλθε· κατηπόωντι δὲ Πέτρῳ
Ἀγγελίην ἑτέρῳ τε συναυλιάοντι μαθητῇ,
Κοίρανος ὃν φιλέεσκε, μιῇ ξυνώσατο φωνῇ
Ἀμφὶ τάφοιο κενοῖο καὶ ὡς ἔχε. Πέτρος ἀκούσας,
Ἔμπνοος ἀστρηθέντι ποδῶν διφήτορι ταρσῷ
Ἄνθορεν ἐκ μεγάροιο· καὶ ὡμάρτησε μαθητής
Ἄλλος ὁμῶς ἐπὶ σῆμα, καὶ εἰς δρόμον ἔτρεχον ἄμφω.
Καὶ φθάμενος Σίμωνα ποδήνεμος ἦλθε μαθητής,
Πέτρου ἀπερχομένοιο θοώτερος. ἀγχιφανὴς δὲ
Ἱστάμενος παρέκυψε, καὶ ἔδρακεν ἔνδοθι τύμβου,
Ἀντωποῖς βλεφάροισι κενήιον ὀξὺ δοκεύων,
Κεκλιμένας ὀθόνας χιονώδεας ὑψόθι γαίης.
Οὐ μὲν ἔσω διέβαινε, καὶ εἰ ταχὺς ἦλθεν ὁδεύων.
Ἑσπόμενος δὲ πόδεσσιν ὀπίστερος ἵκετο Σίμων,
Καὶ ταχὺς ἔνδον ἵκανεν. ὑπὲρ δαπέδοιο δὲ γυμνοῦ
Σύζυγας ἀλλήλαις λινέοις ἐνόησε χιτῶνας.
Καὶ κεφαλῆς ζωστῆρα παλίλλυτον ἅμματι χαίτης,
Σουδάριον τόπερ εἶπε Σύρων ὁμοδήμιος αὐδή,
Οὐ ταφίαις ὀθόναις παρακείμενον, ἀμφιλαφῆ δὲ
Μουναδὸν αὐτοέλικτον, ὁμόπλοκον ἐν ἑνὶ χώρῳ.
Ἦλθε καὶ ὁ πρώτιστος ἰὼν ἐπὶ σῆμα μαθητής,
Καὶ βραδὺς ἔνδον ἵκανε λιθογλυφέος κενεῶνος·

Et lapidem liminari transmotum ab ostio
Ingentem in pauimento reuolutum, pondus terræ,
Et sepulcrum videt nudum, quò onustus Ioseph
Iesum in paruum arenosum posuit humilem lectum.
Ibi mulier nocturna pedes ad quietem collocauit: in sinu autem
Luctuosum vnguentum habebat, desertumque lectum
Attigit, inquirens mortuum fugitiuum inungere,
Sed ipsum non deprehendit: festinante autem pede
Reuersa in domum venit, sub tristi verò Petro
Nuntium & altero cohabitanti discipulo,
Dominus quem dilexit, vna communicauit voce
De sepulcro vacuo. & quum Petrus audisset,
Respirans incitato pedum indagatrice planta
Proruit è domo, & sequebatur discipulus
Alius simul ad sepulcrum, & cursu incitabantur ambo.
Et præueniens Simonem ventosos pedes habens venit discipulus
Petro festinante celerior. vicinus autem
Stans inclinatus introspexit, & spectauit intra tumulũ,
Contrà intuentibus oculis vacuum monumentum celeriter videns,
Iacentia & lintea alba supra terram,
Non quidem interius peruenit, etsi celer venit ambulãs.
Sequens verò pedibus posterior venit Simon,
Et celer intus venit. super pauimentum autem nudum
Coniunctas inuicem lineas animaduertit tunicas,
Et capitis cingulum rursus solutum nexu capillorum,
Sudarium quod dixit Syrorum popularis vox,
Non sepulcralibus linteis adiacens, sed duplicatum
Separatim per se inuolutum, complicatum in vno loco.
Venit & prior vadens ad sepulcrum discipulus,
Et tardus venit lapidibus sculptam intra cauitatem:

Et lapidem mobilem conuenientem voragini tumuli,
Expressum fulcimentum lapidosi ostij,
Et capillorum ligamentũ, & indumenta iacentia in terra
Vidit: & credidit quòd terrestribus è finibus
Cœlestem in regionem leuis mortuus volauit.
Nondum enim didicerant duo Christi discipuli
Quòd celer post mortem irremeabili solo relicto,
Ad tres dies solùm excitabilem somnum dormiens,
Redux ex mortuis ascendet in cœlum astrorum,
Ineuitabilis mortis rursus soluta vincula conculcans.
Crebrò autem admirantes spectatores socij,
Instabiles in suis morabantur domibus,
Tacitè relinquentes non luctuosi ambitum tumuli.
Magdalena verò relinquebatur mulier apud sepulcrum sola,
Calidum fundens flebilis imbrem faciei,
Lugens viuentem. per pellucidum autem ostium
Quum adhuc deploraret loquentem mortuum propè existentem,
Angelicam animaduertit coniugationem: alium quidem, in summo
Dexterum oppositum super Christi caput,
Splendorem emittentem à diuinis oculis prædita facie:
Alium verò, pedum ad regionem, vbi mortuus erat mentem retinens,
Niueas scintillas iaculantem à tunica.
Vtrique autem interrogarunt intra tumulũ mulierem,
Cur mulier gemis? Maria verò respondit sermone,
Quòd quidam raptores viri meum regem clàm
Nocturni spoliarunt: ego verò non possum intelligere
Quò ipsum transposuerunt. Conuersa verò illa
Iesum animaduertit quem lugebat: stantémque
Vidit, & non cognouit quòd diuinum apud tumulum

Kαὶ

Καὶ λίθον εὐδίνητον ἐοικότα χάσματι τύμβου,
Ἀντίτυπον στήριγμα χαραδραίου πυλεῶνος,
Καὶ πλοκάμων τελαμῶνα, καὶ εἵματα κείμενα γαίῃ
Ἔδρακε· καὶ πίστευεν ὅτι χθονίων ἀπὸ κόλπων
Οὐρανίην ἐπὶ πέζαν ὑπηλύσιος νέκυς ἔπτη.
Οὐ γάρ πω δεδάασι δύω Χριστοῖο μαθηταὶ
Ὅττι ταχὺς μετὰ πότμον ἀνόσιμον οὖδας ἐάσας,
Εἰς τρία φάεα μοῦνον ἐγέρσιμον ὕπνον ἰαύων,
Νόστιμος ἐκ νεκύων ἀναβήσεται εἰς πόλον ἄστρων,
Ἀκλινέος θανάτοιο παλίλλυτα δεσμὰ πατήσας.
Πυκνὰ δὲ θαμβήσαντες ὀπιπευτῆρες ἑταῖροι,
Ἀσαθέες σφετέροισιν ἐπαυλίζοντο μελάθροις,
Ἄψοφα καλλείψαντες ἀπενθέος ἄντυγα τύμβου.
Μαγδαληνὴ δ' ἐλέλειπτο γυνὴ παρὰ σήματι μούνη,
Θερμὸν ἀναβλύζουσα γοήμονος ὄμβρον ὀπωπῆς,
Μυρομένη ζώοντα. δι' εὐφαέος δὲ θυρέτρου
Ὡς ἔτι δακρυχέεσκε λαγὸν νέκυν ἐγγὺς ἐόντα,
Ἀγγελικὴν ἐνόησε συνωρίδα· τὸν μὲν, ἐπ' ἄκρου
Δεξιὸν αὐτοκέλευθον ὑπὲρ Χριστοῖο καρήνου
Μαρμαρυγὴν πέμποντα θεοδμήτοιο προσώπου·
Τὸν δὲ, ποδῶν παρὰ πέζαν, ὅπῃ νέκυς ἦεν ἐχέφρων,
Χιονέοις σπινθῆρας ἀκοντίζοντα χιτῶνος.
Ἀμφότεροι δ' ἐρέεινον ἔσω τύμβοιο γυναῖκα,
Τίπτε γύναι στενάχεις; Μαρίη δ' ἠμείβετο μύθῳ,
Ὡς τινὲς ἅρπαγες ἄνδρες ἐμὸν βασιλῆα λαθόντες
Ἐννύχιοι σύλησαν· ἐγὼ δ' οὐκ οἶδα νοῆσαι
Ὁππόθι μιν μετέθηκαν. Ὑποστρεφθεῖσα δ' ἐκείνη
Ἰησοῦν ἐνόησεν ὃν ἔστενεν· ἱστάμενον δὲ
Εἶδε, καὶ οὐ γίνωσκεν ὅτι ζαθέῳ παρὰ τύμβῳ

Χειςὸς ἔην· καὶ ξεῖνος ἀνὴρ ἅτε κήπου ὁδίταν,
Τίπτε γύναι στενάχεις; κινυρὴν ῥέζεις γυναῖκα·
Εἰπὲ, τί μαςεύεις; Μαρίη δ' ἐφθέγξατο φωνὴν,
Ελπομένη κήποιο φυτηκόμον ἄνδρα νοῆσαι,
Εἰ σὺ νέκυν ζοφόεντος ἐκούφισας ἔνδοθι τύμβου,
Εννεπε ποῦ μιν ἔθηκας, ἐγὼ δέ μιν ἔνθεν ἀείρω.
Ιησοῦς δ' ἀπάμειπτο, χέων ἀείδηλον ἰωὴν,
Καὶ Μαριὰμ ἰάχησε. Μεταςρεφθεῖσα δ' ἐκείνη,
Ραββουνὶ κατέλεξε. Θεὸς δ' ἀνέκοψε γυναῖκα
Δεξιτερὴν μέλλουσαν ἐς ἄμβροτον εἷμα πελάσσαι·
Καί οἱ μῦθον ἔλεξεν, Εμῶν μὴ ψαῦε χιτώνων·
Οὔπω γὰρ μετὰ πότμον ἐμῷ νόςησα τοκῆι.
Αλλὰ κασιγνήτοισιν ἐμοῖς ἀγόρευε μαθηταῖς,
Πρὸς φυτῆρ' ἐμὸν εἶμι, καὶ ὑμέτερον φυτῆρα,
Καὶ θεὸν ὑμείων, καὶ ἐμὸν θεὸν, αὖθις ἱκάνω.
Καὶ Μαριὰμ πεπότητο, καὶ ἔνδικα μάρτυρι φωνῇ
Πᾶσιν ὑποφρονέουσιν ἔπος ξυνῶσε μαθηταῖς
Ὅττι μεταχθονίου γυμνούμενα γυῖα χιτῶνος,
Χειςὸν ἴδε ςίλβοντα θεοκμήτῳ τινὶ πέπλῳ·
Καί οἱ ἔφη τάδε πάντα, χέων αὐτόπτον αἴγλην.
Καὶ σκιερὴν ὅτε γαῖαν ὅλην ἐμέλαινεν ὁμίχλη,
Ακλινέες γὰρ θύρετρα συνεκλήισαν ὀχῆες,
Οππόθι φυλάσσοντες ἐναυλίζοντο μαθηταὶ,
Ως πλευρὴν ἐνὶ νόσφι μετάρσιος εἰς μέσον ἔςη
Μισθοδοσεὶς ἑτάροισι, καὶ ἔννεπε, Συνόνομος ὑμῖν
Εἰρήνη. καὶ ἄφθιτον ἔπος βραχὺ τοῦτο βοήσας,
Δεῖξε πόδας καὶ χεῖρας ὁμηγυρέεσσι μαθηταῖς
Ηλοτύποις, πλευρήν τε νεούτατον. ὀψιφανῆ δὲ
Κοίρανον ἀθρήσαντες ἐγήθεον αὖθις ἑταῖροι.
Καί σφιν ἄναξ ἀγόρευε τοδεύτερον ἐξεῖ μύθῳ,
Εἰρήνη πάλιν ὔμμι. καὶ ὡς πιβάζειν κόσμῳ

Christus esset. & peregrinus quasi vir hortũ peruadens,
Quid mulier ploras? luctuosam interrogauit mulierem:
Dic, quid quæris? Maria autem sonuit vocem,
Putans se horti satorem virum videre,
Si tu mortuum caliginoso eleuasti ex sepulcro,
Dic quò transposuisti: ego verò ipsum inde tollam.
Iesus verò respondit, fundens valde manifestam vocem,
Et Mariam vocauit. Conuersa illa,
Magister, dixit. Deus autem repressit mulierem
Dexteram volentem immortali vesti adiungere,
Et ei verbum dixit, Meam non tange tunicam.
Nondum enim post mortem ad meum redij patrem:
Sed fratribus meis dic discipulis,
Ad patrem meum vado, & vestrum patrem,
Et ad Deum vestrum, & meum Deum, rursus venio.
Et Maria volabat, & vndecim testificante voce
Omnibus cõtubernalibus verbũ cõmunicauit discipulis,
Quòd terrestri nudatum membris à tunica
Christum vidisset splendentem à Deo laborato quodam pallio.
Et ei dixit hæc omnia, fundens oppositum splendorem:
Et vmbrosam quando terram totã nigrefecerat caligo,
Immoti & fores conclusissent vectes,
Vbi delitescentes commorabantur discipuli,
Sicut ala vel cogitatio, sublimis in medium stetit,
Cinctus sociis, & dixit, Communis vobis
Pax. Et insperatum verbum breue hoc clamans,
Monstrauit pedes & manus simul congregatis discipulis
Clauo traiectas, & latus recèns vulneratum. serò apparentem autem
Dominum videntes lætati sunt rursus socij.
Et ipsis Rex dixit iterum celeri sermone,
Pax rursus vobis: & sicut quadrijugo mundo

Misit meus pater me, & vos ipse mitto.
Dixit: & immortalis oris flatum tendens,
Labia aperiens vitalia, dixit discipulis,
Spiritum sanctum recipite: & quorum hominũ in terra
Impietatem dimiseritis, in vita errans onus necessitatis,
Peccati obliuione deleta cœlestis solutio erit:
Quorum verò rursus tenueritis hominum peccatricem noxam,
Opera vitæ errantis manent ligata vinculo.
Thomas autem intus latentibus deerat solus socijs,
Vicinus quando ad omnes per aërem venit Iesus,
Dominus per auras ambulans, non testificatam semitam alternans.
Et ei spectatores dixerunt discipuli
Dominũ quòd vidissent: ille verò audax labiũ aperiens,
Dixit sermonem incredulũ, quia tardo ad motum verbo
Testimonij inflexilem quærebat maiorem persuasionem,
Nisi manus videam, profundam autem ferro
Fixero digitum summũ acutè fixorũ in formã clauorũ,
Et manum cauato lateri admouero,
Nunquam credam. Diuiniloqui autem discipuli
Octauæ post lucem aduenientis auroræ
Omnes erant ordine intra occultam domum,
Horridum Iudæorum vitantes fastum minarum.
Congregatis autem simul his conuictor sedebat Thomas,
Quẽ Didymũ vocarunt, binominem. improuisus autem
Christus intra domum ruens veloci pede
Sine alis, diuinos apparebat medius inter discipulos:
Et tertia reciprocus sonuit consueta voce,
Pax rursus vobis. & simul omnes relinquens,
Thomam vicinum alloquutus est testificante sermone,
Da mihi huc amice tuum digitum, vt adiungam
Testem indubitatum in acutè fixorum typũ clauorum:

Πέμψεν ἐμὸς γενέτης με, καὶ ὑμέας αὐτὸς ἰάλλω.
Εἶπε, καὶ ἀμβροσίων στομάτων φύσημα πιταίνων,
Χεῖλος ἀναπλώξας βιοτήσιον, εἶπε μαθηταῖς,
Ἁγνὸν πνεῦμα δέχεσθε· καὶ ὧν μερόπων ἐνὶ γαίῃ
Δυσσεβίην ἀφέητε, βιοπλανὲς ἄχθος ἀνάγκης,
Ἀμπλακίης ἄμνηστος ἐπουρανίη λύσις ἔσται·
Ὧν δὲ πάλιν κρατέοιτε βροτῶν ἀλιτήμιον ἄ-
την,
Ἔργα βίου σφαλεροῖο μένει πεπεδημένα δεσμῷ.
Θωμᾶς δ' ἐνδομύχων ἀπελείπετο μοῦνος ἑταίρων,
Αἰχμοφανὴς ὅτε πᾶσι δ' ἱερὸς ἤλυθεν Ἰησοῦς,
Κοίρανος ἰσεμόφοιτος, ἀμάρτυρον οἶμον ἀμεί-
βων·
Καί οἱ ὀπιπευτῆρες ἐπεφθέγξαντο μαθηταὶ
Κοίρανον ὡς ἐνόησαν. ὁ δὲ θρασὺ χεῖλος ἀνοίξας,
Ἔννεπε μῦθον ἄπιστον, ἐπεὶ βραδυδινέϊ μύθῳ
Μαρτυρίης ἄγναμπτον ἐδίζετο μείζονα πειθώ,
Εἰ μὴ χεῖρας ἴδοιμι, βαθυνομένον τε σιδήρῳ
Πήξω δάκτυλον ἄκρον ἐς ὀξυτόρων τύπον ἥλων,
Καὶ παλάμην γλαφυροῖο κατὰ πλευροῖο πελάσσω,
Οὔποτε πιστεύσαιμι. Θεοφραδέες δὲ μαθηταὶ,
Ὀγδοάτης μετὰ φέγγος ἐπήλυδος ἠριγενείης
Πάντες ἔσαν στοιχηδὸν ἔσω κρυφίοιο μελάθρου,
Φρικτὸν Ἰουδαίων πεφυλαγμένοι ὄγκον ἀπειλῆς.
Ἀγχομένοις δ' ἅμα τοῖσι συνέστιος ἕζετο Θωμᾶς,
Ὃν Δίδυμον καλέεσκον, διώνυμον ἀπροϊδὴς δὲ
Χριστὸς ἔσω μεγάροιο θυρῶν ἀνεμώδεϊ ταρσῷ
Ἄπτερος, ἀγχιθέων ἀνεφαίνετο μέσσος ἑταίρων·
Καὶ τετάτῃ παλίνορσος ἀνίαχεν ἠθάδι φωνῇ,
Εἰρήνη πάλιν ὔμμι. καὶ εἶν ἐνὶ πάντας ἐάσας,
Θωμᾶν αὐτοκέλευθον ἀμείβετο μάρτυρι μύθῳ,
Δός μοι δεῦρο τύπον σέο δάκτυλον, ὄφρα πελάσσῃ
Μάρτυρ' ἀναμφήριστον ἐς ὀξυτόρων τύπον ἥλων·

Καὶ παλάμας ἑκάτερθεν ἐμὰς ἴδε· δεξιτερὴν δὲ
Πλευρῆς χεῖρα τάνυσσον ἐμῆς αὐτάγγελον οὐλῆς·
Καὶ τεὸν ἦθος ἄπιστον ἀναίνεο· πρότερον δὲ
Εἰς ἐμὲ διπλόος ἔσσο, καὶ εἰσορέων καὶ ἀφάσσων.
Θωμᾶς δ' ὑστερόμηνις ἀμοιβάδα ῥήξατο φωνὴν,
Κοίρανος ἡμέτερος καὶ ἐμὸς θεός. Εἶπε καὶ αὐτὸς
Ιησοῦς, Διδύμοιο νόον διχόμηνιν ἐλέγχων,
Πείθεαι ἀθρήσας με, καὶ ὄμμασι δέξαο πειθώ;
Κεῖνοι μᾶλλον ἔασι μακάρτεροι οἳ μὴ ἰδόντες
Μείζονα πίστιν ἔχουσι, καὶ οὐ χατέουσιν ὀπωπῆς.
Αλλα δὲ θαύματα πολλὰ σοφῶν προπάροιθεν ἑταίρων
Ιησοῦς ἐτέλεσσε, πολύτροπα σήματα φαίνων,
Μάρτυς ἀληθείης τάπερ ἔγραφε θέσπιδι βίβλῳ,
Ος τάδε πάντα χάραξε, θελήμονι κάλλιπε σιγῇ.
Ταῦτα δὲ πάντα πέλει τετυπωμένα μάρτυρι δέλτῳ,
Οφρά κε πίστιν ἔχοιτε βιοσσόον, ὅττι τοκῆος
Χριστὸς ἀεζώοιο θεοῦ γόνος ἐστὶν Ιησοῦς·
Υμμι δὲ πειθομένοισιν ἐπουρανίης χάριν ἀρχῆς
Ζωῆς θεσπεσίης αἰώνιός ἐστιν ἀμοιβή.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Τὸ τρίτον ἄμβροτον εἶδος ἑοῖς ἀνέφηνε μαθηταῖς
Χριστὸς, ἀσιγήτοιο παρ' ὕδασι Τιβεριάδος λίμνης.
Οὕτω δ' εἶδος ἔφηνεν· ἔσαν κρυφίοιο μελάθρου
Πέτρος ἔσω, ὃ πρόσθε βοώμενος οὔνομα Σίμων,
Καὶ σοφὸς Ανδρείας, ὁμογάστριος ὃς πέλε Πέτρου·
Καὶ βοχαλοὶ δύο παῖδες ἀριζεφέος Ζεβεδαίου,
Καὶ Θωμᾶς μετὰ τοῖσι Διώνυμος· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς
Ναθαναὴλ, ἕτεροί τε δύω θεοπειθέες ἄνδρες.
Καί σφιν ἀγειρομένοισι λινοπλόκος ἔννεπε Σίμων,
Ερχομαι ἰχθυόεσσαν ἐς ἠθάδα πόντιον ἄγρην.
Καί οἱ μῦθον ἔλεξαν ὁμήλυδες ἀσπαλιῆες,
Σύν σοι ἐς ἰχθυόεντα χυτῆς ἁλὸς ἔργα καὶ ἡμεῖς
Ιέμεθα ξύμπαντες ὁμήλυδες. Εκ δὲ μελάθρου

Et manus vtrinque meas vide: dexteram autem
In latus manũ extende, mea spõtaneũ nuneiũ cicatricis:
Et tuos mores incredulos renue: magis credens etiam
In me dupliciter sis, & videns & tangens.
Thomas autem pòst sapiens responsiuam rupit vocem,
Dominus meus, & meus Deus. Dixit & ipse
Iesus, Didymi mentem duplicis consilij reprehendens,
Credis viso me, & oculis recepisti persuasionem?
Illi sunt beatiores qui non videntes
Maiorem fidem habent, & non indigent intuitu.
Alia verò miracula multa sapientibus coràm socijs
Iesus perfecit, varia signa ostendens,
Testis veritatis quæ scripsit diuino in libro,
Qui hæc omnia signauit, volenti prætermisit silentio.
Hæc verò omnia sunt expressa testificante libro,
Vt fidem habeatis vitam seruantem, quòd patris
Christus semper viuentis Dei filius est Iesus:
Vobis verò credentibus cœlestis donum principatus
Vitæ diuinæ æterna sit retributio.

CAP. XXI.

Tertiò immortalẽ formã suis manifestauit discipulis
Christus, resonans trans Tiberiadis mare.
Sic verò formam ostendit: intra occultam domum
Petrus erat, priùs vocatus nomine Simon,
Et sapiens Andreas, vterinus qui erat Petri,
Et celeres duo filij ex mari viuentis Zebedæi,
Et Thomas cum his binominis: erat verò & ipse
Nathanaël, & alij duo Deo credentes viri.
Et ipsis congregatis retia plicans dixit Simon,
Vado ad piscosam consuetam marinam capturam.
Et ei sermonem dixerunt comites piscatores,
Tecum ad piscosa fusi maris opera & nos
Vadimus omnes comites. E domo autem

Conferti mouebantur, & vicini aditum lacus,
Nauim ascendentes, nauigarunt. per noctem verò
Nihil in mari laborantibus potuit manibus capere
Cœtus omnis. & crebrò identidem molestabatur Simon,
Manibus ambabus leue rete trahens.
Et roseis radijs quando caliginem diuiserat aurora,
Christus pulchros lapides habens ad littus stetit maris,
Matutinum vestigium ducens peregrinum ad consuetum lacum,
Tanquã cibo indigens qui in mari voluitur. neq; discipuli
Videntes cognouerunt quòd propè erat Iesus.
Viuentes in locis humidis verò interrogauit consuetos piscatores,
Aquatilem prolifici afferte cœnam maris,
Pueri maris ministri. Respondentes autem discipuli,
Aliquid se habere abnuebãt. Rex verò respondit verba,
In piscosum relaxantes procul iacta retia mare,
Mittite impetuosæ ad dexteram nauis prompta.
Et vela curuantes in retia cadentia,
Marinũ per se volutũ sursum traxerunt immẽsum cœtum,
Pisces intus latentes cærulei saltatores maris.
Nõ amplius verò robur habebãt submersũ rete trahere,
Præ copia piscium profundo multum capiente onere.
Et madido Simoni profundi indagatori maris,
Dominus quem dilexit comes dixit discipulus,
Ipse Rex est hic. Ille verò propè prosiliens,
Veste varia lumbos cinxit Simon,
Et linea tectus est multiforme circa corpus pallio,
Marinum indumentum circa nates voluens,
Corium, quod geminorum demissum ad sinus femorum
Piscatores gestant, occultorũ monimentum pudendorũ.
Nudum enim corpus habebat, in littus rete trahens:
Et celer in pontum insilijt, & consuetum mare transiens,

Ἀμφιλαφεῖς ῥώοντο, καὶ ἀγχιπόρου στόμα λίμνης,
Νηὸς ἐπεμβαίνοντες, ἐπέπλεον. ἐννύχιον δὲ
Οὐδὲν ἀγιστεύτῃσι δυνήσατο χερσὶ πιέζειν
Ἐσμὸς ἅπας· καὶ πυκνὰ παλιμπετὲς ἄχρυτο Σίμων,
Χερσὶν ἐπ' ἀμφοτέρῃσιν ὑπηνέμιον λίνον ἕλκων.
Καὶ ῥοδέης ἀκτῖσιν ὅτε ζόφον ἔσχισεν ἠώς,
Χρυσὸς εὐκροκόλοισι παρ' ἠόσιν ἵστατο πόντου,
Πρώϊον ἴχνος ἄγων ἐπιδήμιον ἠθάδι λί-
μνῃ,
Οἷα βορῆς χατέων ἀγιδνέος. οὐδὲ μαθηταὶ
Δερκόμενοι γίγνωσκον ὅτι σχεδὸν ἦεν Ἰησοῦς.
Τηλεβίους δ' ἐρέεινεν ἐθήμονας ἰχθυβο-
λῆας,
Πλωτὰ ἰχθυοσπόροιο κομίζετε δεῖπνα θαλάσσης,
Παῖδες ἀγὸς δρηστῆρες, Ἀμειβόμενοι δὲ μαθηταὶ,
Οὐδὲν ἔχειν ἀνένευον. Ἄναξ δ' ἠμείβετο μύθῳ,
Ἰχθυβόλῳ χαλάσαντες ἐκηβόλα δίκτυα πόντῳ
Βαλῆσετε φορτηγέας παρὰ δεξιὰ νηὸς ἑτοίμης.
Καὶ λίνα κολπώσαντες ἐς ἀμφίβληστρα πεσόντα,
Πόντιον αὐτοκύλιστον ἀνείρυον ἄσπετον ἑσμὸν,
Ἰχθύας ἐνδομύχοις χαροποῖς βιοτάρμονας ἅλμης.
Οὐκέτι δὲ σθένος εἶχον ὑποβρύχιον λίνον ἕλκειν,
Πληθύος ἐκ νεπόδων βυθίῳ πολυχανδέϊ φόρτῳ.
Καὶ διερῷ Σίμωνι βυθίου διφήτορι πόντου
Κοίρανος ὃν φιλέεσκε συνέμπορος εἶπε μαθητὴς,
Αὐτὸς ἄναξ πέλεν οὗτος. Ὁ δὲ σχεδὸν ἐγγὺς ὀρούσας,
Εἵματι δαιδαλέῳ λαγόνας μιτρώσατο Σίμων,
Καὶ λινέῳ πεπύκαστο πολυβρήτῳ χρόα πέπλῳ,
Πόντιον ἀμφίβλημα περὶ γλουτοῖσιν ἑλίξας,
Δέρμα, τόπερ διδύμων κεχαλασμένον ἐς πτύχα μηρῶν,
Ἰχθυβόλοι φορέουσιν, ἀθηήτου σκέπας αἰδοῦς.
Γυμνὸν γὰρ δέμας εἶχεν, ἐς ἠόνα δίκτυον ἕλκων·
Καὶ ταχὺς εἰς ῥόον ἅλτο, καὶ ἠθάδα πόντον ἀμείβων,

Χεῖρας ἐρετμώσας, κεφαλὴν εἰς ὕψος ἀείρων,
Ποσσὶν ἀμοιβαίοισιν ὀπίστερον ὤθεεν ὕδωρ.
Ακτῆς δ' ἐγγὺς ἵκανε, θεηδόχον ἠόνα βαίνων,
Ιησοῦς ὅθι μίμνε δεδεγμένος. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
Εἰν ἑνὶ πάντες ἵκοντο μιῆς ἀπὸ νηὸς ἑταῖροι,
Εσπόμενοι σύροντες ἐν ὕδασι δίκτυον ἄγρης.
Οὐ γὰρ ἔην περίμετρος ἁλὸς πλόος ἔκτοθι γαίης,
Αλλὰ διηκοσίοις ἐνὶ πήχεσι κύματος ὁλκῷ
Αφρὸν ἀνηκόντιζον ἐς ἠόνα θυιάδες αὖραι,
Γείτονος αἰγιαλοῖο περιρραινθέντος ἐέρσῃ.
Καὶ χθονὸς ὡς ἐπέβησαν ἐπ' ἠόνι διψάδος ἀκτῆς,
Πυρκαϊὴν φλογόεντι μαραινομένην ἴδον ἀτμῷ·
Ανθρακιῆς δ' ἐφύπερθεν ἐπ' ὀφρύσι κείμενον ἰχθὺν,
Οψον, καὶ νέον ἄρτον. ἄναξ δ' ἐκέλευε μαθηταῖς,
Αξατε νῦν βυθίων νεπόδων ἑτερόχροον ἄγρην,
Οὕς τινας ἐκ λαγόνων ἀπεσπάσατε φορβάδος ἅλμης.
Καὶ διεροῖσι πόδεσσι θορὼν ἀνεβήσατο Σίμων,
Χερσὶν ὁμοσθενέεσσιν ἐπὶ χθόνα δίκτυον ἕλκων
Εμπλεον ἀλλομένων νεπόδων ἐπιβήτορι παλμῷ
Μηκεδανῶν. καὶ νῶτα κεκυφότα ἠείρετο Σίμων,
Πάντοθεν ἰχμαλέης ἀγέλης ἑκατοντάδα σύρων.
Οἷσιν ὁμοπλεκέεσσιν ἐπέτρεχον ἰχθύες ἄλλοι
Σὺν τρισὶ πεντήκοντα. καὶ οὐ λίνον ἔνδοθι πέντε
Σχίζετο, τοσσατίων νεπόδων βεβαρημένον ὁλκῷ.
Οὐ τότε τολμήσας τις ἀνὴρ ὁμόφοιτος ἑταίρων
Αντωποῖς βλεφάροισι θεὸν παρεόντα δοκεύων
Τίς τελέθεις; ἐρέεινε, καὶ οὐ θρασὺς εἴρετο Σίμων,
Εγγύθι γιγνώσκων ὅτι κοίρανος ἦεν Ιησοῦς.
Καί σφιν ἄναξ παρέθηκε φέρων περιμήκετον ἰχθὺν,
Ιχθὺν καὶ νέον ἄρτον. ἑοῖς δ' ἐκέλευε μαθηταῖς,
Δεῦτε, πάλιν δαίνυσθε μιῆς ὑπὸ κύκλα τραπέζης
Οπταλέην ἀδόκητον ἐθήμονα δαῖτα θαλάσσης.
Τοῦτο πάλιν τρίτον ἄλλο ἐφαίνετο πᾶσι μαθηταῖς

Manibus remigans, caput in altum attollens,
Pedibus alternantibus posteriorem trusit aquam.
Ad oram autem propè venit, Deũ recipiens littus scan-
Iesus vbi mansit receptus. alij verò [dens,
Simul omnes venerunt vna in naui socij,
Sequens trahentes in aqua rete capturæ.
Non enim erat magna maris nauigatio à terra,
Sed ducentos cubitos fluctuum tractu
Spumam eiaculabantur ad littus furentes venti,
Vicinæ oræ maritimæ circumspersæ rore,
Et quum conscendissent in littus sitibundæ regionis,
Rogum flammeo marcescentem viderunt æstu:
Super autem prunas in superciliis positum piscem
Assum, & recentem panem. Rex verò iussit discipulis,
Afferte nunc profundorum piscium diuersam capturã,
Quos ex finibus cepistis fœcundi maris.
Et madidis pedibus ruens ascendit Simon,
Manibus æqualiter robustis in terram rete trahens
Refertum salientium piscium agili vibratione
Oblongorum. & dorso curuato affligebatur Simon,
Vndique humidi gregis centenarium numerum trahens,
Quibus complicatis inhærebant pisces alij
Cum tribus [&] quinquaginta: & non rete in mari
Scindebatur, tantorum piscium grauatum tractu.
Non tunc audens aliquis vir comes sociorum
Oppositis oculis Deum præsentem videns,
Quis es? interrogauit: nec audax quæsiuit Simon,
Cominus cognoscens quòd dominus esset Iesus.
Et ipsis Rex apposuit ferens oblongum piscem,
Piscem & nouum panem: suis autem iussit discipulis,
Adeste, rursus conuiuemini vnius sub circulo mensæ
Assum inexpectatum consuetum conuiuium maris.
Hoc rursus tertium aliud ostendit omnibus discipulis

Iesus post diuinam excitabilem somnum mortis,
Redux ex mortuis, terrestres secessus relinquens,
Consuetum pisces nutriens trans Tiberiadis mare
Epulum attigit: & simul omnes relinquens
Piscosum post conniuium indiuisæ mensæ,
Vicino Simoni diuinam sonuit vocem,
Simon, legitimus ramus Ioannis patris,
Promiscuis me magis omnibus socijs diligis?
Et ei Petrus dixit, Ita domine, & tu animo
Nouisti quantum diligam te, & non sermone indiges.
Et diuino ore Rex præcepit Petro,
Pasce mihi prudentes agnos non tacente tuo baculo.
Iesus autem interrogauit alterna Petrum voce,
Simon, claros liberos habentis Ioannis ex genere,
Solum coniunctis diligis me magis sociis?
Et soluens Regi secundò mentum, [i.os]
Humani gregis piscator respondit Simon,
Etiam Rex: tu verò testis meæ mentis, scis & ipse
Quantum ego dulcem amorem immensum erga te portẽ.
Et prudenti reciprocus Rex dixit Petro,
Nostrarum pasce intelligentes greges ouium.
Jesus autem dixit rursus motam consuetam vocem,
Patris Ioannis pij fili Simon,
Certò amas me multo plus quàm alij?
Et audax molestabatur Petrus quòd tertiò dixisset Iesus,
Magis meis sociis me animo beneuolo diligis?
Iesu autem respondit subtristi Petrus voce,
Omnia tu nosti quæ cogito, princeps mundi,
Et intelligis amoris mei immotum repagulum,
Quale habens diligã te. Deus autem respondit sermone,
Cœlesti pasce baculo pastorali oues & agnos.
Adolescens adhuc Petre tua cingebaris fascia,
Et pedis vestigium flectebas quò volebas ire:

Ἰησοῦς μετὰ θεῖον ἐγέρσιμον ὕπνον ὀλέθρου,
Νόσιμος ἐκ νεκύων, χθονίους κευθμῶνας ἐάσας,
Ἠθάδος ἰχθυβότοιο [illegible] Τιβηρίδος λίμνης
Εἰλαπίνης ἔξαυ[illegible] εἰν ἑνὶ πάντας ἰάσσας
Ἰχθυόεν μετὰ δεῖπνον ἀδαιτρεύτοιο τραπέζης,
Ἀρχεπόρῳ Σίμωνι θεηγόρον ἴαχε φωνήν,
Σίμων, γνήσιον ἔρνος Ἰωάνναο τοκῆος,
Συμμιγέων ἐμὲ μᾶλλον ὅλων ἑτάρων ἀγαπάζεις;
Καί οἱ Πέτρος ἔφη, Ναὶ κοίρανε· καὶ σὺ δὲ θυμῷ
Οἶδας ὅσον φιλέω σε, καὶ οὐ μύθοιο χατίζεις.
Καὶ ζαθέοις στομάτεσσιν ἄναξ ἐπετέλλετο Πέτρῳ,
Βόσκε μοι ἔμφρονας ἄρνας ἀσιγήτῳ σέο ῥάβδῳ.
Ἰησοῦς δ' ἔρεεν ἀμοιβάδι Πέτρον ἰωῇ,
Σίμων, ἀγλαόπαιδος Ἰωάνναο γενέθλης,
Μοῦνον ὁμοζυγέων φιλέεις ἐμὲ μᾶλλον ἑταίρων;
Καὶ πετάσας βασιλῆι τὸ δεύτερον αἰθερεῶνα,
Ἀνδρομέης ἀγέλης ἀγιεὺς ἐφθέγξατο Σίμων,
Ναὶ βασιλεῦ· σὺ δὲ μάρτυς ἐμῆς φρενός, οἶδα καὶ αὐτὸς
Ὅσσον ἐγὼ γλυκὺ φίλτρον ἀθέσφατον εἰς σὲ κομίζω.
Καὶ πινυτῷ παλίνορσος ἄναξ μυθήσατο Πέτρῳ,
Ἡμετέρων ποίμαινε νοήμονα πώεα μήλων.
Ἰησοῦς δ' ἀγόρευε παλίσσυτον ἠθάδα φωνήν,
Πατρὸς Ἰωάνναο θεουδέος ἔκγονε Σίμων,
Ἀσφαλέως ποθέεις με πολὺ πλέον ἠέπερ ἄλλοι;
Καὶ θρασὺς ἄχνυτο Πέτρος ὅτι τρίτον εἶπεν Ἰησοῦς,
Μᾶλλον ἐμῶν ἑτάρων με φιλοστόργων ἀγαπάζεις;
Ἰησοῦ δ' ἀπαμείβετο κατηφέι Πέτρος ἰωῇ,
Πάντα σὺ γιγνώσκεις ὅσα μήδομαι, ὄρχαμε κόσμου,
Καὶ νοέεις φιλότητος ἐμῆς ἀτίνακτον ὀχῆα,
Οἷον ἔχων φιλέω σε. Θεὸς δ' αὖτ' ἴαχε μύθῳ,
Οὐρανίῃ ποίμαινε [illegible] μῆλα καὶ ἄρνας.
Κουρίζων ἔτι Πέτρε τεὴν ἐζώννυσο μίτρην.
Καὶ ποδὸς ἴχνος ἔκαμπτες ὅπῃ μενέαινες ὁδεύειν·

Ὀψὲ δὲ γηράσκων, τανύσεις σέο χεῖρας ἀνάγκῃ·
Καί σε περισφίγξουσιν ἀφειδέες ἀνέρες ἄλλοι,
Εἴς τινα χῶρον ἄγοντες ὃν οὐ σέο θυμὸς ἀνώγει.
Εἶπε προθεσπίζων θανάτου τέλος ἰ[illegible] φωνῇ
Οἵῳ Πέτρος ἔμελλε θανὼν βασιλῆα γεραίρειν.
Καὶ σοφίης πλήθοντι θεὸς πάλιν ἔννεπε Πέτρῳ,
Ἄρνας ἐμοὺς ποίμαινε σαόφρονας αὔθεσι βίβλων.
Καί οἱ Χριστὸς ἔλεξεν, Ἐφέσπεο. Καὶ τότε βαίνων,
Ἐνδοπαλιζομένης ἐπιταίνετο κύκλον ὀπωπῆς
Σίμων αἰολόμητις. ὀπιδεύοντά τε ταρσῷ
Κοίρανος ὃν φιλέεσκεν ὀπίστερον οἶδε μαθητήν,
Ὃς καὶ δαιτυμόνοιο θεηγμένος βασιλῆος
Λοξὸς ἐπὶ στέρνοιο πεσὼν, φιλοπευθέϊ μύθῳ
Ἰησοῦν ῥέξνε δαήμονα, Τίς πέλεν ἀνὴρ
Ὅς σε θεοστυγέεσσιν Ἰουδαίοις παραδώσει;
Τοῦτον ἰδὼν τότε Πέτρος, ἀνείρετο, Καὶ τί τελέσσει
Οὗτος ἐμὸς συνάεθλος; Ἄναξ δ' ἠμείπατο μύθῳ,
Εἴ μιν ἕως ἔλθοιμι λιλαίομαι ἐνθάδε μίμνειν,
Πρός σε τί τοῦτο πέλει; σύ μοι ἕσπεο. Καὶ λόγος οὗτος
Γνωτῶν δὲ ἑτάρων κρυφίῃ κηρύσσετο φωνῇ
Αὐχήεις, ὅτι κεῖνος ἀνικήτοιο μαθητὴς
Οὐ ξυνοῦ θανάτου τέλος ὄψεται. οὐ μὲν Ἰησοῦς
Ἔννεπεν, Οὐ βιότου νοσφίσσεται, ἀλλ' ὅτι μοῦνον,
Εἴ μιν δεῦρο μένειν ἔτι βούλομαι εἰσόκεν ἔλθω,
Πρός σε τί τοῦτο πέλει; τί πεύθεαι; οὗτος ὀπωπῇ
Ἀθρήσας ὁμόστοιχος ἀμύμονος ἐκτὸς ἀκουῆς,
Ἔργων θεσπεσίων ἐπιμάρτυρός ἐστι μαθητής·
Καὶ νεέων τάδε πάντα, κατέγραφε θέσπιδι βίβλῳ.
Ἄλλα δὲ θαύματα πολλὰ σοφῇ σφρηγίσσατο σιγῇ
Μάρτυς ἐτητυμίης, τάπερ ἤνυσεν αὐτὸς Ἰησοῦς,
Ὅσσα καθ' ἓν στιχόδον ἀνὴρ βροτὸς αἴκε χαράξῃ,
Βίβλοις τοσσατίας νεοτευχέας οὐδὲ καὶ αὐτὸν
Ἔλπομαι ἀγλαόμορφον ἀτέρμονα κόσμον ἀέιρειν.

ΤΕΛΟΣ.

Serò autem senescens, extendes tuas manus violentia:
Et te circùm constringent immites viri alij,
In quendam locum ducentes quem tuus animus nō iubet.
Dixit vaticinans mortis finem̄ scienti voce
Qua Petrus futurus erat moriens Regem honorare.
Et sapientia pleno Deus rursus dixit Petro,
Agnos meos pasce prudentes floribus librorum.
Et ei Christus dixit, Sequere. Et tunc incedens
Retrouersorum dirigebat circulum oculorum
Simon varij consilij: insequentem autem pede
Dominus quem dilexit posteriorem vidit discipulum,
Qui & cœnante à Deo genito Rege,
Obliquus supra pectus cadens, sciscitante sermone
Iesum interrogauerat scientem, Quis est vir
Qui te Deo exosis Iudæis tradet?
Hunc videns tunc Petrus, interroganit. Et quid faciet
Hic meus commilito? Rex verò increpauit eum sermone.
Si ipsum donec veniam desidero hic manere,
Ad te quid hoc spectat? tu me sequere. Et sermo hic
Consanguineis ex socijs occulta prædicabatur voce
Gloriosus, quòd ille insuperabilis discipulus
Non cōmunis mortis finem videbit. Non quidem Iesus
Dixit, Non vita priuabitur, sed quòd solùm,
Si ipsum hic manere adhuc volo donec veniam,
Ad te quid hoc spectat? quid interrogas? hic oculis
Aspiciens comes errantem extra famam,
Operum diuinorum testificans est discipulus:
Et intelligens hæc omnia, conscripsit diuino in libro.
Alia autē miracula multa sapienti obsignauit silentio
Testis veritatis, quæ perfecit ipse Iesus,
Quæ particulatim ordine vir mortalis si conscriberet,
Libros tot recèns factos neque ipse,
Opinor, splendidæ formæ rotundus mundus caperet.

FINIS.

